T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Doktora Tezi

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ "ÇALGI EĞİTİMİ KANUN ÖĞRETİM PROGRAMININ" DEĞERLENDİRİLMESİ VE TASLAK ÖĞRETİM PROGRAMI ÖNERİSİ

Özgür YAKINLAR
ORCID: 0000-0003-1250-1526

Danışman
Prof. Dr. Aynur Elhan NAYİR
ORCID: 0000-0002-1964-3829

Konya – 2023

ÖN SÖZ

Bu araştırma, Güzel Sanatlar Liseleri kanun öğretim programının incelenmesi ve 9. sınıf düzeyi için öğretim programı önerisi hazırlanmasını içermektedir. Bu araştırma konusunu seçilmesindeki en büyük etken, öğretim sürecinde karşılaşılan problemler ve genel olarak kanun eğitiminin sistematik bir yapıya sahip olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşlerinden faydalanarak GSL kanun eğitimine yönelik program geliştirme çalışması yapılması hedeflenmiştir. Bu araştırma konusunun belirlenmesinde bana yardımcı olan ve araştırma süreci boyunca desteklerin esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Aynur Elhan NAYİR'e, program geliştirme sürecinde rehberlik eden Dr. Öğr. Üyesi Süleyman ARSLANTAŞ'a, bilgi ve tecrübeleri ile araştırmaya katkı sağlayan Göksel BAKTAGİR, Deniz GÖKTAŞ ve Prof. Dr. Oğuz KARAKAYA'ya, araştırma süreci boyunca fikir alış verişinde bulunduğum Dr. Öğr. Üyesi Yasin BOL'a, araştırma sırasında gerçekleştirdiğim görüşmeler ve dersler için gönüllü olarak katkı sağlayan araştırma katılımcılarına ve son olarak aileme teşekkürlerimi sunarım. Bu araştırma benim için büyük bir öğrenme deneyimi ve gelecekteki akademik hedeflerime ulaşmamda önemli bir adım oldu. İlginiz, zamanınız ve desteğiniz için teşekkür ederim.

Özgür YAKINLAR

Ağustos 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ... **ii**

İÇİNDEKİLER ... **iii**

TABLOLAR LİSTESİ ... **vii**

TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU ... **viii**

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ ... **ix**

ÖZET ... **xi**

ABSTRACT ... **xii**

1. GİRİŞ ... **1**

1.1. Problem Durumu ... 5
1.2. Araştırmanın Amacı ... 6
1.3. Araştırmanın Önemi ... 7
1.4. Sayıltılar ... 9
1.5. Sınırlılıklar ... 10
1.6. Tanımlar ... 10

2. ALAN YAZIN ... **12**

2.1. Kavramsal Çerçeve ... 12
2.1.1. Çalgı eğitimi ... 12
2.1.2. Kanun eğitimi ... 18

3. YÖNTEM ... **36**

3.1. Araştırmanın Modeli ... 36
3.2. Araştırmanın Katılımcıları ... 38
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri ... 39
3.4. Verilerin Toplanması ... 40
3.5. Verilerin Analizi ... 42

4. BULGULAR ... **45**

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Ait Bulgular (Alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşlerine göre) ... 45
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Ait Bulgular (Taslak öğretim programının Tanıtımı ve Uzman Görüşleri) ... 95
4.2.1. Taslak öğretim programın tanıtımı ... 95
4.2.2. Taslak öğretim programı ile ilgili uzman görüşleri ... 96
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Ait Bulgular (Taslak öğretim programı, kazanımlara ulaşılması açısından etkililiği) ... 99
4.3.1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ünitelere göre öğrenme gelişimi ... 99
4.3.2. Denencelere ait bulgular ... 104

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 106
5.1. Tartışma 106
5.2. Sonuç 122
5.3. Öneriler 123
KAYNAKLAR 126
EKLER 131
EK-1 Taslak Öğretim Programı Önerisi 131
EK-2 Mızrap Çalışmaları 1-2-3-4-5-6-7-8 139
EK-3 Mızrap Çalışması 9 140
EK-4 Eşit Mızrap Kombinasyonu 10 141
EK-5 Eşit Mızrap Kombinasyonu 11 143
EK-6 Eşit Mızrap Kombinasyonu 12 144
EK-7 Eşit Mızrap Kombinasyonu 13 145
EK-8 Eşit Mızrap Kombinasyonu 14 146
EK-9 Eşit Mızrap Kombinasyonu 15 147
EK-10 Eşit Mızrap Kombinasyonu 16 148
EK-11 Eşit Mızrap Kombinasyonu 17 149
EK-12 İstanbul Türküsü 151
EK-13 Sağ/Sol Ağırlıklı Mızrap Kombinasyonu 19 152
EK-14 Sağ/Sol Ağırlıklı Mızrap Kombinasyonu 20 153
EK-15 Sağ/Sol Ağırlıklı Mızrap Kombinasyonu 21 154
EK-16 Sağ/Sol Ağırlıklı Mızrap Kombinasyonu 22 156
EK-17 Mandal Uygulaması 23 157
EK-18 Mandal Uygulaması 24 158
EK-19 Mandal Uygulaması 25 159
EK-20 Mandal Uygulaması 26 160
EK-21 Mandal Uygulaması 27 161
EK-22 Karışık Mızrap Kombinasyonu 28 162
EK-23 Karışık Mızrap Kombinasyonu 29 164
EK-24 Karışık Mızrap Kombinasyonu 30 165

EK-25 Karışık Mızrap Kombinasyonu 31 167
EK-26 Nihâvend Longa 32 169
EK-27 Parmak Uygulaması 33 170
EK-28 Parmak Uygulaması 34 171
EK-29 Parmak Uygulaması 35 172
EK-30 Parmak Uygulaması 36 173
EK-31 Parmak Uygulaması 37 175
EK-32 Oktavlı Çalım Uygulaması 38 176
EK-33 Oktavlı Çalım Uygulaması 39 177
EK-34 Çarpma Uygulaması 40 178
EK-35 Çarpma Uygulaması 41 179
EK-36 Tremolo Uygulaması 42 181
EK-37 Tremolo Uygulaması 43 182
EK-38 Diyatonik Glisando Uygulaması 44 183
EK-39 Tırnak Glisandosu (Portomento) Uygulaması 45 184
EK-40 Mandal Glisandosu Uygulaması 46 185
EK-41 Karışık Kombinasyon Uygulaması 47 186
EK-42 Türk Aksağı Usûlü 48 188
EK-43 Karışık Kombinasyon Uygulaması 49 189
EK-44 Aksak Semai Usûlü 50 191
EK-45 Çargah Etüt Saz Semaisi 51 192
EK-46 Bûselik Etüt Saz Semaisi 52 194
EK-47 Aksak Usûlü 53 196
EK-48 Bûselik Etüt 54 197
EK-49 Kürdi Etüt Saz Semaisi 55 198
EK-50 Rast Etüt Saz Semaisi 56 200
EK-51 Rast Etüt 57 202
EK-52 Uşşak Etüt Saz Semaisi 58 204
EK-53 Uşşak Etüt 59 206

EK-54 Hicaz Etüt Saz Semaisi 60 207
EK-55 Raks Aksağı Usûlü 61 209
EK-56 Hicaz Etüt 62 210
EK-57 Nikriz Etüt Saz Semaisi 63 211
EK-58 Sabâ Etüt Saz Semaisi 64 213
EK-59 Devri Hindi Usûlü 65 215
EK-60 Sabâ Etüt 66 216
EK-61 Segâh Etüt Saz Semaisi 67 217
EK-62 Hüzzam Etüt Saz Semaisi 68 219
EK-63 Eşit Mızrap Kombinasyonu (Ön Test-Son Test) 221
EK-64 Karışık Mızrap Kombinasyonu (Ön Test-Son Test) 222
EK-65 Mandal Uygulaması (Ön Test-Son Test) 223
EK-66 Parmak Uygulaması (Ön Test-Son Test) 224
K-67 Sağ/Sol Ağırlıklı Mızrap Kombinasyonu (Ön Test-Son Test) 225
EK-68 Süsleme Teknikleri (Ön Test-Son Test) 226
EK-69 Ders Takip Formu 227
EK-70 Uzman Değerlendirme Formu (Ders Takip Formu) 228
EK-71 Uzman Değerlendirme Formu (Ön Test-Son Test) 228
EK-72 Görüşme Formu 230
EK-73 Uzman Değerlendirme Formu (Taslak Öğretim Programı Ünite, Konu ve Kazanımları 234
EK-74 MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı Araştırma İzin Yazısı 240
EK-75 Gönüllü Katılım Formu (Eğitimci) 242
Ek-76 Etik Kurul Kararı 243

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Yayımlanmış kanun eğitim materyalleri. 22
Tablo 2.2. İlgili araştırmalar. 35
Tablo 3.1. Öntest-sontest kontrol gruplu deneme modelinin işleyişi. 41
Tablo 3.2. Deneysel süreç haftalık ders programı. 41
Tablo 4.1. 1. ünite öğrenci gelişim tablosu ve grafiği. 100
Tablo 4.2. 2. ünite öğrenci gelişim tablosu ve grafiği. 101
Tablo 4.3. 3. ünite öğrenci gelişim tablosu ve grafiği. 102
Tablo 4.4. 4. ünite öğrenci gelişim tablosu ve grafiği. 103
Tablo 4.5. Deney grubu ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları..... 104
Tablo 4.6. Kontrol grubu ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları..... 104
Tablo 4.7. Deney ve kontrol grubu ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları 105

TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

Güzel Sanatlar Liseleri "Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programının" Değerlendirilmesi ve taslak Öğretim Programı Önerisi başlıklı tez çalışmamın toplam **125** sayfalık kısmına ilişkin, 30/08/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%10** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

30/08/2023

Özgür YAKINLAR

Prof. Dr. Aynur Elhan NAYİR

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

30/08/2023

Özgür YAKINLAR

Kısaltmalar

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı.

GSL: Güzel Sanatlar Lisesi.

TTBK: Talim Terbiye Kurulu.

DÖ: Deneme grubu öğrencisi.

KÖ: Kontrol grubu öğrencisi.

DEN. ORT.: Deneme grubu ortalaması

KONT. ORT.: Kontrol grubu ortalaması

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Doktora Tezi

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ "ÇALGI EĞİTİMİ KANUN ÖĞRETİM PROGRAMININ" DEĞERLENDİRİLMESİ VE TASLAK ÖĞRETİM PROGRAMI ÖNERİSİ

Özgür YAKINLAR

Bu araştırmada, Güzel Sanatlar Liseleri'nde yürürlükte olan "Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programının" incelenmesi ve tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda "taslak öğretim programı önerisi" hazırlanması amaçlanmaktadır. Mevcut kanun öğretim programına yönelik incelemeler, alan uzmanları ve Güzel Sanatlar Liseleri'nde görev yapan kanun eğitimcilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerle mevcut öğretim programı içerik, hedef davranışlar, öğrenme-öğretme durumları ve materyaller açısından incelemeye alınmıştır. Değerlendirmeler sonucunda mevcut öğretim programında tespit edilen problemler arasında; başlangıç aşamasının sadece bilişsel düzeyde kazanımlardan oluşması ve bu bilişsel konulara oldukça uzun bir zaman ayrılmış olması, temel becerilerle ilgili kazanımların açık ve anlaşılır olmaması, temel becerilere yeterince zaman ayrılmadan doğrudan eser icrasına, usul eğitimine ve makam eğitimine geçilmiş olması, uygulama gerektiren mandal konusunun öğretimi için uygulamaya yönelik hiçbir kazanıma yer verilmeksizin sadece bilişsel düzeyde kazanımlarla ele alınmış olması, süsleme teknikleri ile ilgili yeterli uygulamaya yer verilmemiş olması, kazanım ifadelerinin açık ve anlaşılır olmaması ayrıca öğretim programının ünite, konu ve kazanımlarının birbirinin devamı ve tamamlayıcı niteliklere sahip olmaması yer almaktadır. Yapılan incelemelerde mevcut öğretim programının, kanun eğitimi için yeterli niteliklere sahip olmadığı görülmüştür. Bu aşamadan sonra, ortaya çıkan ihtiyaçlar ve uzman görüşleri doğrultusunda Güzel Sanatlar Lisesi kanun eğitimi 9. sınıf düzeyine yönelik bir "taslak öğretim programı önerisi" hazırlanmıştır. Araştırmada keşfedici karma desen yöntemi kullanılarak nicel ve nitel boyutta veriler toplanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda eylem araştırması yöntemi, nicel boyutunda ise tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen nicel verilerin yorumlanmasında içerik analizi ve betimsel analiz; nitel verilerin yorumlanmasında ise istatistiksel analiz, Mann Whitney U testi ve Kolmogorov Smirnov testi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında hazırlanan "taslak öğretim programı önerisi", öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli kullanılarak deneysel çalışmaya tabi tutulmuştur. Deney ve kontrol grupları, Güzel Sanatlar Lisesi 9. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Deneysel süreçte elde edilen veriler analiz edilmiş ve araştırmanın hipotezleri doğrulanmıştır. Bu araştırmanın ürünü olarak ortaya çıkan "taslak öğretim programı önerisinin" uygulanmasıyla, öğrencilerin çalgı eğitiminde daha etkin ve başarılı olmaları beklenmektedir.

Araştırma kapsamında, alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcilerinin katılımıyla geliştirilen taslak öğretim programı önerisi ve söz konusu problemlerin çözümüne yönelik olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Bu süreçte mızrap kombinasyonlarının uygulanmasında deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha iyi bir gelişim gösterdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, deney grubu öğrencilerinin süsleme tekniklerinin uygulanmasında, mandal kullanımında, parmak kullanımında, makam ve usul eğitiminde kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın deneysel aşamasından elde edilen veriler doğrultusunda etkili ve işlevsel bir kanun eğitiminin gerçekleştirilmesinde taslak öğretim programı önerisinin başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki müzik eğitimi, çalgı eğitimi, program geliştirme.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Fine Arts Education
Music Education Program
Doctoral Thesis

EVALUATION OF HIGH SCHOOL OF FINE ARTS "QANON TEACHING PROGRAM" AND PROBOSAL FOR DRAFT TEACHING PROGRAM

Özgür YAKINLAR

This research aims to examine the "Instrument Education Qanun Teaching Curriculum" in force in Fine Arts High Schools and to prepare a "draft curriculum proposal" in line with the identified needs. The examinations on the current qanun curriculum were carried out with the participation of field experts and qanun educators working at Fine Arts High Schools. The current curriculum was evaluated in detail in terms of the content, target behaviors, learning-teaching situations and the materials that were determined as a result of the existing curriculum, in terms of content, target behaviors, learning-teaching situations, and materials. The fact that a long time has been devoted to these cognitive issues, the acquisitions related to basic skills are not clear and understandable, the transition to direct work, usul training and maqam training without allocating enough time to basic skills, the teaching of the mandal subject, which requires practice, is only dealt with at the cognitive level without any practical gains, there are not enough applications related to ornament techniques, the outcome statements are not clear and understandable, and the curriculum does not have the continuation of units, topics and complementary qualities. As a result of the examinations, it was concluded that the current curriculum does not have sufficient qualifications for qanun education. After this stage, a “draft curriculum proposal” suitable for the 9th grade of Fine Arts High School was prepared in line with the emerging needs and expert opinions. In the research, quantitative and qualitative data were collected using the exploratory mixed design method. In the qualitative dimension of the research, the action research method was used, and in the quantitative dimension, the scanning method was used. Content analysis and descriptive analysis in the interpretation of quantitative data obtained within the scope of the research; Statistical analysis, Mann Whitney U test and Kolmogorov Smirnov test were used in the interpretation of qualitative data. The "draft curriculum proposal" prepared within the scope of the research was subjected to experimental study using the pretest-posttest control group experimental model. Experimental and control groups consist of 9th grade students of Fine Arts High School. The data obtained in the experimental process were analyzed and the hypotheses of the research were confirmed. With the implementation of the "draft curriculum proposal" that emerged as a result of this research, students are expected to be more effective and successful in instrument education.

Within the scope of the research, positive results were obtained for the draft curriculum proposal developed with the participation of experts and GSL qanun educators and the solution of the said problems. In this process, it was determined that the students in the experimental group showed a better improvement than the students in the control group in the application of mızrap combinations. In addition, it was determined that the experimental group students were more successful than the control group students in the application of ornament techniques, the use of mandal, the use of fingers, and the maqam and usul training. In this context, it was concluded that the draft curriculum proposal was successful in realizing an effective and functional qanun education in line with the data obtained from the experimental stage of the research.

Keywords: Vocational music education, Instrumental education, program development.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Mesleki sanat eğitimi, sanata belli düzeyde yetenekli bireylerin sınama, eleme, sıralama ve seçme işlemleri ile belirlenerek sanat dalının bütününe yönelik davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar. Bu süreç, örgün eğitim kurumlarında ortaöğretimden itibaren başlatılır, lisans ve lisansüstü düzeylerle devam eder (Uçan, 1997 s.32). Hangi düzeyde olursa olsun mesleki sanat eğitimi, söz konusu sanat dalı için yetiştirilmiş ehil ve yetkili kişilerce yürütülür. Sanat eğitimi programları alan bilgisi, genel bilgi ve meslek bilgisini birlikte kapsayacak şekilde düzenlenir. Ortaöğretimden yükseköğretime doğru gidildikçe, alan ve meslek bilgisine daha çok ağırlık verilir (AGSL Türk ve Batı Müziği Çalgıları Dersi (Kanun) Öğretim Programı, 2008, s.7). Günümüzde mesleki müzik eğitimi orta öğretim, lisans ve lisans üstü düzeylerde eğitim veren kurumlarda sürdürülmektedir. Mesleki müzik eğitiminin orta öğretim düzeyini oluşturan Güzel Sanatlar Liseleri'nde (GSL) Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan öğretim programları kullanılmaktadır (http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/65.pdf). Öğretim programı, eğitim sürecinde öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerilerin aktarılması için tasarlanan bir plan ve yol haritasıdır. Öğretim programlarıyla öğrencilere sunulacak içerik düzenlenerek hangi konuların öğretileceği, ne kadar zaman ayrılacağı, hangi öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılacağı, hangi materyallerin kullanılacağı ve nasıl bir ölçme-değerlendirme yapılacağı belirlenir. Bu düzenleme, programın uygulandığı her kurumda eşitlik ve adalet ilkelerine uygun olarak öğrencilerin bilgi ve becerileri sistematik bir şekilde öğrenmelerini sağlar. Planlı ve programlı yapılan bir eğitim-öğretim hem zamanı verimli kullanmayı hem de hedefe en kısa yoldan ulaşmayı sağlar (Demirel, 2015, s.12,13). Müzik eğitiminin MEB tarafından yayımlanan öğretim programları ile sürdürüldüğü GSL'lerde öğrencilere çalgı eğitimi, işitme, ses eğitimi, müzikal beğeni ve yaratıcılık gibi müzik eğitiminin farklı boyutlarını kapsayan temel becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır (http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/65.pdf).

1989 yılında İstanbul'da ilki kurulan ve günümüze kadar sayıları 92'ye ulaşan GSL'ler, mesleki müzik eğitiminin orta öğretim düzeyini oluşturması bakımından oldukça önemli bir konumdadır. GSL'ler, yüksek öğretim düzeyinde mesleki müzik eğitimi veren kurumlara öğrenci alt yapısı oluşturması açısından mesleki müzik eğitiminin önemli bir kaynağı olarak kabul edilmektedir ve öğrencilere sağladıkları kapsamlı müzik eğitimi sayesinde müzik alanında yetenekli bireylerin keşfedilmesi ve yetiştirilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir

(Buyurgan, 1994, s.35). GSL çalgı eğitimi öğretim programlarında yer alan hedef davranışların (kazanım) öğrencilere kazandırılmasında kullanılan materyaller (alıştırma, uygulama, etüt, vd.) önemli bir role sahiptir. Bu nedenle, GSL'lerde kullanılan çalgı eğitimi öğretim programlarının materyal eki konumunda olan yayımlanmış ders kitapları mevcuttur ve bu ders kitaplarının içeriğinde yer alan materyaller aracılığıyla hedef davranışlara yönelik uygulamalar gerçekleştirilir (Baran, 2019, s.1). Çalgı eğitimi materyalleri, öğrencinin çalgı ile ilgili temel prensipleri daha kolay ve daha hızlı bir şekilde kavrayabilmesini sağlayan eğitim amaçlı bestelenmiş çalışma parçalarıdır. Bu materyaller, eğitimin başlangıcından ileri aşamalarına kadarki sürecin bütününde öğrencinin çalgısında hakimiyet sağlamasına ilişkin becerilerin oluşturulması amacıyla kullanılmaktadır (Yalçınkaya, 2012, s.22). Çalgı eğitim materyalleri, içerdiği hedeflerle öğrencinin eserlerde karşılaşabileceği pek çok güçlüğün giderilmesinde önemli rol oynar (Cüceoğlu, Berki, 2007, s.228). Çalgı eğitim materyali konumunda olan etütler aynı zamanda, çalgıda hakimiyeti geliştirmenin yanı sıra müzikal değerlere de ağırlık veren, araştırmacı nitelikte olgun alıştırma parçalarıdır (Say, 2005 s.190). Bu bağlamda öğrenci eser icrasına geçmeden önce eserlerde karşılaşacağı teknik ve teorik becerileri eğitim materyalleri aracılığıyla uygular ve eser icrasına geçmek için çalgısında asgari düzeyde bir hakimiyet sağlar. Dolayısıyla GSL öğretim programlarının materyal eki konumunda olan ders kitapları, eğitimin başarılı bir şekilde sürdürülmesinde oldukça önemli bir role sahiptir. Genel olarak Türk müziği çalgı eğitiminin en önemli problemlerinden biri olan materyal eksikliği, GSL kanun öğretim programının materyal eki olan ders kitabında da karşımıza çıkmaktadır. Araştırma kapsamında alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcilerinin önemle üzerinde durduğu problemlerden biri de kanun eğitimi ders kitabının materyal konusunda yeterli zenginliğe sahip olmaması olmuştur.

Türk müziği çalgı eğitimi tarihi incelendiğinde çok yakın bir zamana kadar evrensel anlamda kabul görmüş ve geçerliliği ispatlanmış eğitim yaklaşımlarından yeterli ölçüde faydalanılamadığı ve çağın gerisinde kaldığı söylenebilir. Günümüze ulaşan bazı ipuçlarından anladığımız kadarıyla geçmiş yüzyıllarda Türk müziği çalgı eğitiminde bir takım pratik ve pragmatik öğretim yöntemleri kullanılmakta olduğu bilinmektedir fakat Avrupai çalgı eğitimi yaklaşımında olduğu gibi teknik eğitime yönelik her seviyedeki öğrenciye hitap edebilen yazılı ve ayrıntılı çalgı eğitim materyallerinin varlığından söz etmek mümkün değildir (Behar, 2019, 45). Türk müziği çalgılarının özellikle teknik eğitimi boyutunda bir standart yakalanamamasının en önemli sebeplerinden biri, söz konusu materyal eksikliği olarak görülebilir. Henüz zengin bir materyal havuzuna sahip olunamaması, bu durumun günümüzde

hala bir problem olarak karşımıza çıkmasının nedeni olarak düşünülebilir (Yalçınkaya, 2012, s.22).

Çalgı eğitimi sürecinde eserlerden faydalanmak mümkündür ancak gerek temel becerilerin gerekse ileri düzey becerilerin kazanımı için çalgı özelinde oluşturulmuş alıştırma, uygulama ve etüt gibi materyallere ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü materyaller çeşitli bilgi ve becerilerin kazanımı ya da teknik zorlukların aşılmasına yönelik bestelediği için hedeflenen becerilerin kolayca kavranmasında oldukça etkilidir ve sürecin daha sağlıklı ilerlemesinde önemli bir role sahiptir. Özellikle başlangıç aşamasındaki öğrenciler için karmaşık olabilecek bilgi ve beceriler, alıştırma, etüt, işitsel ve görsel dijital içerikler gibi materyaller vasıtasıyla basitleştirilerek anlaşılır hale getirilmelidir. Aksi takdirde eğitim sürecinde karşılaşılan problemler için gündelik çözümler üretmek zorunda kalınabilir ve güvenilirliği düşük, birbirinden kopuk eğitim süreçleriyle karşılaşılabilir (Cüceoğlu, Berki, 2007, s.228).

Mevcut GSL kanun öğretim programı, ders kitabı dışında herhangi bir materyal ekine sahip değildir ve yardımcı kaynaklar konusunda da atıf içermemektedir (MEB, Çalgı Eğitimi Kanun Dersi Öğretim Programı, 2022). Bu durumda eğitim sürecinde kullanılacak tek materyal kaynağı ders kitabıdır. Mevcut ders kitabı, eğitim materyali (alıştırma, etüt, vd.) nitelikleri açısından incelendiğinde temel beceriler, mandal kullanımı, süsleme teknikleri, makamsal etütler, mızrap kombinasyonları ve parmak kullanımlarına yönelik uygulamalar bakımından yeterli zenginlikte bir içeriğe sahip olmadığı gözlemlenmiştir. Ders kitabının büyük bölümü eser notalarından oluşmakta ve kazanımlarda ifade edilen becerilere yönelik oldukça az sayıda ve çeşitlilikte çalışma parçası (alıştırma, etüt, vd.) içermektedir. Ayrıca çalışma parçalarında başlangıç aşaması için oldukça önemli olan sağ-sol mızrap sembollerine yeterince yer verilmemiştir. Söz konusu problemler, araştırma kapsamında alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri ile yapılan görüşmelerde tespit edilmiştir.

Müzik eğitimi, bilimsel araştırma ve çalışmalara uygun bir zemine sahiptir. Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor faaliyetlerin üst düzeyde aktif olduğu müzik eğitiminde öğrenciler hem bilişsel hem duyuşsal hem de psikomotor becerilerini etkin bir şekilde kullanır ve geliştirirler. Bu durum, müzik eğitiminin önemli bir boyutu olan çalgı eğitimi için de geçerlidir. Çalgı eğitimi sürecinde kullanılan yöntem ve stratejilerle öğrenciler, becerilerini çok yönlü olarak geliştirme fırsatı bulabilir. Bu nedenle çalgı eğitimi, öğrenmeyi geliştirici kuram, yöntem ve tekniklere yönelik araştırmalarla yakın ilişki içinde olmalıdır (Kurtuldu, 2007, s.7).

Program geliştirme, öğretim programının hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkilerin bütünüdür. Eğitim, uygulamalı bir bilim alanıdır, bu nedenle eğitim problemlerine çözüm arayışı sadece teorik anlamda değil aynı zamanda problemin kaynağı olan okulda gerçekleştirilmelidir. Eğitim sisteminde ortaya çıkan problemlerin çözümü, bir ülkede izlenen milli eğitim politikasına bağlı olarak öğrencilerde davranışına dönüştürülmesi hedeflenen becerileri içeren eğitim programlarının geliştirilmesine bağlıdır. İçerik ve uygulama bakımından problemli olan öğretim programlarının incelenmesi ve ihtiyaç duyulan düzenlemelerin yapılarak daha nitelikli hale getirilmesi önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu sebeple, program geliştirme çalışmaları kapsamlı ve sürekli devam eden bir süreçtir (Varış, 1976, s.6). Program geliştirme çalışmalarının en önemli yönü, okul ve okul çevresindeki hayatın ve öğrencilerin geliştirilmesini amaç edinmesidir. Bu süreçte, milli eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve faaliyetlerin uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesi hedeflenmelidir (Demirel, 2015, s.26). Program geliştirme süreci hem okul içinde hem de okul dışında gerçekleştirilen koordineli çabaların tümü olarak kabul edilebilir (Varış, 1976, s.21).

Günümüze kadar GSL kanun eğitimi için MEB bünyesinde program geliştirme çalışmaları yapılmıştır. Kanun eğitimine yönelik ilk öğretim programı 2008 yılında yayımlanmıştır (MEB, AGSL Türk ve Batı Müziği Çalgıları Dersi (Kanun) Öğretim Programı, 2008). Yayımlanan İlk program on yıl yürürlükte kalmış ve içeriğinde bazı düzenlemelere gidilerek 2018 yılında "Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programı" olarak güncellenmiştir. Güncellenen öğretim programının 1. ve 2. ünitelerinde bazı düzenlemelere gidilerek 2022 yılında aynı isimle tekrar yayımlanmıştır. 2022 yılında yayımlanan öğretim programı halen yürürlüktedir (http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ogretim-Programi&tur=gsl&sinif=9). Güncel öğretim programı incelendiğinde, alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşlerine göre içerik, hedef davranışlar, öğrenme-öğretme durumları ve materyal konusunda kanun eğitimi için yeterli niteliklere sahip olmadığı söylenebilir. Bu bağlamda, araştırma kapsamında GSL'lerde yürürlükte olan "Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programı" alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri ile incelemeye alınarak problemli noktalar tespit edilmiş ve program geliştirme çalışması yapılarak taslak öğretim programı önerisi hazırlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri ile yapılan ön incelemeler, mevcut GSL kanun öğretim programının çalgı eğitiminin niteliklerinin yeterince karşılanmadığı yönünde tespitler ortaya çıkarmış ve bu durum araştırma konusu olabilecek bir problem durumu olarak görülmüştür. İlk bakışta programda göze çarpan bazı sorunlar arasında; başlangıç aşamasının sadece bilişsel düzeyde kazanımlardan oluşması ve bu bilişsel konulara oldukça uzun bir zaman ayrılmış olması, temel becerilerle ilgili konuların oldukça yüzeysel bir şekilde ele alınmış olması, temel becerilere yeterince zaman ayrılmadan doğrudan eser icrasına, makam eğitimine ve usul eğitimine geçilmesi, uygulama gerektiren mandal konusunun öğretimi için uygulamaya yönelik hiçbir kazanıma yer verilmeksizin sadece bilişsel düzeyde kazanımlarla ele alınması, süsleme teknikleri ile ilgili yeterli uygulamaya yer verilmemiş olması, bazı kazanım ifadelerinin açık ve anlaşılır olmaması ayrıca öğretim programının ünite, konu ve kazanımlarının birbirinin devamı ve tamamlayıcı niteliklere sahip olmaması yer almaktadır. Alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşlerine göre tespit edilen problemler doğrultusunda, mevcut kanun öğretim programında çalgı eğitiminin evrensel prensiplerine aykırı bir yol izlenmiş olduğu söylenebilir.

GSL çalgı eğitiminde kullanılan ders kitapları, öğretim programının materyal eki olması bakımından programında yer alan hedef davranışlara (kazanım) ulaşılmasında oldukça önemli bir role sahiptir (Baran, 2019, s.1). Ancak mevcut öğretim programının ders kitabında çoğunlukla eser notalarına odaklanılmış ve mızrap kombinasyonları, temel beceriler, mandal kullanımı, süsleme teknikleri, makamsal etütler ve parmak kullanımlarına yönelik uygulamalara yeterince yer verilmediği gözlemlenmiştir. Bunların yanı sıra, ders kitabında yer alan çalışma parçaları (alıştırma, etüt, vd.) ve eser notalarında sağ-sol mızrap sembollerine yeterince yer verilmemesi de öğrencilerin olası mızrap kombinasyonlarını öğrenmelerini ve uygulamalarını zorlaştırmaktadır.

Çalgı eğitiminde kullanılan öğretim programlarının ve bu programların materyal kaynağı olan ders kitaplarının yetersizliği, öğrencilerin çalgı becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir engel oluşturmaktadır. Bu nedenle, çalgı eğitiminde kullanılan öğretim programlarının zengin içerikli bir materyal ekine sahip olması gerekmektedir (Yalçınkaya, 2012, s.22). Alan uzmanları ve GLS kanun eğitimcileri görüşlerine göre mevcut öğretim programının materyal eki konumunda olan ders kitabı, söz konusu problemler göz önüne alındığında programda yer alan hedef davranışların öğrenciye kazandırılmasında yeterli

nitelikleri taşımadığı söylenebilir. Bu durumda mevcut öğretim programının ünite konu ve kazanımlarının çalgı eğitiminin niteliklerine ve basamaklarına uygun şekilde düzenlenmesi ve hedef davranışların öğrenciye kazandırılması için geniş bir materyal (alıştırma, etüt, vd.) eki oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda ifade edilen problemlerden yola çıkılarak mevcut öğretim programın ve ders kitabının çalgı eğitiminin niteliklerini yeterince karşılayamadığı gözlemlenmiş ve programının eksik ya da hatalı noktalarının alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşleri doğrultusunda tespit edilerek içerik, hedef davranışlar (kazanımlar), öğrenme-öğretme durumları ve materyal yönünden geliştirilmesi gerekli görülmüştür. Araştırma kapsamında nitel ve nicel veri toplama araçları birlikte kullanılarak mevcut öğretim programında tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda taslak bir öğretim programı önerisinin hazırlanması, hazırlanan programın GSL kanun öğrencileri ile deneysel çalışmaya tabi tutularak test edilmesi ve böylece GSL'lerde uygulanan kanun eğitiminin geliştirilmesine yönelik bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda, araştırma kapsamında temel alınan problem cümleleri aşağıda belirtildiği gibidir;

"GSL Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programı" hedef davranışlar (kazanımlar), öğrenme-öğretme durumları ve materyal bakımından çalgı eğitiminin niteliklerini ne ölçüde karşılamaktadır?

"GSL Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programının" eksik ya da hatalı noktalarından hareketle, alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşlerine başvurularak nasıl bir öğretim programı önerisi hazırlanabilir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, GSL "Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programının" içerik, hedef davranışlar (kazanımları), öğrenme-öğretme durumları, ölçme-değerlendirme yaklaşımı ve materyal bakımından GSL kanun eğitimcileri ve alan uzmanları ile incelenmesi ve belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda uzman görüşlerinden faydalanarak taslak öğretim programı önerisi hazırlanması amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda araştırmanın alt problemleri ve hipotezleri aşağıda yer almaktadır.

1. Alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşlerine göre mevcut öğretim programında;

1.1. Kazanımların genel hedeflerle uyumluluğu nasıldır?

1.2. İçeriğin kazanımlarla uyumluluğu nasıldır?

1.3. Öğrenme-öğretme durumlarının; kazanımlar ve içerikle uyumluluğu nasıldır?

1.4. Ölçme ve değerlendirme durumlarının; kazanımlar, İçerik ve öğrenme-öğretme durumları ile uyumluluğu nasıldır?

2. Taslak öğretim programın;

2.1. Genel amaçları nelerdir?

2.2. Temel beceri ve değerleri nelerdir?

2.3. Kazanımları nelerdir?

2.4. Öğretim süreci (yöntem, teknik, materyal) nelerden oluşur?

2.5. Ölçme ve değerlendirme yaklaşımı nasıldır?

2.6. Taslak öğretim programı ile ilgili uzman görüşleri nelerdir?

3. Taslak öğretim programı, kazanımlara ulaşılması açısından etkilidir (Denence).

3.1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ünitelere göre öğrenme gelişimi nasıldır?

3.2. Deney grubu ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları arasında fark vardır (Denence).

3.3. Kontrol grubu ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları arasında fark vardır (Denence).

3.4. Deney ve kontrol grubu son-test sonuçları arasında fark vardır (Denence).

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada GSL kanun eğitimi öğretim programında karşılaşılan problemler ele alınmış ve ortaya çıkan ihtiyaçlar ekseninde bir program geliştirme çalışması yapılmıştır. GSL'ler, mesleki müzik eğitiminin temelini oluşturması bakımından oldukça önemli bir konumdadır ve bu okullarda yürürlükte olan öğretim programlarının program geliştirme çalışmalarına tabi tutularak daha işlevsel bir eğitim sürecinin oluşturulması önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Problemlerden yola çıkılarak geliştirilen öğretim programları, mesleki müzik eğitimi almak üzere seçilen öğrencilerin becerilerini daha iyi geliştirmelerini ve meslek hayatlarına daha iyi bir şekilde hazırlanmalarını sağlaması bakımından oldukça önemlidir.

Program geliştirme çalışmaları; mevcut öğretim programlarının hedef, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve değerlendirme öğelerinin incelemeye alınarak daha işlevsel bir eğitim sürecinin oluşturulması bakımından büyük bir öneme sahiptir. Eğitim sisteminde ortaya çıkan problemlerin çözümü, bir ülkede izlenen milli eğitim politikasına bağlı olarak öğrencilerde davranışına dönüştürülmesi hedeflenen becerileri içeren eğitim programlarının geliştirilmesine bağlıdır. İçerik ve uygulama bakımından problemli olan öğretim programlarının incelenmesi ve ihtiyaç duyulan düzenlemelerin yapılarak daha nitelikli hale getirilmesi önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu sebeple, program geliştirme çalışmaları kapsamlı ve sürekli devam eden bir süreçtir (Varış, 1976, s.6). Problemlerden olabildiğince arındırılmış planlı ve programlı yapılan bir eğitim-öğretim hem zamanın verimli kullanılmasında hem de hedeflere en kısa yoldan ulaşılmasında oldukça önemlidir (Demirel, 2015, s.12,13). Program geliştirme süreci hem okul içinde hem de okul dışında gerçekleştirilen koordineli çabaların tümü olarak kabul edilebilir (Varış, 1976, s.21). Program geliştirme çalışmalarının en önemli yönü, okul ve okul çevresindeki hayatın ve öğrencilerin geliştirilmesini amaç edinmesidir. Bu süreçte, milli eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve faaliyetlerin uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesi hedeflenmelidir. Bu sebeple program geliştirme sürecinin sonunda ortaya çıkan ürünün (öğretim programı ve materyaller), eğitim sürecinde aktif rol oynayan öğretmen ve öğrenciye en doğru şekilde rehberlik etmesi gerekmektedir (Demirel, 2015, s.26).

Araştırma kapsamında ele alınan mevcut GSL kanun öğretim programı ile kanun eğitiminin nitelikli bir şekilde sürdürülemediği alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri tarafından ifade edilmiştir. Mevcut kanun öğretim programının 1. ve 2. ünitelerinde sadece bilişsel düzeyde becerilere yer verilmiş olması, temel becerilerin yüzeysel olarak ele alınmış olması, öğretim programının materyal eki konumunda olan ders kitabının hedef davranışlara yönelik yeterli materyale sahip olmaması, yeteri kadar temel beceri eğitimi yapılmadan doğrudan eser icrasına, makam ve usul eğitimine geçilmiş olması, süsleme tekniklerine yönelik yeterli çalışmaya yer verilmemiş olması ayrıca ünite, konu ve kazanımların birbirinin devamı ve tamamlayıcı niteliklere sahip olmaması tespit edilen problemlere örnek olarak gösterilebilir. Çalgı eğitimi uzun ve zorlu bir süreçtir. Bu süreçte öğrenciler başlangıç aşamasında bir yandan çalgısının fiziki özelliklerini tanırken bir yandan da duruş-tutuş prensiplerini kavramalı ve ilk dersten itibaren çalgıdan ses üretme çalışmalarına başlamalıdır. Bu durumda mevcut kanun öğretim programının 1. ve 2. ünitelerinin çalgının fiziki özellikleri, duruş-tutuş ve mandal sisteminin tanıtımı gibi sadece bilişsel düzeyde konulara ayrılması zaman kaybı olarak

nitelendirilebilir. Ayrıca başlangıçta sadece bilişsel düzeyde bilgilere yer vermek öğrenci açısından sıkıcı bir süreç olacaktır. Bir öğrencinin çalgısını tanıması, çalgısından ses üretmesi, ürettiği sesleri müzikal prensipler içinde kullanılması ve temel düzeyde bir hakimiyet sağlaması birkaç yıl, hatta bazı öğrenciler için birkaç yılı da aşan bir süreci kapsayabilir. Bu sebeple başlangıçtan itibaren bilişsel düzeyde bilgilerin yanı sıra psikomotor becerileri de içeren uygulamalara yer verilmeli ve zaman kaybına neden olabilecek durumlardan kaçınılmalıdır. Mevcut GSL kanun öğretim programında tespit edilen problemler, bir program geliştirme çalışmasının yapılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Araştırma kapsamında alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcilerinin katılımıyla geliştirilen taslak öğretim programı önerisi, GSL kanun öğrencileriyle deneysel çalışmaya tabi tutulmuş ve söz konusu problemlerin çözümüne yönelik olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Taslak öğretim programının başlangıç aşamasında bilişsel becerilere kısaca değinilmesinin ardından psikomotor becerilere de yer verilmiştir. Böylece öğrencilerin sürece daha iyi motive olduğu ve bir yandan bilişsel konuları öğrenirken bir yandan da zaman kaybı yaşamadan psikomotor becerilerini geliştirdikleri görülmüştür. Taslak öğretim programı önerisinde temel beceriler konusuna mevcut öğretim programına göre daha uzun bir süre ayrılmıştır. Bu süreçte mızrap kombinasyonlarının uygulanmasında deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha iyi bir gelişim gösterdikleri görülmüştür. Bunların yanı sıra deney grubu öğrencilerinin süsleme tekniklerinin uygulanmasında, mandal kullanımında, parmak kullanımında, makam ve usul eğitiminde kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın deneysel aşamasından elde edilen veriler doğrultusunda etkili ve işlevsel bir kanun eğitimin gerçekleştirilmesinde taslak öğretim programı önerisi başarılı sonuçlar vermiştir. Sonuç olarak bu araştırma, GSL kanun eğitiminin geliştirilmesine yönelik önemli veriler sunmaktadır. GSL çalgı eğitiminde kullanılan diğer öğretim programları da bu araştırmada olduğu gibi program geliştirme sürecine tabi tutulabilir ve GSL'lerde yürütülen çalgı eğitiminin daha sistemli ve işlevsel olmasına yönelik araştırmalar yapılabilir.

1.4. Sayıltılar

- Araştırmanın hazırlık evresinde ve araştırma süresince, konuyla ilgili basılı, yazılı ve elektronik bilimsel kaynakların, bilimsel gerçekleri yansıttığı,

- İlgili literatürde yer alan teorik, kuramsal ve kavramsal modellerin, araştırma

tasarımının temelini oluşturduğu,

- Mevcut öğretim programının hedef davranışları ve eğitim durumlarını incelemek amacıyla yapılan görüşmelerde GSL kanun eğitimcileri ve alan uzmanlarının görüşme sorularını objektif bir şekilde değerlendirdikleri,

- Örnekleme yönteminin, hedef popülasyonu ve evreni temsil ettiği,

- Verilerin toplanması ve analizi sırasında ölçüm araçlarının, güvenilir ve geçerli olduğu varsayımlarından hareket edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

- Araştırma, hazırlık evresinde ve araştırma boyunca, konuyla doğrudan ya da dolaylı ilgili basılı, yazılı ve elektronik olarak bilimsel nitelik taşıyan her türlü kaynak ile veri toplama araçlarından elde edilen verilerle,

- Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçlarından elde edilenverilerle,

- "GSL Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programına" yönelik incelemeler, alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri ile,

- Taslak öğretim programı önerisi 9. sınıf düzeyi ile,

- Araştırmanın deneysel aşaması 9. sınıf düzeyi ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Çalgı Eğitimi: Çalgı eğitimi, öğrencilere bir müzik enstrümanını doğru tekniklerle çalmayı öğreten ve müzikal becerilerini geliştiren bir eğitim sürecidir.

Öğretim Programı: Bir derste öğrencilerin ulaşacağı hedefleri, hedeflerin kapsadığı davranışları, davranışları kazandırmak üzere düzenlenecek eğitim durumlarını ve davranışların ne derecede kazandırıldığını ortaya koyabilecek sınama durumlarını kapsayan, gelişmeye açık ve çok yönlü, etkileşim içinde olan öğeler bütünüdür.

Kazanım: Öğrencilerin belirli bir öğrenme sürecinde kazanması beklenen davranış veya yetkinlikleri ifade eden öğrenme hedefidir.

Ölçme ve Değerlendirme: Öğrencinin kazandığı bilgi, beceri ve yetkinlikleri değerlendirmek amacıyla kullanılan yöntemlerin ve süreçlerin toplamını ifade eder.

Çalgı Eğitiminde Temel Beceriler: Orta ve ileri seviyelerde becerileri kavrayabilmek için gerekli olan ön beceriler olarak tanımlanabilir.

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

2.1. Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde önce genel çalgı eğitimi daha sonra kanun çalgısının tanıtımı ve eğitimi konuları yer alacaktır.

2.1.1. Çalgı eğitimi

Çalgı eğitimi temel olarak, çalgılara özgü duruş-tutuş ve ses üretme aşamalarından başlayarak temel hareket prensiplerinin öğretildiği ve uygulamalarla psikomotor becerilere dönüştürüldüğü bir eğitim sürecidir. Bu süreç sonucunda öğrencilerin çalgı çalma becerilerini geliştirerek icracılık seviyesine ulaşmaları amaçlanmaktadır. Çalgı eğitimi, disiplinli çalışma gerektiren uzun ve zorlu bir süreçtir. Öğrenciler, genellikle birkaç yıl boyunca temel müzik teorisi, notasyon ve solfej gibi konuların yanı sıra çalgı teknikleri üzerinde yoğunlaşarak eğitimlerine devam ederler. Bu süreçte öğrenciler düzenli çalışma, sabır, disiplin ve yoğun çaba gerektiren bazı zorlukla karşılaşırlar. Ancak bu zorlu süreç sonunda çalgılarında yeterli bir seviyeye ulaşan öğrenciler müzik alanında başarıya ulaşma şansı elde edebilir ve seçtiği müzik kültürünün bir temsilcisi konumuna gelebilir (Özmenteş, 2008, s.157).

Mesleki müzik eğitimi kapsamında yer alan çalgı eğitimi, müzik eğitiminde oldukça önemli bir role sahiptir. Başlı başına bir eğitim süreci olmasının yanı sıra müzik eğitiminin temel boyutları olan işitme, teori, müzikal beğeni ve yaratıcılık gibi alanları da içine alır (Özmenteş, 2005, s.94). Müzik eğitiminin en önemli uygulama alanı olan çalgılar, müziğin temel prensiplerinin ve işleyişinin anlaşılıp uygulanabilmesinde vazgeçilmez bir araçtır. Çalgı eğitimi, öğrencilere çalgılarında belli bir düzeye ulaşmanın yanı sıra teorik bilgilerini çalgıya aktarma, eşlik, toplu icra ve sahne etkinlikleri gibi alanlarda da beceri kazandırmayı amaçlar. Bu yönüyle çalgı eğitimi müzik eğitiminin tüm boyutlarını kapsayan bir süreçtir.

Çalgı eğitimi, çalgıların kullanılmaya başladığı ilk günden bu yana süregelen uzun bir tarihçeye sahiptir. Çalgı eğitimi süreci en eski çağlardan bu yana usta çırak eğitimine dayalı olarak yürütüle gelmiştir. Ustayı izlemek ve taklit etmek, notanın hatta yazının olmadığı devirlerden günümüz modern eğitim yaklaşımlarına kadar bir çalgıyı öğrenmenin değişmez yöntemi olmuştur. Öğrenilmesi amaçlanan teknik ve müzikal becerilerin somut olarak algılanıp eyleme dönüştürülmesi, büyük ölçüde usta bir öğreticinin bu davranışları uygulayarak

göstermesi ve öğrencinin bunu taklit etmesiyle mümkün olabilmektedir (Çilden, 2016, 2209). Usta-çırak eğitiminde eğitimci çalınacak eseri örnekler ve model olarak görev yapar, öğrenci ise ustayı seyreder, dinler, taklit eder ve onay bekler. Öğrenme sürecindeki hatalara yönelik düzeltmeler, eğitimcinin ustasından öğrendiği ya da kendi ürettiği çözümlerle yapılır. Usta-çırak eğitimine dayanan geleneksel çalgı eğitiminde repertuar öğrenimi ile teknik çalgı eğitimi arasında ayrım yoktur. Dolayısıyla öğrenme sürecinden çok öğrenme çıktısına odaklanmış ürün merkezli bir öğretim şeklidir. Bu yöntemde amaç öğretilecek eserin en pratik yollarla öğrenciye aktarılmasıdır (Behar, 2019, 172).

Çalgı eğitimi kurumsal bir kimlik kazanmadan önce genellikle usta-çırak sistemiyle süregelmiştir. Bu süreçte, öğrenciler gündelik yaşamında ustasının yanında bulunarak ve birlikte çeşitli etkinliklerde yer alarak çalgı çalmayı öğrenirdi. Usta icracılar genellikle kendi öğretilerini kullanmakta ve öğrencileri de bu yöntemler doğrultusunda yetiştirmekteydi. Bu yöntemle öğretim genellikle daha bireysel ve özelleştirilmiş bir yapıda yürütülürdü. Toplumsal ritüeller (düğün, bayram, şenlik, vd.) doğrultusunda meslek statüsüne sahip olan çalgı icracılığı, kurumsal bir kimliğe sahip olmaması sebebiyle oldukça dar bir çevre tarafında meslek olarak tercih edilmekteydi (Haşhaş, 2016, s.37). Ancak müzik eğitiminin kurumsallaşması, çalgı icracılığının da kurumsal anlamda bir meslek statüsü kazanmasını sağlamış ve eğitim yaklaşımları konusunda günümüze kadar önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

16. yüzyıldan itibaren Avrupa'nın bazı bölgelerinde çalgı eğitimi konusunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Müzik eğitiminin kurumsal bir çatı altında ve notasyon kullanılarak yapılması, yaşanan gelişmelerdeki en önemli etken olarak gösterilebilir. Müzik eğitiminde notasyonun kullanılmasıyla gelişmeye başlayan bu eğitim yaklaşımı, geleneksel anlamdaki usta-çırak eğitiminin en büyük açmazı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü geleneksel usta-çırak eğitiminde hem teori hem repertuar hem de icra üslubu eğitimi eş zamanlı olarak yürütülmektedir. Geleneksel yöntemde görmek ve taklit etmekten başka hiçbir hatırlatıcı unsur olmadığı gibi çalgı ile ilgili aşılması gereken teknik zorlukların yanı sıra ezbere alınması gereken eserler ve nazari kurallar söz konusudur. Bu durumda öğrenci ders dışındaki çalışmalarını sadece ezberinde tutabildiği kadarıyla sürdürür ve yanlış ezberlemeler süreci daha da zor bir hale getirir (Behar, 2012, s.46). Burada önemli bir noktayı vurgulamak gerekir. Avrupa'da gelişen müzik eğitimi, geleneksel usta-çırak eğitimine alternatif oluşturmak yerine bilakis usta ve çırak arasındaki iletişimi, sistematiği ve sağlıklı bilgi aktarımının geliştirilmesini

hedeflemektedir. Bunu Avrupa'da kurulan ilk konservatuvarlarda yürütülen eğitim sürecinde görmek mümkün.

Örneğin Napoli'de kurulan ilk konservatuvarlarda müzik eğitimi çeşitli beceriler üzerine yapılandırılmıştır. Başlangıç seviyesindeki öğrenciler notaları tanıma, ritim tutma, aralıkları seslendirme, solfej yapma ve hem koro hem de solo olarak şarkı söyleme gibi temel becerilere yönelik eğitimlere tabi tutulmuşlardır (Tabii burada 16. yüzyılda Avrupa'da porteli notasyonun oldukça gelişmiş olduğunu ve yaygın şekilde kullanıldığını vurgulamak gerekir). İlk aşamayı başarıyla tamamlayan öğrenciler şan eğitimi, çalgı eğitimi ya da bestecilik alanlarından birine yönlendirilmekte ve ilerleyen aşamalarda partimento ve kontrpuan eğitimi verilmektedir. Derslerde kullanılan materyaller (eser ya da çalışma notaları) bizzat "maestri" tarafından yazılmaktadır ve bu materyallerin birçoğu el yazması koleksiyonlarda mevcuttur. Ayrıca öğrencilerin müzik alıştırmalarını yazıp silebilecekleri "cartella" adı verilen cilalı levhalar kullanılmakta, özellikle bire bir yürütülen çalgı eğitimi derslerinde alıştırma, uygulama ya da eser bölümleri bu levhalara yazılmaktadır (Blasco, 2015, s.16, 17). Örneklerden de anlaşılabileceği gibi 16. yüzyıl Napoli konservatuvarında müzik eğitimi temel beceriler, çalgı eğitimi, ses eğitimi, bestecilik gibi boyutlara ayrılarak yürütülmüştür. Çalgı eğitimi adına yaşanan bu olumlu gelişmeler, öncelikle sağlıklı bir notasyon sistemine sahip olunması ve müzik eğitiminin kurumsal bir yapıya dönüşmesiyle gerçekleşmiştir. 'Barok' dönemde enstrümantal müziğin yükselişinin virtüözlerin çoğalmasıyla mümkün olduğu yaygın bir kanıdır ancak burada müzik eğitiminin kurumsallaşmasının önemini vurgulamak gerekir. Müzik eğitiminin kurumsal bir yapıya dönüşmesi ile; müzik eğitiminin boyutlara ayrılarak sürdürülmesi, eser notalarının çoğaltılması ve ulaşılabilir hale gelmesi, eğitim amaçlı materyallerin (alıştırma, uygulama, etüt) üretilmesi ve üretilen literatürün bu kurumlarda muhafaza edilmesi dolayısıyla profesyonel anlamda müzik eğitiminin oluşması sağlanmıştır (Arnold, 1965, s.72).

Konservatuvar olarak nitelendirilebilecek ilk kurumlar, 16. yüzyılda Avrupa'nın pek çok bölgesinde hayır kurumları ve hastaneler olarak ortaya çıkmıştır. Salgın hastalıklar ve doğum oranlarının oldukça az olması gibi nedenlerle yaşam beklentisinin düşük olduğu bu çağda, yetimhanelerde bulunan çocukların eğitilmesine ve topluma nitelikli bireyler olarak kazandırılmasına kaçınılmaz olarak ihtiyaç duyulmuştur. Böylece hayır kurumlarına yapılan bağışlarla yetimhaneler ve vakıflar eğitim kurumuna dönüştürülmüştür. Bu okullara örnek vermek gerekirse İngiltere'de "Dulwich College ve Christ's Hospital". İtalya'da "Pietha ve

Mendicanti" hastaneleri, "Sant' Onofrio", "Santa Maria della Pieta dei Turchini", "San Pietro a Majella ve Santa Maria di Loreto" gibi okullardan söz edilebilir. İlk yıllarda bu kurumların ana faaliyetleri müzik eğitimi olmamıştır. Bazı okulların eğitimci kadrosunda başlangıçtan itibaren müzik eğitimcisi mevcuttur fakat bu okullarda dönemin öncelikli ihtiyaçlarına (sağlık, zanaat, hizmet, vd.) göre bir eğitim yapılanmasına gidilmiştir. (Arnold, 1965, s.72).

Müzik eğitiminin gelişigüzel bir rolden daha fazlasını üstlendiğine dair ilk işaretler 17. yüzyılda Napoli konservatuarlarında görülür (Arnold, 1965, s.73). Oda orkestralarının daha kalabalık orkestralara dönüşmesi, mevcut müzisyenlerin bu talebi karşılayamaması dolayısıyla merkez konumundaki şehirlerde müzik performanslarının büyük talep görmesi gibi sebeplerle nitelikli müzisyenlere ihtiyaç duyulmuştur. Böylece yetimhane ve vakıf yöneticileri bunun bir gelir kaynağına dönüştürülebileceği fikriyle tüm kaynaklarını müzik eğitimine yönelterek pek çok alanda eğitim veren okullarını birer konservatuvara dönüştürmüştür (Blasco, 2015, s.13, 14.). Bu konservatuarlar öğrencilerin kullanacağı çalgılardan barınma ihtiyaçlarına kadar tüm ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılandırılmıştır (Arnold, 1965, s.73). 18. yüzyıla gelindiğinde eğitimci kadrolarını daha da güçlendirerek şöhretini artıran konservatuvarlar ücretli öğrenci kabulüne başlayarak gelirleri artırmışlardır. Artan gelirler daha ünlü müzisyenlerin işe alınmasını mümkün kılmış ve Napoli'deki konservatuarlar Avrupa'nın her yerinden yetenekli öğrenci ve eğitimciler için bir cazibe merkezi haline gelmiştir (Blasco, 2015, s.17).

Enstrümantal müziğe ilginin artmasıyla şehirlerdeki müzik topluluklarında istihdam edilen enstrümanistlerden bazıları bestecilik yönlerini geliştirerek eser üretmeye başlamışlardır. Böylece enstrümantal müziğin kompozisyonu önemli ölçüde büyümüş ve vokalden daha bağımsız bir hale gelmiştir. Gian Carlo Cailo'nun keman ve continuo (bass partisi) için iki sonatı, Avitrano'nun sonatları (İki keman ve continuo için yazılmış bilinen en eski Napoliten üçlü sonatlarıdır), Rocco Greco, Giulio Ruvo ve Francesco Supriano'nun solo çello besteleri enstrümantal müziğin ilk örneklerindendir. Ayrıca yerel kiliselerde dinî müziğin yanı sıra enstrümantal müziğe de ilgi artmış ve Mancini, Alessandro Scarlatti, Sarro gibi isimler kilisede icra edilmek üzere konçertolar, sonatlar ve senfoniler bestelemişlerdir (Astarita, 2013, s.375, 376.). Enstrümantal müziğin gelişmesi dolaylı olarak çalgı eğitimine olan ilgiyi artırmış ve çalgı eğitimi için daha çok materyal üretilmesini sağlamıştır. Temelleri 16. yüzyılda Avrupa'da atılmış olan bu müzik eğitimi yaklaşımı dünya genelinde yaygınlaşmış ve bu tür konservatuvarlar çoğalmıştır. Porteli notasyon sistemiyle yürütülen bu eğitim yaklaşımı ile

günümüze kadar yaklaşık beş yüz yıllık süreçte evrensel anlamda büyük yekûn teşkil eden bir enstrümental müzik ve çalgı eğitimi literatürü ortaya konmuştur.

Porteli notasyon sisteminin dünya geneline yayılması önemli gelişmelere sebep olmuştur. Farklı kültürlere ait müzik türlerinde her ne kadar çeşitli notasyon türleri üzerine çalışmalar yapılsa da geliştirilen sistemler hem ihtiyacı karşılayabilecek niteliğe sahip olamamış hem de dar bir çevrede kalarak unutulmuşlardır. Batı müziği kültürü ve eğitiminin hızla yayılması ile porteli notasyonla tanışan farklı müzik kültürleri, sağlıklı bir sistem olması nedeniyle porteli notasyona geçmiş ve bu notasyon, evrensel anlamda ortak bir müzik dili haline gelmiştir. Bu duruma Türk müziği tarihinden örnek vermek gerekirse; Türk müziği kuramcı ve icracıları, müziği notaya alma yöntemleri icat etmek, bunları denemek ve uygulamak konusunda yoğun çalışmalarda bulunmuştur (Judetz, 1998, s.17). Bu çalışmalar sayesinde geliştirilen ebcet ve Hampartzum notasyonları ile çok sayıda eser kayıt altına alınmış fakat Hampartzum notası dışındaki sistemler pratiğe dökülemediğinden yaygınlaşamamıştır. Hampartzum notasyonu kolay ve kullanışlı olması sebebiyle yaklaşık yüz elli yıl boyunca yaygın olarak kullanılmıştır (Behar, 2019, s.48). Ancak porteli notasyon sistemi açık, anlaşılır, pratik, işlevsel ve farklı müzik türlerine kolayca uyarlanabilir olması gibi nedenlerle, zamanla diğer notasyon sistemlerinin yerini almıştır. Dolayısıyla Türk müziğinin uygulamadaki gerçekliğine dayalı, işlerliği olan ve gerek teorik gerek pratik anlamda yeterli bir sistemle birleşme süreci birkaç yüzyıla yayılarak 19. yüzyılın sonlarına doğru porteli notasyona geçilmesiyle tamamlanabilmiştir (Judetz, 1998, s.18).

Türk müziğinde enstrümental müzik ve çalgı eğitimi 19. yüzyılın ortalarından itibaren hızlı bir yükseliş yakalamıştır. Bu yükseliş büyük ölçüde notasyonun gelişmesine bağlıdır. Burada çalgı eğitiminin ses eğitiminden daha zor, daha zahmetli, daha uzun ve daha meşakkatli bir süreç olduğunu vurgulamak gerekir. Çünkü ses eğitiminde kullanılan usul, güfte, hece ve güfte mecmuaları gibi hatırlatıcı unsurlar çalgı eğitiminde kullanılamamaktadır. Notasız çalgı eğitiminde öğrenci, çalgısının gerektirdiği teknik zorlukları aşmanın yanı sıra gerek saz gerek söz müziğinden geniş bir repertuarı da ezberine almak zorundadır (Behar, 2019, s.45). Bu sebeple nota kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte onu icraya yardımcı olarak ilk kullananlar sazendeler olmuştur.

> *"Örneğin Tanburi Cemil Bey'in birinde peşrev ve saz semailerinin diğerinde de beste, semâi ve şarkıların yazılı olduğu iki adet Hampartzum nota defterini sürekli olarak yanında "ihtiyat olarak" taşıdığı biliniyor. Herhalde Tanburi Cemil Bey o dönemde bu*

ihtiyacı duyan tek icracı da değildi. Yirminci yüzyıl Başlarından itibaren de sâzendenin öğreneceği eseri notaya olarak öğrenmesi ve notasından bakarak çalması olağanlaşmıştı. Bu yüzden, yirminci yüzyıl başının önemli nota yayıncılarından olan Kutmanizâde Şamlı Selim ve İskender'in ilk yayınları arasında "Sâzende" ve "Nuhbe-i Elhan" Adını verdikleri, cebe sığabilecek kadar küçük boyutta ve sadece saz eseri içeren nota kitapçıkları vardı." (Behar, 2019, s.48).

20. yüzyılın ilk çeyreğinde Türk müziğinin teorik ve pratik anlamda işlevsel bir notasyon sistemine kavuşması, enstrümental müzik ve çalgı eğitiminin gelişimine katkı sağlamış ve bu süreçten sonra Batı müzik eğitimi yaklaşımına karşı büyük bir ilgi uyanmıştır. Bunu 20. yüzyılın başlarında kurulmuş ilk müzik eğitim kurumları olan "Darüttalim-i Musiki", "Musıki-yi Osmani Mektebi" ve "Darülfeyz-i Musıki" 'de görmek mümkün. Bu kurumlarda geleneksel meşk'in yanı sıra nota, solfej ve nazariyat dersleri de ayrı birer ders olarak yürütülmüştür (Behar, 2019, s.207). Uygulanan bu eğitim yaklaşımı ile 16. yüzyılda Avrupa'da kurulan ilk konservatuvarlarda yürütülen eğitim yaklaşımı arasında büyük benzerlikler görülmektedir. Bu kurumlarda yürütülen eğitim göz önüne alındığında; Batı müziği eğitim yaklaşımında olduğu gibi nota, solfej, teori gibi derslerin temel alan derslerine dönüştürüldüğü dolayısıyla müzik eğitiminin boyutlara ayrılarak yürütüldüğü görülür. İlk müzik okullarından bir olan "Darülfeyz-i Musıki"yi tanıtan bir broşürde şu satırları okuyoruz;

"…Halen haftada dört gün meşk vardır… Bu çalışmalarda onbeş günlük bir devrede 6-7 Eserin meşki tamamlanmakta ve müteakip devrede yeni bir program ortaya çıkmaktadır. Meşk gerek sazlar, gerekse koro için evvelâ öğretici ve eğitici bir anlam taşır… Meşkte kulak esastır. Nota yardımcı vasıtadır (araçtır). Usûl bilgisi şarttır. Musıki ile ilgili nazarî ve pratik bilgiler, ayrı ayrı hocalar tarafından yönetilen nazariyat, edebiyat, usûl ve solfej dersleriyle kazandırılır." (Behar, 2019, s.207).

Bu satırlardan da anlaşılabileceği gibi Türk müziği icra ve eğitiminde, 19. yüzyılın sonlarından itibaren müzik eğitiminde çok boyutlu yaklaşımların benimsenmesi ve eğitim materyallerinin kullanılması ile müzik eğitimini profesyonel boyuta taşıyan uygulamalar geliştirilmeye başlanmıştır. Bu dönemden itibaren çalgı eğitimi için materyal üreten icracılar ortaya çıkmış ve gün geçtikçe modern eğitim yaklaşımlarına ilgi giderek artmıştır.

Batı müziği ile oldukça yoğun etkileşimlerin yaşandığı bu dönemde (20. yüzyılın başı) Batı müziği çalgı eğitimi yaklaşımıyla benzer yöntemler kullanılmaya başlamıştır. Çalgı

eğitiminde 1900 yılında yayımlanan Hafız Mehmed'e ait 'Ud Muallimi' adlı çalışma, Türk müziği çalgı eğitiminde materyal (alıştırma, etüt) geliştirme çalışmalarının ilk matbu kaynağı olma özelliğini taşımaktadır. 60 sayfadan oluşan kitap, temel nota bilgileri ve basit ud temrinlerinden (alıştırma) oluşmaktadır. 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren günümüze kadar Tanburi Cemil Bey, Neyzen Emin Dede, Ali Salâhî Bey, Şerif Muhittin Targan, Cinuçen Tanrıkorur, Mutlu Torun, İsmail Şençalar, Ahmet Lütfi Taşçı öncüleri olmak üzere çok sayıda icracı çalgı eğitimi için materyal üretme çalışmalarında bulunmuştur (Paçacı, 2019, s.224).

1924 yılında çıkarılan Tevhîd-i Tedrîsât (eğitimde birlik) kanunu gereği (Müzik eğitiminde Batı müziği eğitim normlarının temel alınması ve zorunlu hale getirilmesi 1926 da yürürlüğe girmiştir.) Türk müziği eğitimi veren mevcut kurumlar zorunlu normları karşılayamadığı için eğitim faaliyetlerini sürdürememiştir (Behar, 2019, s.206). Bu dönemden itibaren 1976 yılında "İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarının" kurulmasına kadar TRT bünyesinde oluşturulan sanatçı yetiştirme birimi hariç mesleki Türk müziği eğitimine yönelik kurumsal anlamda bir gelişme de yaşanmamıştır. Dolayısıyla kurumsal imkanlardan yoksun sürdürülen Türk müziği çalgı eğitimi, ilk yükseliş döneminin hemen ardından uzunca bir duraklama dönemi yaşamıştır (Şahin, Duman, 2008, s.261). "İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarının" kurulmasının ardından başta "Ege Üniversitesi Türk Musikisi Devlet konservatuvarı" olmak üzere Anadolu'nun birçok ilinde Türk müziği eğitimi veren çok sayıda kurum kurulmuştur (Sağer, Zahal, Gülpınar, 2020, s.425). Bu dönemden itibaren Türk müziğinin akademik anlamda gelişmeye başlamasıyla çalgı eğitimi ile ilgili araştırmalar, deneysel çalışmalar, materyal üretme çalışmaları ve evrensel çalgı eğitimi ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Ancak bu araştırmaların çok küçük bir bölümü materyal üretimine dönüktür. Bunu literatürdeki Türk müziği çalgı eğitimine yönelik çalışmalarda görmek mümkün. Bu sebeple genel olarak Türk müziği çalgı eğitimi için yeterli ve nitelikli bir materyal havuzunun varlığından söz etmek mümkün değildir. Sonuç olarak Türk müziği çalgı eğitiminde materyal eksikliği önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eksikliğin giderilmesi için, akademisyen ve icracıların iş birliği içerisinde yürüteceği çalışmalarla materyal havuzu zenginleştirilmelidir. Bu sayede daha kaliteli bir çalgı eğitimi elde edilerek gelecekte enstrümantal Türk müziğinin evrensel standartlara ulaşması sağlanabilir.

2.1.2. Kanun eğitimi

Kanun, ağırlıklı olarak Anadolu, Kafkasya, Orta Asya, Orta Doğu, Balkanlar ve Kuzey Afrika olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde kullanılan bir çalgıdır. İsmini Yunanca kökenli

kaide, kural gibi anlamlara gelen "kanon" kelimesinden almıştır. Daha sonraları Araplar tarafından da kullanılan "kanon" kelimesi, Arapça' da yasa ve yönetmek gibi anlamlara gelmektedir (https://www.furatmusic.com/qanoon-english). Kanun, 4 köşeli bir çalgı olup alt ve üst kenarları sol taraftan daralarak birleşir ve sol kenar yamuk bir görünüme sahiptir. Bu yamuk şeklin sebebi, seslerin elde edilebilmesi için tel boyunun pesten tize doğru kısaltılmasından kaynaklanmaktadır (Mutlu, 2005, s.11). Kanun, her sese 3 tel gerilmek suretiyle genel olarak 26 ya da 27 sesten oluşan üç buçuk oktavlık bir çalgıdır. Her ne kadar günümüzde standart kanun olarak tabir edilen 26 ya da 27 sesli kanunlar yaygın olarak kullanılsa da standart bir kanuna göre daha az veya daha çok sese sahip kanunlar da üretilmekte ve kullanılmaktadır (Kahyaoğlu, 1999, s.104). Kanun yapımında çeşitli ağaçlar kullanılmaktadır. Üst kapakta genellikle çınar ağacı tercih edilmekle beraber ladin ve köknar ağaçları, alt kapakta genellikle kontrplak tercih edilmekle beraber ıhlamur, dişbudak ve huş ağaçları, burgulukta ıhlamur ağacı, mandal tablosunda ise gürgen ve ceviz ağaçları kullanılmaktadır. Sesi iyileştirmek için göğse rezonans delikleri açılmıştır. Göğsün sağ tarafına deri gerilir ve genellikle deve, inek, yayın balığı veya yapay deri kullanılır. Derinin üzerine eşik yerleştirilir ve eşiğin üzerinden geçen teller burguluğa bağlanır. Burgu yapımında genellikle gül, pelesenk, abanoz, şimşir gibi ağaçlar kullanılır. Yaklaşık 1950'lere kadar bağırsak (kiriş), günümüzde ise naylondan (misina) imal edilmiş teller kullanılmaktadır. Yamuk kenarda bulunan mandal tablosunun üzerine alpaka, pirinç ya da krom nikel gibi alaşımlardan üretilmiş mandallar yerleştirilir. Mandallar seslerin tizleştirilmesi ve pestleştirilmesi için kullanılır (Abdullayeva, 2002, s.156). Kanun, her iki elin işaret parmağına yerleştirilmiş mızrap ve yüzükler vasıtasıyla icra edilir. Mızraplar genellikle bağ veya boynuzdan, yüzükler ise metalden yapılır. Günümüze kadar gelinen süreçte icracıların parmak kullanımını oldukça geliştirdiği ve mızraplı icra içinde parmakların da kullanıldığı hatta bazı icracıların mızrap kullanmaksızın tamamen parmakların kullanıldığı icra teknikleri geliştirdiği görülmektedir. Bu açıdan kanun çalgısının alternatif teknikler konusunda oldukça elverişli olduğu, bu sebeple de çok çeşitli müzik türlerinde kullanıldığı görülür (Kahyaoğlu, 1999, s. 104).

Kanunun tarihçesi ile ilgili bilgilere ulaşmak için öncelikle telli çalgıların ilk örneklerini incelemek gerekir. Telli çalgıların ilk örneklerine (lir, arp, bağlama ailesi vb.) M.Ö. 5 bin yıllarında Sümer ve daha sonra da Hitit, Mısır, Asur gibi uygarlıklarda rastlanmaktadır. Bu çalgılar, Antik çağların sonlarında Anadolu'da Helen ve Roma dönemlerinde de yaygın olarak kullanılmıştır. Bu bölgenin, batı dünyasının çalgıları üzerindeki etkisi büyüktür. Telli çalgıların ilk ikonografik kaynaklarına bu bölge içinde rastlanır ve Sachs-Hornbostel sınıflamasına göre

Cordophone (telli) grubuna giren lirler, arplar ve bağlamalar bu bölgenin önemli çalgıları olarak öne çıkarlar. Bu çalgılar, zaman içinde ortaya çıkan ve tarihsel süreç içinden günümüze kadar ulaşan çeng, santur, kanun, jetigen, çembalo, klavsen, piyano, pandora, tanbur, lavta, ut, gitar gibi çalgıların oluşmasına kaynaklık ederler (Beşiroğlu, 2012, s.152). Hornbostel ve Sachs'ın çalışmasında arplar, çerçeveli ve açık olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Lirler ise büyük-küçük ve simetrik-asimetrik gibi başlıklar altında incelenebilirler. Lirler ve arpların ortak özellikleri tek telden tek ses elde edilmesidir. Lirler ve arplar arasında en önemli fark, tellerin ses kutusuna (Rezonatör) bağlanmasında ortaya çıkar. Arplarda teller, doğrudan burguluk ile ses kutusunun içine bağlanırken lirlerde, burguluk ile ses kutusunun üzerinde yer alan eşik düzeneği arasına gerilir. Ayrıca lirler, dört kenarlı bir görünüm verirken, arplar üç kenarlıdır (Beşiroğlu, 2012, s.153).

Telli çalgılar grubuna giren arplar ve bağlama ailesi gelişerek günümüze kadar ulaşmışlardır ancak lirler, özellikle Demir Çağı'ndan itibaren dönüşüm geçirerek tarih sahnesinden çekilirler. Lirler, önce kendi içinde büyük değişim geçirir. Önceleri büyük ve hacimli üretilen lirler, bir kişi tarafından zor taşınır ve çalınır durumdayken zaman içinde hacimleri küçülmüş ve rahatlıkla taşınır ve çalınır hale gelmiştir. Lirler bir değişim geçirerek hacim olarak küçülürken ses kutusu da "U" şeklini alır ve teller arası açıklık giderek yakınlaşır. Tel grubunun arkasına bir klavye konduğunda ise parmak baskısı kullanılarak tek telden birden çok ses elde edilmeye başlanır. Böylece lirler, gitar ailesine doğru dönüşmeye başlar (Elbaş, 2011, s.12).

Lirlerde bir diğer değişim ise ses kutusunun giderek büyümesi şeklinde olur. Böylece daha güçlü ses elde edileceği yönünde görüş oluşmuş olabilir. Zaman içinde bu büyüme tüm çalgıyı kaplayacak hale gelir. Bu durumda ortaya çıkan çalgının, dikey pozisyon yerine yatay pozisyonda çalınmaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu pozisyonda tellerden ses elde edilebilmesi için iki farklı yöntem geliştirilir. İlkinde tellere bir tokmak ile vurularak çalınmaya başlanır. Aslında lirler dikey pozisyonda çalınırken de ahşap, kemik ya da fildişi gibi malzemelerden üretilmiş mızrap ya da tokmaklar kullanılarak da çalınabilmekteydi. Bir diğer çalınma yönetimi ise bir mızrap yardımıyla tellerin çekilerek ses elde edilmesi şeklinde olmuştur. Her iki yöntem de giderek gelişmiş ve kullanılan çalma yöntemine bağlı olarak farklı isimler altında gelişimini sürdürmüştür. Sonuçta özetleyecek olursak, tokmak ile vurularak çalınanı santur, mızrap ile çekilerek çalınanı ise kanun başlığı altında toplayabiliriz. Aslında bu çalgılar bulundukları bölgelere ve şekline göre de farklı isimler altında anılmışlardır. Bunlar arasında zither, gusli,

jetigen, dulcimer, german zihter (hackbrett), chord zither, cimbalon, kantele gibi çalgılar sıralanabilir. Kanunun menşei düşünüldüğünde, telli çalgılar ailesinin en eski örneklerinden olan "lir" in dönüşümleri neticesinde ortaya çıkmış bir çalgı olduğu söylenebilir (Elbaş, 2011, s.14, 15). Günümüzdeki şekliyle kanun, oldukça uzun bir süredir çeşitli kültürlerde yer edinmiş ve yaygın şekilde kullanılan bir çalgı olmuştur. Kanunun Türk müziğinde kullanılmaya başlaması ise 18. yüzyıldan itibaren ağırlık kazanmıştır. 18. yüzyıla kadar Türk müziğinde yoğun şekilde kullanılan "çeng" 18. yüzyılın başında artık görevini santur ve kanuna bırakmıştır (Beşiroğlu, 2012, s.161).

Bir çalgının icrasının gelişmesinde, çalgıların yeterli standartları karşılayabilir hale gelmesi, yani çalgı yapımının gelişmesi önemli bir rol oynamaktadır. Tarih boyunca belli standartlara ulaşamayan çalgılar ya unutulmuş ya da form değiştirmiştir. Dolayısıyla bir çalgıda gerek icranın gerek eğitimin gelişmesi için o çalgının tekamülünü büyük ölçüde tamamlamış olması gerekir (Akyol, 2013, s.2). Günümüzde kullanılan Türk müziği çalgılarının hemen hemen hepsi (tanbur, ud, kemençe, ney, vd.) 19. yüzyılın sonlarına doğru büyük ölçüde bugünkü şekillerini almışlardır fakat kanun için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Kanun 19. yüzyılın sonlarına kadar mandal sistemine sahip olmadığı için Türk müziğinin mikrotonal aralıklarının elde edilmesi için uygun bir çalgı değildir. Günümüzdeki mandal sistemi geliştirilmeden önceleri kanun sabit perdeli bir çalgı olduğu için icra edilecek makama göre akortlanan, arıza değişikliklerinin uygulanamadığı ve hassas perdelere ulaşmanın neredeyse imkânsız olduğu bir çalgıdır (Kahyaoğlu, 1999, s.104). Bu problem öncelikle bir tam ses aralığına üç mandal (tam, yarım ve çeyrek aralıklar) yerleştirilmesiyle çözülmeye çalışılmıştır. Böyle bir durumda icracılar "fiske" adı verilen tırnak baskısı kullanarak gerekli sesleri elde etmektedir (Aksungur, 2010, s.23, 24). Fiske yöntemiyle asgari düzeyde bir perde hassasiyeti kazanmak da mümkündür. Bunu dönemim önemli icracılarından olan Kanuni Hacı Arif Bey'in günümüze ulaşan ses kayıtlarından anlıyoruz. Ancak Türk musikisinin makamsal yapısı gereği komalı seslerin sürekli hareket halinde olması sebebiyle bir tam ses aralığının üçe bölünmesi, üst düzey hassasiyet sağlamak için yeterli olmamıştır. Bu nedenle kanun Türk müziğinin perde hassasiyetini karşılayamadığı için uzunca bir dönem incesaz olarak kabul edilmemiştir (Kahyaoğlu, 1999, s.104).

Kanunun mandal sisteminin Türk müziği icrası için uygun hale gelmesi oldukça uzun zaman almıştır. Bu gelişim öncelikle mandal sistemi için gerekli malzemelerin ulaşabilir hale gelmesi ve icracıların yapımcıları ideal mandal sistemi konusunda yönlendirmesi dolayısıyla

yıllarca sürdürülen deneme yanılmalarla mümkün olabilmiştir. Mandal tablosunun Türk müziği icrası için uygun hale gelmesi, bir tam ses (büyük ikili) aralığının 12'ye bölünmesi yani bir tam aralığa 12 adet mandal yerleştirilmesi ile mümkün olabilmiştir. Böylece geliştirilen mandal sistemiyle (perdesiz çalgılarda olduğu gibi) Türk müziği icrası için bir tam ses içindeki gerekli frekanslar kullanılabilir hale gelmiştir. Önemli kanun icracılarının yetişmesi ve kanun eğitimine yönelik çalışmaların yapılması da ancak mandal sisteminin yeterli standartlara ulaşmasıyla gerçekleşmiştir (Özgür, 2006, s.5).

Kanun eğitiminde materyal (alıştırma, etüt) üretme çalışmaları 1976 yılında İsmail Şençalar'ın "Kanun Öğrenme Metodu" isimli çalışmasıyla başlamıştır. Şençalar bu çalışmasında, kitabın isminde geçen "metot" kavramından da anlaşılabileceği gibi Avrupai çalgı eğitim yaklaşımına benzer bir yol izleyerek çeşitli alıştırmalar (ıskala) bestelemiştir. Bu ve bu gibi çalışmaların yeterliliğinin tartışılması yerine fikir açısından öncü olması ve yeni çalışmaları tetiklemesi gibi etkileri üzerine dikkat çekilmesi yerinde olacaktır. Şençalar'ın hemen ardından Ahmet Lütfi Taşçı'nın "Kanun Öğrenme Metodu" (1978) isimli çalışması yayımlanmıştır. Bu iki çalışmanın aynı isimle yayımlanmış olması ve içerik bakımından büyük benzerlikler göstermesi, öncü çalışmadan etkilenildiği ve benzer yaklaşımla yeni bir çalışmanın ortaya çıktığının göstergesidir. Batı müziği çalgı eğitiminde de benzer ya da farklı yaklaşımlarla oluşturulmuş çok sayıda yayın mevcuttur ve Batı müziği çalgı eğitimi bu gibi çalışmaların çoğalmasıyla gelişebilmiştir. Kanun eğitiminde öncü bu iki yayının ardından günümüze kadar 16 çalışma daha yayımlanmıştır. Bu yayınlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo. 2.1. Yayımlanmış kanun eğitim materyalleri.

	Yazar	İsmi	Yayın Tarihi
1	İsmail ŞENÇALAR	Kanun Öğrenme Metodu	1976
2	Ahmet Lütfü TAŞÇI	Kanun Öğrenme Metodu	1978
3	Turhan TEZELLİ	Kanun Metodu	1997
4	Dr. Ümit MUTLU	Kanun Metodu	1998
5	Prof. Dr. Pınar MUNZUR SOMAKCI	Kanun Öğretimine Giriş	2001
6	Halil KARADUMAN	Kanun Metodu	2007
7	Münevver Beste AYDIN	Kanun Metodu	2007
8	Özdemir HAFIZOĞLU	Kanun Egzersizleri ve Eğitimi	2009
9	Prof. Dr. Ömer ÖZDEN	Kanun İçin Egzersizler	2012
10	Prof. Dr. Oğuz KARAKAYA	Kanun metodu	2012
11	Gültekin AYDOĞDU-Tahir AYDOĞDU	Kanun Metodu	2014
12	Gülcan Seyhan CENGİZ	Kanun Metodu 1-2-3-4	2015
13	Deniz GÖKTAŞ	Kanun İçin Armoni Uygulamaları	2018
14	Prof. Ayşegül Kostak TOKSOY	Kanunda Süsleme ve Modern Çalış Teknikleri İçin Alıştırmalar-Etütler	2018
15	Doç. Dr. Volkan GİDİŞ	Kanun Metodu	2019
16	Tahir AYDOĞDU	Kanun Metodu	2020
17	Ateş KARADUMAN	Hızlı Kanun Öğrenme Metodu	2020
18	Göksel BAKTAGİR	Kanun Günlükleri Etüdler Kitabı	2023

Tablo 2.1.'de yer alan18 yayının tamamında Batı müziği eğitiminde kullanılan "etüt", "egzersiz", "alıştırma", "uygulama" benzeri çalışma parçaları yer almış ve 12 yayının isminde "metot" kavramı kullanılmıştır. Dolayısıyla bu yayınların genelinde yöntem bakımından Batı müziği çalgı eğitimi yaklaşımına benzer bir yol izlendiğinden söz edilebilir. Büyük çoğunluğu tek yayından oluşan bu çalışmalar, her ne kadar Batı müziği çalgı eğitimi materyallerinde olduğu gibi bir gelişmişliğe sahip değilse de kanun eğitiminde evrensel anlamda kabul görmüş yöntemlerin kullanılmaya başlaması ve bu yaklaşımla sınırlı sayıda da olsa kanun eğitimine kazandırılmış materyalleri içermesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Mevcut yayınların birçoğu mesleki kanun eğitimini sürdüren eğitimciler tarafından yardımcı kaynaklar olarak kullanılmaktadır. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşlerine göre yayımlanmış kaynaklar konusunda, kanun eğitimi için henüz yeterli ve nitelikli bir materyal havuzunun varlığından söz etmek mümkün değildir. Ancak bazı eğitimci icracılar, kanun eğitimine yönelik materyal geliştirme çalışmalarına devam etmektedir ve böylece materyal havuzunun giderek zenginleştiği söylenebilir.

Örneğin; Göksel Baktagir kanun eğitimi literatürüne gerek eser gerekse eğitim materyali konusunda oldukça önemli katkılar sağlamıştır. Baktagir dört yüzden fazla eser, yüzlerce çalışma parçası (etüt) bestelemiştir ve bestelerinin neredeyse tamamı enstrümental eserlerdir. Bu eserler arasında icra zorluğu bakımından ileri seviye sayılabilecek çok sayıda eser ve etüt mevcuttur. Kanun eğitimi için bestelediği etütlerin 112 adedi "Kanun Günlükleri Etüdler Kitabı" ismiyle yayımlanmıştır. Baktagir'e ait henüz yayımlanmamış olan çok sayıda etüt de mevcuttur fakat bu etütler kanun eğitimine yönelik birçok organizasyonda (çalgı eğitimi kampları) ve halihazırda devam eden "Kanun Atölyesi" isimli online eğitim platformunda kendisi tarafından kullanılmaktadır. Baktagir, kendine has geliştirdiği teknikleri eserlerine ve etütlerine yansıtarak kanun icrasına ve eğitimine yeni bir soluk getirmiştir. Baktagir çalgı eğitimi yaklaşımını şu sözlerle ifade etmektedir.

> *"Öncelikle belirtmek isterim ki biz paha biçilemez bir derya musikiye sahibiz. Musikimizdeki o ince kalbi sesler, ince ayrıntılar, tavır ve üslup gibi detaylar saz eserlerimizde mevcut fakat biz kanun eğitimine doğrudan bu eserlerle başlarsak yanılgıya düşmüş oluruz. Eser icrasına geçmeden önce öğrencinin temel teknik konularda asgari düzeyde bir beceri geliştirmesi ayrıca makam ve usul konularında temel düzeyde de olsa bilgi sahibi olması gerekir. Bunun için de öğrencinin bir yılı*

kapsayan bir hazırlık sürecine ihtiyacı vardır. Emekleme dönemi olarak nitelendirdiğim bu bir yıllık süreçte öğrenciler; temel mızrap vuruşlarından başlamak üzere çeşitli teknik beceriler, mandal kullanımı, makam, usul gibi eser icrası için gerekli olan becerileri geliştiren etütler kullanılarak asgari düzeyde bir hakimiyet sağlanmalıdır. Bu bahsettiğim teknik ve teorik konular etüt vasıtasıyla melodik bir yapı içinde verildiğinde öğrenci kolayca anlayabiliyor. Dolayısıyla başlangıç aşamasında Türk musikisinin melodik ve ritmik yapısına uygun, aynı zamanda teknik zorlukların aşılmasına yönelik oluşturulmuş etütler kullanılırsa, eser icrasına geçildiğinde öğrenci zorlanmadan uyum sağlayacaktır. Bu benim naçizane değerlendirmem. Ben bu bakış açısıyla öğrencinin gelişimini destekleyecek etütler yazıyorum. Bu etütler bazen bir mızrap kalıbını öğretmek, bazen bir makamın dizisini tanıtmak, bazen de çeşitli teknik zorlukların aşılmasını kolaylaştırmak amacıyla ortaya çıkıyor. Üretmiş olduğum bu materyalleri halihazırda yürütmekte olduğum eğitim süreçlerinde kullanıyorum ve öğrencilerimden oldukça olumlu dönütler alıyorum" (Baktagir, Görüşme, 16.07.2021).

Bu ifadelerden de anlaşılabileceği gibi kanun eğitimine gönül vermiş ve bu alanda çalışmalar yürüten gerek eğitimci gerekse icracıların kendi yaklaşımını ortaya koyarak materyal üretimine katkı sağlaması dolayısıyla zamanla zengin bir materyal havuzunun oluşmasına katkı sağlanmalıdır. Evrensel anlamda icrası ve eğitimi ileri düzeyde gelişmiş olan çalgıların (piyano, keman, çello, vd.) literatürü incelendiğinde oldukça geniş bir eser ve materyal havuzuna sahip oldukları görülür. Bu birikim günümüze kadar yaklaşık beş yüzyıllık bir süreç içinde çok sayıda eğitimci ve icracının çalışmaları ve yayınlarıyla oluşmuştur. Bu gelişimin sağlanmasındaki en önemli etkenler; çalgıların modernizasyon ve standardizasyon aşamalarını büyük ölçüde tamamlamış olmaları, çalgı ile vücut koordinasyonunun sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için teknik (duruş-tutuş, ellerin konumlandırılması, vd.) konularda fikir ve uygulama birliğinin sağlanmış olması, daha da önemlisi eser ve materyal üretimi konusunda yüzyıllar içinde çok sayıda icracı ve eğitimcinin katkı sağlamış olmasıdır. Söz konusu gelişmeler konusunda Türk müziği eğitimini Batı müziği eğitimi ile kıyaslamak mümkün değildir. Çünkü Batı müziği eğitiminde 16. yüzyılda yaşanan gelişmeler, Türk müziği eğitiminde 20. yüzyıldan itibaren gerçekleşmeye başlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşunu izleyen yıllarda bir yandan Osmanlı eğitim sisteminin teşkilat ve mevzuat alt yapısı kullanılırken diğer yandan da Cumhuriyet vizyonunu gerçekleştirebilecek yeni bir sistem kurulmaya çalışılmıştır. Bu yeniden inşa sürecinin, Millî

Eğitim Temel Kanunu'nun yürürlüğe girdiği Cumhuriyet'in 50. yılına kadar devam ettiği söylenebilir. 1973 yılında yürürlüğe giren, 1989 yılında amaç ve ilkelerinde bazı değişiklikler yapılan Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk millî eğitim sisteminin genel ve özel amaçları, temel ilkeleri, eğitim sisteminin genel yapısı, her derece ve türdeki kurum ve kuruluşları, meslek türleri, okul bina tesisleri, eğitim araç ve gereçleri, eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluklar ile ilgili standartlar oluşturulmuştur (Bozaslan, Çokoğullar, 2015, s.317,318).

Kanun eğitimi, ilk olarak 1976 yılında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde "İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarının" kurulmasıyla mesleki müzik eğitimi statüsüne alınmıştır. Başlangıçta ortaokul ve lise düzeylerinde, 1982 yılında ise YÖK kapsamına alınmasıyla lisans düzeyinde eğitim başlatılmıştır (https://tmdk.itu.edu.tr/hakkimizda/tarihce). Bu yıllardan itibaren hızlı bir şekilde gerek YÖK gerekse MEB bünyesinde Türk müziği eğitimi veren çok sayıda konservatuvar, güzel sanatlar lisesi, eğitim fakültesi müzik eğitimi ve güzel sanatlar fakültesi kurulmuştur. YÖK'e bağlı kurumlarda her kurumun kendi bünyesinde oluşturduğu müfredatla yürütülen kanun eğitimi, GSL'lerde MEB tarafından yayımlanan öğretim programlarıyla sürdürülmektedir. GSL kanun eğitimi ilk olarak 2008 yılında oluşturulan öğretim programı ile başlatılmış, bu program 2018 ve 2022 yılarında güncellenmiştir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Toksoy (2020)'un "Kanun Eğitiminde Teknik Çalışma ve Süsleme Elemanlarını İçeren Etütler" adlı sanatta yeterlilik tezinde, günümüz Türk müziği konservatuarları ve bazı fakültelerin müzik bölümlerinde yürütülen kanun eğitimi müfredat programları süsleme teknikleri açısından incelenmiştir. Araştırma kapsamında geleneksel süsleme teknikleri olan duate, çarpma, tremolo, trill, fiske, fiskeli glisando ve mandal değiştirme teknikleri incelenmiştir. Ayrıca, modern teknikler arasında parmak kullanımı, akor-arpej tekniği, sağ el tremolosu, glisando, armonikler, bisbigliando, vibrato, portamento ve efekt niteliğindeki sesler gibi konular da ele alınmıştır. Bu tekniklerin eğitimine yönelik olarak 60 adet "etüt" bestelenmiştir. Araştırma kapsamında yer alan etütlerin bazılarında peşrev, medhal, oyun havası gibi Türk Müziği formları, bazılarında ise rondo, şarkı formu, tema ve varyasyonlar gibi batı müziği formları kullanılmıştır. Türk müziği formlarında bestelenen etütlerde Rast, Hicaz, Acemaşiran, Muhayyerkürdi, Hüseyni, Segâh gibi basit makamlar kullanılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin kanun üzerinde teknik çalışmalar yapmasının yanı sıra, Batı Müziği ve Türk Müziği formlarını ve makamlarını uygulamalı olarak öğrenmemesi hedeflenmiştir. Çalışmada

belirtilen etütlerin, konservatuarların müfredat programlarına uygun bir sıralamada hazırlandığı ifade edilmiş ve bu etütlerin müfredat programlarına eklenerek kanun eğitimine katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Baktagir (2014)'in "Kanun Sazında Sağ ve Sol El İçin Yazılmış Teknik Geliştirici Etütler ve Saz Eserleri" isimli araştırmasında; icrada vurguyu içinde barındıracak şekilde formüle edilmiş özgün etütler yazılarak icra pratiğinin zenginleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, mızrap tekniklerini doğru bir zemine oturtmayı hedefleyen etütler bestelenmiş ve stüdyo ortamında görüntülü kaydedilerek dijital eğitim materyaline dönüştürülmüştür. Araştırma içeriğinde Baktagir tarafından bestelenmiş 24 adet etüt yer almaktadır ve bu etütler kanun eğitimi literatürü açısından büyük önem taşımaktadır. Araştırma sürecinde bestelenen etütlerle çeşitli amaçları gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu etütlerle birlikte her iki elin geliştirilerek hız kazanması, doğru bir pozisyonda çalma tekniğinin kazanılması, mandallara yakın bölgeden elde edilen sesin yumuşak bir tınıda olması sebebiyle sol el kullanımına önem verilmesi, parmaklarla tellerin üstünü zaman zaman örterek etkili nüansları elde etme imkânı sağlanması, bu sayede, vurgulu, homojen ve dolu tınıların elde edilmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; bugüne kadar yazılmış metotlarda sağ el ağırlıklı mızrap teknikleri üzerinde durulmuş olduğu, sol el için pek fazla çalışma yapılmamış olması nedeniyle sol elin daha çok mandal değişimi için kullanılır hale geldiği dolayısıyla pasif bir rol üstlendiği tespit edilmiştir. Kanun icrasında her iki elin de mızrap teknikleri açısından gelişmiş olması gerektiği ve eserlerde karşılaşılan zorlu pasajlarda her iki ele der farklı görevler düştüğü belirtilmektedir. Bu manada sol el ağırlıklı etütler ile sağ el için formüle edilmiş etütlerin yazılması sayesinde kanun sazının teknik gelişimine büyük katkı sağlanmıştır. Asimetrik mızrap vuruşlarıyla formüle edilmiş bu alternatif teknik sayesinde vurgunun mükemmel bir şekilde elde edildiği ayrıca elde edilen vurguyla kanunun toplu icra içerisinde ritim sazı işlevi görmesinin de sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2008)'ın "Kanun Sazı Mızrap Tekniğinde Sağ ve Sol El Ayrımı ile İlgili Araştırmalar, Egzersiz ve Melodik Etütler" adlı çalışmasında, kanun sazında sağ ve sol el ayrımı eğitimi ile ilgili araştırmalar incelenerek egzersizler ve melodik etütler bestelenmiştir. Sağ ve sol elin fonksiyonlarının birbirinden bağımsız olarak hareket edebilirliği temel araştırma konusu olarak ele alınmış ve uygulamalarda sağ ve sol elin birbirinden bağımsız hareket edebilirliği üzerine odaklanılmıştır. Egzersiz ve etütlerin oluşturulmasında sağ ve sol mızrap çeşitliliğinin matematiksel oranlarla artışına yönelik çözümleme modelleri sunulmuştur.

Araştırmada, sağ ve sol el ayrımında teknik olarak kolay, orta düzey ve ileri düzeyde çalışma biçimleri incelenmiştir. Sağ ve sol elin ayrı ayrı seslere olan uzaklık ve yakınlığı (yanaşık sesler, ayrık sesler), ezgisel/uygusal hareketlerin (çıkıcı, inici veya yöndeş, ters yönde hareket) ve iki elin farklı ritmik unsurları aynı anda ve farklı zamanlarda çalabilmesi açılarından ele alınmıştır. Bu çalışma, kanun sazında mızrap tekniğiyle ilgili sağ ve sol el ayrımını derinlemesine inceleyerek, çeşitli egzersizler ve melodik etütlerle bu ayrımın geliştirilmesine yönelik bulgular sunmaktadır. Araştırma kapsamında yazılan melodik etütlerin makamsal yapıda olması prensibi benimsenmiş ve bu yöntem makamsal icrada çok sesli çalış biçimini de doğal olarak beraberinde getirmiştir. Ancak Türk Müziğine ait her makamı polifonik icra etmenin duyum olarak iyi sonuç vermeyebileceği, makamın önemli perdelerinin kullanılarak melodiye uygun bas hareketi oluşturulması ile bir eşlik yazılabileceği, "sese karşılık sesten" ziyade, makamın temel seslerinin eşlik ettiği bir melodi akışının (kontrapuntal ezgileme) oluşturulması sureti ile sağ ve sol elin birlikte çalısının gerçekleştirilebileceği ve bunun da metodolojik bir yaklaşımla yeni çalım ve ifade teknikleri oluşturulmasına katkıda bulunabileceği sonucuna varılmıştır.

Aksungur (2010)'un "Kanun Sazının İcrası Öğretim Teknikleri Karşılaştırmalı Kanun Metodu Analizler ve Kanun Eğitimi Etütleri" adlı çalışmasında kanun sazının icrası ve öğretim teknikleri üzerine bir araştırma yapılmıştır. Çalışma kanun sazının tarihsel gelişimini, fiziksel yapısını, icrasında kullanılan araç ve gereçleri, genel bir bakış açısıyla kanun sazının icrasını, geçmişte yaşamış önemli kanun icracılarını ele almaktadır. Araştırmada Türk müziği eğitimi veren kurumlarda kanun eğitimi alan öğrencilere "Kanun Eğitimi Etütleri" ve "İcra Teknikleri" başlıkları altında ders notu olarak kullanılabilecek bir kaynak oluşturulması hedeflemiştir. Araştırma kapsamında, Ümit Mutlu'nun Kanun Metodu, Halil Karaduman'ın Kanun Metodu, Gültekin Aydoğdu/Tahir Aydoğdu'nun Kanun Metodu ve Pınar Somakçı'nın Kanun Öğretimine Giriş isimli yayımlar, Türk musikisi devlet konservatuarları ve eğitim fakülteleri müzik bölümü öğretim elemanları ile görüşmeler yapılarak incelenmiş ve karşılaştırmalı olarak analizleri yapılmıştır. Bu analizler sonucunda küçük, birinci, ikinci ve üçüncü derece ıskalaları içeren etütler bestelenmiştir. Çalışma kapsamında 120 adet etüt bestelenmiştir. Bu etütler, öğrenci grupları üzerinde denemeler yapılarak test edilmiştir. Bu denemeler sonucunda seviyelerine göre seçilen etütlerin öğrenciler üzerinde olumlu bir etki yarattığı tespit edilmiştir. Etütlerdeki melodilerin Türk kültür ürünlerine ve Türk müziği yapısına uygun olmasının öğrencilerin eğitim sürecindeki motivasyonlarını artırdığı önemli bir faktör olarak belirtilmiştir. Ayrıca etütlerde bazı karmaşıklıkların çözüme kavuşturulmasında metodoloji kısmında verilen yönergelerin önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır.

Savaş (2016)'ın "Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik ve Yöntem Bakımından İncelenmesi" adlı çalışmasında, mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarında yürütülen kanun eğitiminin içeriği ve yöntemleri üzerine bir araştırma yapılmıştır. Çalışmada, devlet konservatuvarlarında uygulanan kanun eğitimi incelenerek sorunların tespit edilmesi, çözüm önerilerinin sunulması ve kanun eğitiminin gelişimine katkıda bulunulması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında, devlet konservatuvarlarında kanun eğitimi veren öğretim elemanları ile görüşme yöntemi kullanılarak kanun eğitiminin içeriği ve yöntemleri incelenmiştir. Bu bağlamda başlangıç düzeyindeki ders içeriği ve kullanılan yöntemlerin belirlenmesi hedeflenmiş ve elde edilen verilere dayanarak kanun eğitimine katkı sağlayabilecek öneriler sunulmuştur. Görüşmeye katılan öğretim elemanları genel olarak, başlangıç düzeyindeki kanun öğrencilerine standart bir öğretim metodu ve yöntemi uygulanmadığını vurgulamaktadır. Öğretim elemanlarının çoğunluğu kendi uyguladıkları etütleri kullanarak kanun eğitimini sürdürdüklerini ifade etmişlerdir. Öğretim elemanları genel olarak, mandal kullanımını gerektirmediği için başlangıç aşamasında çargâh makamını tercih ettiğini, daha sonraki aşamalarda ise buselik, kürdi, rast, uşşak, bayati, hüseyni, muhayyer gibi basit makamlar üzerinde çalışmalar yapılması gerektiği belirtmektedir. Başlangıçta nim sofyan, semâi ve sofyan usullerinin, ilerleyen aşamalarda ise Türk aksağı, devri hindi, aksak ve aksak semâi usullerinin kullanılması gerektiği araştırmanın bulguları arasındadır. Ayrıca usul seçiminde saz semaisi formunun dördüncü hanelerinde kullanılan usullerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Öğretim elemanları, kanun eğitim sürecinde fiske, tremolo, çarpma, oktavlı çalma gibi süsleme tekniklerinin önemini vurgulamıştır. Bu süsleme tekniklerinin öğrencinin enstrümandan nitelikli bir tını elde etmesinde önemli bir rol oynadığı ifade edilmiştir. Ayrıca başlangıç aşamasında transpoze eğitimi yapılmaması gerektiği, transpoze eğitiminin öğrencinin belirli bir seviyeye geldiğinde verilmesi gerektiği bulgularına ulaşılmıştır.

Çelebi (2021)'nin "Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Kanun Eğitimi Dersinin İçerik ve Yönteminin Öğretim Elemanı Görüşleri Alınarak İncelenmesi" adlı çalışmasında; eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında yürütülen bireysel çalgı eğitimi kanun dersinin içerik ve kullanılan yöntemlerinin incelenmesi, var olan durumun tespit edilerek kanun eğitiminin uygulanmasında karşılaşılan sorunların ortaya çıkarılması, öğretim elemanları görüşleri doğrultusunda değerlendirilip öneriler getirilerek, müzik eğitimi anabilim dallarındaki kanun eğitimi dersinin geliştirilmesine katkı sağlanmasını amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma gurubu eğitim fakültelerinde kanun eğitimini yürüten öğretim

elemanlarından oluşturmaktadır. Bu bağlamda Eğitim fakültelerinde yürütülen mesleki kanun eğitiminin içerik ve yöntemi, ders saati, kanun eğitiminde kullanılan teknikler, uygulamada karşılaşılan sorunlar, makamlar, usuller ve formlar konusunda öğretim elemanlarından görüş alınmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; bireysel çalgı eğitimi kanun dersinin süresi ile ilgili öğretim elemanlarından görüş alınmış haftalık bir saat olan bireysel çalgı eğitiminin yetersiz olduğu, en az iki saat olması gerektiği, hatta bu iki saatin de haftada iki ayrı günde yapılması gerektiği önerilmiştir. Öğretim elemanlarının kanun eğitimi sürecinde kullandıkları kaynaklardan genel olarak Tahir Aydoğdu, Halil Karaduman, Özdemir Hafızoğlu kanun metotları öne çıkmaktadır. Diğer kaynaklar ise Göksel Baktagir'e ait eser, etüt ve akademik çalışmalar, TRT kaynakları ve Ayşegül Kostak Toksoy'a ait yayımlardır. Bunların yanı sıra kendi hazırlamış olduğu etütleri kullandıklarını da ifade etmişlerdir. Öğretim elemanları; kanun öğrencilerine belli bir öğretim yöntemi uygulanmadığı, genellikle öğretim elemanlarının tercih ettikleri yöntemlerle eğitimi sürdürdüklerini ayrıca orta ve ileri seviye olarak kullanılabilecek metot veya kaynakların yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının dört yıllık lisans dönemi boyunca kanun dersinde kullandıkları saz müziği formlarından genel olarak saz semaisi, peşrev ve longa formlarını ağırlıklı olarak kullandıklarını, bunların yanı sıra medhal, oyun havası, aranağme, sözlü eserler ve taksim gibi formları da kullandıklarını belirtmişlerdir. Başlangıç aşamasında tercih edilen makamların ise genel olarak basit makamlar olduğu tespit edilmiştir. Öğretim elemanları kanun eğitiminin geliştirilmesi için yeni etütler ve eserler üretilmesi, alandaki materyallerin çoğaltılması, iş birliği içinde konserler ve etkinlikler yapılması, kanun eğitimcilerinin topluluk kurarak veya dijital alanlardan faydalanarak iletişim halinde olmaları gerektiği görüşleri de vurgulan diğer konular arasındadır.

Aslan (2021)'ın "Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerindeki Kanun Öğretimi Ders Kitaplarının İncelenmesi, Buna Dair Uzman Görüşleri ve Öneri Etüt Çalışmaları" adlı çalışmasında, GSL müzik bölümlerindeki 9, 10, 11 ve 12. sınıflar için kullanılan çalgı eğitimi kanun ders kitaplarının incelenmesi üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada GSL kanun eğitimi ders kitaplarının kanun eğitiminin sistematiğine, öğretim yöntemlerine, öğretim tekniklerine ve ilkelerine uygunluğu değerlendirilmiştir. Araştırma uzman görüşleri alınarak gerçekleştirilmiş ve elde edilen değerlendirmeler doğrultusunda kanun eğitimine yönelik öneri etütler geliştirilmiştir. Uzman katılımcıların görüşlerine göre; GSL kanun eğitimi ders kitaplarındaki makam sıralamasının öğrenci düzeyine uygun olmadığı, makam sıralamasının öğrenci düzeyine uygun olacak şekilde düzenlenip geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. GSL kanun eğitimi ders kitaplarında teknik çalışmalar için verilen etüt çalışmalarının öğrencilerin

çalgı gelişimi için yeterli düzeyde katkı sağlamadığı, kitaplardaki etütlerin geliştirilerek çoğaltılması gerektiği belirtilmiştir. GSL kanun eğitimi ders kitaplarının içeriğinde yer alan etüt çalışmaları basitten karmaşığa, yakından uzağa, kolaydan zora olacak şekilde sıralanmadığı, bu öğretim tekniklerine yönelik kitapların içeriğinin geliştirilip düzenlenmesi gerektiği görüşü vurgulanmıştır. GSL kanun eğitimi ders kitaplarında verilen eserlerin öğrencinin düzeyine ve gelişim özelliklerine uygun olup olmadığı konusunda uzmanlar tarafından soruya net bir cevap verilememiş olması, kanun ders kitaplarında verilen eserlerin öğrencinin düzeyine ve gelişim özelliklerine uygun şekilde hazırlanmadığı dolayısıyla bu yönde yapılacak iyileştirme ve düzenlemelerin öğrencinin lehine olacağı şeklinde yorumlanmıştır. Uzmanların çoğunluğu kanun ders kitapları içeriğinde yer verilen eserlerin basitten karmaşığa, yakından uzağa, kolaydan zora olacak şekilde sıralanmadığı belirtmiş ve kitapların bu anlamda tekrar gözden geçirilerek düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Ders kitaplarında yer alan süsleme teknikleri ile ilgili bilgilerin yeterli durumda olmadığı, bu konuda gerekli iyileştirmelerin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Kanun eğitimi ders kitapları içeriğinin öğrencinin yardım almadan kendi başına anlayabileceği ve öğrenebileceği ayrıntıda olmadığı, bu anlamda kitapların ayrıntılı bir şekilde ele alınıp gerekli düzeltme ve düzenlemelerin yapılması gerektiği uzmanlar tarafından belirtilmiştir. Ayrıca GSL kanun eğitimi ders kitapları haricinde farklı metot ve kaynaklardan yararlanmanın kanun öğretimindeki faydasını ortaya koyması açısından çok önemli olduğu vurgulanan konular arasındadır.

Kalıver (2018)'in "Öğretim Elemanları Görüşleri Doğrultusunda Türk Müziği Çalgı Öğretim Yöntemlerinin Belirlenmesi Ve Çalgı Öğretiminde Kullanılan Metotların İncelenmesi" adlı çalışmasında; Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda Türk müziği çalgı öğretiminde kullanılan çalgı öğretim yöntemlerinin belirlenmesi ve Türk müziğinde kullanılan çalgı öğretim metotlarının içerik ve düzey bakımından eğitim durumlarının ortaya koyulması amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Ankette, kanun metotlarında aranan özellikler ve çalgı öğretiminde kullanılan metotların tespitine yönelik sorular yer almıştır. Araştırmada, Türk müziği çalgı öğretiminde en çok kullanılan metotlar incelenerek başlangıç, orta ve ileri düzey Türk müziği çalgı öğretim yöntemleri belirlenmiştir. Ayrıca, Türk müziğinde en çok kullanılan metotlar, içerik ve düzey bakımından hangi özelliklere sahiptir sorusuna cevap araştırılmıştır. Araştırmada ulaşılan bulgulara göre başlangıç düzeyi çalgı öğretiminde öncelik verilen durumların duruş-tutuş bilgisi, çalgı bilgisi ve teknik bilgiler olduğu, orta düzeyde; teknik bilgiler, entonasyon, eser icrası ve makam bilgisi

olduğu, ileri düzeyde; eser icrası, taksim becerisi, makam bilgisi ve teknik bilgiler olduğu tespit edilmiştir. Her düzeyde yazılı etüt ve egzersiz kullanıldığı, teknik çalışmalara çokça yer verildiği, teknik çalışmaların hem eserler hem de etütlerle yapıldığı tespit edilmiştir. Başlangıç ve orta düzeyde metot kullanıldığı fakat ileri düzeyde metot kullanılmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Başlangıç düzeyi çalgı eğitim metotlarında en çok aranan ve tercih edilen özelliklerin; seviyeye uygun olması, genelden-özele ve basitten-zora ilkesi doğrultusunda düzenlenmesi, sistematik olması, açık ve anlaşılır olması, temel müzik teorisi ve Türk müziği teorisi bilgilerine yer vermesi, duruş-tutuş pozisyonu gibi konulara yer verilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Orta düzey çalgı eğitim metotlarında en çok aranan ve tercih edilen özelliklerin; teknik çalışmalara yer verilmesi, motor becerileri geliştirmeye yönelik olması, parmak alıştırmaları ve nüans barındırması ayrıca geleneksel icraya yönelik olması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. İleri düzey çalgı eğitim metotlarında en çok aranan ve tercih edilen özelliklerin; teknik çalışmalara yer verilmesi, geleneksel tavır, üslup ve makamsal bilgiye yer verilmesi, metotsuz olarak dinleme ve icraya dayalı meşk yoluyla öğretimin ön planda olması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kırımlıoğlu (2017)'nun "Başlangıç Seviyesinde "Kanun" İçin Etütler" İsimli çalışmasında; kanunun tarihçesi, tarihi süreç içerisindeki değişim ve gelişimi, günümüzde aldığı son hali ve bu halin yapısal özellikleri ele alınmış, günümüze kadar yayımlanmış başta kanun olmak üzere gerek Türk Müziği gerekse Batı çalgıları için yazılmış metotlar incelenmiştir. İncelemelerden yola çıkılarak başlangıç aşaması kanun eğitiminde kullanılmak üzere duate (eşit mızrap kombinasyonu) tekniğinde etütler yazılmıştır. Araştırmada yer alan toplam 28 etüt; tartım kalıplarına göre mızrap kombinasyonları, atlamalı seslerde kullanılan mızrap kombinasyonları, mandal değişimlerine yönelik mızrap kombinasyonları ve parmak kullanımı uygulamaları gibi konuların eğitiminde kullanılmak üzere bestelenmiştir. Mızrap sembolleri olarak, sağ el için "A", sol el için "O" harfleri kullanılmıştır. Söz konusu etütler Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Geleneksel Türk Müziği Bölümü öğrencileri ile deneysel çalışmaya tabi tutulmuştur. Deneysel çalışmanın çıktılarına göre kullanılan etütlerin başarılı sonuçlar verdiği gözlenmiştir. Ayrıca çalgı eğitimi sırasında öğrencilerin faydalanabileceği etütlerin batılı enstrümanlar için yazılmış etütlere nazaran çok daha az sayıda olduğu görülmüş ve kanun eğitiminin başlangıç seviyesi için daha çok etüt yazılması gerektiği belirtilmiştir.

Avci (2019)'nin "Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liseleri Çalgı Eğitimi Kanun Dersi Öğretim Programının Uygulanışına Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" isimli çalışmasında, GSL kanun eğitimcisi ve öğrencilerinin öğretim programının uygulanışına ilişkin görüşlerine başvurularak GSL'lerde kanun eğitiminde kullanılan kaynak, metot ve teknikler tespit edilmiştir. Eğitimcilere ve öğrencilere göre öğretim programı uygulanmasında karşılaşılan güçlükler ve alan eğitimcilerinin kanun eğitiminin gelişmesine yönelik tavsiyeleri ele alınmıştır. Genellikle 1 ders saatinde 2 ya da 3 öğrenciyle ders yapılmak zorunda kalındığı, dolayısıyla programın yeterli düzeyde uygulanamadığı, kanun eğitiminde en çok zorlanılan konuların akort yapma, mandalları notalarla ilişkilendirme, hız ve kromatik çalışmalar olduğu, ders kitabının bu konularda yetersiz olmasından dolayı farklı kanun metotlarından faydalanıldığı dolayısıyla eğitimcilerin büyük çoğunluğunun kanun eğitimi ders kitabını yetersiz bulduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kahyaoğlu (2017)'nun "Kanun Sazı Öğretiminde Kullanılan Belli Başlı Çalış Teknikleri" adlı araştırmasında kanun sazı icrasında kullanılan süsleme teknikleri incelenmiştir. Araştırmada, kanun eğitimi öğretim elemanları ve kanun sanatçıları arasında ortak kabul gören temel çalışma teknikleri ele alınmıştır. Elleri aynı anda seri kullanma tekniği, parmakla ve bilekten tremolo tekniği, normal ve ters mızrap tekniği, oktavlı icra tekniği, arpej tekniği, akor tekniği, glisando tekniği, pizzicato tekniği, tenuto tekniği, çarpmalı icra tekniği, kromatik tekniği, mandal titretme ve oynatma teknikleri, fiske tekniği, tril tekniği, staccato tekniği ve çift ses tekniği araştırmada ele alınan icra teknikleridir. Araştırma sonuçlarına göre, incelenen bu icra tekniklerinin kanun eğitimi sürecinde önemli bir yere sahip olduğu ve Türk müziği tavır ve üslubunun yansıtılmasında önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, süsleme tekniklerine yönelik eğitim materyallerinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Kahyaoğlu (2017)'nun "Kanun Sazı Eğitiminde Metod İhtiyacı ve Türkiye'deki Kanun Metodları Üzerine Bir İnceleme" isimli makalesinde kanun eğitiminde metot ihtiyacı konusunda araştırma yapılmış ve yayımlanmış kanun metotları nitelikleri bakımından incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen kanun metotlarının; çalgıların tarihi gelişimi ve tanıtımı ile başladığı, daha sonra nota değerleri, makamlar ve usullerin tanıtıldığı, az da olsa icra teknikleri ve üslup üzerinde durulduğu tespit edilmiştir. Metotların çoğunluğunda birkaç alıştırmadan sonra ağırlıklı bir şekilde saz eserlerine yer verildiği görülmüştür. Bu durum Türk müziği çalgı eğitiminde saz eserlerinin ne derece önemli olduğuna işaret ederken, aynı zamanda uygun düzey ve kalitede etüt yazılamadığının da bir göstergesi olarak yorumlanmıştır. Ayrıca

süsleme teknikleri ve üslup konusunu ön plana alınması ve daha da yaygınlaştırılması gerektiği vurgulanmıştır. İncelenen metotlarda süsleme teknikleri ile ilgili sembol ve işaretlerin eserler üzerinde sistematik olarak gösterilmediği ayrıca kullanılan icra tekniklerinin sembolleri konusunda metotlar arasında birlik olmadığı belirtilmiştir. Süsleme teknikleri sembollerinin notasyonda belli bir standarda kavuşturulması gerektiği ve böylece Türk müziği çalgı eğitiminin standartlaşması konusunda önemli adımların atılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayşegül Kostak Toksoy'a ait "Kanun Eğitiminde Teknik Çalışma ve Süsleme Elemanlarını İçeren ve Bu Tekniklere Dair Etütler" adlı yayınından da süsleme teknikleri eğitimi konusunda yararlanılması gerektiği tavsiye edilmiştir. 2000'li yıllardan önce hazırlanan kanun metotlarında saz eserlerinin bir ölçüde göz ardı edildiği, ancak günümüzde üretilen metotlarda saz eseri formlarının ağırlıklarının belirgin bir şekilde arttığı gözlemlenmiştir. Buna paralel olarak, kanun sazı öğretiminde kullanılan çeşitli çalma tekniklerinin de son çalışmalarda daha çok önemsendiği ve çeşit sayısının arttığı gözlenmiştir. Ülkemizde kanun icrasının gelişebilmesi için, teknik eğitimle ilgili belirgin standartların oluşturulması ve eğitim materyali (alıştırma, etüt, vd.) konusunda bilimsel ve sistematik yaklaşımlarla yeni üretimlerde bulunulması gerektiği vurgulanmıştır.

Karaelma (2009)'nın "Türk Müziğinde Kanun Eğitimi ve Kanun Metotları Üzerine Bir İnceleme" isimli çalışmasında, Türk müziğinde kanun eğitiminin geçmişten günümüze gelişim süreci üzerinde durulmuş ve daha sonra günümüzde yaygınlık kazanan kanun metotları incelenmiştir. Araştırma kapsamında; Ümit MUTLU, Gültekin AYDOĞDU – Tahir AYDOĞDU, Halil KARADUMAN, Özdemir HAFIZOĞLU kanun metotları incelenmiş ve metotlar arasındaki farklılıklar belirlenerek gelecekte kanun metotları geliştirmek isteyen eğitimcilere önerilerde bulunulmuştur. İncelenen dört farklı kanun metodundan bazılarının başlangıç düzeyi kanun öğrencileri için bazılarının da orta ve ileri düzey kanun öğrencileri için kısmen yeterli olabileceği fakat bütün ihtiyaçları karşılayabildiğini söylemenin yanlış olacağı belirtilmiştir. Orta ve ileri düzeyde öğrenciler için teknik zorlukları giderici etütlerin yazılmasında daha hassas olunması gerektiği, etütlerin kanun öğrencilerini adım adım bir üst seviyeye taşımada oldukça önemli olduğu, mızrap sembolleri, süsleme sembolleri ve nüanslar gibi detayların notasyonda mutlaka yer alması gerektiği, makam sıralamalarında daha dikkatli olunarak günümüzde sıklıkla kullanılan makamlar doğrultusunda hareket edilmesi gerektiği, örnek eserlerin seçiminde Türk müziğinin çeşitli dönemlerinden eserlere eşit bir şekilde yer verilmesi gerektiği, kanunu teknik açıdan ön plana çıkaracak etüt ve eserlerin bestelenmesine

daha çok önem verilmesi gerektiği, makamlara göre mandal kullanım sayılarının notasyonda daha detaylı belirtilmesi gerektiği araştırmanın bulguları arasındadır.

Topalak (2008)'ın "Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi/Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların incelenmesi" isimli çalışmasında GSL'ler; öğretim programları, öğrenci, öğretmen ve kurum problemleri açısından incelenmiştir. Sonuç olarak bireysel ders saatlerinin yetersiz olduğu, çalgı derslerinin bir ders saatinde birden fazla öğrenciyle yapılması sebebiyle eğitimcinin öğrenciye yeterli vakti ayıramadığı, eğitimcilerin öğretim programının uygulanması ve yetiştirilmesi konusunda problemler yaşadığı, okullarda çalgı eksikliğinin olduğu ve ihtiyacı olan öğrencilere zimmetlenecek çalgıların yetersiz olduğu tespit edilmiş olup, öğretim programlarının görev başında bulunan eğitimcilerin görüş ve önerileri doğrultusunda yeniden gözden geçirilerek geliştirilmesi gerektiği önerilmiştir.

Gidiş ve Özbek (2018)'e ait "Kanun ve Bazı Sazlara Ait Metotların Karşılaştırılmalı Analizi" isimli bildiride, kanun sazının öğretiminde kullanılan metotlar ile bazı sazlara ait çeşitli metotların karşılaştırmalı olarak analizi yapılmış ve yazarların kanun eğitim metodu konusundaki yaklaşımları ortaya koyulmuştur. Araştırmada incelenen metotlar; kanun kullanımının genel özellikleri, genel müzik bilgileri, egzersizler, süslemeler, makamlar ve usuller gibi konular açısından ele alınmış, metotlar arasındaki farklılıklar ile metotların biçimsel özellikleri incelenmiştir. Metotların genel olarak; çalgının tarihi gelişimi ve tanıtımı ile başladığı, genel müzik bilgisi, Türk müziği makamları ve usulleri hakkında temel düzeyde bilgi verildiği, icra teknikleri ve üslup üzerinde kısmen de olsa durulduğu saptanmıştır. Bu metotlarda sıklıkla Türk Müziği saz eserlerinden yararlanıldığı ayrıca son zamanlarda yayımlanan metotların beraberinde CD/DVD gibi ses ve görüntü materyalleri ile desteklendiği tespit edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre İncelenen metotların önemli bir kısmının, bir sazın öğrenimi için yeterli boyut ve materyale sahip olmadığı tespit edilmiştir. Eldeki metotların yeni baskılarının veya yeni hazırlanacak metotların sazın tekniğine uygun ve öğrencinin zaman içerisinde gelişimini sağlayacak bir şekilde hazırlanması, verilecek egzersizlerin ve eser repertuvarının daha zengin bir içeriğe sahip olması, tüm materyallerin sazın yapısına ve çalış tekniğine uygunluğuna dikkat edilmesi konularında öneriler ortaya çıkmıştır.

Tablo 2.2. İlgili araştırmalar.

Araştırmacılar	Adı	Türü	Yöntemi	Hedef Kitle
Toksoy, 2006	Kanun Eğitiminde Teknik Çalışma ve Süsleme Elemanlarını İçeren Etütler	Sanatta Yeterlilik Tezi	Doküman İncelemesi	Lisans
Baktagir, 2014	Kanun Sazında Sağ ve Sol El İçin Yazılmış Teknik Geliştirici Etütler ve Saz Eserleri	Yüksek Lisans Tezi	Doküman İncelemesi	Genel
Yılmaz, 2008	Kanun Sazı Mızrap Tekniğinde Sağ ve Sol El Ayrımı ile İlgili Araştırmalar, Egzersiz ve Melodik Etütler	Yüksek Lisans Tezi	Doküman İncelemesi	Genel
Aksungur, 2010	Kanun Sazının İcrası Öğretim Teknikleri Karşılaştırmalı Kanun Metodu Analizler ve Kanun Eğitimi Etütleri	Yüksek Lisans Tezi	Doküman İncelemesi	Lisans
Savaş, 2016	Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik ve Yöntem Bakımından İncelenmesi	Yüksek Lisans Tezi	Doküman İncelemesi	Lisans
Çelebi, 2021	Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Kanun Eğitimi Dersinin İçerik ve Yönteminin Öğretim Elemanı Görüşleri Alınarak İncelenmesi	Yüksek Lisans Tezi	Doküman İncelemesi	Lisans
Aslan, 2021	Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerindeki Kanun Öğretimi Ders Kitaplarının İncelenmesi, Buna Dair Uzman Görüşleri ve Öneri Etüt Çalışmaları	Yüksek Lisans Tezi	Doküman İncelemesi	GSL
Kalıver, 2018	Öğretim Elemanları Görüşleri Doğrultusunda Türk Müziği Çalgı Öğretim Yöntemlerinin Belirlenmesi Ve Çalgı Öğretiminde Kullanılan Metotların İncelenmesi	Yüksek Lisans Tezi	Doküman İncelemesi	Lisans
Kırımlıoğlu, 2011	Başlangıç Seviyesinde "Kanun" İçin Etütler	Yüksek Lisans Tezi	Doküman İncelemesi	Genel
Avci, 2009	Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liseleri Çalgı Eğitimi Kanun Dersi Öğretim Programının Uygulanışına Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri	Yüksek Lisans Tezi	Doküman İncelemesi	GSL
Kahyaoğlu, 2017	Kanun Sazı Öğretiminde Kullanılan Belli Başlı Çalış Teknikleri	Makale	Doküman İncelemesi	Genel
Kahyaoğlu, 2017	Kanun Sazı Eğitiminde Metod İhtiyacı ve Türkiye'deki Kanun Metodları Üzerine Bir İnceleme	Makale	Doküman İncelemesi	Genel
Karaelma, 2009	Türk Müziğinde Kanun Eğitimi ve Kanun Metotları Üzerine Bir İnceleme	Makale	Doküman İncelemesi	Genel
Topalak, 2008	Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi/Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların incelenmesi	Makale	Doküman İncelemesi	GSL
Gidiş, Özbek, 2018	Kanun ve Bazı Sazlara Ait Metotların Karşılaştırılmalı Analizi	Bildiri	Doküman İncelemesi	Genel

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

GSL kanun eğitimi için taslak öğretim programı önerisi geliştirilmesini amaçlayan bu araştırmada "keşfedici karma desen" kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutu eylem araştırması yöntemi, nicel boyutu ise tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Keşfedici Karma Desen:

Keşfedici karma araştırma deseni, araştırmacının hem nicel hem de nitel verileri bir arada topladığı ve analiz ettiği bir araştırma desenidir. Bu desen, hem araştırmanın derinlemesine anlaşılmasını sağlayan niteliksel verilere hem de genel eğilimleri ve ilişkileri ortaya koyan nicel verilere odaklanmayı mümkün kılar. Keşfedici karma araştırma deseni, araştırma sorularına yanıtlar bulmak, yeni teorik kavramlar geliştirmek veya mevcut teorik çerçeveleri test etmek amacıyla kullanılabilir. Bu desen, karma yöntemlerin avantajlarını bir araya getirerek daha kapsamlı ve derinlemesine bir anlayış sağlamayı hedefler. Keşfedici karma desende araştırma genellikle iki aşamada gerçekleştirilir. İlk aşamada, nicel veriler toplanır ve analiz edilir. Bu aşamada istatistiksel yöntemler kullanılarak genel eğilimler ve ilişkiler belirlenebilir. İkinci aşamada ise nitel veriler toplanır ve ayrıntılı analizler yapılır. Bu aşamada araştırmacı, katılımcıların deneyimlerini, tutumlarını ve davranışlarını anlamak için derinlemesine görüşmeler veya gözlem yapabilir. Bu desen, araştırmacıya birden fazla bakış açısından bilgi sağlar ve araştırma sorularının daha iyi anlaşılmasına ve açıklanmasına yardımcı olur (Creswell, 2021, s.40,41). Bu araştırmada nitel ve nicel verilerin toplanarak bir bütünlük içerisinde yorumlanması hedeflenmiş ve bu sebeple yöntem olarak “keşfedici karma desen” kullanılmıştır.

Tarama Yöntemi:

Tarama yöntemi, genellikle geniş bir alanda veri toplamak ve mevcut durumu anlamak için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntemde, hedeflenen konu veya alanda yer alan birçok kaynaktan veri toplanır ve bu veriler analiz edilerek genel bir fikir elde dilmeye çalışılır. Bu yöntem, literatür taraması veya kaynak taraması olarak da adlandırılır. Tarama yöntemi genellikle bir araştırma projesinin başlangıcında kullanılır ve mevcut bilgilere erişmek, konuya ilişkin genel bir anlayış geliştirmek ve literatürdeki boşlukları belirlemek amacıyla yapılır. Tarama yöntemi araştırmacının mevcut bilgilere erişimini kolaylaştıran ve konu hakkında genel

bir anlayış sağlayan bir yöntemdir. Tarama yöntemi, araştırmacıya konuyla ilgili mevcut bilgilere hızlı bir genel bakış sağlar ve araştırmanın temelini oluştururken daha ileri çalışmalara rehberlik eder (Karasar, 2009, s.77,78). Bu araştırmada mevcut öğretim programının incelenmesi ve literatür araştırması bölümlerinde tarama yönteminden yararlanılmıştır.

Eylem Araştırması:

Eylem araştırması, eğitimde gelişim ve değişim sağlamayı hedefleyen önemli bir araştırma yöntemidir. Gerçek eğitim ortamlarında yürütülen bir çalışma süreci olan eylem araştırmaları, eğitimin niteliğini anlamak ve iyileştirmek için kullanılabilir. (Johnson, 2015, s.19). Bu sebeple eylem araştırmaları, eğitime dayalı program geliştirme, mesleki gelişim, sistem planlaması, okulu yeniden yapılandırma ve bir değerlendirme aracı olarak kullanılabilir (Ferrance, 2000, s.26). Eylem araştırması, "tanılama" ve "değişim" şeklinde devam eden dairesel bir süreçtir. Bu süreçte, problemle ilgili tanılama sonuçları değişim için fikir verir, değişim aynı sisteme uyarlanır ve değişimin etkileri ölçülür (Cummings & Worley, 1997, s.610). Eylem araştırmaları genellikle yerel problemlerin çözümüne odaklanır ve araştırmacı, sorun bağlamının bir parçasıdır. Bu tür araştırmalar genellikle küçük bir örneklem üzerinde gerçekleştirilir, bu nedenle sonuçları nadiren genellenebilir (Glanz, 1999; Akt, Beyhan, 2013, s.9). Değişimi ve dönüşümü hedefleyen bu araştırma deseninde amaç, pratik ve işe yarar çözümler önererek araştırma yapılan alanda dönüşüm sürecine katkıda bulunmaktır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, s.22).

Eylem araştırmaları, araştırmacının belirlediği bir problem, ikilem veya belirsizlikten ortaya çıkar ve genellikle üç koşulun yerine getirilmesiyle gerçekleştirilir. İlk koşul, ele alınan konunun sosyal uygulamalarda yer alması ve değişmesi gereken bir konu olmasıdır. İkinci koşul, araştırmacının eşit bir iş birliği içinde olduğu katılımlı bir eylemde bulunmasıdır. Üçüncü koşul ise araştırmanın planlama, uygulama, gözlemleme ve yansıtma döngüsü açısından sistematik ve kaydedilmiş bir çalışma şeklinde yürütülmesidir (Swann, 2002; Akt, Beyhan, 2013, s.67). Eylem araştırmalarında genellikle nitel veri toplama yöntemleri tercih edilse de bazı durumlarda nicel veri toplama yöntemlerinden de faydalanılmaktadır. Nicel verilerin daha az kullanılmasının nedeni, nitel araştırmanın esnek bir yapıya sahip olması ve genelleme amacının ön planda olmamasıdır. (Yıldırım, Şimşek, 2018, s.307). Eylem araştırmalarında gözlem, görüşme, deneysel desenler, betimsel araştırma ve örnek olay çalışmaları içeren çeşitli tekniklerin ve yaklaşımların kullanılması söz konusudur (Downhower, 1990; Eisenhart, Borko, 1993; Neubert, 1989; Wessinger, 1992; Akt. Köklü, 2001, s.36). Bu tür araştırmaların

planlanma ve yürütme süreçleri diğer yöntemlere göre daha esnektir. Bu sebeple bulgular ve sonuçlar araştırmanın özelliklerine göre yorumlanır. (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, s.275). Araştırmacının kendi algıları ve yorumları, önyargılardan ve kişisel varsayımlardan arındırılmış olması şartıyla, veri toplama aracı olarak kullanılabilir. (Yıldırım, Şimşek, 2018, 307).

Diğer yöntemlere göre eylem araştırmalarının yöntem ve araştırma tasarımı açısından daha az özenli olduğu eleştirileri yapılır. Ancak bu yaklaşım, yerel izleyiciler için son derece yararlı ve yüksek kalitede yerel bilgi üretme potansiyeline sahiptir (Borg, 1987, s.284). Eylem araştırmaları, genellikle bütünleşik gruplara veya tek bir gruba, bazen de bir bireye odaklanarak yapılır. Eylem araştırmasında elde edilen sonuçların büyük genellemelere yol açması beklenmez. Bunun yerine, araştırmacı kişisel olarak dahil olduğu bir süreçte çözümler arayarak uygulamadaki bazı koşulları değiştirebilecek bilgiye ulaşmaya odaklanır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, s.265). Araştırma sonuçları, araştırma literatüründeki bilgilerle birleştirilerek yerel düzeydeki problemlerin çözümüne yönelik oldukça faydalı verilere ulaşılabilir (Wiersma, 2009, s.13. Akt, Beyhan, 2013, s.81).

Araştırma kapsamında mevcut öğretim programının incelenmesine yönelik yürütülen görüşmelerde ve deneysel aşamada eylem araştırması deseninden faydalanılmıştır. Alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri ile görüşmeler yapılarak mevcut öğretim programı ile ilgili nitel ve nicel verilere ulaşılmış, elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Uygulama sürecinde taslak öğretim programı, GSL kanun öğrencilerinin katılımıyla deneysel çalışmaya tabi tutulmuş ve "öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli" ile taslak öğretim programının işlerliği test edilmiştir. Uyulama süreci boyunca her ders, ders takip formu ile puanlanmış, uygulama süreci sonunda ön test, son test ve kalıcılık testinden elde edilen veriler istatistiksel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde non-parametrik testlerden Mann Whitney U testi ve Kolmogorov Simirnov testleri kullanılarak nasıl bir sonuca ulaşıldığı ortaya konulmuştur.

3.2. Araştırmanın Katılımcıları

Türkiye genelindeki Güzel Sanatlar Liseleri'nde uygulanan kanun eğitimi, kullanılan öğretim programları ve bu programları uygulayan eğitimciler ve öğrenciler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini temsil etmek amacıyla belirli bir örnekleme yöntemi kullanılarak alan uzmanları, GSL kanun eğitimcileri ve 9. sınıf GSL kanun öğrencileri

seçilmiştir. Kanun eğitimcileri ve alan uzmanları geniş bir coğrafi ve mesleki dağılıma sahip olup, farklı bakış açıları ve uzmanlıklarıyla öğretim programının incelenmesi ve önerilerin oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. GSL kanun öğrencileri ise deneysel çalışma yoluyla taslak öğretim programının uygulanması ve etkililiği hakkında önemli bir geri bildirim sağlamaktadır. Araştırma kapsamında belirlenen evren ve örneklem seçimi ile doğru bir temsiliyeti sağlanması ve kapsamlı, güvenilir, geçerli bir perspektif sunulması hedeflenmiştir.

Araştırma kapsamında gönüllülük ilkesine bağlı olarak 3 alan uzmanı, 13 GSL kanun eğitimcisi ve 8 GSL kanun öğrencisi yer almıştır.

Araştırmanın başlangıç aşamasından itibaren problem durumunun belirlenmesi, görüşme formunun hazırlanması, taslak öğretim programı önerisinin hazırlanması, uygulama sürecinde kullanılacak materyallerin (alıştırma, uygulama, etüt) oluşturulması ve uygulama sürecinin düzenlenip yürütülmesi konularında alan uzmanlarından görüş alınmış ve yapılan düzenlemeler yine alan uzmanlarının onayına sunulmuştur. Alan uzmanları aynı zamanda mevcut öğretim programının değerlendirilmesinde görüşmeci olarak yer almıştır.

13 GSL kanun eğitimcisinin katılımıyla mevcut öğretim programı görüşme yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Başlangıç aşamasında olduğu tespit edilen 8 GSL kanun öğrencisi ile deneysel aşama gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın deneysel aşamasında yapılan ön testler sonucunda deney ve kontrol grupları arasında herhangi bir fark tespit edilmemiştir. Deney ve kontrol grupları oluşturulurken daha önce hiç kanun eğitimi almamış olup kanun eğitimine sıfırdan başlayan öğrenciler seçilmiştir. Bu nedenle, ön test aşamasında öğrencilerin kanun icrasına yönelik herhangi bir beceriye sahip olmadığı tespit edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Verilerin toplanmasında görüşme yöntemi ve ders takip formu kullanılmıştır. Görüşme yöntemi, araştırmacıların belirli bir konu hakkında derinlemesine bilgi toplamak, anlamak ve açıklamak için katılımcılarla yüz yüze veya çevrimiçi olarak görüşme yaparak gerçekleştirdiği nitel bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem araştırmacının sorularını belirli bir sırayla sorması ve katılımcının cevap vermesi esasına dayanır. Görüşme yöntemi esnek bir yapıya sahiptir ve araştırmacılar görüşmeleri sırasında katılımcıların yanıtlarına göre daha farklı sorular sorabilir (Yıldırım-Şimşek, 2018, s.129). Mevcut GSL kanun öğretim programının incelenmesine yönelik görüşmeler, alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu 6 ana başlık ve 22 soru olarak düzenlenmiştir. Görüşmeler

bazı katılımcılarla yüz yüze, bazılarıyla ise çevrimiçi yapılmıştır. Mevcut GSL kanun öğretim programının incelenmesine yönelik standart soruların yanı sıra açık uçlu sorulara da yer verilerek mevcut öğretim programının işlevselliğinin anlaşılmasına yönelik derinlemesine veri elde edilmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın deneysel aşamasında yürütülen derslerin değerlendirilmesinde ders takip formu kullanılmıştır. Uzman görüşlerinden faydalanarak oluşturulan ders takip formu ile öğrencilerin tüm oturumlardaki gelişimleri puanlanmıştır. Her öğrenci ile 36 oturum yapılmış ve ders takip formunun boyutları altında yer alan kriterler doğrultusunda öğrenci gelişimleri 1 ila 10 puan arasında değerlendirilmiştir. Ders takip formu üç boyuttan oluşmaktadır. Ön hazırlık boyutunda; duruş-tutuş, el ve kol açılarının ayarlanması, yüzük ve mızrap kullanımı, teknik boyutta; mızrap vuruş şekli, ilgili kazanımın içerdiği beceri ve deşifre becerisi, müzikal boyutta; temiz ve etkili bir renkte ses üretilmesi, metronoma uyum, çalışma parçalarını belli bir bütünlük içinde çalınması, çalgı ile bedensel uyum ve nüans terimlerinin uygulanması kriterleri puanlanmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ders takip formu Ek-70'te yer almaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Öncelikle araştırmanın konusu belirlenerek literatür incelemesi yapılmış ve araştırma soruları belirlenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda mevcut programın incelemesine yönelik yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, GSL kanun eğitimcilerinin mevcut programın uygulanmasıyla ilgili yaşadıkları problemleri ve yeni bir öğretim programı tasarısına ne ölçüde gereksinim olduğunu belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme formu, açık uçlu sorulara ağırlık verilerek tasarlanmış, ancak kapalı uçlu sorular da kullanılmıştır. Görüşme formu taslağı, alan uzmanlarına sunulmuş ve uzmanların görüşleri doğrultusunda son hali verilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Gönüllülük ilkesine bağlı olarak farklı GSL'lerde görev yapan 13 kanun eğitimcisi ve 3 alan uzmanı ile görüşmeler yapılmış, mevcut öğretim programında yer alan 68 kazanım, 6 ana başlık altında 22 soru ile incelenmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda "taslak öğretim programı önerisi" hazırlanmıştır. Ortaya çıkan program önerisi uzman görüşlerine sunulmuş ve uzmanlardan alınan tavsiyeler doğrultusunda son hali verilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Uygulama süreci:

Hazırlanan taslak öğretim programının uygulanmasında "öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli" kullanılmıştır. Bu modelde yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, diğeri kontrol grubu olarak belirlenir. Her iki grupta da eşit koşullarda deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır (Karasar, 2019, 132). Deney ve kontrol grupları oluşturulurken amaçlı çalışma gruplarından "homojen çalışma grubu" kullanılmıştır. Homojen çalışma grubu aynı niteliklere sahip bireylerden oluşan çalışma grubudur ve gruplar araştırmacı tarafından önceden tanımlanmış belirli niteliklere sahiptir (Sönmez ve Alacapınar, 2018, 174). Buna göre başlangıç aşamasına yönelik tasarlanan deneysel aşama için kanun eğitimine sıfırdan başlayan GSL 9. sınıf öğrencileri belirlenmiştir. Yansız atama ile oluşturulmuş deney ve kontrol grupları ile 9. sınıf eğitim-öğretim sürecini kapsayan 18 haftalık ders planı uygulaması hazırlanmıştır. Çalgı eğitiminin bireysel bir yapıya sahip olması nedeniyle dersler bireysel olarak uygulanmıştır. Deney grubu ile "taslak öğretim programı", kontrol grubu ile mevcut öğretim programı uygulanmıştır. Uygulama süreci deneme grubunda 4, kontrol grubunda 4 olmak üzere toplamda 8 öğrenci ile yürütülmüştür. Bu çalışmada kullanılan öntest-sontest kontrol gruplu deneme modelinin işleyişi tablo 3.1.'de yer almaktadır.

Tablo 3.1. Öntest-sontest kontrol gruplu deneme modelinin işleyişi.

GRUPLAR	Ön Test	Deneme	Son Test	İşlem Yok	Kalıcılık Testi
Deney Grubu	T1 1,2,3	X	T2 1,2,3	3 Ay	T3 1
Kontrol Grubu	T1 1,2,3	-	T2 1,2,3	3 Ay	T3 1

Uygulama sürecine başlamadan önce etik kurallar gereği GSL öğrencileri ile yapılacak tüm uygulamalar konusunda Millî Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmıştır. Uygulamaya katılan öğrencilerin velileri ile görüşülerek ders uygulamaları, video çekimleri ve toplanan verilerin kullanımı konusunda yazılı-sözlü olarak gerekli bilgilendirmeler yapılarak gönüllü katılım formu imzalatılmıştır. Etik kurallar gereği atılan bu adımlardan sonra, 01.10.2021/20.06.2022 tarihleri arasında, 18 hafta olarak planlanan uygulama süreci gerçekleştirilmiştir. 18 haftadan oluşan ders programı tablo 3.2.'de yer almaktadır.

Tablo 3.2. Deneysel süreç haftalık ders programı.

DENEYSEL AŞAMADA UYGULANAN HAFTALIK DERS PROGRAMI		
	Kazanımlar	**Ders Sayısı**
1. Hafta	9.1.1. Kanunun yapısal özelliklerini tanır. 9.1.2. Uygun oturuş ve tutuş biçimini uygular. 9.1.3. Ellerini uygun biçimde konumlandırır. 9.1.4. Mandal sistemini tanır. 9.1.5. Mızrap vuruş çalışmaları yapar.	2
2. Hafta	9.1.5. Mızrap vuruş çalışmaları yapar. 9.2.1. Eşit mızrap kombinasyonunu uygular.	2

3. Hafta	9.2.1. Eşit mızrap kombinasyonunu uygular. 9.2.2. Sağ/sol mızrap ağırlıklı uygulamalar yapar.	2
4. Hafta	9.2.2. Sağ/sol mızrap ağırlıklı uygulamalar yapar.	2
5. Hafta	9.2.3. Mandal değişikliklerini uygular.	2
6. Hafta	9.2.4. Karışık mızrap kombinasyonlarında uygulamalar yapar.	2
7. Hafta	9.2.4. Karışık mızrap kombinasyonlarında uygulamalar yapar.	2
8. Hafta	9.2.5. Parmak numaralarını tanır.	2
9. Hafta	9.3.1. Oktavlı çalım tekniğini uygular.	2
10. Hafta	9.3.2. Çarpma tekniğini uygular.	2
11. Hafta	9.3.3. Tremolo tekniğini uygular.	2
12. Hafta	9.3.4. Glisando tekniğini uygular.	2
13. Hafta	9.3.5. Karışık kombinasyonlarda uygulamalar yapar.	2
14. Hafta	9.4.1. Çargâh çeşnisinde uygulamalar yapar. 9.4.2. Buselik çeşnisinde uygulamalar yapar.	2
15. Hafta	9.4.3. Kürdi çeşnisinde uygulamalar yapar. 9.4.4. Rast çeşnisinde uygulamalar yapar.	2
16. Hafta	9.4.5. Uşşak çeşnisinde uygulamalar yapar. 9.4.6. Hicaz çeşnisinde uygulamalar yapar.	2
17. Hafta	9.4.7. Nikriz çeşnisinde uygulamalar yapar. 9.4.8. Sabâ çeşnisinde uygulamalar yapar.	2
18. Hafta	9.4.9. Segâh çeşnisinde uygulamalar yapar. 9.4.10. Hüzzam çeşnisinde uygulamalar yapar.	2
	Toplam Ders Sayısı	**36**

Taslak öğretim programı içeriğinde her kazanım için muhtelif sayılarda olmak üzere toplamda 68 adet materyal (alıştırma, uygulama, etüt) bulunmaktadır. Bu materyaller araştırmacı tarafından bestelenmiştir. Araştırmacı tarafından bestelenen materyaller uzman görüşlerine sunularak gerekli düzenlemeler yapılmış ve son hali verilerek uygulama süreci için hazır hale getirilmiştir. Ön testlerin yapılmasının ardından yansız atama ile oluşturulan deney ve kontrol grupları ile dersler başlatılmıştır. Deney grubu ile taslak öğretim programı kazanımları doğrultusunda başlatılan derslerde ilgili kazanım için bestelenmiş alıştırma, uygulama ve etütler kullanılmıştır. Kontrol grubu ile dersler mevcut öğretim programı ve ders kitabı doğrultusunda yürütülmüştür. Deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin her biriyle 36 saat olmak üzere 8 öğrenciyle toplamda 288 saat ders yapılmıştır. Yapılan derslerin tamamı video kamera ile kaydedilerek ders takip formu ile puanlanmıştır. Deney ve kontrol grupları ile haftada 2 ders yapılarak 9. sınıf düzeyi 18 haftada tamamlanmıştır. Dersler tamamlandıktan sonra son testler yapılmış ve üç aylık bekleme sürecinin ardından kalıcılık testleri yapılarak uygulama süreci sonlandırılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin analizi sürecinde içerik analizi, betimsel analiz ve istatistiksel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Aşağıda bu analiz yöntemlerinin ne oldukları ve nasıl kullanıldıkları açıklanmıştır.

İçerik analizi, bir metnin veya belgenin sistemli bir şekilde analiz edilmesi işlemidir. Verilerin toplanması, sınıflandırılması ve analizi için yapılandırılmış bir yöntem olması sebebiyle araştırmacılar bu yöntemi kullanarak verileri daha kolay anlayabilir ve sonuçları daha doğru bir şekilde yorumlayabilirler. İçerik analizi, bir metnin veya belgenin içeriği hakkında derin bir anlayış elde edilmesini sağlar. Diğer araştırma yöntemlerine kıyasla uygun maliyetlidir. Bu sayede araştırmacılara daha büyük veri setlerini daha kolay ve hızlı bir şekilde analiz etme imkânı sağlar. (Yıldırım-Şimşek, 2018, s.240). Bu araştırmada içerik analizi kullanılarak mevcut GSL kanun öğretim programı ilgili konu başlıkları altında 22 soru ile incelenmiştir.

Betimsel analiz, araştırmada toplanan verilerin özetlenmesi, tanımlanması, sınıflandırılması ve yorumlanmasına odaklanan bir istatistiksel analiz yöntemidir. Betimsel analiz, araştırmacıların verileri tanımlamalarına ve özetlemelerine yardımcı olmak için yaygın olarak kullanılır. Bu analiz yöntemi, verilerin niteliklerini ve niceliklerini belirlemek için kullanılır (Yıldırım-Şimşek, 2018, s.239). Mevcut GSL kanun öğretim programının değerlendirilmesine bağlı olarak görüşme formundan elde edilen nicel ve nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Mevcut programın halihazırda uygulayıcısı olan GSL kanun eğitimcilerinin ve alan uzmanlarının katılımıyla gerçekleşen inceleme sürecinde programın uygulanmasına yönelik yaşanan problemlerin ortaya çıkarılmasında eğitimcilerin tecrübelerinden faydalanarak önemli ölçüde anlamlı nitel verilere ulaşılmıştır. Böylece mevcut programın eksiklikleri belirlenerek alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcilerinin ağırlıklı olarak ortaya çıkan görüşleri doğrultusunda taslak öğretim programı oluşturulmuştur.

İstatistiksel analiz verilerin toplanması, özetlenmesi ve yorumlanması yoluyla sayısal olarak ifade edilebilen bilgi ve sonuçların elde edilmesi sürecidir. Daha çok nitel araştırmalarda kullanılır. İstatistiksel analiz araştırmacılara veriler arasındaki ilişkileri, örüntüleri ve farklılıkları anlamalarına yardımcı olur. İstatistiksel analiz farklı birçok veri analiz yöntemi içerir. Bu yöntemler arasında tanımlayıcı istatistikler (ortalama, medyan, varyans, standart sapma vb.), hipotez testleri, regresyon analizi, faktör analizi, kümeleme analizi, zaman serisi analizi gibi teknikler yer alır. Bu analiz yöntemi araştırmacılara bir dersin veya konunun ne kadar iyi ve hızlı öğretildiğini daha iyi anlayabilmelerine olanak tanırken, eğitimin kalitesini artırmanın ve sorunları düzeltmenin yollarını anlamalarına yardımcı olur (Karasar, 2019, s.258). Araştırmanın deneysel aşamasında elde edilen veriler non-parametrik testler

kullanılarak analiz edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarına ait son test ve kalıcılık testi verilerinin ayrı ayrı karşılaştırmaları "Mann Whitney U" testi ile analiz edilmiştir. Mann-Whitney U testi, iki varyans arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını ölçmek için kullanılan non-parametrik bir t-testidir. Genelde kümeleme değişkenleri ile ölçüm değişkenleri arasındaki ilişkileri ölçmek için kullanılır. Mann-Whitney U testi, iki farklı gruptaki verilerin ortalamalarını karşılaştırılmasıyla bir grup ile diğeri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için iki farklı gruptaki verilerin medyanlarını karşılaştırarak gruplar arasındaki farkı belirlemek için ve bağımsız bir değişkenin bağımlı bir değişken üzerindeki etkisini belirlemek için kullanılabilir (Kartal, 2006, s.192). Deney ve kontrol gruplarının ayrı ayrı son test ve kalıcılık testi karşılaştırmaları non-parametrik testlerden Kolmogorov-Simirnov testi ile analiz edilmiştir. Kolmogorov-Smirnov testi, rasgele bir örneklemin, belirli bir dağılıma ne kadar iyi uyduğunu belirlemek için kullanılır. Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak bir serinin normal dağılıp dağılmadığı belirlenebilir (Akgül, Çevik 2003, s.132).

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Ait Bulgular (Alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşlerine göre)

Güzel Sanatlar Lisesi "Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programı" görüşme yöntemi kullanılarak 6 ana başlık altında 22 soru ile incelenmiştir. 3 uzman ve 13 GSL kanun eğitimcisinin katılımıyla gerçekleştirilen incelemede öğretim programında yer alan 68 kazanım değerlendirilmiştir. Değerlendirme kapsamında hazırlanan sorular ve yanıtlar aşağıdaki gibidir.

- **Kanunun yapısal özellikleri, duruş-tutuş ve çevre materyallerle ilgili kazanımlar.**

1. Yukarıda ifade edilen konular size göre kaç kazanımla ifade edilmelidir ve kaç ders saati ayrılmalıdır?

1. Görüşmeci: Bu konular bir gereklilik elbette. Fakat çalgı eğitimi ilk dersten itibaren çalgı ile temasa geçme yani çalgıdan ses çıkarma çalışmaları ile başlamalıdır. İlk 7 derste saza hiç dokunmadan sadece bilgi düzeyinde kazanımlara yer verilmesini doğru bulmuyorum. Çalgı eğitimi zorlu bir süreç. Kaybedecek vaktimiz yok. Bir an önce mızrap vuruşları başlamalı. Öğrenci temel mızrap çalışmalarını yaparken bu konuları öğrenecektir zaten. Bence bu konular için ayrıca ders ayırmak yerine sürece yaymak ve yeri geldikçe öğrenciyi bilgilendirmek daha doğru olur diye düşünüyorum.

2. Görüşmeci: 7 ders bu konular için çok fazla. 2 ders yeterli. Bir an önce mızrap çalışmalarına geçilmeli. Duruş, tutuş gibi konular 2 derste toparlanabilir. Akort anahtarı, nota sehpası, ayaklık, tellerin hangi malzemeden yapıldığı ve burguların konik yapısı gibi bilgilere kısaca değinmek yeterli olacaktır. Bir an önce öğrencinin çalgıyı kucağına alıp çalışmalara başlaması gerekir. Bu yüzden bahsedilen konulara 7 ders ayrılması gereksiz.

3. Görüşmeci: Bence bu konulara için 7 ders oldukça fazla. Ben bu problemi yılladır yaşıyorum. İlk derste hızlıca anlatılabilecek konular bunlar. Aksi takdirde öğrenci sıkılıyor, bir an önce çalmak istiyor. Ben bu aşamada programa uymuyorum. Evet duruş, tutuş, mızrap, yüzük konuları önemli fakat bu konuların hızlıca geçilip öğrencinin bir an önce egzersizlere başlaması lazım. Bana göre bu konular için 1 ders yeterli.

4. Görüşmeci: Bu 7 kazanımın yedisine de birer ders saati verilmesi gereksiz. Bu konuların başlangıçta birer saat ya da kazanım olarak yer almasından ziyade başlangıç yılı boyunca ihtiyaç duyuldukça söz konusu edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü başlangıç aşamasında olan bir öğrenci özellikle duruş-tutuş, yüzük-mızrap kullanımı gibi konularda yetkinlik kazanması bazen yıl sonunu bulabiliyor. Bu yüzden bu konulara başlangıçta bir süre ayrılması yerine gerekli görüldüğünde öğrenciye anlatılmalı.

5. Görüşmeci: Kazanımlar bu konular için yeterli ancak 7 ders çok fazla. Bana göre bu bölüm için 1 ya da 2 saat yeterli. Ayrıca bu konular başlangıçta işlenip geçilmesi yerine tüm yıla yayılmalıdır. Yeri geldikçe bu konulara değinilmelidir.

6. Görüşmeci: Bence en fazla 2 ders bu konular için yeterli. Bir dönemin üçte biri bu konular için çok fazla. Bir dönemde toplamda 18 ders var ve bu derslerden 7 sinin sadece teorik bilgi içeren konulara ayrılması yanlış.

7. Görüşmeci: 7 saat bu konular için çok uzun. Bence bu konular 1 derste halledilebilir.

8. Görüşmeci: Ben bu konulara en fazla 2 ders ayırıyorum. Bu konular için 2 saat yeterli. 7 ders çok fazla. 3-4 kazanımla halledilebilir. Bu konuların yerine bana göre kanunun tarihçesine yer verilebilir.

9. Görüşmeci: 7 ders çok fazla. En fazla 2, 3 derste bu konular halledilebilir. Ben ilk birkaç derste kısaca bu bilgilere değinip hemen mızrap vuruş çalışmalarına geçiyorum.

10. Görüşmeci: 7 ders çok fazla bana göre 3 ya da 4 ders yeterli.

11. Görüşmeci: Bu bölüm için 7 ders tabi ki fazla. Bu konular 1 derste işlenebilir. Bu gibi bilgiler zaman içinde yeri geldikçe konuşulabilecek konular. Bir an önce mızrap çalışmalarına geçilmeli. Zaten bu program uygulanmıyor da. Bunu çok net söyleyebilirim. Hiçbir öğretmen arkadaşımız 7 ders boyunca bu konuları işlemez.

12. Görüşmeci: Bence bu konular için 2 ders yeterli. Bu kadar çok ders ayrılması zaman kaybı.

13. Görüşmeci: Bana göre bu konular gerekli fakat 7 ders boyunca sadece bu konuları işlemek yanlış. 2 ya da 3 dersin yeterli olacağını düşünüyorum.

14. Görüşmeci: Öğrencinin çalgıyı tanıması ve neyle uğraştığını idrak etmesi açısından bu konuları önemli buluyorum. Fakat 7 ders çok uzun olabilir, bence 3 ya da 4 ders yeterli.

15. Görüşmeci: 7 saat çok fazla. Bence en fazla 2 ya da 3 saatte halledilebilir. Aslında bu konunun öğretimi öğrencinin kapasitesiyle ilgili. Bazı öğrenciler bu konuları 1 saatte anlaya biliyor fakat her öğrenci için bunu söylemek mümkün değil. Bunu da göz önünde bulundurularak en fazla 3 saat olmalı.

16. Görüşmeci: Kanun dersini haftada 1 saat olarak düşündüğümüzde 7 saat bu konular için oldukça fazla. Bence en fazla 2 ders işlenmelidir.

- **Mandalların tanıtımı ile ilgili kazanımlar**

Öğretim programında 8 kazanım, **mandalların işlevinin anlatımı** ve **mandalların nota isimleriyle ilişkilendirilmesi** ile ilgilidir. Bu kazanımlar için çalışma süresi 8 ders saati olarak belirlenmiştir.

2. Yukarıda ifade edilen konular size göre kaç kazanımla ifade edilmelidir ve kaç ders saati ayrılmalıdır?

1. Görüşmeci: Mandalların tanıtımıyla ilgili kazanım ifadelerini sıkıntılı buluyorum. Buradaki kazanımlar kafa karıştırıcı. Bence mandalların tanıtımı diyez sırasına göre yapılmalıdır. Çünkü diyez sırasına göre kanunun mandalları azalarak gider ve öğrenmesi daha kolaydır. Kanunların yapılışındaki farklılıklardan dolayı buradaki mandal tanıtımı ile ilgili kazanımlar anlatılmak isteneni net bir şekilde verememiş. Çünkü her kanunda mandal sayısı aynı değil. Öğreneğin, özellikle eski kanunlarda fa sesine 11 mandal çakılmıştır. Bu yüzden natürel fa tarif edilirken beş kapalı, altı açık olacak şekilde anlatılması gerekir. Kanunlar arasında bir standart olmadığı için mandal konusunun daha anlaşılır şekilde anlatılması gerekir.

Bana göre kanunun mandalları seri ve seri olmayan mandallar olarak anlatılmalı. Diyez sırası seri mandallardan başlıyor ve seri olmayan mandallara doğru yani mandal sayısı azalarak devam ediyor. Dolayısıyla diyez sırasıyla öğretmek çok daha kolay ve akılda kalıcı. Aynı şekilde bemol sırasıyla da kolayca öğrenmek mümkün. Bemol sırasına göre düşünürsek bu sefer tersten yani si bemolden başlamış oluyoruz. Böyle düşününce mandal sayısı artarak gidiyor.

Mandal konusu için bilişsel düzeyde kazanımların az, uygulamalı kazanımların daha çok olması gerekir. Programın bu bölümündeki kazanımların tamamı bilişsel düzeyde. Mandak konusu bana göre bilişsel düzey üç kazanımla anlatılabilir. Birinci kazanım mandalları notalarla ilişkilendirmekle ilgili, ikinci kazanım seri ve seri olmayan mandalları diyez ya da bemol sırasına göre tanıtmakla ilgili, üçüncü kazanım ise kanunlar arasın mandal farklılıkları göz önünde bulundurularak çeşitli mandal tiplerinin tanıtımıyla ilgili olmalıdır. Dolayısıyla birkaç kazanımla bilişsel düzey ifade edildikten sonra uygulamalara geçilmesi ve öğrencinin mandalları kullanarak tanıması gerekir. Bu 3 kazanımda 1 derste işlenebilir. Programda bu konu için ayrılan süreyi çok fazla buluyorum.

Araştırmacı: Programa göre bu bölüme kadar 17 saat, yani 17 hafta tamamlanmış durumda ve henüz hiç mızrap vuruşu yapılmadı. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Görüşmeci: Bana göre bu yanlış. İlk 17 haftanın bu konulara ayrılması diye bir şey söz konusu olamaz. Hiçbir öğretmen bunu bu şekilde yapmaz. Bence olması gereken hem bilişsel hem duyuşsal hem de devinişsel kazanımların baştan itibaren programda olmasıdır. Yani öğrenci bir şeyi öğrendi, bunun uygulamasını yaptı ve öğretmenden dinledi. Öğretimin pekişmesi için bunu gerekli buluyorum. Başlangıçta sadece bilgi düzeyinde öğretim yapılması bana göre doğru değil. Buraya kadar olan bölümde öğrencinin mızrap vuruşlarını anlamış olması gerekir. Yani öğrenci ilk derste yapısal özellikler, duruş-tutuş gibi konular anlatıldıktan sonra hemen sazı kucağına alıp mızrap vurmaya başlaması lazım.

2. Görüşmeci: Öğrencinin telleri tanıması için boşluklu ve boşluksuz mandal yapısından yola çıkılmış ancak konservatuvarlarda mandallar sadece “fa” ve “do” seslerinin tanıtılmasıyla başlar ve böylece diğer sesler de kolayca tanınmış olur. Programda çak karmaşık ifade edilmiş. Bu kadar detaylı verilmesi gereksiz olabilir. Mandalların öğretimi için ayrıca bir ders ve kazanım olmasına gerek yok. Aslında birinci dönem boyunca mandalların tanınır hale gelmesi egzersizlerle de desteklenerek sağlanmalıdır. Mandal konusu diğer çalışmalarla iç içe yürütülmeli ve zamanla mandalların tanınır hale gelmesi sağlanmalıdır. 8 dersi arka arkaya bu konu için ayırmak mantıksız. Bu bilginin anlatımı için 1 ders yeterli olacaktır.

3. Görüşmeci: Öğrenci mandalı ne için kullandığını bilmedikten sonra 8 ders saati mandal konusunu anlatmanın bir anlamı yok. Örneğin segâhla uşşak arasındaki farkı bilmedikten sonra 8 saat boyunca mandalların tanıtılmasının ne anlamı var. 8 saatte mandalların

yapısını öğretmek yerine zaman içinde yeri geldikçe mandalların tanıtımı yapılabilir. Bu konu sürece yayılmalı. Ekstradan ders saati ayrılması gereken bir konu değil bence.

4. Görüşmeci: Başlangıç aşamasında mandalların tanıtımı için 8 saat çok fazla. Ben mandal konusunu işlerken bazı egzersizler de kullanıyorum. Hiç mızrap vuruşu yapmadan mandal konusuna geçmiyorum. Mandal konusuna başlangıçta bir giriş yapılabilir fakat bu sürecin etütlerle desteklenmesi gerekir.

5. Görüşmeci: Ben mandal sistemini tanıtırken "fa" ve "do" sıralı mandallarını öğreterek başlıyorum. Bu şekilde öğrenciler kolayca mandalları tanıyor. Mandalların tanıtımı için bu kadar detaya girmeye gerek yok. Ayrıca 8 ders mandal konusu için çok fazla. Bir an önce egzersizlere geçilmeli.

Araştırmacı: Bu konu ilk yıl boyunca sürece yayılması gereken bir konu değil mi?

Görüşmeci: Evet sürece yayılmalı. Mandal konusuna birkaç ders ayırmak yerine mızrap çalışmaları yapılırken gerektikçe mandal konusuna tekrar dönülmeli.

6. Görüşmeci: Programda bu konuya 8 ders ayrılmış. Bu 8 ders egzersizleri de kapsamalı. Mandal konusu sadece bilgi düzeyinde verilirse öğrenci öğreniyormuş gibi oluyor ama kalıcı olmuyor. Bu sebeple mandal tanıtımının ve uygulamalarının sürekli devam etmesi gerekiyor. Yani egzersizler çalışmaya devam edilirken mandal konusu da sürekli gündemde olmalı. Bana göre mandal öğretimi "fa" ve "do" sıralı mandalları öğretildikten sonra bu perdelerle ilişki kurarak diğer sesler öğretilmeli. Mandallar sadece bilgi düzeyinde anlatılırsa öğrenci anlayamıyor, mandalları kullanmadıkça tanıyamıyor.

7. Görüşmeci: Daha önce de belirttiğim gibi; başlangıç aşamasında daha çok çalgı üzerinde hakimiyet kurulması gerektiği için çalgında uzak kalmamak durumundayız. Mandal konusu egzersizlerle eş zamanlı yürütülebilir. Önemli olan bir yıllık hazırlık sürecinde bir yandan çalgıyı tanırken bir yandan da etütler alıştırmalar çalışılmalı.

8. Görüşmeci: Mandal konusu 1 derste anlatılabilir. Sıralı ve boşluklu mandallardan yola çıkılarak tanıtılabilir. Bu kadar zaman ayrılmasına ve bu kadar detaylı kazanım yazılmasına gerek yok bence. Ayrıca şu anda 15 ders doldurulmuş oldu ve henüz mızrap vuruşuna geçilmedi. Bana göre öğrenciler bu kadar uzun süre teorik konulardan sıkılır. Zaten ben programı bu noktada uygulamıyorum. Hiçbir öğretmen arkadaşımın da programı bu anlamda uyguladığını düşünmüyorum. Sonuçta hepimizin almış olduğu bir eğitim var ve genel

olarak hepimiz geleneksel anlamda eğitim gördük. Bu durumda programı bir kenara bırakıp garanti olana yönelmek bana göre daha mantıklı.

9. Görüşmeci: Kanunun yapısal özelliklerini anlatmak için 7, 8 ders ayırmanın doğru olmadığı gibi mandal konusu için de bu kadar süre ayrılmasına gerek yok. İlk iki derste birinci ve ikinci üniteler geçilebilir. Bir an önce mızrap çalışmalarına başlanmalı. Mandallar zaten etütler geçildikçe öğreniliyor. Bana göre bu bölüm için 1 ders yeterli.

10. Görüşmeci: Mandal sistemi için özel bir zaman ayrılıp öğretilmesi kafa karıştırır. Öğrenci henüz mızrap vurmadan 8 ders boyunca mandal sistemini anlatmak bana göre yanlış. Kanun başlangıcı kolay, ileri aşaması zor bir sazdır. Programda mandal konusu bu şekilde işlenerek başlangıç aşaması da zorlaştırılmış oluyor. Kanun eğitimine natürel seslerle başlanır ve öğrenci mızrap vuruşlarına çalışırken aynı zamanda natürel perdeleri öğrenmiş olur. Daha sonra yavaş yavaş diğer perdeler de öğretilir. Bence programda 8 ders mandal konusu işlenirse öğrenci bütün sistemi tanır gibi bir anlayış var. Bu şekilde öğrenci anlayamaz. Mandal konusu mızrap çalışmalarıyla birlikte yürütülmesi gereken bir konu.

11. Görüşmeci: Açıkçası ben bu kazanımlara göre devam etmiyorum. Mandal konusu bu şekilde çok karmaşıklaşıyor. Kazanımlar okunduğunda anlaşılmıyor. Kafa karıştırıcı olduğunu düşünüyorum. Ben mandal konusunu uygulamalı olarak 2 ders işlediğim zaman öğrenci anlayabiliyor. 8 ders boyunca bu konuyu işlemek zaman kaybı.

12. Görüşmeci: Bu bölümde yer alan tüm kazanımlar devrik cümlelerle ifade edilmiş. Kazanım ifadelerinde çok büyük problemler var. Her detay için oldukça fazla zaman ayrılmış. Ben bu kazanımların hepsini 1 ders saatinde işlerim. Bu 10 kazanım için 8 ders saati çok çok fazla ve bana göre vakit kaybıdır. Öğrenci bunu beklemez. Çünkü bu derslerin bir de ödev kısmı var. Bu kazanımlara göre hareket edilecek olursa öğrenci 8 ders boyunca mızrap vuruşu ya da mandal uygulamalarına yönelik hiçbir şey yapmamış olacak.

13. Görüşmeci: Mandal öğretimine “fa” ve “do” sıralı mandallarının öğretimi ile başlanmalı. Böylece diğer mandallar da kolayca tanınır hale gelebiliyor. Programda çok detaylı şekilde anlatılmış fakat kafa karıştırıcı. Bazı kazanım ifadeleri de anlaşılmıyor. Mandal konusu basitçe 1 derste anlatılıp mızrap çalışmaları yapılmalı ve zamanla uygulamalı olarak mandallar tanıtılmalı.

14. Görüşmeci: Mandallarla ilgili kazanımlarda anlatım bozukluğu var. Daha farklı şekilde ifade edilebilirdi. Bence bu konu için 8 ders çok fazla. Mandal konusu zamana yayılmalı, yeri geldikçe uygulamalı olarak öğretilmeli.

15. Görüşmeci: Bana göre mandal konusu için üst üste 8 ders çalışılması gereksiz. Öncelikle ana sesler öğretilmeli. Yani tampere sistemdeki bemol ve diyezler. Bunu anlatmak içinde en fazla 2 ders yeterli. Diğer perdelerin öğretimi için öğrencinin Türk müziğinin ara perdelerini tanıması lazım.

16. Görüşmeci: Bu konunun anlatımı 1 ders saatidir. Öğrenci mandaları etütler üzerinde uyguladıkça zamanla tanıyabilir.

- **Temel becerilerle ilgili kazanımlar**

Öğretim programının 3. ünitesi **"temel beceriler"** bölümüne ayrılmıştır. Bu ünitede temel beceriler 4 kazanımla ifade edilmiş ve çalışma süresi 8 ders saati olarak belirlenmiştir.

3. Size göre temel beceriler eğitimi nasıl olmalı?

1. Görüşmeci: Temel becerilerin bir yıllık hazırlık süreci boyunca işlenmesi gerekir. Bu süreçte öğrenci sazın fiziksel özelliklerini tanırken alıştırma ve etütlerle temel mızrap yürüyüşlerini öğrenir, mızrap alıştırmaları yaparken mandal sistemini tanır ve kullanılmaya başlar. Her şey teknikle başlar. Teknik bu işin ön adımıdır. Ortada henüz sanat yok. Bu işin mühendislik kısmı olan teknik öncelikle verilmelidir ki öğrenci emekleme ve yürüme sürecinde makam dizilerini tanıma, oktavları tanıma, cümle kurma gibi temel becerileri kazanabilsin. Tabi burada şu konuya özellikle dikkat çekmek istiyorum. Yoğun alıştırma ve etütlerle geçen bu bir yıllık süreçte öğrencinin kulak zevki ve müzik birikiminin nitelikli eserler dinleterek beslemesi gerekir. Türk musikisinin inceliklerini nitelikli eserler dinleterek öğrencinin kalbine nakşetmeniz gerekir.

Araştırmacı: Bu süreçte kullanılacak etütler, alıştırmalar nasıl olmalı? Aslında bu soru biraz da gerek ders kitabı gerek muhtelif kanun metotlarında bulunan alıştırma ve etütlerin melodik yapılarıyla ilgili. Bu alıştırma ve etütler melodik yapı bakımından standart iniş çıkışlar şeklinde düzenlemiş. Yani Türk müziğinin melodik yapısıyla uyumlu değil.

Görüşmeci: Belki başarısızlık biraz da buradan geliyor. Tabi başarısızlık derken altını çizmek istiyorum. Öncelikle belirtmek isterim ki biz paha biçilemez bir derya musikiye sahibiz.

Musikimizdeki o ince kalbi sesler, ince ayrıntılar, tavır ve üslup gibi detaylar saz eserlerimizde mevcut. Fakat biz kanun eğitimine doğrudan bu eserlerle başlarsak yanılgıya düşmüş oluruz. Eser icrasına geçmeden önce öğrencinin temel teknik konularda asgari düzeyde bir beceri geliştirmesi ayrıca makam ve usul konularında temel düzeyde de olsa bilgi sahibi olması gerekir. Bunun için de öğrencinin bir yılı kapsayan bir hazırlık sürecine ihtiyacı vardır. Emekleme dönemi olarak nitelendirdiğim bu bir yıllık süreçte temel mızrap vuruşlarından başlamak üzere teknik eğitim, mandal kullanımı, makam, usul, gibi eser icrası için gerekli olan becerileri geliştiren etütler kullanılarak asgari düzeyde bir hakimiyet sağlanmalıdır. Bu bahsettiğim teknik ve teorik konular etüt vasıtasıyla melodik bir yapı içinde verildiğinde öğrenci kolayca anlayabiliyor. Dolayısıyla başlangıç aşamasında Türk musikisinin melodik ve ritmik yapısına uygun, aynı zamanda teknik zorlukların aşılmasına yönelik oluşturulmuş etütler kullanılırsa eser icrasına geçildiğinde öğrenci zorlanmadan uyum sağlayacaktır. Bu benim naçizane değerlendirmem. Ben bu bakış açısıyla öğrencinin gelişimini destekleyecek etütler yazıyorum. Bu etütler bazen bir mızrap kalıbını öğretmek, bazen bir makamın dizisini tanıtmak, bazen de çeşitli teknik zorlukların aşılmasını kolaylaştırmak amacıyla ortaya çıkıyor.

Konservatuvar yıllarında batı müziği derslerinde Lavinyak solfej kitabını okumuştuk. Bu kitapta birçok alıştırma vardı fakat bazılarını adeta ezberlerdik. Onlar çok melodikti çünkü. Bu melodik etütler herkesin mutlu olduğu ve başarı sağladığı etütlerdi. Öncelikle öğrenci etüdü sevecek ve icrasında zorlanmayacak. Benim etütlerimle ilgili birçok öğrencinin ortak paydada buluştuğu nokta bu. Öğrencilerim etütlerimi zevkle çalıştıklarını defalarca dile getirmişlerdir. Çünkü üzerinde çalıştığı etüt onu aslında bir yere getirmek üzere planlanmış, kurgulanmış ve kompozisyon haline getirilmiş bir yapı. Dolayısıyla biz eğitim metotlarımıza bu anlayışı yansıtmalıyız diye düşünüyorum.

Suziki metodunun mantığını kızımın keman eğitimi vasıtasıyla tanımış oldum ve ben daha bu metodu araştırmadan önce yazdığım etütlerin suziki metoduyla aynı mantıkta gittiğini gördüm. Benim etütlerimde de suziki metodunda olduğu gibi belli kalıplar farklı melodik yapıların içinde yer alıyordu. Burada önemli olan öğrencinin sevebileceği, sıkılmadan çalışabileceği, aynı zamanda onu geliştirecek, belli bir olgunluğa erişmesini sağlayacak türden etütler üretilmesidir. Bu bilinçle aslında biz çok daha iyi yol alabiliriz. Yeter ki bu anlayışta somut adımlar atılsın. Bu konuda bir geç kalınmışlık durumu söz konusu değil fakat bu anlayışın akademik çalışmalarla da desteklenerek üretim noktasında tüm camianın çaba

göstermesi gerekir. Kanun çalmanın tek bir metodu yoktur. Öğrenciler farklı türden yaklaşımları görmeli, bunları sentezlemeli. Dolayısıyla geniş bir etüt havuzuna ihtiyacımız var.

Ben kanun eğitimimi çok değerli ve önemli bulduğum meşk yöntemiyle sürdürdüm. Müziğimizin daha iyi sindirilmesinde meşk yönteminin çok büyük bir katkısı var. Fakat günümüzde çalgı eğitiminde gelinen noktayı ve sahip olduğumuz teknolojiyi göz önüne alırsak meşk yöntemine ek olarak alternatif materyallerin üretilmesi ve dijital imkanlardan faydalanılması büyük ölçüde eğitimi kolaylaştıracaktır. Örneğin ben hali hazırda devam eden online eğitimimde dijital içerikler kullanarak uzaktan eğitimimi sürdürüyorum ve oldukça olumlu dönütler alıyorum. Türk müziği camiası olarak bizim bu gibi avantajları kullanmamız ve içerik üretmemiz lazım.

2. Görüşmeci: Ben başlangıçta kısaca çalgıyı tanıttıktan sonra hemen mızrap çalışmalarına başlıyorum. Başlangıçta yoğun teorik bilgi öğrenciyi sıkar. Öğrenci çalgıyla temas kurmak ister. Öğrenci çalgıyla temas kurdukça ve bir şeyleri başardığını gördükçe çalgıya olan ilgisi daha da artıyor ve bu süreçte öğrenilen bilgi kalıcı oluyor. Bu yüzden ilk iki ünitedeki bölümler mızrap çalışmalarıyla desteklenmeli. Bana göre temel beceriler 9. sınıfın tamamını kapsamalı. Çalgıdan ton elde etmek zaman ve çalışma gerektiren bir konu. Bu öğrenciler lisansta da kanun eğitimine devam edecekler sonuçta. Dolayısıyla 9. sınıf aşamasında temel konulara yoğunlaşılırsa, temel sağlam olursa öğrencinin çalgı hayatı için çok daha faydalı olur.

Bence temel beceriler öğretilirken Türk müziğinin olmazsa olmazı usul ve makam konularına değinilmelidir. Tabi burada basit usulleri ve basit makamları kastediyorum. Basit usuller etütlerle ya da öğrencinin aşina olduğu basit eserlerle öğretilebilir. Makamsal etütler makamların dizileri hakkında fikir verici olacağı için de eser icrasına geçildiğinde öğrenci yabancılık çekmez.

Araştırmacı: Kanun eğitimi için yazılmış makamsal etüt bulabiliyor musunuz? Bu konuda faydalandığınız kaynaklardan bahseder misiniz?

Görüşmeci: Bana göre makamsal etüt konusunda kanun eğitimine en çok katkıyı sağlayan isim Göksel Baktagir. Üstadın etütlerinden ya da bazı eserlerinden faydalanıyorum. Bunun dışında kanun metotlarında da makamsal etütleri az da olsa bulmak mümkün ve bunlardan da faydalanıyorum. Göksel Baktagir'in etütlerinde en çok dikkatimi çeken sağ ve sol

mızrap sembollerini kullanması. Bu eğitimi gerçekten kolaylaştırıyor. Bence alıştırma ve etütlerde mızrap sembolleri mutlaka kullanılmalı.

3. Görüşmeci: Kanun eğitimi genel olarak tek tel üzerinde başlamalı. Öğrenci tek tel üzerinde mızrap vuruşlarını kavradıktan sonra üstteki ve alttaki tellerle ilişki kurularak basit iniş çıkış alıştırmaları yapılmalı ve öğrenci bitişik seslerde çıkıcı ve içini mızrap prensiplerini kavramalı. Bu aşama tamamlandıktan sonra makamsal egzersizler ya da basit eserler kullanılarak süreç devam ettirilmelidir. Öğrenci mızrap vuruşlarını çalışırken kanunun fiziki özelliklerini tanıması ve mandalların nota isimleriyle ilişkilendirilerek tanınır hale gelmesi sağlanmalıdır. Söz konusu Türk müziği kanun eğitimi olduğu için basit usuller de öğretilmelidir. Çünkü Türk müziği saz eserleri formlarının usullerle olan bağı düşünülürse usuller öğrenilmeden eser geçmek doğru bir yaklaşım olmaz diye düşünüyorum.

Kanun eğitimi metodik olarak düşündüğümüzde, sıralı bir disiplin içinde akmalı ve birbirini takip etmeli. Egzersizler birbirini destekleyici ve tamamlayıcı nitelikte olmalı. Başlangıçta 4 ya da 5 hafta mızrap vuruşları öğretilmeli. Daha sonra makamsal egzersizler, basit eserler ya da eserlerin bazı bölümleri kullanılarak öğrencinin sıkılmadan çalgıyı da severek eğitimine devam etmesi sağlanmalı. Geçilen etütlerde mızrap sembollerinin mutlaka yazılması gerekir diye düşünüyorum. Çünkü biz her zaman öğrencinin yanında değiliz. Öğrenci bireysel çalışma yaparken de notaya bakarak hangi mızrabı kullanacağını anlaması ve doğru mızrap kalıplarına alışması gerekir. Bu açıdan mızrap sembollerini çok önemli buluyorum. İlerleyen aşamalarda mızrap sembolleri kullanılmayabilir fakat başlangıçta mutlaka kullanılmalı.

4. Görüşmeci: Bence temel beceri eğitimi 9. sınıfın tamamını kapsamalı. Sonuçta GSL eğitimi dört yıllık bir süreç ve GSL den sonra lisan eğitiminin olduğunu da düşünürsek öğrencinin çalgıda ilerlemesi için önünde uzun yıllar olduğunu görüyoruz. Bu sebeple temelin sağlam atılması gerekir diye düşünüyorum. Başlangıçta öncelikle tek tel üzerinde mızrap alıştırmaları yapılmalı ve yavaş yavaş iki, üç ve daha fazla teller kullanılarak yürüyüş prensipleri öğretilmeli. Bu alıştırmalara sağ ve sol eli gösteren mızrap sembollerinin de eklenmesi gerekir. Öğrenci ders dışında çalışma yaparken bu konuda tereddüt yaşamamalı. Sembollere bakarak hangi mızrabını kullanacağını kendi anlayabilmeli.

Eser icrasına geçmek için acele edilmemeli. Öğrenci temel prensipleri kavrayamazsa eser icrasına geçemez ve kanun eğitimi öğrenci açısından sıkıcı bir sürece dönüşür. Öğretim

programında temel beceri eğitimi oldukça az kazanımla ifade edilmiş ve dar bir zamana sıkıştırılmış. Hele ki programda yer alan ilk 15 kazanımda hiç mızrap vuruş çalışmasının olmaması kabul edilemez. İlk dersten itibaren mızrap vuruş çalışmaları başlatılmalı, temel yürüyüş prensipleri kavratıldıktan sonra basit usullerin kullanıldığı makamsal etütler ya da başlangıç seviyesine uygun eserler kullanılarak öğrenci daha karmaşık yapılara hazır hale getirilmeli. Mevcut öğretim programına göre kanun eğitimini sürdürmeye çalışırsak sağlıklı sonuçlar elde edebileceğimizi düşünmüyorum. Bu sebeple ben nasıl bir eğitim aldıysam öğrencilerime de bu doğrultuda bir eğitim vermeye çalışıyorum. Zaten genel olarak öğretim programı doğrultusunda hareket edildiğini düşünmüyorum.

5. Görüşmeci: Bana göre temel beceriler aşaması kanun eğitiminin en önemli aşamasıdır. Çünkü bir şey nasıl başlarsa öyle gider. Öğrenci bu aşamayı gerektiği gibi kazanamazsa ilerleyen sevileri de sağlıklı şekilde kavrayamaz ve dolayısıyla meslek hayatı da tehlikeye girer. Biz bunu bazı öğrencilerde görüyor ve yaşıyoruz. Tabi bu gibi olumsuzlukların yaşanmasında öğretmen ve öğretim programının rolü olduğu kadar öğrencinin derse yaklaşımı konusunun da önemli bir etken olduğunu düşünüyorum. Fakat öğrencilerin bireysel farklılıklarını bir tarafa bırakarak öncelikle öğretim programının işlevsel olması ve eğitimci gözetiminde doğru şekilde uygulanması gerektiğinin belirtmek isterim. Ben şahsen çoğu zaman öğretim programına uygun hareket etmiyorum. Bunun sebeplerinin daha önceki sorularda da konuşmuştuk.

Bana göre 9. sınıf boyunca temel becerilerin işlenmesi oldukça önemli. Temelin sağlam olması açısından öğrencinin dikkatini karmaşık konularla dağıtmadan öncelikle belli bir düzeyde hakimiyetin sağlanması gerekir. Tabi bu arada sadece alıştırma yapmaktan bahsetmiyorum. Elbette alıştırmalar da yapılacak ancak gerek makam gerek se usul konularında gerekli bilgilerin işlenmesi, öğrencinin seviyesini aşmadan bu konularda bazı temel bilgilerin de verilmesi gerekir. Ben kanun eğitimini bu bahsettiğim şekilde yürütüyorum. Öncelikle mızrap vuruşlarını sabit pozisyonda öğrettikten sonra basit melodiler çaldırarak temel prensiplerin anlaşılmasını sağlıyorum. Bu bahsettiğim basit melodiler bazen bir eserin bir bölümü ya da bazı kanun metotlarında yer alan etütler olabiliyor. Bu etütleri öğrencinin kapasitesine ve seviyesine uygun olarak seçmeye çalışıyorum.

Araştırmacı: Yeri gelmişken şunu da sormak isterim. Biraz önce basit melodik yapılar içeren etütlerden bahsettiniz. Bu bahsettiğiniz türde etütlerden yeterli sayıda ve çeşitlilikte bulabiliyor musunuz?

Görüşmeci: Çok önemli bir konuya değinmiş oldunuz. Aslında genel olarak Türk müziği çalgı eğitiminde en önemli eksikliklerimizden biri de bu. Sadece kanun için değil genel olarak Türk müziği çalgılarının hepsi için yeterli alıştırma, etüt bulmak çok zor. Ancak bu problemi kendi yöntemlerimizle çözmeye çalışıyoruz. Biraz önce de belirttiğim gibi bazen eserlerden faydalanarak bazen de kanun metotlarında bulabildiğim etütleri kullanarak bu sorunu aşmaya çalışıyorum. Bazen de öğrencinin ihtiyacına göre kendim alıştırma yazıyorum. Keşke batı müziğinde olduğu gibi her çalgı için çok sayıda etüde sahip olabilseydik. Bana göre öğretim programının en önemli eksikliklerinden biri de bu. Evet programda bazı kazanımlar yazılmış fakat bu kazanımları karşılayacak materyalleriniz yoksa kazanımlar da anlamsız bir hale geliyor. Bu durumda biz kazanımların gerçekleşmesi için ders kitabından faydalanamıyoruz ve bu kazanımların içini doldurmak için başka kaynaklara yönelmek zorunda kalıyoruz ki bunun bile yeterli olduğu söylenemez. Ayrıca ders kitabındaki en önemli eksikliklerden bir sağ ve sol mızrap sembollerine yeterince yer verilmemesi. Sadece başlangıçta bulunan birkaç etütte sağ-sol mızrap sembollerine yer verilmesi yeterli değil. Öğrencinin hangi mızrap kombinasyonunu kullanacağını anlaması için sembollere daha çok yer verilmeli.

6. Görüşmeci: Ben nasıl bir eğitim aldıysam öğrencilerime de bu şekilde bir eğitim vermeye çalışıyorum. Dolayısıyla öğretim programına çok da uyduğum söylenemez. Başlangıçta kanun eğitimi için uygulanan bazı alıştırmalar vardır. Bunların çoğunun notası da yoktur aslında. Bu alıştırmaların birçoğu tek tel üzerinde olmakla birlikte basit yürüyüşleri içeren alıştırmalar da kullanılır. Öğrenci mızrap vuruşlarını öğrendikten sonra metronomla çeşitli alıştırmalar yaparak sağ elini ve sol elini geliştirir. Eğer bu alıştırmalar yapılmazsa bana göre öğrenci çalgıya hakimiyet sağlama konusunda güçlük yaşıyor. Bu yüzden bu tip alıştırmaları çok kıymetli buluyorum ve öğrencilerime mutlaka uygulatıyorum. Bu sürecin ardından öğrencinin bildiği basit eserlerden yola çıkarak bazı parçaları çalıştırıyorum. Öğrenci bildiği bir parçayı çalmakla mutlu oluyor ve sürece motive oluyor. Aynı zamanda bu eserler sayesinde öğrenci makamlara ve basit usullere de aşina olmuş oluyor. Bu durumda eserleri hem etüt olarak kullanmış oluyoruz hem de bu eserlerin makamları ve usulleri kolayca akılda kalmış oluyor. Tabi her öğrencinin yetenek düzeyinin farklı olduğunu da belirtmek gerekir. Nasıl ilerleneceğini öğrencinin gelişimi belirliyor. Bazı öğrenciler çok çabuk kavrarken bazılarınınki daha uzun sürebiliyor. Tüm öğrencileri göz önünde bulundurarak başlangıç aşamasının 9. sınıf boyunca devam etmesi gerektiğini düşünüyorum.

7. Görüşmeci: GSL kanun eğitimcileri olarak çalıştaylarda ve bazı çalışma ortamlarında bir araya geldiğimizde aslında en çok konuştuğumuz konu başlangıç aşaması ve bu aşamada ne gibi bir eğitim uygulandığı oluyor. Genellikle de bu sohbetlerde herkesin kendi öğretim yöntemini uyguladığı ve öğretim programının uygulanmadığı sonucu ortaya çıkıyor. Ben de herkes gibi kendi öğretim yöntemimi uyguluyorum. Kendi öğretim yöntem derken aslında çoğu GSL kanun eğitimcinin uyguladığı yöntemle aşağı yukarı aynı yöntemi uygulamış oluyorum. Sonuç olarak hepimiz lisans eğitimimizi belli kurumlarda aldık ve bu aldığımız eğitim de büyük ölçüde benzerlikler içeriyor. Bu sebeple GSL eğitimcileri olarak birçoğumuzun aşağı yukarı aynı yöntemi uyguladığı sonucuna varmak mümkün.

Bana göre kanun eğitiminde olması gereken, kısaca çalgı tanıtıldıktan sonra mızrap vuruşları öğretilmelidir. Daha önce de konuştuğumuz gibi öğretim programının en büyük eksikliği bence bu. Mevcut programda çalgının ve mandalların tanıtımına bu kadar çok süre ayrılması kabul edilemez ki hiçbir arkadaşımın da bunu programa göre uyguladığını düşünmüyorum. Ayrıca alıştırma ve etütlerde sağ ve sol eli gösteren semboller kullanılmalıdır. Mızrap vuruşları öğrenildikten sonra basit etütlere geçilebilir. Bu etütler aracılığıyla öğrenci basit makamlardan bazılarını ve temel sayılabilecek usulleri öğrenmiş olur.

Araştırmacı: Türk müziğinin melodik yapısına uygun etütleri bulmakta zorlanıyor musunuz? Aynı soruyu usuller için de sormak isterim. Usul ve eğitimine yönelik etütler bulabiliyor musunuz?

Görüşmeci: Ders kitabında ne yazık ki mevcut değil. Ayrıca ders kitabında yer alan etütlerin çoğunun makamsal olduğu da söylenemez. Evet usuller için birkaç etüt yazılmış ancak yeterlidir diyemem. Ben şahsen bu açığı farklı kanun metotlarından etütler kullanarak kapatıyorum. Kanun metotlarında da çok fazla makamsal etüt olduğu söylenemez fakat farklı metotlardan birkaç etüt de olsa bulup kullanabiliyoruz.

Araştırmacı: Temel beriler eğitimi size göre ne kadar bir süreci kapsamalı?

Görüşmeci: Aslında bu öğrenciden öğrenciye değişiklik gösteren bir konu fakat bir genelleme yapacak olursak 1 yılı kapsamalı diye düşünüyorum. Sonuçta bu süreç 1 yıl olarak belirlenir, hızlı ilerleyen öğrencilerle daha farklı konulara geçilir fakat yavaş ilerleyen öğrencilerle 1 yıl boyunca temel beceri eğitimi devam ettirilir. Başlangıç aşaması diyebileceğimiz bu süreç sağlam bir temele oturtulmazsa ileride daha büyük problemlerle karşılaşıyoruz. Bunun önüne geçmek için mantıklı olan bu sürecin 1 yılı kapsaması.

8. Görüşmeci: Bana göre ilk derste kanunun tanıtımı yapıldıktan sonra mızrap vuruşları başlatılmalı. Öncelikle mevcut programda yapılan bu hatanın düzeltilmesi gerekir. Daha sonra öğrencinin ilerleyişine göre farklı becerileri içeren etütlere geçilebilir. Başlangıç aşamasında acele edilmemesi gerekir. Bazı konular tam olarak oturmadan eser icrasına geçilmemelidir. Tabi her öğrencide bu süreçte değişebiliyor fakat özellikle birinci dönemin temel becerilere ayrılması gerektiğini düşünüyorum.

9. Görüşmeci: Kendi almış olduğum eğitimden yola çıkarak temel beceriler sürecinin 9. sınıfı kapsaması gerektiğini düşünüyorum. Bir çalgının temel düzeyde öğrenebilmesi için bana göre en az bir yıl lazım. Zaten biz aksini uygulasak da öğrenci ilerleyemiyor eser icrasına geçemiyor. Konuların tam anlamıyla anlaşılması için öğrencinin dokuzuncu sınıf boyunca acele etmeden temel becerileri oturtması lazım. Yıllardır bu işin içindeyiz ve birçok öğrenciyle karşılaştık. Elbette hem olumlu hem olumsuz anlamda istisnalar var fakat siz ne kadar hızlı ilerlemek isterseniz isteyin bazı konuların oturması zaman alıyor. Bu yüzden mevcut programı uygulamıyoruz. Daha önce de bahsi geçmişti, mevcut programda çok hızlı bir şekilde eser icrasına geçilmiş. Ama biz bunu pratikte uygulamıyoruz.

10. Görüşmeci: Bana göre kanun eğitimi tek tel üzerinde alıştırmalarla başlamalı. Öğrenci mızrap vuruşlarını kavradıktan sonra zaten devamı kendiliğinden geliyor. Önemli olan öncelikle mızrap vuruşlarının kavratılması. Bu da kimi öğrenci için bir ay, kimi öğrenci için belki 2 ya da 3 ay sürebilir. Aslında süreci öğrencinin gidişatı belirlemiş oluyor. Daha sonra özellikle makamsal etütlere ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü eser icrasına geçtiğimiz zaman öğrenciler eserlerin üzerinde makam isimlerini görüyor ve genel olarak öğrenciler bu isimlere yabancılık çekebiliyor. Aslında 9. sınıf boyunca geçilen etütlerde makamsal yapılarla karşılaşmış olsalar eser icrasına çok daha uyum sağlayabilecekler. Dolayısıyla makamsal etütleri çok önemli buluyorum ve temel beceriler bölümünde sık sık faydalanılması gerektiğini düşünüyorum. Temel beceri aşamasında bolca etlerden faydalanmak gerekir fakat ders kitabını bu konuda yeterli olduğunu söyleyemem.

Araştırmacı: Temel beceri aşaması için size göre ne kadar süre ayrılmalı?

Görüşmeci: Aslında bu öğrenciye göre değişiklik gösterebilir ama genel olarak dokuzuncu sınıfı kapsamalı diye düşünüyorum.

11. Görüşmeci: Bu soruya kendi eğitimimden yola çıkarak cevap vermek istiyorum. Biz başlangıçta uzunca bir süre alıştırmalarla meşgul olmuştuk. Aslında bu o zaman bize sıkıcı

gelmişti fakat zaman geçtikçe o dönemde yaptığımız çalışmaların ne kadar önemli olduğunu anladım. Bana göre eser icrasına hemen geçilmemeli. Öğrenci özellikle başlangıçta en az 6 ay boyunca mızrap alıştırmalarını çalışmalı. Belli bir hakimiyet sağlandıktan sonra da basit eserler etütler geçilerek temel beceriler geliştirilmeli.

12. Görüşmeci: Çalgı eğitimi uzun bir süreç. Bunun için başlangıç aşamasında temel becerilerin geliştirilmesi konusunda acele etmemek gerekir. Bana göre 11. sınıfa kadar öğrencilere eser verilmemeli. Öğrenci ilk 2 yılını alıştırmalarla, etütlerle geçirmeli. Öğretim programında 9. sınıfta çok hızlı bir şekilde eserlere geçildiğini görüyoruz. Bence bu yanlış. Zaten program bu şekliyle uygulanamıyor. Öğrencinin eser icrasına geçmesi için kavraması gereken bir sürü konu var. Bu temel konular kavramadan eserleri doğru bir şekilde geçmek de mümkün değil.

13. Görüşmeci: Ben temel beceriler aşamasını kendi yazmış olduğum etütlerle sürdürüyorum. Etütlerin sıralamasına göre de yaklaşık ikinci dönemin ortalarını bulmuş oluyoruz. Ancak bu seviyeden sonra eser icrasına geçebiliyoruz. Çünkü eserlerde karşılaştığımız teknik zorluklar var ve öğrencinin bunları uygulayabilmesi için belli bir birikimi kazanmış olması gerekir. Temel beceriler aşamasının çok önemli olduğunu ve bu süreçte öğrenci merkezli olarak ilerlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bazı öğrenciler hızlı ilerleyebiliyor. Bu durumda öğrenciyi sıkmadan eser icrasına geçmek gerekir. Fakat çoğu öğrenci özellikle bazı teknik meseleleri hızlı bir şekilde kavrayamıyor. Bu öğrencilerde eser icrasına geçmek doğru değil. Bana göre bu sürecin öğrenciye göre belirlenmesi gerekir.

14. Görüşmeci: Temel beceriler aşamasında acele edilmemeli. Sonuçta öğrenciler buradan mezun olduktan sonra lisans eğitimlerinde de kanun eğitimine devam edecekler. Aslında böyle bakıldığında bizim oldukça avantajlı olduğumuz ortaya çıkıyor. Yani lise eğitiminde öğrenci ağırlıklı olarak temel konulara odaklanmalıdır. Zaten lisans süreci daha kapsamlı olduğu için bizim öğrenciyi lisans eğitimine hazırlamamız gerekir. Bunun için de acele etmeden temel konuların sağlıklı bir şekilde öğrenciye aktarılması lazım.

15. Görüşmeci: Ben kanun eğitimime başladığımda bir yıl boyunca hocam alıştırma ve etüt çalışmaları yaptırmıştı. Bunun da çok faydasını gördüm. Bugün ben öğrencilerime bu şekilde bir eğitim veriyorum. Benim için 9. sınıf başlangıç aşamasıdır ve bu süreçte tamamen teknik konulara ağırlık verilmelidir. Temel beceri aşamasında bol bol alıştırma ve etütler kullanılarak temel konuların oturtulması sağlanmalıdır.

16. Görüşmeci: Öğretim programında başlangıç aşaması için çok zaman kaybedilmiş. Bunun böyle olmaması gerektiğini düşünüyorum. Daha önce de söylediğim gibi ilk derslerle birlikte mızrap çalışmaları başlamalı ve hızlıca etütlere geçilerek öğrencinin ilerlenmesi sağlanmalı. Tabi bu süreçte kullanılacak etiketlerin de önemi büyük. Ne yazık ki kanun eğitimi alanında önemli bir etüt eksikliği problemimiz mevcut. Bu problemi kendi yazdığımız etütlere aşmaya çalışıyoruz fakat ne kadar yeterli olduğu tartışılır. Bence 9. sınıf hatta 10. sınıfın yarısına kadar temel beceriler eğitimine devam edilmelidir. Bir öğrencinin sazında hakimiyet kazanması kolay bir süreç değil. Bunun için de acele etmeden pekiştirerek bu eğitimin verilmesi gerekir diye düşünüyorum.

4. Temel becerilerle ilgili kazanımlar açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmiş midir?

1. Görüşmeci: Kesinlikle açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmemiş. Örneğin "iki farklı nota" derken hangi iki nota olduğu belirtilmemiş. Aynı durum "dört farklı nota" ifadesinde de var. Hangi notalar olduğu belirtilmemiş. "Alt ve üst oktavdaki sol notalarını gösterir" derken hangi oktav olduğu belirtilmemiş. Öğrenci bu durumda gerdaniyeyi de gösterebilir, kaba rastı da gösterebilir dolayısıyla Açıkça belirtilmemiş. Ayrıca Türk müziği perde isimlerinin hiçbir ön bilgi olmadan kullanılmasını yanlış buluyorum. Burada çargâh ve rast perde isimleri kullanılmış. Bunun yerine do ve sol şeklinde kullanılabilir. Çünkü öğrencinin ortaokulda edindiği bilgiler düşünülürse nota isimlerini ya da dizi kavramını biliyor olması gerekir. Bunun için bu aşamada perde isimlerini kullanmak için erken diye düşünüyorum.

2. Görüşmeci: Öncelikle ifadelerle ilgili problemlere bakalım. Etüt ve egzersiz farklı şeylerdir. Etütler daha karmaşık yapıda olduğu için başlangıç aşamasında öğrenci zorlanabilir. Bu sebeple egzersiz ya da alıştırmalarla başlamak gerekir. İki farklı notaya vuruş şeklindeki ifadede de problem var. Hangi iki nota? Ardışık notalar mı, atlamalı notalar mı belirtilmemiş. Yine "dört perde" ifadesinde problem var. Hangi dört perde olduğu belirtilmemiş. "Rast perdesini alt ve üst oktavlarda gösterir" ifadesinde de problem var. Biz perdeleri bu şekilde öğretmiyoruz. Perde isimleri öğretilirken rast perdesiyle başlanabilir fakat devamı getirilmemiş. Sadece rast perdesinden bahsedilmiş ve başka bir konuya geçilmiş.

3. Görüşmeci: Bu kazanımlardan anladığım kadarıyla mızrap tutuş şeklinden, bilek tutuş şeklinden, kanuna dokunuş şeklinden bahsediyor. Burada iki notanın pek bir önemi yok. Bu iki nota rast-dügâh da olabilir dügâh-segâh da olabilir yani pek bir önemi yok. Ama

kazanımlar açık ve anlaşılır değil. Temel becerilerle ilgili kazanımların yoruma kapalı olması, açık ve anlaşılır olması lazım. Burada kazanımları anlamak için yorum yapıyoruz.

4. Görüşmeci: Bence açık ve anlaşılır değil. Öğretmen kazanımları yorumlarsa anlaşılabiliyor. Fakat öğrenci okusa bu kazanımları anlayamaz. Maalesef yeterince net ve anlaşılır olmadığını düşünüyorum.

5. Görüşmeci: Açık ve anlaşılır diyemem. İkili aralıklar derken hangi ikili aralık olduğu belirtilmemiş. Yine dört perde ifadesinde de aynı problem var.

6. Görüşmeci: Kazanım ifadelerinde bazı problemler var. Bu yüzden açık ve anlaşılır değil bana göre

7. Görüşmeci: Açık ve anlaşılır değil. Ayrıca programda izlenen yol açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmiş olsa bile doğru bir yöntem olmadığını düşünüyorum. Biz temel eğitimlere bu şekilde başlamayız. Hiçbir öğretmen arkadaşımın da programdaki yöntemi izlediğini düşünmüyorum.

8. Görüşmeci: Hayır açık ve anlaşılır değil.

8. Görüşmeci: Kazanımları anlamak zor. Açıkca ifade edilmemiş. Programda iki nota demiş, sonra dört perdeye geçmiş. Yani bir sistemle gitmiyor. Ayrıca nota derken sonra neden perde denmiş? Küçük ayrıntılar olarak algılanabilir fakat bu bir öğretim programı ise net şekilde ifade edilmeli.

9. Görüşmeci: "İki farklı nota" ve "dört farklı perde" üzerinde çalışmalar ifadesi problemli. Hangi iki ya da dört perdeden bahsedildiği belirtilmemiş. Sonra neden rast perdesiyle ilgili bir kazanım gelmiş? Sonra neden çargâh dizisine gelinmiş? Bence temel beceriler bu şeklide işlenmemeli.

10. Görüşmeci: Açık ve anlaşılır değil.

11. Görüşmeci: Kesinlikle açık ve anlaşılır değil. Örneğin "iki farklı notaya vuruş üzerine yazılmış etütleri çalar" kazanımında iki farklı notanın hangileri olduğu belirtilmemiş. Bu iki farklı nota "do-re" de olabilir, "do-sol" de olabilir ayrıca bu iki farklı nota hangi aralıkta olacak? İkili aralık mı? Üçlü ya da dörtlü aralık mı? "Dört perde üzerinde yazılmış etütleri çalar" kazanımına bakarsak; dört perde diyorsa bu dört perde sıralı ya da atlamalı seslerden mi

oluşuyor? Hangi sesten başlıyor? Ardından "rast" perdesinden bahsedilmiş. "Rast" Türk müziğinde bir perde ismidir. Acaba diğer perde isimleri de öğretildi mi ki doğrudan rast perdesine değinildi? Ardından "oktav" kavramına geçiliyor ama hangi oktav olduğu belirtilmemiş. Kanun üç buçuk oktavlık bir çalgıdır. Bu yüzden kazanımda "alt ve üst oktav" derken hangi oktavın kastedildiği anlaşılmıyor. Bana göre kazanım ifadelerinde önemli problemler var.

12. Görüşmeci: Açık ve anlaşılır değil. Örneğin iki farklı nota derken hangi iki nota olduğu belirtilmemiş. Yine aynı şekilde dört perde derken hangi dört perde olduğu belirtilmiyor. Daha sonra rast perdesine geçilmiş fakat makam bilgisi olmayan öğrenci için düşünüldüğünde henüz perde isimlerine geçilmesi doğru değil.

13. Görüşmeci: Yeterince açık ve anlaşılır değil.

14. Görüşmeci: Evet buradaki kazanımlar temel becerilerle ilgili fakat çok yetersiz. Bu kazanımlar çoğaltılabilir. İki kazanımda ıskalalardan bahsettikten sonra rast perdesine geçilmiş. Neden diğer perdelere değinilmemiş de sadece rast perdesine değinilmiş anlam veremedim. Bana göre açık ve anlaşılır değil. Ayrıca kitapta etütler sol mızrapla başlatılmış. Bana göre bu yanlış. Genele göre hareket edilmeli yani sağ mızrapla başlatılmalı. Tartımlara göre mızrap kombinasyonları belirtilmemiş. Geleneksel yöntemde bunlar var. Örneğin "ta-te-fe" kalıbının "sağ-sağ-sol" mızrap kombinasyonu ile çalınması gerekir. Fakat ne programda ne de kitapta bu gibi konulara değinmiyor.

15. Görüşmeci: Kesinlikle açık ve anlaşılır bulmuyorum zaten yeterli de değil.

5. Temel becerilerle ilgili kazanımlar çalgı eğitiminin niteliklerine ve basamaklarına uygun mudur?

1. Görüşmeci: Temel becerilerle ilgili kazanımların açık ve anlaşılır olmadığını düşünürsek uygun bulmuyorum.

2. Görüşmeci: Uygun bulmuyorum çünkü yetersiz. Doldurulması gereken bir alan.

3. Görüşmeci: Bana göre uygun değil. Çünkü kazanım ifadeleri net olmadığı için neyi kastettiğini anlayamıyoruz. Bu sebeple çalgı eğitiminin niteliklerine uygun değil diyebilirim.

4. **Görüşmeci:** Tek tel üzerinde çalışılması, mızrap vuruşlarının oturması ve anlaşılması için önemlidir. Başlangıç aşamasında tek tel üzerince alıştırma yok. Bana göre tek telde alıştırma olmalı. Bir de tartımların tanıtılmasıyla ilgili yeterli açıklamalar yapılmamış. Bu konunun önemli olduğunu düşünüyorum. Maalesef bu konu programda da kitapta da yeterince işlenmemiş. Bence bu kazanımlar kanun eğitiminin niteliklerine uygun değil.

5. **Görüşmeci:** Uygun bulmuyorum. Program çok ağır kalıyor. İlk iki hafta kanunun fiziki özellikleri anlatılırken aynı zamanda mızrap çalışmalarına başlanırsa sonraki haftalarda çargâh, buselik gibi basit makam dizileriyle çalışmalar yapılabilir. Bu şekilde öğrencilerin Türk müziğini daha iyi anlayacağını düşünüyorum. Aksi takdirde öğrenciler anlayamadığı konularla muhatap olduğu sürece çalgıdan soğuyabilir

6. **Görüşmeci:** Uygun değil. Bana göre yetersiz.

7. **Görüşmeci:** Uygun bulmuyorum. Bu kazanımlar temel beceri eğitimine uygun değil.

8. **Görüşmeci:** Bence uygun değil. Bunu çok rahat söyleyebilirim. Çünkü kazanım ifadeleri net değil.

9. **Görüşmeci:** Uygun bulmuyorum.

10. **Görüşmeci:** Uygun bulmuyorum.

11. **Görüşmeci:** Uygun bulmuyorum.

12. **Görüşmeci:** Uygun bulmuyorum.

13. **Görüşmeci:** Uygun bulmuyorum.

14. **Görüşmeci:** Uygun bulmuyorum.

15. **Görüşmeci:** Uygun bulmuyorum.

16. **Görüşmeci:** Uygun bulmuyorum.

6. Temel becerilerle ilgili kazanımlar sistematik bir yapıya (basitten karmaşığa, parçadan bütüne) sahip midir?

1. **Görüşmeci:** Evet görünürde basitten karmaşığa giden bir yapı görünüyor. Ama bu kadar karmaşık bir konunun bu kadar az kazanımla ele alınması doğru değil. Bu açıdan bakarsak asla sistematik bir yaklaşım yok. Konular sağlam bir temele oturtulmamış.

2. **Görüşmeci:** Bence sahip değil. Öncelikle mızrap vuruş çalışmalarına tek tel üzerinde başlanmalı. Bu sırada kanun perdeleri tanınır hale getirilmeli ve yavaş yavaş tel değişikliklerine başlanmalı. Önce ikili aralıklar öğretildikten sonra üçlü, dörtlü ve beşli aralıkların egzersizlerle uygulanması gerekir. Daha sonra atlama gerektiren mızrap kombinasyonları çalışılmalıdır.

3. **Görüşmeci:** Bana göre sistematik yapıya sahip değildir. Basitten karmaşığa doğru giden bir yapı görülmüyor. Çevreden evrene olmalı. Öğrenciler Güzel Sanatlar Liseleri'ne ortaokul bilgileriyle geliyor ve nota bilgileri oldukça az. Burada geçen "çargâh", "rast" gibi perde isimleri öğrencilerin büyük çoğunluğunun daha önce karşılaşmadığı ifadeler. Dolayısıyla sistematik bir yapıdan bahsetmek mümkün değil.

4. **Görüşmeci:** Sahip değil çünkü daha basit etütler ileri ünitelerde yer alırken daha zor etütler başlangıçta yer almış. Yani etütlerin doğru şekilde sıralandığını düşünmüyorum.

5. **Görüşmeci:** Bana göre sistematik bir yapıya sahip değildir. Çünkü temel beceriler bölümüne bakacak olursak; iki farklı nota üzerine çalışmalardan sonra dört perde üzerinde çalışmalara geçilmiş. Bu durumda tek perde ve üç perde üzerinde çalışmalara değinilmemiş oluyor. Yani sistematik bir yapı görülmüyor.

6. **Görüşmeci:** Bence iki farklı nota ve dört perde gibi ifadelerde aslında bir sistem var. Bu aralıklar başlangıçta çalışılmalı fakat bu kazanımlar için 8 ders çok uzun. Ayrıca temel beceriler benim için çok önemlidir. Ben 4 yıl boyunca bu bölüme ihtiyaç duyduğum her zaman dönüyorum. Tuşenin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Tuşeyi geliştirmek için de sürekli egzersizler yaptırıyorum.

7. **Görüşmeci:** sahip değildir.

8. **Görüşmeci:** Sahip değildir.

9. **Görüşmeci:** Sahip değildir.

10. **Görüşmeci:** Sahip değildir.

11. Görüşmeci: sahip değildir.

12. Görüşmeci: Sahip değildir.

13. Görüşmeci: Sahip değildir.

14. Görüşmeci: Sahip değildir.

15. Görüşmeci: Sahip değildir.

16. Görüşmeci: Sahip değildir.

7. Temel beceriler için ayrılan süre (8 saat) yeterli midir? Size göre bu bölüm için ne kadar süre ayrılmalı?

1. Görüşmeci: Daha önce de bahsettiğim gibi temel becerilerin bir yıllık hazırlık süreci boyunca işlenmesi gerekir. Bu süreçte öğrenci sazın fiziksel özelliklerini tanırken alıştırma ve etütlerle temel mızrap yürüyüşlerini öğrenir ve mızrap alıştırmaları yaparken mandal sistemi tanır, kullanılmaya başlar. Her şey teknikle başlar. Teknik bu işin ön adımıdır. Ortada henüz sanat yok. Bu işin mühendislik kısmı olan teknik öncelikle verilmelidir ki öğrenci emekleme, yürüme sürecinde dizileri tanıma, oktavları tanıma, cümle kurma gibi temel becerileri kazanabilsin. Tabi burada şu konuya özellikle dikkat çekmek istiyorum. Yoğun alıştırma ve etütlerle geçen bir yıllık hazırlık sürecinde öğrencinin kulak zevki ve müzik birikiminin nitelikli eserler dinletilerek beslemesi gerekir. Türk musikisinin inceliklerini nitelikli eserler dinleterek öğrencinin kalbine nakşetmeniz gerekir.

2. Görüşmeci: Başlangıçta kanunun yapısal özellikleri ve mandal konularına ayrılan süreleri de eklersek yaklaşık 20 saat temel beceriler için ayrılabilir. 20 saat öğrencinin kanunu kavrayabilmesi, önüne koyduğumuz bir etüdü çalabilmesi için yeterli bir süre.

3. Görüşmeci: Yeterli değil. Başlangıçtan bu yana 19 kazanım yer almış. Bu 19 saatin 2 veya 3 saatini önceki bölümlere ayırsak geri kalan 16 saatin temel becerilere ayrılması lazım.

4. Görüşmeci: 8 saat temel beceriler için yeterli değil. Şayet programın başından itibaren bu bölüme kadar temel becerilere yer verilmiş olsaydı yeterli olabilirdi. Yani sadece kanunu tanıtmak yerine ilk ünitelere temel beceriler eklenmiş olsaydı yeterli diyebilirdim. Bana göre temel düzeyde bir hakimiyetin sağlanması yaklaşık bir yılı alıyor. Bu yüzden ilk yılın

temel becerilere ayrılması gerekir. Temel becerilerden kastımız doğru mızrap vuruşuyla tonlu bir ses elde ederek bir müzikal hareketi hayata geçirmek yani bir eseri çalmaksa, bu hemen hemen bir yılı alan bir süreç oluyor. Bir yıllık hazırlık sürecinde öğrenci görür, gördüğünü şartlı reflekse çevirerek uygular ve 10. sınıfa kadar eser çalabilecek kıvama gelir.

5. Görüşmeci: Kesinlikle yeterli değil. Temel beceriler en önemli bölüm. Bana göre bu bölüm için daha fazla zaman ayrılmalı.

6. Görüşmeci: Bence temel beceriler için 8 ders çok az. İlk iki ünitedeki konulara ayrılan sürenin büyük bölümü temel beceriler bölümüne dahil edilebilir. Ben birinci yılı tamamen temel becerilere ayırıyorum.

7. Görüşmeci: Temel beceriler eğitimi yani tuşe ve sazdan iyi ton elde etme çalışmaları dört yıla yayılması gereken bir konu olduğu için sadece başlangıçta 8 saat verilmesi yanlış olur.

8. Görüşmeci: Bana göre 4 ders yeterli.

9. Görüşmeci: Bence çok fazla. Temel beceriler için 4 ders yeterli.

10. Görüşmeci: Temel becerileri, Temel düzeyde bir eserin baştan sona çalınmasına kadar olan süreci kapsadığını düşünürsek tabi ki yeterli değil. 1 ve 2. ünitelere ayrılan sürenin temel becerilere dahil edilmesi gerekir. Bu süreçte basit etüt ve eserler kullanarak öğrencinin cümleyi ve motifi tanıması, buna bağlı olarak da mandalları tanıması sağlanmalıdır. Örneğin bir saz eseri yavaşlatılarak çalışılabilir. Böylece bu eserler etüde dönüşmüş olur. Sıfırdan başlayan bir öğrencinin bu becerileri kazanması en azından birinci dönemi kapsamalıdır.

11. Görüşmeci: Yeterli değil. Bana göre temel beceriler için en az 15 ders ayrılmalı.

12. Görüşmeci: Bu bölüm bir kanun öğrencisinin ömür boyu karşılaşacağı konuları kapsıyor. İleride öğrenci bir virtüöz dahi olsa, bir konser öncesi ısınmak için yapması gereken temel hareketler olacaktır. Aynen bir sporcu gibi düşünün. Yani bence bu aşama çalgı eğitiminin antrenman kısmı. Bu bölüm için 8 saat yeterli mi derseniz, bence yeterli. Çünkü 8 saat 8 hafta demek. Tabi bu durum öğrenciden öğrenciye de değişebiliyor. Bu süre bazı öğrenciler için 10 saate çıkarılabilir. Daha doğrusu temel becerilerle ilgili çalışmalar öğrencide oturana kadar devam etmelidir. Her ne kadar kanun dersi haftada bir saat olsa da ben öğrencilerimi aynı hafta içinde ikinci kez mutlaka dinliyorum. Böylece bir ara kontrol yapılmış

oluyorum. Bana göre çalgı eğitimi için haftada bir ders yeterli değil. Ayrıca dersler bire bir değil. Dersler aynı anda iki öğrenci ile yürütülüyor. Bu da ayrı bir problem çünkü öğrencilerin seviyeleri birbirinden farklı. Ders süresi 40 dakika. İki öğrenciye bölündüğü zaman 20 dakikaya düşmüş oluyor. Hal böyle olunca bu kazanımlara belirlenen sürelerde ulaşmak zorlaşıyor.

13. Görüşmeci: Bence temel beceriler 4 haftada tamamlanabilir.

14. Görüşmeci: Yeterli değil. Önemli olan öğrencinin temel becerileri kavraması. Ben 9. sınıf boyunca temel becerileri çalıştırıyorum. Temel becerileri oturtmadan ilerlemek mümkün değil. Her şey bu aşamanın iyi çalışılıp anlaşılmasına bağlı.

15. Görüşmeci: Bence programda buluna bu 4 kazanım için 8 saat yeterli fakat temel beceriler için bu bölümün genişletildiğini düşünürsek bir yılın tamamını kapsar. Yine de bu durum öğrenciden öğrenciye değişiklik gösteriyor. Kimi öğrenci bu konuları çabucak kavrayabiliyor ve o öğrencilerle 9. sınıfta esere geçebiliyoruz. Ortalama bir planlama yapabilmek için bu konunun bir yıla yayılması gerektiğini düşünüyorum.

16. Görüşmeci: Bana göre temel beceri eğitimi saatle sınırlandırılamaz. Bu konu süreklilik arz eder. Enstrüman eğitiminde dört hafta şu konu işlenir, iki hafta şu konu işlenir gibi bir düzenleme benim anlayışıma uygun değil. Bunun için bana göre zaman sınırlaması koymak çok da doğru değil. Hele ki temel beceriler gibi önemli bir konunun 8 ders gibi bir süreyle kısıtlanması zaten yanlış. Bu konuların daha geniş bir zamana yayılarak uygulamalarla pekiştirilmesi gerekir. Ben temel beceriler için bir yıl ayırıyorum. Ayrıca öğrenci hangi sınıfta olursa olsun ihtiyaç duyduğumda bu aşamaya tekrar dönerek çalışmalar yaptırıyorum.

- **Makamlarla ilişkilendirilmiş kazanımlar**

Öğretim programının yaklaşık %70'lik bölümü (37 kazanım), makam isimlerine göre düzenlenmiş ünitelerden oluşmaktadır. Toplamda 19 üniteden oluşan programın 13 ünitesi makamlarla isimlendirilmiştir. Bu ünitelerde; belirlenen makam sıralamasına göre **28 kazanımda eser icrasına, 6 kazanımda çalışma parçalarına (etüt, alıştırma, vd.), 8 kazanımda makamların seyir özelliklerinin öğretimine ve 10 kazanımda da transpoze icra eğitimine** yer verilmiştir.

8. Çalgı eğitimi dersinde makam öğretimi size göre ne ölçüde yer almalıdır? Makam eğitimi, çalgı dersinin doğrudan mı yoksa dolaylı konusu mudur?

1. Görüşmeci: Bana göre makam eğitimi çalgı eğitiminin dolaylı konusudur. Ben de GSL mezunuyum. Bizim dönemimizde de Türk müziği teorisi ve tarihi dersi vardı. 10. sınıftan itibaren başlıyordu. Fakat biz bu derslerde sadece Türk müziği tarihi işledik. Şimdiki derslere bakacak olursak yine bir şey değişmiş değil. Öğrenciler 4'lüleri ve 5'lileri tanımadan, temel nazari kurallara hâkim olmadan makam konusuna nasıl girilecek. Nazariyat ve çalgı konusu girift konulardır. Örneğin lisans eğitimimden örnek verecek olursam, çalgı dersinde, nazariyat dersinde işlenen makamlardan eser geçerdik fakat GSL'lerde böyle bir uygulama yok. Bana göre nazariyat konusunun ayrıca bir teorik derste işlenmesi ve çalgı dersinde de buna paralel olarak aynı makamlarda eserler geçilmesi gerekir.

2. Görüşmeci: Hem doğrudan hem de dolaylı konusudur. Çünkü kanun makam müziği icra etmeye elverişli bir çalgı. Dolayısıyla Türk makam müziğini öğrenciler tanımalı. Ancak eğitimin hangi aşamasından itibaren dahil edileceği konusu önemli. Başlangıç aşamasında bu konuya girmek doğru olmaz. Sonraki aşamalarda tabi ki dahil edilmesi gerekir.

3. Görüşmeci: Bana göre makam eğitimi kanun dersinin konusu değildir. Hiçbir evrensel metotta bu gibi teorik bilgilere yer verilmez. Bunlar başka derslerin konusudur. Mevcut programa göre düşündüğümüzde öğrenci kanunu tanıdı, mandalları tanıdı, programda belirtildiği gibi 8 derslik temel beceriler bölümü işlendi ve öğrenciye diyoruz ki çargâh makamındaki örnek eserleri çalar ya da buselik makamından örnek eserleri çalar. Şimdi bunların çargâh, buselik ya da uşşak olması öğrenci için bir anlam ifade etmiyor. Makamlardaki komalı seslerin ayarlanması için sol elin mandallarla, sağ elin ise melodiyle ilgilenmesi gerekiyor. Böylece mızrapta sağ ele daha zor bir görev düşüyor. Eğer öğrencinin mızrap vuruşları henüz oturmamışsa bu durum öğrencinin gelişimini tehlikeye atar. Seviyesini aşan şeylerle karşılaşacağı için yanlış alışkanlıklara yöneltir. Örneğin, uşşak makamı basit makam olarak ele alınıp kanun öğrencisine öğretilirse büyük bir hata yapılmış olur. Nazari olarak uşşak makamı basit makamlar sınıfına girebilir fakat burada enstrüman eğitimi söz konusu olduğu için öncelikle kanun sazına basit gelebilecek makamlarla başlanmalıdır. Uşşak makamı belki ud için, tambur için kolay bir makam olabilir ama kanun için zor bir makamdır. Bence bu tip makamlara ileri sınıflarda geçilmeli. Çargâh, buselik gibi arızasız yani natürel diziden oluşan makamlar kullanılmalıdır. Yani öğrencinin mandalla ilgilenmeden dikkatini sadece tuşeye verebileceği çalışmalar tamamlanmadan makam icrasına geçilmemeli.

Araştırmacı: Size göre makam eğitimi, çalgı dersinin doğrudan mı yoksa dolaylı konusu mudur?

Görüşmeci: Kesinlikle dolaylı konusudur. Çünkü makam konusu çalgı eğitimini kısıtlar. Bana göre çalgı eğitiminin makam öğretimi gibi bir rolü yoktur. Makamların seyri vardır. Makamın seyri benim öğreteceğim mızrap sırasına ters düşebilir. Örneğin makamın seyri çıkıcıdır ama inici çalışma yapılması gerekiyor olabilir. Ya da makamın seyri inicidir fakat çıkıcı çalışma yapılması gerekiyor olabilir. Ben enstrüman öğretim mantığına şöyle bakıyorum; enstrümanlar herhangi bir müzik türüne, müzik coğrafyasına ait değildir. Enstrümanın tuşesini öğrenmek için ne tür çalışmalar gerekiyorsa onlar öğretilmelidir. Makam, dizi, mod, armoni bizi bu konuda kısıtlar. Bu yüzden bu tür teorik bilgilere çalgı eğitiminde yer verilmemesi gerektiğini düşünüyorum.

4. Görüşmeci: Kanun Türk müziği çalgısı olduğu için makam konusu önemli. Makam konusunun kanun eğitiminin temelini oluşturduğunu düşünüyorum. Makamlarla ilgili bu kadar çok kazanım olmasını gerekli görüyorum. Fakat başlangıç aşamasında makam konusuna çok fazla girmeden kanunun teknik boyutuna yönelik uygulamalara yer verilebilir. Örneğin programda başlangıç aşamasına çargâh makamıyla başlanmış. Bence çok doğru bir yol izlenmiş. Başlangıç aşaması için öğrencinin kolayca anlayabileceği bir makam. Türk müziğinde basit makamlar olarak adlandırılan bazı makamlar da yine başlangıç aşamasında yer alabilir. Ama ilerleyen sınıflarda daha karmaşık makamların eğitimine detaylı olarak girilmeli. Aksi takdirde öğrenci makamları öğrenmeden ve icra etmeden Türk müziğini anlayamaz.

5. Görüşmeci: Kanun Türk müziği çalgısı olduğu için doğrudan konusudur. Ayrıca Türk müziği teorisi dersinde makamlar öğretilebilir fakat teori dersinde geçilen makamların kanundaki mandal düzeninin nasıl olması gerektiği, kanun dersinde gösterilmeli. Bu sebeple makamların bu derste mutlaka işlenmesi gerekir.

6. Görüşmeci: Kanun bir Türk müziği çalgısı olduğu için doğrudan konusudur. Öğrenci makamı öğrendiği zaman bu bilgiyi tüm derslerde kullanabiliyor**.** Öğrencinin Türk müziğini anlayabilmesi için makam öğretimini çok önemli buluyorum ve programda mutlaka yer alması gerektiğini düşünüyorum.

7. Görüşmeci: Kanun eğitiminde makamlardan istifade edilmeli ancak burada makamların teorik özelliklerinden ziyade sadece dizilerinden söz edilebilir. Sonuçta her makam dizilerden oluşuyor. Örneğin modern çargâh makamından yola çıkılarak batı müziğindeki do majör ile ilişki kurulabilir. Aynı şekilde buselik den yola çıkılarak la minörle ilişki kurulabilir. Burada önemli olan makamların ince detaylarını anlatmak değil. Sadece dizi olarak tanınması

yeterli. Daha sonra bunlara bağlı olarak başka makamlar da söz konusu edilebilir. Bir yıllık hazırlık sürecinin sonunda hassas perdelere sahip makamlardan basit örneklerle devam edilebilir. Öğrenci bu bir yıllık hazırlık sürecini başarıyla tamamlarsa ancak o zaman makam konusunun detaylarına girilebilir.

8. Görüşmeci: Bence makam eğitimi kanun eğitiminin dolaylı konusudur. Makam öğretimi ayrı bir ders olmalı. 9. sınıflarda Türk müziği teorisi dersi yok ne yazık ki. Öğrenci teorik olarak öğrenmediği bir şeyi kanun dersinde nasıl uygulasın. Ayrıca haftada 1 saat çalgı eğitimi dersinde de makam konusuna bu kadar çok zaman ayırmamız mümkün değil. Kanun eğitiminin öncelikleri daha çok teknik konulardır. Dolayısıyla teknik konuların öne çıkması gerekir diye düşünüyorum.

9. Görüşmeci: Bence doğrudan konusudur. Çünkü öğrenciler makamları öğrendikçe mandalları çözmeye başlıyor, diziyi çözmeye başlıyor ve eserleri çalmaya başlıyor. Fakat programda çok sayıda makama yer verilmiş ve makam sıralamasında problemler var. Bu kadar çok makama yer vermeye gerek yok bence. Sonuçta GSL'den sonra daha lisan eğitimi var. GSL eğitiminde daha çok basit makamlara yöneltmek gerekiyor bence. Bu basit makamlar iyice anlaşılmadıkça daha karmaşık makamlara geçmenin bir anlamı yok.

10. Görüşmeci: Kanun eğitiminde makam konusu zorunlu olarak yer almalı. Fakat makam öğretiminin öne geçmemesi gerekir. Öncelikle başlangıç için kanuna uygun makamlar tanıtılmalı. Örneğin rast makamı gibi. Tabi ki seyir özelliklerine de değinmek gerekir fakat haftada bir saat olan kanun dersinde bunların tamamını yapmak mümkün değil. Ayrıca programda gelişi güzel bir makam sıralaması görüyorum. Programa makam isimleri yazmakla o makamlar öğrenilmiş olmuyor. Gerçekçi olunmalı diye düşünüyorum. Makamları tanıtan basit etütler oluşturulmalı. Sadece teorik bilgi yüklenerek makam öğrenilemez. Öğrencinin o makamı çalması ve hissetmesi gerekir.

11. Görüşmeci: Hem doğrudan hem de dolaylı konusudur. Bir eser geçileceği zaman o eserin makamı hakkında öğrencinin bilgisi olması gerekir. Bu açıdan doğrudan konusudur. Bir yandan da kanun dersi esnasında makam öğretimi gibi teorik bir ders işleme ihtiyacı doğmuş oluyor. Burada teori dersinin önemli olduğunu düşünüyorum. Yani öğrenci teori dersinde makamı öğrenirse kanun dersinde de uygulamasını yapmış olur. Bu açıdan bakınca da dolaylı konusudur. Bunun arası bulunmalı diye düşünüyorum.

12. Görüşmeci: Ülkemizde kanun çalgısı Türk müziği çalgısı olarak nitelendiriliyor ve konservatuvarlarda, eğitim fakültelerinde ve GSL'lerde kanunla Türk müziği icrası öğretiliyor. Böyle olduğu için makam öğretimini gerekli buluyorum.

13. Görüşmeci: Doğrudan konusudur. Derslerimin hemen hemen yarısını makam öğretimine ayırırım. Çünkü makamlar anlaşılamazsa kanun da çalınamaz. Programdaki makam sıralaması bana göre yanlış. Komalı sesler içeren makamlar 9. sınıfta olmamalı. Çünkü mandal sistemini öğrenci tam olarak anlayamadan bunları yapamıyor. Bunun için başlangıçta kanunun natürel düzenine uygun makamlar tercih edilmeli. Makam öğretimi öncelikle Türk müziği teorisi dersinde verilmeli ve kanun eğitimi de buna göre sürdürülmeli. Böyle düşününce dolaylı konusu da olmuş oluyor. Çünkü kanun derslerinde sürekli makam eğitimine ağırlık verilirse teknik çalışmalara az zaman ayrılmış olur ve öğrenci gelişemez. Bence makam eğitimi mutlaka olmalı fakat bütün yükü kanun dersine bırakılmamalı.

14. Görüşmeci: Dolaylı konusu olması gerekir. Kanun dersinde makam eğitimi verilmesi yanlış olur. Çalgı eğitiminde amaç makam öğretmek olmamalı. Tabi ki öğrenciler makamları öğrenmeli. Bunun için de Türk müziği teori dersi var zaten. Kanun dersinde makamların teorik detaylarına girilmemesi gerektiğini düşünüyorum.

15. Görüşmeci: Kanun bir Türk müziği enstrümanı olduğu için makam konusu mutlaka olmalı. Fakat makamların sıralaması çok önemli. Bir de üst üste bu kadar makamın verilmesi doğru değil. Öncelikle batı müziği dersinde öğrenilen do majör dizisinden yola çıkılarak çargâh makamı ve la minörden yola çıkılarak buselik makamının öğretilmesi gerekir. Daha sonra bu makamların göçürmeleri öğretilmeli. Makam öğretimini gerekli buluyorum fakat bu eğitim teorik açıdan zorlaştırılmamalı. Öğrenci zaten makamları zaman içinde ancak kavrayabiliyor. Başlangıçta bu kadar teoriye boğmak gereksiz.

16. Görüşmeci: Makam konusu önemli bir konudur ama başlangıçta makam konusuna girilmesi yanlış. 9. sınıfa başlayan bir öğrenci doğrudan makam konusuna giremez. Girilse de zaten algılayamaz. Ben 9. sınıf öğrencilerine doğrudan makamları anlatmıyorum. İlk yılımız çalgıyı tanıma, temel becerileri kazanma ile geçiyor ve etüt ağırlıklı gidiyorum. 10. sınıftan itibaren makamsal ezgilere başlanabilir. Peki, nasıl başlanabilir? Tabi ki bir segâh makamıyla, uşşak makamıyla başlanmaz. örneğin çargâh, buselik gibi basit makamlarla başlanabilir. Bu aşamadan sonra kademe kademe zorlaşarak diğer makamların öğretimine de girilebilir.

9. Özellikle 9. sınıflar göz önüne alındığında; öğrenciler makam öğretimi için hazırbulunuşluğa sahip midir?

1. Görüşmeci: Sahip değildir çünkü GSL öğrencilerinin büyük çoğunluğu daha önce müzik eğitimi almamış oluyor. Bu durumda doğrudan makam eğitimine girilmesi yanlış olur. Öncelikle öğrencinin notayı, solfeji öğrenmesi ve biraz yol alındıktan sonra Türk müziğinin teorik boyutunun verilmesi gerekir. 9. sınıf öğrencisi her anlamda başlangıç aşamasında olduğu için makamlarla ilişki kurarak eğitime devam etmek yanlış olur. Ayrıca başlangıç aşamasında öğrencinin çalgıyı tanıması, duruş tutuş pozisyonlarını kavraması, mızrap vuruşlarını kavraması ve mandal sistemini uygulamalı olarak öğrenmesi gerekir. Bu nedenle öğrencinin dikkatini dağıtacak teorik detaylara çok fazla girilmeden temel becerilere yönelmek gerekir diye düşünüyorum. Öncelikle öğrencinin doğru teknikle sazdan güzel bir ses elde etmesi gerekir. Bunun için de öğrenci mümkün olduğunca çok alıştırma, etüt çalışmalı. Bu etütlerin de daha çok "doate" tekniği üzerine olması gerekir. Kullanılacak etütler makamsal olabilir. Ama bu makam eğitimi vermek anlamına gelmez. Temel beceriler aşaması öğrencinin tüm çalgı hayatını etkileyecek bir aşamadır ve bu aşamada makam eğitimi gibi teorik detaylara boğulmadan doğru tekniğin öğretilmesi gerekir.

2. Görüşmeci: Kesinlikle sahip değiller çünkü 9. sınıf öğrencileri henüz tampere sistemi öğrenmeden makamı nasıl öğretilebilir. Yani do majörü bilmeyen bir öğrenciye çargâh makamını nasıl öğretebiliriz. Bence 9. sınıf makam öğretimi için uygun bir sınıf değil. Makam konusu kanun dersinde pekiştirme amaçlı işlenebilir fakat sadece bu dersin konusu değildir.

3. Görüşmeci: Başlangıçta sahip değil elbette fakat bir yıllık hazırlık sürecinde makamların dizilerini içeren alıştırma ve etütler kullanılırsa ilerleyen zamanlarda makamların anlaşılmasını da kolaylaştıracaktır. Benim görüşüme göre makam eğitimine başlangıçta değil ama 9. sınıfın sonunda geçilebilir.

4. Görüşmeci: Çoğu öğrenci GSL'lere hiçbir şey bilmeden geliyor. Bu sebeple makam eğitimi için acele edilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Öğrenci başlangıçta karmaşık konularla karşılaşırsa kanun eğitimini de çok zor ve ulaşılmaz olarak görebilir. Bence basit makamlardan etütler kullanılırsa öğrenci farkında olmadan makam dizilerini tanıyacaktır ve ilerleyen süreçlerde bu konuyu daha iyi kavrayacaktır. 9. sınıfta temel beceriler ön planda tutulmalı ve çok fazla teorik konulara girilmemeli.

5. Görüşmeci: Sıfırdan başlayan bir öğrenci düşünüldüğünde kesinlikle sahip değildir.

6. Görüşmeci: Tabi ki hazır diyemeyiz ama makamları oluşturan dörtlüler, beşliler öğretilmesi lazım. Bu altyapı oluşursa yani öğrencinin kulağı dolarsa makamların öğretimi daha kolay olur.

7. Görüşmeci: Tampere sistemle ifade edilebilecek makamlar için hazır bulunuşluğa sahip diyebilirim. Çünkü öğrenci solfej dersinde bu yapıları tanıyor zaten. Bence önemli olan basit makamlarla başlanması ve makamların seyir özelliklerine girilmeden sadece etüt mantığında makam dizilerine yer verilmesi gerekir.

8. Görüşmeci: Kesinlikle sahip değildir. 9. Sınıfta makam eğitimine geçilmemeli.

9. Görüşmeci: Kesinlikle sahip değildir.

10. Görüşmeci: Kesinlikle sahip değildir.

11. Görüşmeci: Sahip değildir.

12. Görüşmeci: Sahip değildir.

13. Görüşmeci: Sahip değildir.

14. Görüşmeci: Sahip değildir.

15. Görüşmeci: Sahip değildir.

16. Görüşmeci: Sahiptir.

10. Eser icrasına geçmek için size göre yeterli düzeyde ön çalışma yapılmış mıdır?

1. Görüşmeci: Yer verilmemiş. Kitapta yer alan eserler öğrencilerin seviyesi için uygun değil. Daha basit parçalardan yola çıkılabilir. Ben başlangıç aşamasında eserleri kullanıyorum fakat daha çok şarkı, türkü ya da basit saz eserleri gibi öğrencinin bildiği ya da aşina olduğu eserleri kullanıyorum ve gerçekten çok faydalı oluyor.

2. Görüşmeci: Hayır yer verilmemiş. Programa göre gidersek öğrenci bu bölüme kadar öğretilenlerle eser icrasına geçemez.

3. Görüşmeci: Programda 9. sınıf itibari ile eser eğitimine geçilmiş. Öğrenci henüz başlangıç seviyesinde olduğu için yeterli ön çalışmaya yer verilmediğini düşünüyorum.

4. Görüşmeci: Bu aşamada eser icrasına geçilmemeli. Bana göre yeterli düzeyde ön çalışma yapılmamış.

5. Görüşmeci: Ders kitabında yer alan eserlere bakarsak birçok eser için ön çalışmaya yeterli düzeyde yer verilmemiş.

6. Görüşmeci: Ders kitabında yer alan etüt ve alıştırmalar çok yetersiz. Bu yüzden eser icrasına geçmek uygun değil.

7. Görüşmeci: Basit eserleri çalmak için yeterli bence.

8. Görüşmeci: Bence yer verilmemiş.

9. Görüşmeci: Yer verilmemiş. Makamsal çalışma parçaları yok. Basit birkaç çalışma parçasından sonra eser icrası gelmiş. Bence yeterli değil.

10. Görüşmeci: Bence yer verilmemiş. Ders kitabında sadece mızrap çalışması yapılmış. Makamsal etütler yok ne yazık ki. Bu durumda eser icrasına geçmek mümkün değil.

11. Görüşmeci: Yer verilmemiş.

12. Görüşmeci: Yer verilmemiş.

13. Görüşmeci: Yer verilmemiş.

14. Görüşmeci: Yer verilmemiş.

15. Görüşmeci: Yer verilmemiş.

16. Görüşmeci: Yer verilmemiş.

11. Çalışma parçalarının (etüt, alıştırma, vd.) melodik ritmik yapısı eserlerle uyumlu mudur?

1. Görüşmeci: Uyumlu değil. Metotlarda bu hesaplanmamış. Göksel Baktagir'in etütleri melodik açıdan eserlerle uyumlu diyebilirim. O bu tip etütler yazmış. Bende bu konuda bir çalışma yapmıştım. "Etüt Yaratma Teknikleri" adında bir makale çalışmıştım.

Yayımlanmamış bir makale. Öğrenciler çalışma yapmak için kendileri etüt yaratabilir. Eserlerin içinden küçük bölümler çıkarıp bunlar üzerinde çalışabilirler ya da küçük çalışma sekvensleri kullanabilirler. Ama bunu her öğrencinin yapması mümkün olmadığı için melodik etütlerin olduğu bir etütlerin çoğaltılması gerekir.

Araştırmacı: Bu soru aslında birazda şu sebepten soruldu; kanun metotlarında ve ders kitabında etüt, alıştırma, vs. deyince genellikle bona kitaplarında olduğu gibi standart çıkıcı inici melodiler kullanılmış. Aslında bu konuyu sormak istemiştim.

Görüşmeci: O standart iniş çıkışları etütlerin içine monte etmek gerekir. Melodik yapı içine yedirilmesi gerekir. Ne yazık ki melodik etüt diyebileceğimiz bestelerimiz yok denecek kadar az. Mevcut çalışma parçalarının çoğu sadece küçük küçük sekvensler kullanılarak oluşturulmuş parçalar.

2. Görüşmeci: Uyumlu olanları da var uyumsuz olanları da. Bazı makamsal etütler var. Bular uyumlu denilebilir fakat etütlerin birçoğu batı müziği dizileriyle ilişki kurularak oluşturulmuş. Genel olarak uyumsuz diyebilirim.

3. Görüşmeci: Kesinlikle uyumlu değil. Ben bu egzersizlerden birkaçını telleri tanısınlar diye yaptırıyorum. Çünkü egzersizler genellikle Batı müziği mantığına göre yazılmış. Şayet Türk müziği kanun eğitimi verilecekse sadece mevcut etütlerle bunu başarmak mümkün değil. Bu yüzden bir an önce eserlere geçmek zorunda kalıyoruz.

4. Görüşmeci: Etütler melodik açıdan eserlerle uyumlu değil. Bence uyumlu olması gerekli de değil. Çünkü etütlerle temel tekniğin geliştirilmesi ve eser icrasına geçildiğinde öğrencinin temel prensipleri uygulayabilmesi gerekir.

5. Görüşmeci: Uyumlu değil. Örneğin etütlerde mandal değişimi yokken eserlerde olabiliyor. Etütler eserlerden bağımsız olarak yazılmış. Bana göre esere hazırlayacak çalışma parçaları ya da etütler yok ne yazık ki.

6. Görüşmeci: Bir makamda eser öğretilecekse o makam ekseninde etütler çaldırılmalı. Kitaptaki egzersizler bu kriterleri karşılamıyor. Bu yüzden uyumlu değil.

7. Görüşmeci: Hayır kesinlikle uyumlu değil. Muammer Sun solfej kitabı bile bizim ders kitabımızdan daha makamsal çalışmalar içeriyor.

8. Görüşmeci: Uyumlu değil. Makamsal etütler yazılabilir. Bu şekilde öğrenci eserlere daha iyi hazırlanabilir.

9. Görüşmeci: Hayır uyumlu değil. Etütler oluşturulurken bu şekilde bir uyum gözetilmemiş.

10. Görüşmeci: Kesinlikle uyumlu değil.

11. Görüşmeci: Yüzde yetmiş uyumlu olduğunu düşünüyorum.

12. Görüşmeci: Ders kitabında bulunan etütler uyumlu değil.

13. Görüşmeci: Ders kitabında bulunan etütler uyumlu değil.

14. Görüşmeci: Ders kitabında bulunan etütler uyumlu değil.

15. Görüşmeci: Uyumlu değil.

16. Görüşmeci: Uyumlu değil.

12. Öğrencilerin literatürde karşılaşacağı eser notaları göz önüne alındığında; transpoze icra eğitiminde eserlerin notasyonda transpoze edilmesini uygun buluyor musunuz? Neden? (Ders kitabında eserler notasyonda transpoze yazılmıştır)

1. Görüşmeci: Bu seviyede uygun bulmuyorum. Makam eğitimi yapmamış olsaydık bu konu daha kolay anlaşılabilirdi. Makam öğretimi yapılırsa eserin notasyonda transpoze edilmesi oldukça zor bir hal alıyor. Çünkü biz makam öğrendiğimiz zaman eser notasında makamı çağrıştıran işaretler görüyoruz ve aslında o makam ile ilgili kalıp bir şema öğrenmiş oluyoruz. Zihnimizde oluşan şema, eserin farklı bir sesten yazılması durumunda algılanmasını zorlaştırıyor. Halbuki makamı öğrenmemiş olsaydık gördüğümüz notayı çalmak konusunda işimiz kolaylaşırdı.

Transpozeyi herkes farklı bir yöntem kullanarak yapıyor. Ben notanın ismini değiştirerek yapıyorum, başka biri kanundaki telin ismini değiştiriyor, başka biri hiçbir şeyi değiştirmiyor grafik okuyor yani hepimiz farklı transpoze teknikleri kullanıyoruz. Bence Türk müzikçilerin en önemli sorunu, gördüğü yerden nota çalamamak. Bunun sebebi de makamları birer kalıp bilgi olarak öğrenmemizdir. Gördüğümüz yerden nota çalabilmemiz için de alıştırmaların ya da etütlerin notasyonda makam bilgisi verilmeden yazılması dolayısıyla hiçbir

makam şemasına takılmadan sadece gördüğümüz notayı çalmamız yönünde bir öğretim süreci oluşturulmalıdır. Bana göre GSL'lerde transpoze icra eğitimi olmamalı. Başlangıç düzeyine uygun belli başlı transpozelerin dışında transpoze konusunun ileri düzeyde verilebileceğinin daha doğru olduğunu düşünüyorum.

2. Görüşmeci: Bence yanlış bir uygulama. Bu uygulama öğrencileri notaya bağımlı kılar. Bizim geleneksel transpoze anlayışımızda notasyonda transpoze yapılmaz. Biz transpozeyi çalgı üzerinde başlangıç perdesini baz alarak düşünüyor ve uyguluyoruz. Bence bu şekilde transpoze düşünmek daha pratik.

3. Görüşmeci: Bence bu kanun için gerekli değil. Mandal sistemi ayarlandıktan sonra tel pozisyonu aynen transfer edildiği için farklı karar sesinde yazılmış notaya ihtiyaç yok. Başlangıç sesi yerinden kabul edilerek çok daha kolay transpoze edilebilir.

4. Görüşmeci: Ben bu konuyu çok eleştirmiştim zaten. Biz Türk müziğinde herhangi bir eseri transpoze ederken notasyonda değil de çalgıda transpoze düşünerek uyguluyoruz. Yani notasyonda transpoze yapmıyoruz. Bu şekilde transpoze etmeye çalışmak öğrenciye çok zor gelebilir.

5. Görüşmeci: Bence uygun değil. Geleneksel yöntem çok basit olmasına rağmen öğrenciler bunu bile anlamakta güçlük çekiyor. Notasyonda transpoze yapmak ileri bir konu. Ayrıca art arda bir ses, dört ses, beş ses transpozeler verilmiş. Bu kadar hızlı ilerlemek bence mümkün değil. Öğrenciler bunları anlamakta ve uygulamakta güçlük çekiyor.

6. Görüşmeci: Bence eser notalarının farklı yerden yazılmasına gerek yok. Çünkü yerinden yazılmış bir notanın başlangıç teli değiştirilerek transpoze yapılması daha kolay. Ancak yine de transpoze yazılmış bir notaya gereksiz diyemem çünkü bu da bir çalışma olarak kabul edilebilir.

7. Görüşmeci: Öğrenci fark etsin diye bu tip örnekler gösterilebilir. Ama normalde yerinden notayı görüp çalgıda transpoze yapması gerekir. Bu daha pratik. Evet eserler transpoze yazılabilir fakat başlangıç aşaması için değil. Başlangıçta daha basit olanına yönelmek gerekiyor.

8. Görüşmeci: Başlangıç düzeyinde notasyonda transpoze eğitimi verilmemeli. Zor bir konu. Evrensel anlamda önemli bir konu fakat Türk müziği özelinde notasyonda transpoze yapmak çok da ihtiyacımız olan bir şey değil. Çünkü literatürdeki tüm notalar

yerinden yazılmıştır. Dolayısıyla çalgıda transpoze düşünmek özellikle başlangıç aşamalarında daha doğru olur diye düşünüyorum. İleri seviye eğitimlerde notasyonda transpoze eğitimi verilebilir.

9. Görüşmeci: Ben uygun bulmuyorum. Notasyonda transpoze yapmak ileri düzeyde bilgi gerektirir. Bizim öğrencilerimize uygun değil. Transpoze çalgıda yapılırsa daha pratik bir sonuç elde edilmiş olur.

10. Görüşmeci: Notasyonda transpoze yapılması doğru değil. Çalgıda yapılırsa çok daha kolay anlaşılabilir.

11. Görüşmeci: Başlangıç aşaması için çok zor bir konu fakat lisans düzeyinde bu konu ile mutlaka ilgilenilmesi gerekir. Başlangıç aşamasında transpoze çalgıda yapılmalı. Notasyonda değişiklik yapılmamalı.

12. Görüşmeci: Kanun da transpoze önemli ve üzerinde durulması gereken bir konu. Notasyonda transpoze gelenekte olmayan bir şey fakat günümüz müzik dünyasında gerekli bir şey. Bence bu konuya yer verilmeli.

13. Görüşmeci: Kesinlikle uygun bulmuyorum. Ders kitabında bazı eserlerin farklı karar seslerinden yazılmış örnekleri var. Ancak bunun kavram kargaşası ve kafa karışıklığına neden olduğunu düşünüyorum.

14. Görüşmeci: Bence notasyonda transpoze yapılması doğru değil. Transpozeyi geleneksel yöntemle yapmak daha pratik. Ayrıca GSL düzeyinde transpoze konusuna sadece 12. sınıfta yer verilmeli.

15. Görüşmeci: Türk müziğinde hiçbir eser notasyonda transpoze edilmemiştir. Bu yüzden ben notasyonda transpozeyi gereksiz buluyorum. Geleneksel yöntem oldukça pratik.

16. Görüşmeci: Notasyonda transpoze edilmesi yanlış. Ayrıca 10. sınıflarda transpoze konusuna girilmemeli.

- **Süsleme tekniklerine yönelik kazanımlar**

Programın bazı ünitelerinde **glisando, tremolo, oktavlı çalma** gibi icra teknikleri (4 kazanım) ilgili kazanımlara yer verilmiştir.

13. Süsleme tekniklerine yönelik kazanımları yeterli buluyor musunuz?

1. Görüşmeci: Yetersiz buluyorum. Bu konunun da sürece yayılması, zaman içinde pekişmesi lazım. Süsleme tekniklerinin sadece dört kazanımda yer alması yerine devamlı olarak uygulaması yapılmalı. Zaten süsleme teknikleriyle ilgili kazanımlardan önce olan bölümde "piyano", "forte" gibi nüans terimlerinin de verilmiş olması lazımdı fakat verilmemiş. Öncelikle bu çocuklar glisando ve tremolo terimlerine bilişsel olarak hâkim mi? Önce buna bakılmalı. Örneğin aynı sesle olan taramaya tremolo diyoruz, bir başka sesle birlikte yapılan taramaya triltremolo diyoruz. Trio ile tremoloda kullanılan mızrap sayısı aynı. Örneğin "do, re, do, re" tril ise "do, mi, do, mi" triltremolo oluyor. Ruhi Ayangil'in ders notlarında ve Ayşegül Kostak Toksoy' un kitabında bu şekilde geçiyor. Bunların dışında müzik teorisi kitaplarında da bu konu mevcut.

Bu bölümü şöyle düşünebiliriz; Öncelikle öğrencinin bilişsel olarak glisando, mordan, portomento, grubetto, tremolo gibi terimlerin sembollerini ve notalardaki yazım şekillerini bilmesi, sonraki aşamada da uygulanması gerekir. Bana göre en önemlisi icrayı tüm detaylarıyla notaya yansıtmak ve bunu öğretmek gerekir. Yani öğrencinin bu teknik terimleri birebir görmesi ve uygulaması gerekir. Ayrıca ders kitabında söz konusu süsleme tekniklerinin sembolleri sadece ilgili etütlerde kullanılmış. Daha sonra gelen etütlerde ve eser notalarında süsleme teknikleri belirtilmiyor. Bu doğru değil. Süsleme teknikleri ilerleyen bölümlerde de kullanılmalı ve notasyonda gösterilmeli.

2. Görüşmeci: Yeterli bulmuyorum. Programdaki kazanımlar yeterince açık ve anlaşılır da değil. Glisando derken hangi tür glisando kastedilmektedir? Tırnak glisandosu mu yoksa mandal glisandosu mu? Bu konunun açıkça belirtilmesi gerekir. Fiske tekniği programda yer almamış. Bu teknik kanunda en çok kullanılan süslemelerden biridir ve kanunun mandalsız olarak icra edildiği dönemlerde Türk müziği tavır ve üslubu bu teknik kullanılarak yansıtılmıştır. Bu sebeple fiske tekniği kanun eğitimi için çok önemli bir öğe olarak programda yer almalıdır.

3. Görüşmeci: 4 ders yani 4 hafta teknik uygulamalar için çok kısa bir süre. Ayrıca burada adı geçenler dışında çarpma, fiske gibi birçok teknik uygulama var. Bence çok yetersiz. Sadece burada geçen teknik uygulamalar için bile yetersiz. Süsleme teknikleriyle ilgili uygulamaların sadece belli bir bölümde ve kısıtlı bir şekilde ele alınması uygun değil. Bu konu da temel beceriler gibi sürece yayılması gereken bir konu.

4. Görüşmeci: Bence en önemli süslemelere değinilmemiş. Mesela klasik üslupta en çok kullandığımız fiske ve çarpma teknikleri programda yok. Bunlar mutlaka olmalı diye düşünüyorum. Bana göre teknik uygulamalara yönelik eğitim yeterli değil. Programda geçen süslemelerin sembolleri sadece birkaç alıştırmada yer almış fakat ilerleyen ünitelerde kullanılmamış. Ben programda ve ders kitabında yer almasa da bu konuların öğretimine devam ediyorum. Çünkü şöyle bir şey var ki her süsleme her yere yakışmıyor. Öğrencinin bu konuyu öğrenebilmesi için bir rehbere ihtiyacı var. Bu semboller ders kitabının tamamına yayılırsa bizim de işimiz kolaylaşır.

5. Görüşmeci: Süsleme teknikleri sürece yayılarak işlenmeli. Bu konular iki, üç derste işlenip geçilebilecek konular değil. Yeri geldikçe çalışmaları yapılmalı ve eserlerde uygulanmalı.

6. Görüşmeci: Süsleme teknikleri ile ilgili 4 kazanım belki 4 derste anlatılabilir fakat dört kazanım da oturmaz. Bu becerilerin çalışma süresi 4 yıla yayılmalı. Çünkü süsleme teknikleri uygulamada zaman alan tekniklerdir ve kanun çalgısının olmazsa olmazlarıdır. Kanunun karakteristik özellikleri bu tekniklerle ortaya çıkıyor. Yani bu teknikleri uygulayabilirseniz kanun çalabiliyorsunuz demektir. Bence süsleme teknikleri birkaç derste işlenip geçilmesi yerine programın tamamına yayılması gerekir.

7. Görüşmeci: Temel mızrap becerilerinin ilk birkaç ayda oturmaya başlamasının hemen ardından alıştırma ve etütlerde basit süsleme tekniklerine yer verilmelidir. Buradaki amaç öğrencinin bu teknikleri tanımaya başlamasıdır. Başlangıçta çarpma, tremolo, oktavlı çalma gibi süslemeler oldukça basit uygulamalarla tanıtılmalı. Böylece öğrenci bu sembollere aşina olacaktır ve karşısına geldiğinde uygulayacaktır. Ayrıca Türk musikisi repertuarında yer alan eserlerin hemen hemen hiçbirinde süsleme sembolleri yazılmamıştır. Aslında öğrenci herhangi bir sembole ihtiyaç duymadan eserlerin içinde hissettiği gibi bu teknikleri uygulamalıdır. Tabi bu zaman alan bir süreç. Başlangıçta alıştırma ve etütlerle uygulanırsa bu tekniklerin kullanımı öğrencide doğal bir kullanım şekli alacaktır.

8. Görüşmeci: Süsleme tekniklerine hem programda hem de ders kitabında çok yüzeysel yer verilmiş. Birkaç çalışma parçası ile anlatılabilecek bir konu değil. Bence yetersiz.

9. Görüşmeci: Yetersiz buluyorum**.** Bence bu konuya ayrıca bir süre ayırmak yanlış. Süsleme teknikleri üç ders işlenip öğrenilecek bir konu değil. Öğrencinin bu süslemeleri öğrenmesi için belli bir seviyeye gelmesi lazım. Belli bir seviyeye gelen öğrencilere zaten bu

teknikleri eserlerin içinde öğretiyoruz. Öğrenci bu teknikleri eserlerin içinde uyguladıkça zamanla doğal bir şekilde farklı eserlere de aktarabiliyor. Bence bu konuya belli bir süre ayırmak yerine öğrencinin eğitim süreci boyunca uygulamaların yapılması gerekir.

10. Görüşmeci: Bana göre yetersiz. Süsleme teknikleri detaylı ve uzun süre işlenmesi gereken bir konu. Programda 4 kazanıma sıkıştırılmış. Sürece yayılması gereken bir konu olduğunu düşünüyorum. Eserler icra edilirken çeşitli süslemeler basitçe gösterilirse zamanla öğrenci bunları kendi yapmaya başlıyor ve yorumlama kabiliyetini geliştiriyor.

11. Görüşmeci: Yeterli bulmuyorum. Çok az zaman yarılmış. Süsleme teknikleri için en az 10 ders ayrılmalı.

12. Görüşmeci: Yeterli bulmuyorum. Süsleme teknikleri programda oldukça yüzeysel ele alınmış. Bu konu ile ilgili kazanımları anlamak da zor. Örneğin "tremolo" derken hangi tremolodan söz ediliyor. Tek elle yapılan tremolo mu yoksa iki elle yapılan mı? Aynı sorun "glisando" için de geçerli. Hangi tür glisando olduğu belirtilmemiş. Bu teknikler dışında kanunda başka süsleme teknikleri de var. Örneğin çarpma, fiske gibi. Bunlara da yer verilmemiş. Programda yer alan süsleme tekniklerinin dışında çarpma ve fiske gibi kanun için çok önemli olan tekniklerin de birkaç hafta çalışılması lazım. Çünkü bu teknikler hemen hemen her eserde öğrencinin karşısına çıkacak. Bunun içinde süsleme tekniklerini birkaç hafta yoğun bir şekilde çalışmak gerekiyor ki esere geçildiğinde uygulanabilsin.

13. Görüşmeci: Süsleme teknikleri uzun süre üzerinde durulması gereken bir konu. Öğrenciler 10. sınıftan itibaren ancak bu teknikleri uygulamaya başlayabiliyor. Bu teknikleri öğrencinin kavraması biraz zaman alıyor. Bana göre süsleme tekniklerine sadece 4 kazanımda yer vermek yerine programın geneline yayılması gerekir. Zor ve zaman alan bir konu olduğu için bu teknikleri öğrenci zaman içinde kavrayacak ve uygulayacaktır.

14. Görüşmeci: Yeterli değil. Sadece 4 kazanımla bu teknikleri öğretmek mümkün değil. Bu teknikler özel düzenlenmiş çalışma parçalarıyla öğretilmeli ve eserlerle uygulanması dört yıla yayılmalı.

15. Görüşmeci: Yeterli bulmuyorum. Süsleme tekniklerinin daha uzun süre çalışılması gerekir. Ayrıca bütün süslemeler 9. sınıfta verilmemeli. Basit süslemelerden başlayarak eserlerin içinde yeri geldikçe uygulatılmalı.

16. Görüşmeci: Yeterli değil. Bu tür teknik uygulamalar belki bir derste gösterilebilir fakat bunu birkaç çalışmayla sınırlandırmak çok yanlış olur. Çünkü glisando, tremolo ve oktavlı çalma kanun sazında çok kullanılan tekniklerdir. Bu yüzden bu konuları dört saatle sınırlamak çok yanlış olur. Dört yıllık sürece yayılması gereken konular bunlar. Bu çalışmaların eserler üzerinde de yapılması gerekir.

14. Ders kitabında ya da başka kaynaklarda size göre süsleme tekniklerine yönelik yeterli sayıda ve çeşitlilikte çalışma parçası (etüt, alıştırma, vd.) mevcut mudur?

1. Görüşmeci: Volkan Kırımlıoğlu'nun "doate tekniği" kitabında süslemelere yönelik uygulamalar var. Bu uygulamalardan faydalanıyorum. Bunun yanında eserler üzerinde çalıştırıyorum.

2. Görüşmeci: Süsleme tekniklerine yönelik eskiye nazaran elimizde daha çok alıştırma, etüt var. Aslında bu alanda yeni yeni çalışmalar yapılmaya başlandı fakat yine de yeterli değil. Daha çok alıştırmaya ihtiyacımız var.

3. Görüşmeci: Mevcut değil. Bu konuda eksiklik var.

4. Görüşmeci: süsleme tekniklerine bazı metotlarda değinilmiş ama her metotta farklı şeylere değinilmiş. Bunların bir araya toplandığı bir kaynağa ihtiyacımız var.

5. Görüşmeci: Mevcut değil. Ben süsleme tekniklerini eserlerin içinde yeri geldikçe öğretiyorum. Zaten süsleme tekniklerinin notasyonu konusunda da literatürde birlik oluşmuş değil.

6. Görüşmeci: Mevcut değil. Ben süsleme tekniklerini eserler üzerinden öğretiyorum.

7. Görüşmeci: Süsleme tekniklerine yönelik yapılan bazı çalışmalar var fakat yeterli diyemem. Ben bu tür uygulamalara etütlerimde ve eserlerimde yer veriyorum. Özellikle kanun eğitimi için bestelediğim etütlerde süsleme tekniklerine mutlaka yer veriyorum.

8. Görüşmeci: Mevcut değil.

9. Görüşmeci: Yetersiz buluyorum. Bu konuya ayrıca bir süre ayırmak gereksiz bence. 10. Sınıfa gelen öğrencilerle eserlerin içinde bu tip süslemeleri zaten öğretiyoruz. Öğrencinin bu süslemeleri öğrenmesi için belli bir seviyeye gelmesi lazım. Süsleme teknikleri

dört derste işlenip öğrenilecek bir konu değil. Öğrenci eserlerin içinde uyguladıkça öğrenebiliyor. Bu yüzden de zaman alan bir konu.

10. Görüşmeci: Yeterli diyemem fakat yeni yapılan bazı çalışmalar var. Ayşegül Kostak Toksoy'un süsleme teknikleriyle ilgili çalışmaları var. Göksel Baktagir'in de süslemelerle ilgili etütleri var ama yeni yeni yazılmaya başlandı. Umarım daha da çoğalacaktır.

11. Görüşmeci: Ders kitabında mevcut değil ama faydalandığım başka kaynaklar var. Ben süslemeleri daha çok eser üzerinde gösteriyorum.

12. Görüşmeci: Mevcut değil.

13. Görüşmeci: Oldukça az çalışma parçası bulabiliyoruz. Halil Karaduman'ın metodunda ve Göksel Baktagir'in etütlerinde bu tekniklere yönelik çalışmalar var. Bu çalışmaların çok azı başlangıç seviyesine uygun. Keşke sadece süsleme tekniklerine yönelik çalışmaların bulunduğu bir kaynak olsaydı.

14. Görüşmeci: Ders kitabında yeterli etüt, alıştırma yok. Göksel Baktagir'in bazı etütleri var, onlardan faydalanıyorum.

15. Görüşmeci: Ders kitabında yeterli çalışma yapılmamış. Ben süsleme tekniklerini eserler üzerinde öğretiyorum.

16. Görüşmeci: Hayır bulamıyoruz. Bu yüzden eserler üzerinden öğretiyorum.

- **Usullerle ilişkilendirilmiş kazanımlar**

Öğretim programının 9. sınıf ünitelerinde usul öğretimine (4 kazanım) yer verilmiştir. Bu ünitelerde bazı usullerin geleneksel vuruş tekniğiyle uygulanması ve usullerle ilişkilendirilmiş çalışma parçalarının (etüt, alıştırma, vd.) icrası konularına yer verilmiştir.

15. Size göre usul öğretimi çalgı eğitiminde yer almalı mıdır? Neden?

1. Görüşmeci: Kanun bir Türk müziği çalgısı olduğu için belli başlı usullerin mutlaka söz konusu edilmesi gerekir. Çünkü Türk musikisinde eserler usullere göre bestelenmiştir ve usul kalıbı bilinirse eserin icrası kolaylaşır. Belli bir ölçüde usul eğitimini gerekli buluyorum. Bazı kazanımlarda usullerin geleneksel yöntemle vurulması söz konusu edilmiş. Bence buna gerek yok. Kanun dersinde usullerin vurulması gereksiz.

2. Görüşmeci: Bence usul konusu kanun dersinin konusu değil, usul dersinin konusudur. Bu konu bence hocanın inisiyatifinde olmalı. Elbette kanun hocaları gerekli gördüğü yerde bu konuya değiniyordur ancak usullere kazanımlarda ayrıca yer verilmesi yanlış.

3. Görüşmeci: Yer almamalıdır. Usul ayrı bir dersin konusu. Kanun dersinde sadece başlangıçta kullanılacak ölçü sayılarından bahsedilebilir. 2/4'lük, 3/4'lük, 4/4'lük gibi basit yapıların içinde yer alan tartım guruplarının nasıl sayılacağını ve kanunda nasıl uygulanacağını öğretmek yeterli bence.

4. Görüşmeci: Usul konusu kesinlikle yer almalı. Kuvvetli ve zayıf vuruşların anlaşılması için usul konusuna yer verilmeli diye düşünüyorum. Fakat bu kazanımların hepsi 9. sınıfta. Bence bu usuller ilerleyen yıllara yayılmalıdır.

5. Görüşmeci: Usul eğitimi çalgı eğitiminde yer almalı fakat programda usul öğretimine çok çabuk geçilmiş. Ayrıca başlangıçta dört zamanlı usullere kadar öğretilmeli. 9. sınıfta bu kadar çok usule yer verilmesi yanlış. Dört yıla yayılmalı.

6. Görüşmeci: Mutlaka yer almalıdır fakat programda usulleri öğretmek için ayrılan sürecin uzatılması gerekir çünkü usul temel konuların başında geliyor. Usuller anlaşılmazsa süreç sağlıklı ilerlemez. Hatta usullerin geleneksel yöntemle vurularak öğretilmesi daha da faydalı olur.

7. Görüşmeci: Bana göre enstrüman eğitimi usul kalıplarıyla desteklenen bir süreç olmalıdır. Zaten çoğunlukla uyguladığımız etütler ve mızrap çalışmaları usul kalıplarına göre oluşturulmuştur. Aslında ideal olan, bir yıllık hazırlık sürecinde belirli usul kalıplarına göre düzenlenmiş temel teknik konular çalışılmalıdır. Yani mızrap vuruşları, mandalların kullanılması, kromatik dizilimler gibi temel konuların içine usullerin de dahil edilmesi gerekir.

8. Görüşmeci: Yer almalıdır fakat programda bu bölüme sadece 4 kazanımla yer verilmiş. Bu kadar az zamanda bahsi geçen usullerin öğretilmesi zor.

9. Görüşmeci: Usul eğitimine 9. sınıfta kesinlikle girilmemeli. 10. sınıfın ikinci döneminden itibaren öğretilebilir. Ayrıca öğrenci kanun dersinde usulü eserlerle öğrenmeli. Usul dersinde olduğu gibi dizlere vurularak değil. Çünkü öğrenci herhangi bir eser çalıştığında o eserin usulünü de öğrenmiş oluyor. Kanun dersi haftada 1 saat olduğu için ayrıca usul konusunu işlemek gibi bir zamanımız kalmıyor. Ders saatlerinin uzatılması ve usullere de zaman ayrılması gerekir bence.

10. Görüşmeci: Dolaylı olarak yer almalıdır. Öğrenci ritmik yapıları kavrayamazsa etütleri de çalamaz. Ancak programda olduğu gibi geleneksel yöntemle usul vurulması gereksiz. Usul eğitimi etütlerle yapılmalıdır.

11. Görüşmeci: Makam eğitimi ne kadar önemliyse usul eğitimi de o kadar önemlidir. Çünkü bu işin temeli ritim. Ritim olmadan müzik olmaz. Tabi usuller düzgün bir şekilde öğretilmeli. Konudan konuya atlanmaması lazım. Öncelikle nim sofyan, semai ve sofyan güzelce kavratıldıktan aksak usullere geçilmeli.

12. Görüşmeci: Usul eğitimi de makam eğitimi gibi dolaylı bir ders konusudur. Ancak usul eğitimine de değinilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ne yazık ki haftada 1 saatlik çalgı eğitimi dersinde bir yandan usul eğitimini de yürütmemiz mümkün değil. Yine ders saatlerinin yetersizliğini vurgulamak gerekiyor.

13. Görüşmeci: Bence usul konusu da makam konusu kadar kanun eğitiminin içinde yer almalı. Fakat usul eğitimi mutlaka ayrı bir teorik ders olarak verilmeli, kanun dersi ile de desteklenmeli.

14. Görüşmeci: Bence usul konusu önemli ve gerekli. Fakat usuller ayrıca bir teorik dersle öğretilmeli ve kanun dersinde de öğrenilen usullere paralel ilerlenmeli.

15. Görüşmeci: Detaya girmeden yer almalıdır. Usulleri geleneksel yöntemde olduğu gibi vurmak gereksiz. Bunun için usul konusu ayrıca bir teorik dersle verilmeli. Kanun dersinde sadece ölçü sayısı konuşulmalı. Bu kadarı yeterli diye düşünüyorum.

16. Görüşmeci: Yer almalı tabi ki. Bu konu çalgı eğitiminin doğrudan konusu olmasa da pekiştirmek adına değinilmeli.

16. Size göre hangi usuller kanun eğitimine dâhil edilmelidir?

1. Görüşmeci: Müzik eğitiminin ilk, orta ve lisans kısımları var. Bana göre usul ya da ölçü bilgisi öğretiminin bu üç aşamada paylaştırılması gerekir. Orta öğretimdeki yani GSL'lerdeki usul eğitimine bakacak olursak, dokuzuncu sınıflarda aksak hiçbir usule geçilmemelidir. Bana göre dokuzuncu sınıflarda sadece nim sofyan, semai ve sofyan usulleri yani 2, 3 ve 4 zamanlı usuller öğretilmelidir.

2. Görüşmeci: Bence 10 zamanlı usullere kadar yer verilmeli. Tabi daha çok saz eserleri formlarında kullanılan usuller ön planda olmalı.

3. Görüşmeci: Saz eserinde kullanılan usullere mutlaka yer verilmeli. Bunun dışında şarkı, türkü gibi formlarda kullanılan basit usuller de öğretilebilir.

4. Görüşmeci: 10 zamanlı usullere kadar dahil edilebilir.

5. Görüşmeci: Öncelikle 2, 3, ve 4 zamanlı ritmik yapılar tanıtılmalı. Öğrenci bu yapıları tanırsa 5, 7, 9, 10 gibi aksak yapıları da öğrenebilir. 10 zamanlı usullere kadar yer almalıdır diyebilirim.

6. Görüşmeci: Lise eğitiminde 10 zamanlı usullere kadar öğrenmesi yeterli.

7. Görüşmeci: 10 zamanlı usullere kadar yer almalı.

8. Görüşmeci: 10 zamanlı usullere kadar öğretilmeli.

9. Görüşmeci: Bu biraz da öğrencinin algı düzeyiyle ilgili. Öğrenciden öğrenciye değişiklik gösteren bir konu bence. Öğrencinin durumuna göre algılayabildiği her usul öğretilebilir. Tabi burada saz eserlerinde kullanılan usuller öncelikli olması gerekir.

10. Görüşmeci: 10 zamanlı usullere kadar yer almalı.

11. Görüşmeci: 10 zamanlıya usullere kadar yer almalı.

12. Görüşmeci: Basit usuller mutlaka olmalı. Saz eserlerinde kullanılan bazı büyük usuller hakkında da öğrenci fikir edinmeli.

13. Görüşmeci: 10 zamanlı usullere kadar gerekli olanları, yani saz eserlerinde kullanılan usuller yer almalı.

14. Görüşmeci: 9. sınıfta çocukları usullerle boğmaya gerek yok. 2/4'lük, 3/4 'lük, 4/4'lük gibi basit usuller üzerinde durulmalı. Daha sonra aksak usullere geçilmeli.

15. Görüşmeci: 10 zamanlı usullere kadar yer almalı. Fakat tamamı değil. Örneğin 9 zamanlı usullerden sadece aksağı öğrenmesi yeterli. Aslında saz eserlerinde kullanılan usuller çok detaya girmeden öğretilebilir.

16. Görüşmeci: 9. sınıfta nim sofyan, semai, sofyan ve yürük semai usulleri öğretilmelidir. İlerleyen sınıflarda aksak usullere geçilebilir. GSL'den mezun olan bir öğrencinin özellikle aksak semai usulünü öğrenmesi ve saz eserleri içinde en çok kullanılan "saz semaisi" formundan eser geçebilmelidir. Tabi burada öğrenci faktörü çok önemli. Bazı öğrencilerde aksak usullere daha erken geçile bilir. Bu öğrencinin gelişimiyle ilgili.

17. Usul eğitiminde çalışma parçaları ya da eser kullanılması konusunda ne düşünüyorsunuz?

1 Görüşmeci: Bilinenden bilinmeyene doğru gidilirse çoğu zaman daha başarılı sonuçlar alınıyor. Örneğin öğrencinin bildiği bir şarkı üzerinden bir usulü öğretmek daha verimli oluyor. Tabi ki bunu bütün usuller için söyleyemeyiz. Bazı usuller çalışma parçalarıyla da öğretilebilir. Bence her ikisi de olmalı.

3. Görüşmeci: Başlangıçta çalışma parçalarının kullanılması daha doğru bana göre. Öğrenci ilerledikçe eserlerle de öğretilebilir.

4. Görüşmeci: Ritim eğitimi için alıştırmalar, etütler yazılmalı ve bu çalışmalarla öğretilmeli.

5. Görüşmeci: Her ikisi de kullanılsa daha iyi olur bence.

6. Görüşmeci: Her ikisi de kullanılabilir fakat usul eğitimi için etüt bulamıyoruz. Böyle olunca mecburen eserler üzerinden öğretiyorum.

7. Görüşmeci: Her ikisi de kullanılmalıdır.

8. Görüşmeci: Başlangıçta usul kalıplarına göre yazılmış etütlerin daha faydalı olacağını düşünüyorum. Eserlerle de öğretilebilir tabi ki.

9. Görüşmeci: Bence önce çalışma parçalarıyla öğretilmeli, sonra eserlere geçilmeli.

10. Görüşmeci: Ben usul öğretirken eserleri kullanıyorum.

11. Görüşmeci: Eserle öğretilmeli.

12. Görüşmeci: Eserle öğretilmelidir. Öğrencinin bildiği parçalardan yola çıkılırsa usullerin anlaşılması daha kolay oluyor.

13. Görüşmeci: Her ikisi de kullanılmalı.

14. Görüşmeci: Her ikisi de kullanılmalı.

15. Görüşmeci: Her ikisi de kullanılmalı.

16. Görüşmeci: Her ikisi de kullanılmalı.

- **Genel Sorular**

18. Size göre üniteler ve kazanımlar birbirinin devamı ve tamamlayıcı (bitişik) niteliklere sahip midir?

1. Görüşmeci: bana göre hem üniteler hem de kazanımlar birbirinin devamı ve tamamlayıcı niteliklere sahip değil. Çünkü ele alınan birçok konu sadece ilgili kazanımda ele alınmış ve programın devamında bu konuya tekrar değinilmemiş. Örneğin buselik makamına değinilmiş ancak bu makamın daha karmaşık icra şekillerine ilerleyen kazanımlarda yer verilmemiş. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün. Dolayısıyla üniteler ve kazanımlar birbirini tamamlamıyor diyebilirim.

2. Görüşmeci: Aslında ünite isimlerine bakınca birbirini tamamlıyor gibi görünüyor. Fakat kazanımlara bakınca öyle olmadığını söyleyebilirim. Sadece usul konusunda kolaydan zora bir sıralama var. Kazanımlara bakacak olursak birbirinin tamamlamıyori

3. Görüşmeci: %70 oranında sahiptir diyebilirim. Çok yeterli olmasa da rehberlik edebiliyor. Evet bazı bölümlerin sürelerinin uzatılması lazım, bazı konulara açıklık getirilmesi lazım ama buna rağmen yüzde yetmiş yeterlidir diyebilirim.

4. Görüşmeci: Sahip değildir. Makam sıralamaları, eser sıralamaları çok karmaşık. Birbirini tamamlar nitelikte değil bence.

5. Görüşmeci: Sahip değil. Ünitelerde ve kazanımlarda problemler var.

6. Görüşmeci: Sahip değildir.

7. Görüşmeci: sahip değildir.

8. Görüşmeci: Sahip değildir.

9. Görüşmeci: Sahip değildir.

10. Görüşmeci: Sahip değildir.

11. Görüşmeci: Sahip değildir.

12. Görüşmeci: Sahip değildir.

13. Görüşmeci: sahip değildir.

14. Görüşmeci: Sahip değildir.

15. Görüşmeci: Sahip değildir.

16. Görüşmeci: Sahip değildir.

19. GSL'lerde meslek çalgısı için belirlenen ders saati sizce yeterli mi? Haftada kaç saat olmalı?

1. Görüşmeci: Bana göre çalgı eğitimi dersi bir günde iki ya da üç ders olması yerine bu derslerin haftada iki ya da üç güne yayılması ve bu derslerin de ikişer saat olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü GSL'ler bu işin mutfağı. Kanun eğitiminde çok önemli olan akordun uygulamalı olarak öğretilmesi, sazın bakımı, tel değişimi, mandalların temizliği vb. çok fazla konu var ve bu konulara vakit ayrılması gerekiyor. Bu uygulamalar da düşünürsek çalgı eğitimi dersi haftada 6 saat olmalı.

2. Görüşmeci: bence 7-8 saat olmalı.

3. Görüşmeci: Yeterli değil. Bence 4 saat olmalı.

4. Görüşmeci: Haftada en az 2 saat olmalı.

5. Görüşmeci: 1 saat kesinlikle yeterli değil. En az 3 saat olmalı.

6. Görüşmeci: Yeterli değil. En az 2 saat olmalı.

7. Görüşmeci: Haftada 4 saat olmalı. Öğrenciler haftada iki gün çalgı dersi yapmalı.

8. Görüşmeci: Haftada 4 saat olmalı.

9. Görüşmeci: En az 4 saat olmalı.

10. Görüşmeci: Yeterli değil, haftada 4 saat olmalı.

11. Görüşmeci: Haftada 4 saat olmalı.

12. Görüşmeci: Kesinlikle yetersiz. Haftada 4 saat olmalı.

13. Görüşmeci: Kesinlikle yeterli değil. En az 2 saat olmalı.

14. Görüşmeci: Yeterli değil. En az 2 saat olmalı.

15. Görüşmeci: Yeterli değil. Nazariyat ve usul gibi konular da programa dahil edilerek haftada 4 saat olmalı.

16. Görüşmeci: Haftada 4 saat olmalı.

20. Çalışma parçası (etüt, alıştırma, vd.) seçerken ders kitabından başka hangi kaynaklardan faydalanıyorsunuz?

1. Görüşmeci: Genel olarak Halil Karaduman ve Tahir Aydoğdu'nun metotları olmak üzere yayımlanmış farklı kanun metotlarından faydalanıyorum. Ayrıca Göksel Baktagir'in bazı etütlerini de kullanıyorum.

2. Görüşmeci: Volkan Kırımlıoğlu'nun "Doate Tekniği" İsimli çalışmasını ve kendi yazdığım etütleri kullanıyorum.

3. Görüşmeci: Yayımlanmış kanun metotlarından faydalanıyorum.

4. Görüşmeci: Kendi etütlerimi kullanıyorum.

5. Görüşmeci: Tahir Aydoğdu ve Halil Karaduman'ın metotlarında bulunan etütlerden faydalanıyorum. Osman Kürşat Çakır'ın yayımlanmamış etüt kitabından da faydalanıyorum.

6. Görüşmeci: Kendi yazdığım etütleri kullanıyorum.

7. Görüşmeci: Kendi yazdığım etütleri kullanıyorum.

8. Görüşmeci: Özdemir Hafızoğlu, Tahir Aydoğdu ve Pınar Somakçı'nın metotlarından ve İhsan Özer'in etütlerinden faydalanıyorum.

9. Görüşmeci: Yayımlanmış kanun metotlarından faydalanıyorum.

10. Görüşmeci: Halil Karaduman ve Tahir Aydoğdu kanun metotları ayrıca Göksel Baktagir'in etüt ve eserlerinden faydalanıyorum.

11. Görüşmeci: Kendi yazdığım etütleri kullanıyorum.

12. Görüşmeci: Ders kitabı dışında başka bir metot ya da kitaptan faydalanmıyorum. Ancak ihtiyaç durumunda kendi yazdığım etütleri kullanıyorum.

13. Görüşmeci: Osman Kürşat Çakır'ın etütlerinden faydalanıyorum.

14. Görüşmeci: Özdemir Hafızoğlu ve Halil Karaduman'ın metotlarından faydalanıyorum. Ayrıca Göksel Baktagir'in etütlerini de kullanıyorum.

15. Görüşmeci: Kendi yazmış olduğum alıştırmaları kullanıyorum.

16. Görüşmeci: Özdemir Hafızoğlu'nun kanun metodunu ve kendi oluşturduğum alıştırmaları kullanıyorum.

21. "Metronom" kullanımına sadece 11. ve 12. sınıflarda 2 kazanımla yer verilmiştir. Bu konu hakkındaki görüşleriniz nelerdir? (Metronomu hangi aşamalarda kullanıyorsunuz?)

1. Görüşmeci: Metronom kullanımının çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Bana göre ilk mızrap vuruşlarıyla birlikte metronom kullanımı başlamalıdır. Sağ ve sol el koordinasyonunu doğru şekilde geliştirebilmek için metronoma ihtiyaç var. Metronom konusuna 11 ve 12. sınıflarda değinilerek geç kalınmış. Bence başlangıçtan itibaren kullanılmalı.

2. Görüşmeci: Başlangıçtan itibaren metronom kullanılmalı.

3. Görüşmeci: Kanun eğitiminde metronom çok önemlidir ve başlangıçtan itibaren kullanılmalıdır.

4. Görüşmeci: Başlangıçtan itibaren metronom kullanılmalı.

5. Görüşmeci: Metronom kullanımı kesinlikle 9. sınıfta başlanmalı ve 12. sınıfa kadar devam etmeli.

6. Görüşmeci: Başlangıçtan itibaren kullanılmalı çünkü metronom çalgı eğitiminin sağlıklı sürdürülmesi için çok önemlidir. 11. sınıfta dahil edilmesi çok geç olur.

7. Görüşmeci: Metronom başlangıçtan itibaren kullanılmalı.

8. Görüşmeci: 9. sınıftan itibaren kullanılmalı. Çünkü metronom konusu çok önemli. Belki ilk haftalarda olmayabilir ama ilk dönem içerisinde kesinlikle kullanılmalı.

9. Görüşmeci: Metronom başlangıçtan itibaren kullanılmalı.

10. Görüşmeci: Başlangıçtan itibaren kullanılmalı. Alıştırmalar egzersizler mutlaka metronom eşliğinde yapılmalı.

11. Görüşmeci: Başlangıçtan itibaren kullanılmalı.

12. Görüşmeci: Başlangıçtan itibaren kullanılmalı.

13. Görüşmeci: Başlangıçtan itibaren kullanılmalı.

14. Görüşmeci: Başlangıçtan itibaren kullanılmalı.

15. Görüşmeci: Başlangıçtan itibaren kullanılmalı.

16. Görüşmeci: Başlangıçtan itibaren kullanılmalı.

22. Size göre örnek eserler hangi formlardan seçilmeli?

1. Görüşmeci: Dört yıllık GSL eğitimini düşünürsek saz eserlerini kapsayan formlar olmalıdır. Örneğin sirto, longa, saz semaisi ya da bazı peşrevlerin icrası yapılabilir. Yani daha çok saz eserleri formları tercih edilmeli. Kısmen de şarkı, türkü gibi sözlü formlara yer verilebilir.

2. Görüşmeci: Saz eserleri formları olmalı. Sözlü eserlere girmeye çok gerek yok. Sözlü eserler repertuar dersinin konusu.

3. Görüşmeci: Saz eserleri formları ağırlıklı olmalı. Bunun dışında öğrencinin bildiği basit şarkı, türkü gibi formlardan da faydalanılabilir.

4. Görüşmeci: Saz eserleri formları ağırlıklı olarak yer almalı. Basit sözlü eserlerden de faydalanılabilir.

5. Görüşmeci: Daha çok saz eserleri olmak şartıyla Türk müziğinin tüm formlarına yer verilmeli.

6. Görüşmeci: Saz eserleri formları mutlaka yer almalı. Bunun yanında bazı sözlü formlar da kullanılabilir.

7. Görüşmeci: Saz eserleri formları olmalı.

8. Görüşmeci: Peşrevler hariç saz eserleri formları yer almalı.

9. Görüşmeci: Öğrencilerin anlayabileceği basit formlar olmalı. Örneğin şarkı, türkü gibi. Bazı sirto ve longalar yavaşlatılarak kullanılabilir. Saz semaisi formu yer almalıdır. Yani kısacası kanun çalgısına uygun basit düzeyde kullanılabilecek bütün formlar kullanılabilir.

10. Görüşmeci: Saz eserleri formlarının tamamı olmalı. Sözlü repertuardan ise basit formlar kullanılabilir. Beste, ağır semai gibi büyük formlara gerek yok bence.

11. Görüşmeci: Saz eserleri formlarının tamamı, basit şarkılar, türküler, semailer, kısacası öğrencinin seviyesine uygun olabilecek tüm formlar kullanılmalı.

12. Görüşmeci: Saz eserleri formlarının yanı sıra şarkıların da kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü öğrenci basit bir şarkıyı çaldığında motive oluyor ve basit bir formun içinde hem makamı hem de usulü öğrenmiş oluyor.

13. Görüşmeci: Öğrencilerin kolayca anlayabileceği tüm formlar yer almalı. Örneğin şarkı, türkü, ilahi gibi sözlü formlar. Bunların dışında saz eserlerinde kullanılan formlar da olmalı.

14. Görüşmeci: Saz eserleri formlarının yanı sıra şarkı, türkü gibi formlar da yer almalı. Beste, kar gibi büyük formlara gerek yok bence.

15. Görüşmeci: Öncelikle öğrencilerin bildiği ya da aşina olduğu eserlerden yola çıkılması gerektiğini düşünerek bu tür sözlü formların programda olması gerektiğini düşünüyorum. Daha sonra saz eserleri içinde en çok kullanılan saz semaisi formunun da mutlaka olması gerekir.

16. Görüşmeci: Şarkı, türkü, yürük semai gibi öğrencinin aşina olduğu formlar mutlaka kullanılmalı. Bunların yanında saz eserleri formları da yer almalıdır.

22. Ölçme ve değerlendirmede hangi araçları kullanıyorsunuz?

1. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi, araştırma ödevi.

2. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi, araştırma ödevi.

3. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi.

4. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi.

5. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi, araştırma ödevi.

6. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi.

7. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi.

8. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi.

9. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi.

10. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi, araştırma ödevi, proje ödevi.

11. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi, araştırma ödevi.

12. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi.

13. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi, araştırma ödevi.

14. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi.

15. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi, araştırma ödevi.

16. Görüşmeci: Performans değerlendirmesi.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Ait Bulgular (Taslak öğretim programının Tanıtımı ve Uzman Görüşleri)

Araştırmanın ikinci alt problemine ait bulgular, taslak öğretim programının tanıtımına ve taslak öğretim programı ile ilgili uzman görüşlerine yöneliktir. Bu bölüm iki boyutta ele alınmıştır. Birinci boyut taslak öğretim programının tanıtımı, ikinci boyut ise taslak öğretim programı ile ilgili uzman görüşlerinden oluşmaktadır. Aşağıdaki iki başlık altında taslak öğretim programının tanıtımı ve taslak öğretim programı ile ilgili uzman görüşleri yer almaktadır.

4.2.1. Taslak öğretim programın tanıtımı

Taslak öğretim programı; "öğretim programının genel amaçları", "öğretim programının temel becerileri", "öğretim programının değerleri", "öğretim programının ölçme ve değerlendirme yaklaşımı", "öğretim programının ünite, kazanım ve süre tablosu", "öğretim programının ünite, konu ve kazanımları" bölümlerinden oluşmaktadır.

Taslak öğretim programının genel amaçları 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen; Türk Milletinin milli, ahlâkî, insani, manevi ve kültürel değerleri, beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli bireylerin yetiştirilmesi ilkelerine göre düzenlenmiştir.

Taslak öğretim programının temel becerileri ve değerleri bölümü kanun icrası için gerekli olan temel becerilerin yanı sıra; müziksel işitme, teorik bilgilere yönelik beceriler (makam ve usul), yorumlama (icra), sahne ve performans becerileri, analitik düşünme, iş birliği, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma becerilerine ayrıca öğrenci merkezlilik, bilgi ve beceri gelişimi, toplumsal ve etik değerler, sürdürülebilirlik, öğrenci katılımı ve özerklik, çeşitlilik, kültürel farkındalık ve sürekli iyileştirme değerlerine yönelik düzenlenmiştir.

Taslak öğretim programının ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, öğrencilerin öğrenme süreçlerini anlamak, ilerlemelerini değerlendirmek ve öğretim programının etkinliğini değerlendirmek amacıyla tasarlanmıştır. Bu bağlamda programı uygulayacak eğitimcilere; dereceli puanlama anahtarı, gözlem formları, ders takip formu, öz ve akran değerlendirme formları ayrıca ders dışı faaliyetlerin değerlendirilmesinde bireysel ya da grup çalışması şeklinde tasarlanmış proje ve performans çalışmalarının kullanılması önerilmiştir.

Taslak öğretim programı 4 ünite, 4 konu başlığı ve 25 kazanımdan oluşmaktadır. 1. ünitede "Kanun Eğitimine Giriş Bilgi ve Becerileri" başlığı altında kanunun yapısal özellikleri, duruş-tutuş, mandal sisteminin tanıtımı ve mızrap vuruş çalışmaları konuları ele alınmıştır. 2. ünitede "Mızrap Kombinasyonları" başlığı altında eşit mızrap kombinasyonu, sağ/sol ağırlıklı mızrap kombinasyonu, mandal uygulamaları, karışık mızrap kombinasyonu ve parmak uygulamaları konuları ele alınmıştır. 3. ünitede "Süsleme Teknikleri" başlığı altından oktavlı çalım, çarpma, tremolo ve glisando gibi icra teknikleri ele alınmıştır. 4. ünitede "Çeşniler (4'lüler ve 5'liler)" başlığı altında çargâh, buselik, kürdi, rast, uşşak, hicaz, nikriz, saba, segâh ve hüzzam çeşnilerinin tanıtımı yapılmış ve bu çeşnilere ait mandal düzenleri uygulamalı olarak ele alınmıştır. Taslak öğretim programında yer alan tüm hedef davranışlara yönelik çalışma parçaları (alıştırma, etüt, vd.) bestelenmiş ve hangi kazanım için hangi çalışma parçalarının kullanılacağı kazanım açıklamalarında belirtilmiştir.

4.2.2. Taslak öğretim programı ile ilgili uzman görüşleri

Araştırma kapsamında mevcut öğretim programının değerlendirilmesine yönelik yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre araştırmacı tarafından 3 ünite ve 22 kazanımdan oluşan bir taslak öğretim programı oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan öğretim programının 1. ünitesinde duruş-tutuş ve mızrap vuruş çalışmalarına, 2. ünitesinde mandal sisteminin tanıtımı, eşit mızrap kombinasyonu, sağ/sol ağırlıklı mızrap kombinasyonu, mandal uygulamaları, karışık mızrap kombinasyonu, oktavlı çalım ve çarpma tekniklerine yönelik kazanımlara, 3. ünitesinde ise tremolo, glisando, parmak uygulamaları, karışık kombinasyonlar ve çeşnilerin tanıtımına yönelik kazanımlara yer verilmiş ve oluşturulan taslak öğretim programı uzman değerlendirmelerine sunulmuştur.

Araştırmacı tarafından oluşturulan taslak öğretim programı ile ilgili uzmanların tamamı, 1. ünitede öncelikle kanunun tarihçesine kısaca değinilmesi gerektiğini ve bu aşamadan sonra duruş-tutuş konusuna geçilmesinin daha uygun olacağını ayrıca mandal sisteminin tanıtımı yapıldıktan sonra mızrap vuruş çalışmalarının başlatılması gerektiğini belirtmişlerdir. Uzmanların tamamı notasyonda kullanılacak mızrap sembollerinin oldukça önemli olduğunu ve öğrencinin mızrap kombinasyonu tercihleri konusunda doğru alışkanlıklar geliştirmesinde mızrap sembollerinin önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamışlardır. Notasyonda kullanılacak mızrap sembolleri konusunda, literatürde ağırlıklı olarak kabul gören sağ mızrap için "Λ", sol mızrap için "O" sembollerinin kullanılması gerektiğini ayrıca mızrap sembollerinin 9. sınıf boyunca kullanılacak çalışma parçalarının (alıştırma, etüt, vd.)

tamamında yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu görüş doğrultusunda hedef davranışlara yönelik tüm uygulamalarda uzmanların belirttiği semboller kullanılmış ve çalışma parçalarının tamamında detaylı olarak mızrap sembollerine ver verilmiştir. Alınan uzman görüşlerine göre 1. ünite tekrar düzenlenerek 1. kazanımda öncelikle kanunun tarihçesine ve fiziki özelliklerine yer verildikten sonra 2. ve 3. kazanımlarda duruş-tutuş ve ellerin konumlandırılması konularına, 4. kazanımda mandal sisteminin tanıtımına ve 5. kazanımda mızrap vuruş çalışmalarına yer verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen 1. ünitenin ünite, konu ve kazanımları ek-1'de yer almaktadır.

Uzmanların tamamı 1. ünitede yer alan mızrap vuruş çalışmalarının tamamlanmasının ardından 2. ünitede temel beceriler aşamasına geçilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Birinci ve ikinci uzman süsleme tekniklerine yönelik uygulamaların temel beceriler aşamasının dışında kalması gerektiğini, öğrencinin süsleme tekniklerine geçmeden önce bazı temel becerileri uygulayabilir halde olması gerektiğini ve 2. ünitenin öğrenciye temel mızrap kombinasyonlarının kavratılmasına yönelik düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Üçüncü uzman ise 2. ünitede temel becerilere yönelik eğitimlerin içinde oktavlı çalım ve çarpma gibi bazı süsleme tekniklerinin yer alması gerektiğini belirtmiştir. Bu durumda ağırlıklı olarak ortaya çıkan görüş olarak taslak öğretim programının 2. ünitesinde temel becerilere yönelik kazanımlara yer verilmiştir. Uzman görüşlerine göre tekrar düzenlenen 2. ünitenin 1. kazanımında eşit mızrap kombinasyonu, 2. kazanımında sağ/sol ağırlıklı mızrap kombinasyonu, 3. kazanımında mandal uygulamaları, 4. kazanımında karışık mızrap kombinasyonları ve 5. kazanımında parmak uygulamalarına yer verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen 2. ünitenin ünite, konu ve kazanımları ek-1'de yer almaktadır.

Uzmanların tamamı; başlangıç aşaması olan 1 yıllık süreç içerisinde öğrencinin temel düzeyde bir anlayış geliştirmesi bakımından oktavlı çalım, çarpma, tremolo ve glisando gibi süsleme tekniklerinin uygulamasına yönelik kazanımlara yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Uzmanlar, kanun icrasında birden çok tremolo ve glisando türünün olduğuna dikkat çekmiş ve kanun icrasında kullanılan tremolo ve glisando türlerinin detaylı olarak açıklanması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu görüş doğrultusunda tremolo ve glisando türlerine yönelik bilgilere kazanım açıklamalarında detaylı olarak değinilmiştir. Uzmanların tamamı süsleme tekniklerinin isimlendirilmesinde ve notasyonda kullanılacak semboller konusunda literatürde ağırlıklı olarak kabul görmüş isim ve sembollerin kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Fakat ikinci uzman, literatürde tırnak glisandosu olarak geçen ifadenin problemli olduğunu ve bu

tekniğin aslında portomento olarak isimlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu görüş doğrultusunda tırnak glisandosu ifadesinin yanında parantez içinde "portomento" ifadesi kullanılmıştır. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda 2. ünitede yer alan temel beceriler aşamasının ardından 3. ünitede süsleme tekniklerine yer verilmiştir. Uzman görüşlerine göre tekrar düzenlenen 3. ünitenin 1. kazanımında oktavlı çalım tekniğine, 2. kazanımında çarpma tekniğine, 3. kazanımında tremolo tekniğine, 4. kazanımında glisando tekniğine yer verilmiştir. Ayrıca 3. ünitenin 5. kazanımında programın 1., 2. ve 3. ünitelerinde yer alan hedef davranışların bir arada kullanıldığı uygulamaları içeren karışık kombinasyonlarda uygulamalara yer verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen 3. ünitenin ünite, konu ve kazanımları ek-1'de yer almaktadır.

Birinci ve üçüncü uzman, makam eğitiminin kanun icrası için gerekli olduğunu ve öğrencilerin başlangıç aşaması olan 9. sınıf düzeyinde makam dizileri ve makamlara ait mandal düzenleri konusunda temel bir anlayışa sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Fakat makam eğitimi konusunun 9. sınıf düzeyinde detaylı olarak ele alınmaması gerektiği, buradaki amacın, öğrencinin sadece basit makam dizilerini ve mandal düzenlerini kavramasına yönelik olması gerektiği birinci ve üçüncü uzmanlar tarafından vurgulanmıştır. İkinci uzman ise başlangıç aşamasında makam eğitimine girilmemesi gerektiğini, bu aşamada önceliğin teknik eğitime verilmesi gerektiğini ve makamların seyir özelliklerinin teknik eğitimi olumsuz yönde etkileyeceğini belirtmiştir. Ancak kurumsal anlamda kanun eğitiminin Türk müziği ekseninde yürütülmesinden dolayı GSL öğrencilerinin lisans ve lisansüstü eğitimlerinde de Türk müziği kanun eğitimine devam edecekleri göz önüne alınarak, dokuzuncu sınıf düzeyinin son aşaması olan 4. ünitede makamları oluşturan çeşmelerin (4'lüler ve 5'liler) ve makamlara ait mandal düzenlerinin uygulamalı olarak tanıtılması gerektiği görüşü ağırlık kazanmıştır. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda 4. ünitede makam dizilerinin ve makamlara ait mandal düzenlerinin tanıtımına yer verilmiştir. 4. ünitenin 1. kazanımında çargâh çeşnisi, 2. kazanımında buselik çeşnisi, 3. kazanımında kürdi çeşnisi, 4. kazanımında rast çeşnisi, 5. kazanımında uşşak çeşnisi, 6. kazanımında hicaz çeşnisi, 7. kazanımında nikriz çeşnisi, 8. kazanımında saba çeşnisi, 9. kazanımında segâh çeşnisi ve 10. kazanımında hüzzam çeşnisinin dizileri ve mandal düzenlerine yönelik eğitime yer verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen 4. ünitenin ünite, konu ve kazanımları ek-1'de yer almaktadır.

Mevcut öğretim programının değerlendirilmesine yönelik yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre İlk aşamada araştırmacı tarafından 3 ünite ve 22 kazanım olarak oluşturulan

taslak öğretim programı, uzman görüşleri doğrultusunda tekrar düzenlenerek 4 ünite ve 25 kazanım olarak son şeklini almıştır. Taslak öğretim programının; genel amaçları, temel becerileri, değerleri, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, ünite, kazanım ve süre tablosu, ünite, konu ve kazanımları Ek-1'de yer almaktadır.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Ait Bulgular (Taslak öğretim programı, kazanımlara ulaşılması açısından etkililiği)

Araştırmanın üçüncü alt problemine ait bulgular taslak öğretim programının kazanımlarına ulaşılıp ulaşılmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu bölüm iki boyutta ele alınmıştır. Birinci boyut öğrencilerin öğrenme gelişimlerinin incelenmesi, ikinci boyut ise denencelerin test edilmesinden oluşmaktadır. Aşağıdaki iki başlık altında öğrencilerin öğrenme gelişimleri ve denencelerin test edilmesi yer almaktadır. Öğrencilerin öğrenme gelişimini takip etmek amacıyla ders takip formu kullanılmış ve formda yer alan hedef davranışlar minimum 1, maksimum 10 olmak üzere puanlanmıştır. Daha sonra her ünitenin puan ortalamaları alınarak öğrencilerin ünite bazında nasıl bir gelişim kaydettiği tespit edilmiştir.

4.3.1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ünitelere göre öğrenme gelişimi

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ünitelere göre öğrenme gelişimi haftalık verileri, tablolar ve grafikler halinde tablo 4.1. den tablo 4.4. e kadar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.1. 1. ünite öğrenci gelişim tablosu ve grafiği.

	1. Ünite			
	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta
Dö1	4,1	4,2	4,5	4,8
Dö2	3,4	3,3	3,5	3,5
Dö3	2,7	3,2	3,4	3,5
Dö4	3,6	4,1	4,4	4,5
Den. Ort.	3,5	3,7	3,9	4,1
Kö1	2,7	2,9	3,1	3,1
Kö2	2,4	2,6	3,3	3,4
Kö3	2,5	3,1	3,2	3,2
Kö4	2,6	2,9	3,1	3,5
Kont. Ort.	2,6	2,9	3,2	3,3

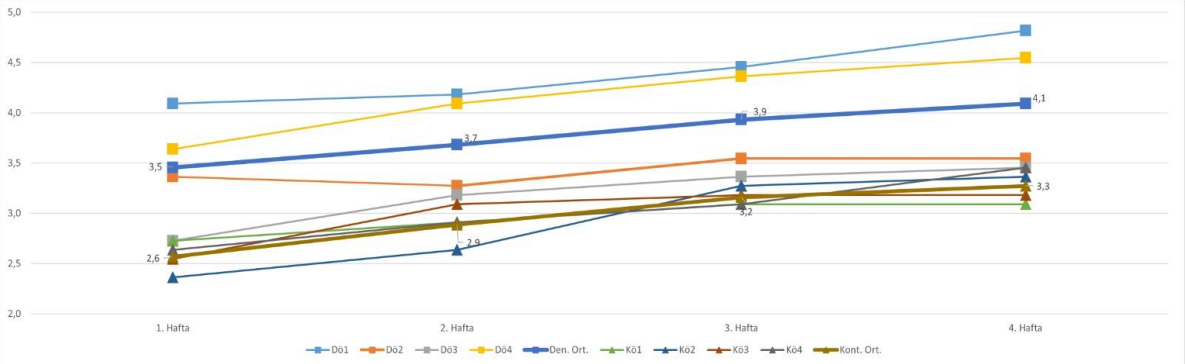

Taslak öğretim programının 1. ünitesi 4 haftadan oluşmaktadır. Bu 4 haftalık uygulama sürecinde deney grubu öğrencilerinin 3.5 ortalamadan 4.1 ortalamaya, kontrol grubu öğrencilerinin ise 2.6 ortalamadan 3.3 ortaya çıktıkları görülmektedir. Kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamalarında istikrarlı bir artış vardır fakat bu artış, deney grubu öğrencilerine göre ortalama olarak çok daha düşük kalmıştır. Değerlendirmelere deney grubu öğrencilerine göre bakıldığında; 1. öğrencinin 4.1'den 4.8'e, 2. öğrencinin 3.4'ten 3.5'e, 3. öğrencinin 2.7'den 3.5'e ve 4. öğrencinin 3.6'den 4.5'e çıktığı görülmüştür. 2 ve 3 numaralı öğrencilerin diğerlerine göre daha az ilerlediği görülmektedir. 1 ve 4 numaralı öğrencilerin ise benzer düzeyde bir gelişim kaydettiği söylenebilir. Değerlendirmelere kontrol grubu öğrencilerine göre bakıldığında; 1. öğrencinin 2.7'den 3.1'e, 2. öğrencinin 2.4'ten 3.4'e, 3. öğrencinin 2.5'ten 3.2'e ve 4. öğrencinin 2.6'dan 3.5'e çıktığı görülmüştür. Kontrol grubu öğrencilerinin benzer düzeyde bir gelişim gösterdiği görülmektedir fakat ortalama bakımından deney grubunun gerisinde kaldığı söylenebilir.

Tablo 4.2. 2. ünite öğrenci gelişim tablosu ve grafiği.

	2. Ünite													
	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta	9. Hafta	10. Hafta	11. Hafta	12. Hafta	13. Hafta	14. Hafta	15. Hafta	16. Hafta	17. Hafta	18. Hafta
Dö1	5,1	5,2	5,7	5,9	5,8	5,9	6,2	6,4	6,5	6,5	6,5	6,7	6,9	7,1
Dö2	3,5	3,9	4,3	4,2	4,2	4,4	4,9	4,7	5,0	5,2	5,4	5,5	5,8	5,8
Dö3	3,5	3,6	3,9	4,2	4,4	4,6	4,6	4,7	4,9	5,5	5,2	5,4	5,5	5,5
Dö4	4,6	5,1	5,4	5,2	5,4	5,6	5,8	5,7	5,9	6,2	6,2	6,4	6,5	6,5
Den. Ort.	4,2	4,5	4,8	4,9	4,9	5,1	5,4	5,4	5,6	5,9	5,8	6,0	6,2	6,2
Kö1	3,5	3,9	3,8	4,0	3,8	4,3	4,1	4,5	4,5	4,7	4,7	4,5	4,7	4,8
Kö2	3,3	3,5	3,3	3,4	3,7	4,0	4,2	4,5	4,1	4,3	4,5	4,8	4,6	5,0
Kö3	3,5	3,6	3,6	3,9	3,8	4,0	4,2	4,3	4,2	4,5	4,7	4,5	4,9	5,3
Kö4	3,5	3,6	3,8	3,9	4,3	4,2	4,1	4,3	4,5	4,4	4,6	4,6	4,5	4,7
Kont. Ort.	3,4	3,7	3,6	3,8	3,9	4,1	4,1	4,4	4,3	4,5	4,7	4,6	4,7	5,0

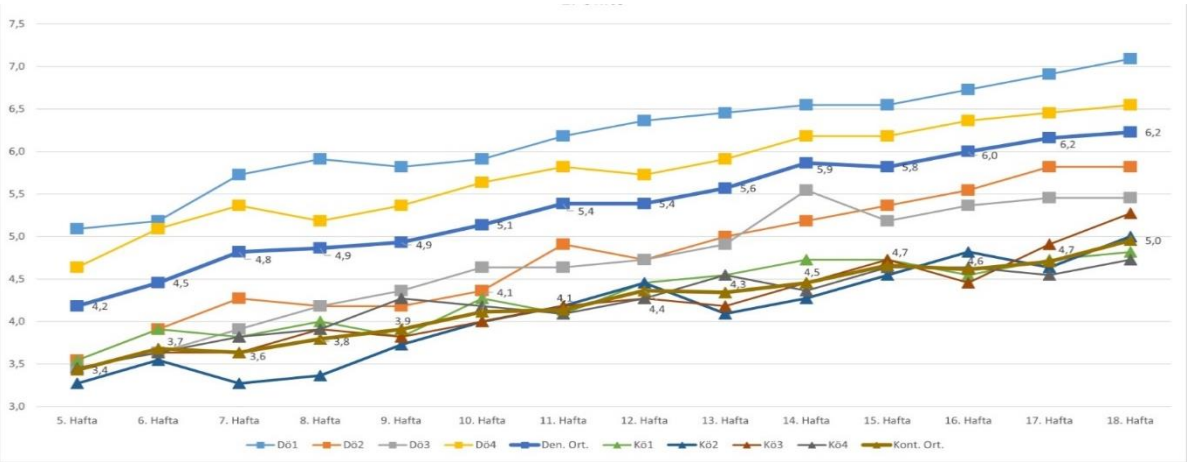

Taslak öğretim programının 2. ünitesi 14 haftadan oluşmaktadır. Bu 14 haftalık uygulama sürecinde deney grubu öğrencilerinin 4.2 ortalamadan 6.2 ortalamaya, kontrol grubu öğrencilerinin ise 3.4 ortalamadan 5.0 ortaya çıktıkları görülmektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin temel beceriler aşamasında deney grubu öğrencilerine göre ortalama bakımından oldukça düşük kaldığı söylenebilir. Değerlendirmelere deney grubu öğrencilerine göre bakıldığında; 1. öğrencinin 5.1'den 7.1'e, 2. öğrencinin 3.5'ten 5.8'e, 3. öğrencinin 3.5'ten 5.5'e ve 4. öğrencinin 4.6'den 6.5'e çıktığı görülmüştür. Bu 4 deney grubu öğrencisi içerisinde 2 ve 3 numaralı öğrencilerin, 1 ve 4 numaralı öğrenciler göre daha az ilerlediği görülmektedir. 1 ve 4 numaralı deney grubu öğrencilerinin diğerlerine göre pozitif anlamda ayrıştığı ve birbirine yakın bir gelişim gösterdikleri söylenebilir. Değerlendirmelere kontrol grubu öğrencilerine göre bakıldığında; 1. öğrencinin 3.5'ten 4.8'e, 2. öğrencinin 3.3'ten 5.0'e, 3. öğrencinin 3.5'ten 5.3'e ve 4. öğrencinin 3.5'ten 4.7'e çıktığı görülmüştür. Kontrol grubu öğrencilerinin ortalamalarının birbirine yakın olduğu, pozitif ya da negatif anlamda hiçbir öğrencinin ayrışmadığı ve deney grubu öğrencilerine göre daha az ilerledikleri söylenebilir.

Tablo 4.3. 3. ünite öğrenci gelişim tablosu ve grafiği.

	3. Ünite							
	19. Hafta	20. Hafta	21. Hafta	22. Hafta	23. Hafta	24. Hafta	25. Hafta	26. Hafta
Dö1	7,1	7,3	7,3	7,6	7,5	7,5	7,8	7,6
Dö2	5,8	6,0	6,1	6,1	6,7	6,7	7,0	7,0
Dö3	5,4	5,5	5,8	6,1	6,0	6,2	6,0	5,9
Dö4	6,7	6,5	6,8	6,9	6,9	6,9	7,0	6,9
Den. Ort.	6,3	6,3	6,5	6,7	6,8	6,8	7,0	6,9
Kö1	5,2	5,4	5,6	5,2	5,6	5,8	5,5	5,7
Kö2	4,8	4,8	4,9	4,7	5,1	5,2	5,0	5,3
Kö3	5,2	5,0	5,0	5,2	5,3	5,4	5,2	5,4
Kö4	4,9	5,1	5,1	5,1	5,5	5,5	5,8	5,7
Kont. Ort.	5,0	5,1	5,2	5,0	5,4	5,5	5,4	5,5

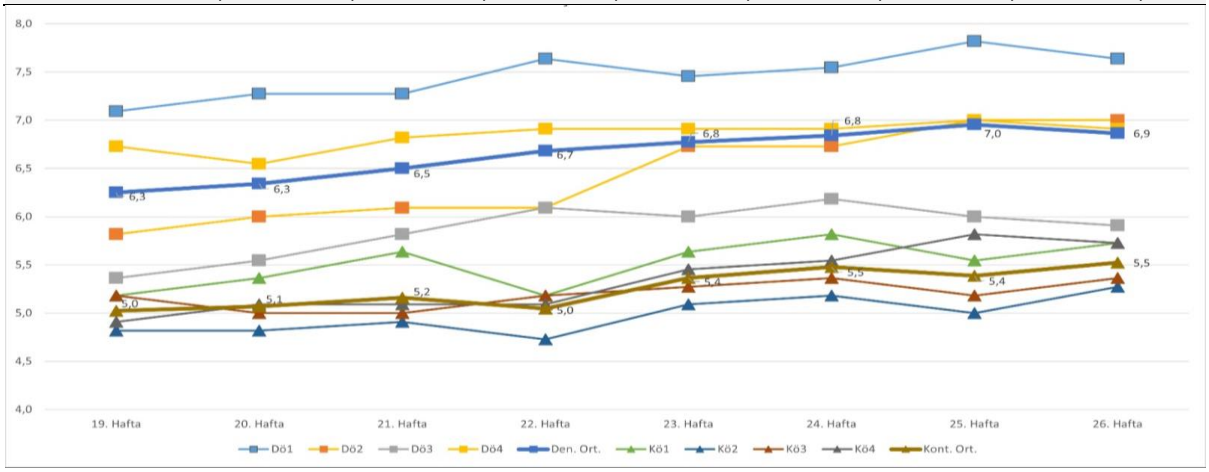

Taslak öğretim programının 3. ünitesi 8 haftadan oluşmaktadır. Bu 8 haftalık uygulama sürecinde deney grubu öğrencilerinin 6.3 ortalamadan 6.9 ortalamaya, kontrol grubu öğrencilerinin ise 5.0 ortalamadan 5.5 ortaya çıktıkları görülmektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin süsleme tekniklerinin eğitimi aşamasında deney grubu öğrencilerine göre ortalama bakımından oldukça düşük kaldığı söylenebilir. Değerlendirmelere deney grubu öğrencilerine göre bakıldığında; 1. öğrencinin 7.1'den 7.6'e, 2. öğrencinin 5.8'ten 7.0'e, 3. öğrencinin 5.4'ten 5.9'e ve 4. öğrencinin 6.7'den 6.9'a çıktığı görülmüştür. 1 numaralı öğrencinin 2, 3 ve 4 numaralı öğrencilere göre daha iyi bir ilerleme kaydettiği görülmektedir. 2 ve 4 numaralı öğrencilerin benzer düzeyde bir gelişim gösterdiği, 3 numaralı öğrencinin ise diğerlerine göre daha az ilerleme kaydettiği söylenebilir. Değerlendirmelere kontrol grubu öğrencilerine göre bakıldığında; 1. öğrencinin 5.2'den 5.7'ye, 2. öğrencinin 4.8'den 5.3'e, 3. öğrencinin 5.2'den 5.4'e ve 4. öğrencinin 4.9'dan 5.7'ye çıktığı görülmektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin birbirine yakın şekilde gelişim gösterdiği ve deney grubu öğrencilerine göre oldukça az ilerleme kaydettikleri söylenebilir.

Tablo 4.4. 4. ünite öğrenci gelişim tablosu ve grafiği.

	4. Ünite									
	27. Hafta	28. Hafta	29. Hafta	30. Hafta	31. Hafta	32. Hafta	33. Hafta	34. Hafta	35. Hafta	36. Hafta
Dö1	7,5	7,7	7,8	7,9	7,7	8,0	8,2	8,3	8,4	8,3
Dö2	6,8	7,1	7,1	7,2	7,3	7,5	7,5	7,5	7,6	7,5
Dö3	6,2	6,4	6,4	6,7	6,7	6,8	6,9	6,9	6,9	7,0
Dö4	7,0	7,1	7,4	7,5	7,5	7,5	7,5	7,6	7,5	7,6
Den. Ort.	6,9	7,1	7,2	7,3	7,3	7,5	7,5	7,6	7,6	7,6
Kö1	5,7	5,5	6,0	6,2	6,3	6,5	6,5	6,7	6,8	7,0
Kö2	5,3	5,3	5,5	5,3	5,5	5,5	5,4	5,5	5,5	5,6
Kö3	5,1	5,5	5,5	5,8	5,6	5,8	5,8	5,7	6,1	6,3
Kö4	5,9	5,8	6,1	6,4	6,3	6,4	6,3	6,5	6,5	6,6
Kont. Ort.	5,5	5,5	5,8	5,9	5,9	6,0	6,0	6,1	6,2	6,4

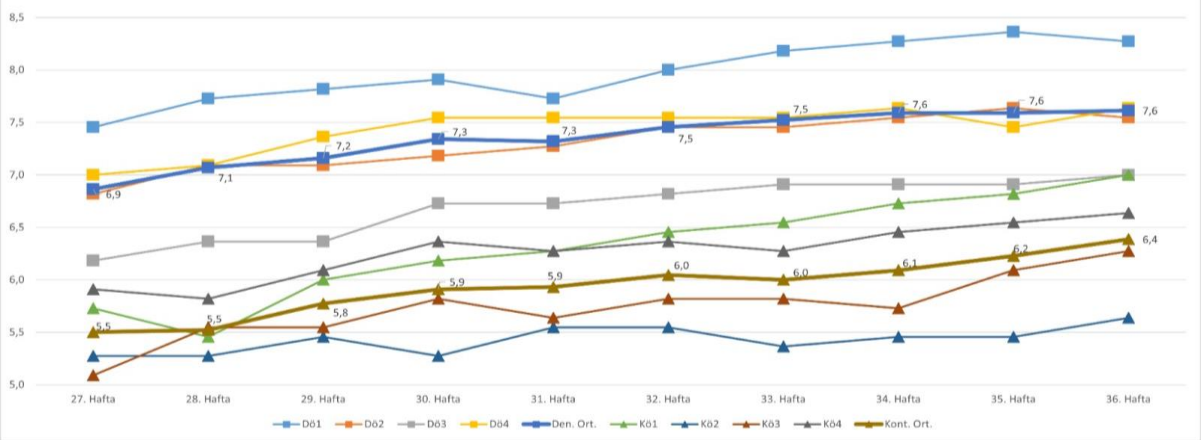

Taslak öğretim programının 4. ünitesi 10 haftadan oluşmaktadır. Bu 10 haftalık uygulama sürecinde deney grubu öğrencilerinin 6.9 ortalamadan 7.6 ortalamaya, kontrol grubu öğrencilerinin ise 5.5 ortalamadan 6.4 ortalamaya çıktıkları görülmektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin 4. ünitede deney grubu öğrencilerine göre ortalama bakımından düşük kaldığı söylenebilir. Değerlendirmelere deney grubu öğrencilerine göre bakıldığında; 1. öğrencinin 7.5'ten 8.3'e, 2. öğrencinin 6.8'den 7.5'e, 3. öğrencinin 6.2'den 7.0'ye ve 4. öğrencinin 7.0'den 7.6'ya çıktığı görülmektedir. 1 numaralı öğrencinin 2, 3 ve 4 numaralı öğrencilere göre daha iyi bir ilerleme kaydettiği söylenebilir. 2 ve 4 numaralı öğrencilerin benzer düzeyde bir gelişim gösterdiği, 3 numaralı öğrencinin ise diğerlerine göre daha az ilerleme kaydettiği söylenebilir. Değerlendirmelere kontrol grubu öğrencilerine göre bakıldığında; 1. öğrencinin 5.7'den 7.0'ye, 2. öğrencinin 5.3'ten 5.6'ya, 3. öğrencinin 5.1'den 6.3'e ve 4. öğrencinin 5.9'dan 6.6'ya çıktığı görülmektedir. 2 numaralı öğrencinin diğerlerine göre oldukça az bir ilerleme kaydettiği söylenebilir. 1, 3 ve 4 numaralı öğrencilerin ise benzer düzeyde bir ilerleme kaydettikleri söylenebilir.

4.3.2. Denencelere ait bulgular

Araştırmanın birinci denencesi olan "Deney grubu ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları arasında fark vardır" önermesi ile ilgili bulgular aşağıda tablo ve yorumları olarak yer almaktadır.

Tablo 4.5. Deney grubu ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları

Kolmogorov-Smirnov						
	Grup	**N**	**Ort**	**Std. Sap.**	**Kolmogorov-Smirnov Z**	**P**
Deney	SonT	4	130,25	7,04	,472	,979
	KalıcılıkT	4	124,50	5,45	,480	,976

Yukarıdaki tabloya göre deney grubu ön test puanları tüm öğrencilerde 0 olduğu için ön test ve son test arasında istatistiksel çalışmaya gerek kalmaksızın fark olduğu görülmektedir. Deney grubu son test ve kalıcılık testlerinin karşılaştırılması için nanparametrik testlerden Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmış ve bu test sonucunda son test deney grubu ortalaması 130,25 standart sapması 7,04 kalıcılık testi deney grubu ortalaması 124,50 standart sapması 5, 45 bulunmuştur. Son testlere ait Kolmogorov-smirnov Z değeri ,472 P değeri ,979 bulunmuş ve son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı bir farkın oluşmadığı görülmüştür. Bu da göstermektedir ki uygulanan program öğrenmede kalıcı bir nitelik göstermektedir.

Araştırmanın ikinci denencesi olan "Kontrol grubu ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları arasında fark vardır" önermesi ile ilgili bulgular aşağıda tablo ve yorumları olarak yer almaktadır.

Tablo 4.6. Kontrol grubu ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları

Kolmogorov-Smirnov						
	Grup	**N**	**Ort**	**Std. Sap.**	**Kolmogorov-Smirnov Z**	**P**
Kontrol	SonT	4	99,00	10,61	,649	,793
	KalıcılıkT	4	95,25	9,60	,604	,860

Kontrol grubu ön test puanları tüm öğrencilerde 0 olduğu için ön test ve son test arasında istatistiksel çalışmaya gerek kalmaksızın fark olduğu görülmektedir. Kontrol grubu son test ve kalıcılık testlerinin karşılaştırılması için nanparametrik testlerden Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmış ve bu test sonucunda son test kontrol grubu ortalaması 99,00 standart sapması 10,61 kalıcılık testi kontrol grubu ortalaması 95,25 standart sapması 9,60 bulunmuştur. Son testlere ait Kolmogorov-smirnov Z değeri ,649 P değeri ,793 bulunmuş ve son test ile kalıcılık testi

arasında anlamlı bir farkın oluşmadığı görülmüştür. Bu da göstermektedir ki var olan ve uygulanan programın öğrenilen kısmının kalıcı bir nitelik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın üçüncü denencesi olan "Deney ve kontrol grubu son-test sonuçları arasında fark vardır" önermesi ile ilgili bulgular aşağıda tablo ve yorumları olarak yer almaktadır.

Tablo 4.7. Deney ve kontrol grubu ön-test, son-test ve kalıcılık testi sonuçları

Mann-Whitney U Testi							
	Grup	**N**	**Sıra Ort.**	**Sıralar Toplamı**	**U**	**Z**	**P**
Sontest	Deney	4	6,50	26,00	,000	-2,309	**,029**[b]
	Kontrol	4	2,50	10,00			

Uygulanan program sonucunda öğrenmelerin deney ve kontrol gruplarında nasıl ilerlediğine yönelik bulgular için Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Uygulanan istatistiksel işlem sonucunda deney grubu sıralar ortalaması 6,50 sıralar toplamı 26,00 kontrol grubu sıralar ortalaması 2,50 sıralar toplamı 10,00 olarak bulunmuştur. Bu değerler sonucunda ortaya çıkan U değeri 0,00 Z değeri-2,309 ve anlamlılık değeri ,029 olarak bulunmuştur. Bu değerlerde göstermektedir ki programın uygulandığı deney grubu anlamlı düzeyde kontrol grubundan farklılık göstermektedir. Denen temiz olan "Deney ve kontrol grubu son-test sonuçları arasında fark vardır" ifadesi yapılan çalışma sonucunda doğrulanmıştır.

Araştırmanın dördüncü denencesi olan "Taslak öğretim programı, kazanımlara ulaşılması açısından etkilidir" önermesi ile ilgili bulgular aşağıda yer almaktadır.

İstatistiksel işlemler doğrultusunda test edilen diğer 3 denence, araştırmacı takip formları ve öğretmen görüşleri göstermektedir ki uygulanan program hem öğrenme açısından hem de bilgilerin kalıcılığı açısından etkili olmuştur.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar kapsamında ulaşılan sonuçlara, bu noktada ulaşılan sonuçların benzer ya da yakın araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığı tartışma bölümü ve araştırma kapsamındaki önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Güzel Sanatlar Lisesi "Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programı", görüşme yöntemi kullanılarak 6 ana başlık ekseninde 22 soru ile incelenmiştir. Mevcut programın değerlendirilmesine yönelik oluşturulan ana başlıklar; "kanunun fiziki özellikleri, duruş-tutuş ve çevre materyallerle ilgili kazanımlar", "mandalların tanıtımı ile ilgili kazanımlar", "temel becerilerle ilgili kazanımlar", "makamlarla ilişkilendirilmiş kazanımlar", "süsleme tekniklerine yönelik kazanımlar" ve "usullerle ilişkilendirilmiş kazanımlar" şeklinde kazanım konularına göre sınıflandırılmıştır. 3 uzman ve 13 GSL kanun eğitimcisinin katılımıyla gerçekleştirilen görüşmelerde öğretim programında yer alan toplam 68 kazanım değerlendirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen çıktılar doğrultusunda alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcilerinin mevcut programın değerlendirilmesine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi aşağıda yer almaktadır:

Kanunun yapısal özellikleri, duruş-tutuş ve çevre materyallerle ilgili kazanımların değerlendirilmesinde; bu konuların kaç kazanımla ifade edilebileceği ve kaç ders saati ayrılması gerektiği sorularına cevap aranmıştır.

Alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcilerinin katılımıyla yapılan incelemelerde mevcut öğretim programının ünite, konu ve kazanımlarına yönelik en çok eleştiri alan bölümü başlangıç aşaması olmuştur. Tüm görüşmeciler, hiçbir psikomotor beceriye yer verilmeden ilk 7 kazanımın sadece bilişsel konulara ayrılmasının doğru olmadığı ve bu konular için 7 ders saatinin oldukça fazla olduğu görüşünde birleşmektedir. Duruş-tutuş ve yüzük-mızrap kullanımının öğretildiği ilk aşamadan hemen sonra mızrap çalışmalarının başlatılması gerektiği, nota sehpası, ayaklık, tellerin hangi malzemeden yapıldığı ve burguların konik yapısı gibi bilişsel düzey becerilerine kısaca değinilmesinin yeterli olacağı, bu bilgilerin öğrencilere temel bir anlayış sağlayacağı ve daha fazla ayrıntının ilerleyen aşamalarda verilmesi gerektiği görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir. Hiçbir psikomotor beceriye yer verilmeksizin sadece

bilişsel düzey konularının 7 ders boyunca işlenmesinin öğrenciler için sıkıcı olabileceği, bilişsel konuların ilk birkaç derste kısaca işlenmesinin hemen ardından mızrap çalışmalarının başlatılması gerektiği ve bir sonraki derse kadar öğrencinin çalışması gereken psikomotor beceriler konusunda ödevlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Belirtilen görüşler, öğrencilerin pratik becerilerini erken aşamalarda geliştirmelerini sağlayarak müzikal yeteneklerini daha hızlı bir şekilde ilerletmelerine olanak tanıyabilir.

Görüşmecilerin büyük çoğunluğu, bilişsel konuların 7 kazanımla ifade edilmesinin bir problem teşkil etmediğini ancak asıl problemin bu kazanımlara ayrılan sürenin olduğunu ifade etmişlerdir. Başlangıç aşamasında bu konuların mutlaka yer alması gerektiği fakat 7 ders boyunca bu konuların işlenmesinin çalgı eğitiminin doğasına aykırı olduğu vurgulanmıştır. Dolayısıyla eğitimciler programda belirlenen ders sürelerine uymadığını ve söz konusu bilişsel becerileri 1 ya da 2 derste işleyerek mızrap çalışmalarına geçtiğini ifade etmişlerdir.

Çalgı eğitimi bilişsel duyuşsal ve psikomotor becerilerin harmanlandığı bir eğitim sürecini kapsamaktadır. Elbette söz konusu bilişsel kazanımlara çalgı eğitiminde ihtiyaç vardır ve öğrencinin çalgısını detaylı şekilde tanıması gerekir fakat bu tip kazanımlar uygulama süreci ile harmanlanırsa psikomotor becerilerle ilgili zaman kaybı yaşanmamış olur. Araştırmanın bulguları ve literatürde ulaşılan sonuçlar da bu görüşü destekler niteliktedir. Örneğin; Kalıver'in Türk müziği çalgı eğitiminde kullanılan metotların incelenmesine yönelik araştırmasında, başlangıç düzeyi çalgı eğitim metotlarında en çok aranan ve tercih edilen içerikler arasında duruş-tutuş bilgisi, çalgı bilgisi ve teknik bilgileri içeren kaynakların yer aldığı tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu görüşün, yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının mesleki tecrübesini temsil etmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla beceri alanları arasında çalgı eğitimine uygun bir dağılım yapılmasının eğitimde kaliteyi artıracağı düşünülmektedir. Öğrenci ilk desten itibaren bir yandan mızrap vuruşlarını öğrenirken bir yandan da çalgısının tarihçesini ve fiziki özelliklerini tanıyabilir. Başlangıç aşamasında bu kadar uzun bir sürenin çalgının tanıtımı için kullanılması zaman kaybı olarak nitelendirilebilir.

Araştırmanın deneysel aşamasında yürütülen derslerde bilişsel konuların işlenmesi sırasında öğrencilerin dikkatlerinin dağınık olduğu, bunun sebebinin ise bir an önce çalgıyla temasa geçme eğiliminden kaynaklandığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla bilişsel konuların çalgı eğitiminin başlangıç aşamasından itibaren yer alması gerektiği fakat başlangıç sürecinin

ağırlıklı olarak psikomotor becerilere odaklanılarak yürütülmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bağlamda alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşlerine, ayrıca literatürde ulaşılan bulgulara göre mevcut öğretim programının başlangıç aşaması bakımından yeterli niteliklere sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalgı eğitimi, bilişsel duyuşsal ve psikomotor becerilerin harmanlandığı bir eğitim süreci olması bakımından beceri alanları arasında çalgı eğitimine uygun bir dağılım yapılmasının eğitimde kaliteyi artıracağı düşünülmektedir. Alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcilerinin eleştiri ve tavsiyelerinden faydalanılarak oluşturulan taslak öğretim programında, söz konusu eleştiriler göz önüne alınarak ilk dersten itibaren bilişsel becerilerin yanı sıra psikomotor becerilere de yer verilmiştir.

Mandalların tanıtımı ile ilgili kazanımların değerlendirilmesinde; bu konunun kaç kazanımla ifade edilebileceği ve kaç ders saati ayrılması gerektiği sorularına cevap aranmıştır.

Mevcut öğretim programının 2. ünitesinde sadece mandalların tanıtımı yapılmıştır. Mandalların tanıtımı toplamda 7 kazanımla yapılmış olup söz konusu kazanımların tamamı bilişsel düzeydedir. Tüm görüşmeciler mandalların tanıtımı ile ilgili kazanımların sadece bilişsel düzeyde olmaması ve mandal öğretiminin uygulamalarla desteklenerek sürdürülmesi gerektiği görüşünde birleşmektedir. Ayrıca mandal konusu için 7 kazanımın ve bu konu için ayrılan 8 dersin fazla olduğu, mandal tanıtımının bilişsel düzeyde kısaca yapılmasının ardından alıştırma ve etüt uygulamaları sürecine yayılması gerektiği görüşü vurgulanmıştır.

Görüşmecilerin tamamı mandal sisteminin öğretiminde genel olarak geleneksel yöntemi kullandığını belirterek, mandal konusunun programda gereksiz detaylara boğulduğu ve mandal sisteminin öğretimi için 1 ya da 2 dersin yeterli olacağı görüşünde birleşmektedirler. Mandal sisteminin öğretiminde geleneksel yöntemde olduğu gibi mandalların boşluksuz ve boşluklu olarak tanıtılmasının ilk aşamada için yeterli olacağı, detayların öğrencinin ilerleyişine göre eğitimci tarafından uygun görülen zamanlarda aktarılması gerektiği görüşmeciler tarafından belirtilmiştir. Söz konusu bilişsel konuların işleniş biçimi ile ilgili genel görüş, başlangıçta bu konulara uzun bir süre ayırmak yerine, 9. sınıf sürecine yayılması gerektiği yönündedir.

Mandal sisteminin öğretimi konusunda geleneksel yöntem, oldukça basit ve anlaşılır olması sebebiyle kanun eğitimcileri tarafından genel olarak kabul gören bir eğitim yaklaşımdır. Bu yöntemde önce boşluksuz mandala sahip perdeler tanıtılır ve boşluksuz mandallardan yola

çıkılarak diğer perdeler de kolayca tanınmış olur. Mandal sisteminin tanıtımı konusunda geleneksel yöntemin daha pratik ve kalıcı bir öğrenme sağlayacağı düşünülmektedir.

Kanun çalgısının perde sistemini oluşturan mandalların tanınır hale gelmesi başlangıçta belli bir süreç almaktadır. Bu konuya sadece bilişsel düzeyde yer verildiğinde uygulama alanı eksik kalmakta ve tam öğrenme gerçekleşmemektedir. Başlangıçta öğrenci öncelikle mızrap vuruşlarını öğrenmeli, inici çıkıcı basit yürüyüşleri uygulamalı, bunları uygularken bir yandan da mandalları tanımalı ve etütler içinde geçen basit mandal değişikliklerini uygulamalıdır. Dolayısıyla ağırlıklı olarak psikomotor beceri içeren mandal kullanımı, temel beceriler aşamasına yayılarak sürdürülmesi gereken bir konudur. Çünkü müzikte arıza (diyez-bemol) değişikliği olağan bir konudur ve kanunda arıza değişikliklerinin uygulanması mandal sisteminin işlevini kavramakla mümkün olabilmektedir. Bu sebeple taslak öğretim programı önerisinde mandal sisteminin tanıtımı için bilişsel düzeyde 1 adet kazanıma yer verildikten sonra basit arıza değişiklikleri içeren çalışma parçalarıyla (alıştırma, etüt) uygulamalara geçilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler de bu çıkarımları desteklemektedir.

Mandalların tanıtımı ile ilgili bazı kazanımların hem ifade hem de öğretim yöntemi bakımından problemli olduğu görüşmeciler tarafından belirtilmiştir. İfade ve öğretim yöntemi bakımından problemli sayılabilecek kazanımlara örnek olarak aşağıdaki kazanımlar gösterilebilir.

"9.2.1.3. Fa ve do seslerindeki mandal şeklinin fa ve do natürel seslerini verdiğini kavrar".

Bu kazanımda neyin ifade edildiği açıkça anlaşılamamaktadır. Kanunun mandal sistemi genel olarak "boşluksuz" ve "boşluklu" tanımlarıyla gruplandırılmıştır. Boşluksuz grubuna giren "fa" ve "do" perdeleri bu kazanımda söz konusu edilmiş fakat mandalların açık ya da kapalı konumda olduğunu belirtmeksizin kazanım ifadesinde yer alan "natürel" terimi kullanılmıştır. Kazanım ifadesinden dolaylı olarak çıkarılan anlama göre bu kazanımda verilmek istenen bilginin "9.1.4.1. Aralarında boşluk bulunmayan mandal gruplarını gösterir." ve "9.1.4.2. Aralarında boşluk bulunan mandal gruplarını gösterir." Kazanımlarında verildiği görülmektedir.

"9.2.2.1. Aralarında boşluk bulunan mandal gruplarını boşluktan sol tarafı kalkık sağ tarafı yatık olacak şekilde ayarlar."

Bu kazanımda anlatılmak istenenin, "boşluksuz mandalların natürel düzene ayarlanması" konusunu kastettiğini dolaylı olarak anlıyoruz. Bu noktada kazanım ifadesinin açık ve anlaşılır olmadığını söylemek mümkün. "Aralarında boşluk bulunan" ve "Aralarında boşluk bulunmayan" ifadelerin yerine "boşluklu" ve "boşluksuz" ifadelerinin kullanılmasının daha anlaşılır olduğu düşünülmektedir. Ayrıca mandalların hareket sahasını tarif ederken "kalkık" ve "yatık" terimleri yerine "açık" ve "kapalı" terimlerinin kullanılmasının daha anlaşılır olduğu düşünülmektedir.

"9.2.2.2. Ayarlanan mandalların da natürel sesleri verdiğini kavrar."

Bu kazanımda bir önceki kazanıma atıf yapılmıştır. Bir önceki kazanımdan dolaylı olarak çıkarılan anlama göre; mandalların natürel düzene ayarlandığı anlaşılmakta ve 9.2.2.2. numaralı kazanımda yer alan "natürel sesleri verdiğini kavrar" ifadesi ile 9.2.2.1. numaralı kazanıma atıf yapıldığı gözlemlenmiştir. Kazanım ifadelerinin başlı başına bir hedefi kapsaması gerektiği prensibinden hareketle bu yaklaşımın doğru olmadığı düşünülmektedir. Ayrıca boşluksuz mandal grubu konusu, daha önceki kazanımlarda yer almasına rağmen tekrar söz konusu edilmiştir.

Temel becerilerle ilgili kazanımlar konusunda aşağıdaki sorularına cevap aranmıştır.

- Size göre temel beceriler eğitimi nasıl olmalı?
- Temel becerilerle ilgili kazanımlar açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmiş midir?
- Temel becerilerle ilgili kazanımlar çalgı eğitiminin niteliklerine ve basamaklarına uygun mudur?
- Temel becerilerle ilgili kazanımlar sistematik bir yapıya (basitten karmaşığa, parçadan bütüne) sahip midir?
- Temel beceriler için ayrılan süre (8 saat) yeterli midir? Size göre bu bölüm için ne kadar süre ayrılmalı?

Temel beceriler eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda görüşmeciler, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar göz önüne alınarak bu aşamanın ortalama 1 yıllık bir sürece yayılması gerektiği konusunda hemfikirdir. Bazı öğrencilerin temel beceriler aşamasını kısa bir sürede tamamladığı, bazı öğrenciler için bu sürecin 1 yılı aştığı fakat genel olarak bu aşamanın ortalama 1 yılı bulduğu belirtilmiştir. Bu 1 yıllık süreçte öğrencinin çalgının fiziksel özelliklerini tanımasının yanı sıra mızrap vuruşlarını kavraması, mandalları tanıması ve uygulamalı olarak kullanması, belli başlı usulleri öğrenmesi, makam dizilerini tanıması ve makam dizilerine göre mandal düzenlerini uygulaması gerektiği görüşmeciler tarafından vurgulanmıştır.

Görüşmecilerin çoğunluğu, mızrap vuruş çalışmalarının başlangıçta tek tel üzerinde yapılması gerektiği ve bu aşama tamamlandıktan sonra diğer tellere geçmesi gerektiği görüşündedir. Bu süreçte basit yürüyüş prensipleri içeren alıştırmalar ve makamsal etütlerin kullanılmasının önemli olduğu, bunların yanı sıra başlangıç seviyesine uygun basit eserlerin veya eser bölümlerinin de kullanılabileceği önerilen görüşler arasındadır. Ayrıca başlangıç aşamasında kullanılan çalışma parçaları ya da eser notalarında sağ ve sol mızrap sembollerinin mutlaka yer alması gerektiğine dikkat çekilmiş, öğrencilerin ders dışında yaptıkları çalışmalarda bu sembollere bakarak uygun mızrap kombinasyonlarını uygulamaları ve pratik kazanmaları gerektiği görüşmeciler tarafından vurgulanmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin düzenli çalışmaları ve doğru mızrap kombinasyonlarına alışmaları, ilerlemelerini destekleyen faktörler olması sebebiyle eğitim sürecinde kullanılacak çalışma parçalarında (alıştırma, etüt) gerekli sembollerin mutlaka yer alması gerektiği düşünülmektedir. Çalgı eğitiminin uzun soluklu bir süreç olduğu, bu aşamanın acele edilmeden sağlam temellere oturtulması gerektiği, başlangıç aşamasında kazanılan becerilerin ileri düzey becerilere temel oluşturması bakımından oldukça önemli olduğu ve bu sebeple temel konulara hâkim olunmadan eser icrasına geçilmemesi gerektiği görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir. Araştırmanın katılımcılarından olan Göksel Baktagir, kanun eğitiminin temel beceriler aşamasına yönelik yaklaşımını şu sözlerle ifade etmektedir.

> *"Öncelikle belirtmek isterim ki biz paha biçilemez bir derya musikiye sahibiz. Musikimizdeki o ince kalbi sesler, ince ayrıntılar, tavır ve üslup gibi detaylar saz eserlerimizde mevcut. Fakat biz kanun eğitimine doğrudan bu eserlerle başlarsak yanılgıya düşmüş oluruz. Eser icrasına geçmeden önce öğrencinin temel teknik konularda asgari düzeyde bir beceri geliştirmesi ayrıca makam ve usul konularında temel düzeyde de olsa bilgi sahibi olması gerekir. Bunun için de öğrencinin bir yılı kapsayan bir hazırlık sürecine ihtiyacı vardır. Emekleme dönemi olarak nitelendirdiğim bu bir yıllık süreçte temel mızrap vuruşlarından başlamak üzere çeşitli teknik beceriler, mandal kullanımı, makam, usul, gibi eser icrası için gerekli olan becerileri geliştiren etütler kullanılarak asgari düzeyde bir hakimiyet sağlanmalıdır. Bu bahsettiğim teknik ve teorik konular etüt vasıtasıyla melodik bir yapı içinde verildiğinde öğrenci kolayca anlayabiliyor. Dolayısıyla başlangıç aşamasında Türk musikisinin melodik ve ritmik yapısına uygun, aynı zamanda teknik zorlukların aşılmasına yönelik oluşturulmuş etütler kullanılırsa, eser icrasına geçildiğinde öğrenci zorlanmadan uyum sağlayacaktır. Bu benim naçizane değerlendirmem. Ben bu bakış açısıyla öğrencilerin*

gelişimini destekleyecek etütler yazıyorum. Bu etütler bazen bir mızrap kalıbını öğretmek, bazen bir makamın dizisini tanıtmak, bazen de çeşitli teknik zorlukların aşılmasını kolaylaştırmak amacıyla ortaya çıkıyor. Halihazırda yürütmekte olduğum eğitim süreçlerinde, üretmiş olduğum bu materyalleri kullanıyorum ve oldukça olumlu dönütler alıyorum" (Baktagir, Görüşme, 16.07.2021).

Görüşmelerden elde edilen bulgular, temel beceri eğitiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda önemli bilgiler içermektedir. Görüşmecilerin büyük çoğunluğu GSL kanun eğitimcisi olması sebebiyle mevcut programın uygulanmasında aktif olarak rol almakta ve programın uygulanmasında problemler yaşadıklarını dile getirmektedirler. GSL kanun eğitimcileri, kendi öğrenim süreçleriyle mevcut programın öğretim sürecinin örtüşmediğini belirtmekte ve mevcut programda özellikle başlangıç aşamasının yeterli niteliklere sahip olmadığını vurgulamaktadır. Mevcut programının yetersiz kalması sebebiyle GSL kanun eğitimcileri kendi eğitim süreçlerini baz alarak eğitimi sürdürdüklerini dolayısıyla mevcut öğretim programını uygulamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda alan uzmanlarının ve GSL kanun eğitimcilerinin eleştiri ve önerileriyle oluşturulacak bir programla öğrencilerin temel becerileriler konusunda daha iyi gelişim gösterebilecekleri düşünülmektedir.

Temel beceriler aşaması, öğrencinin çalgı ile tanışması ve çalgı üzerinde yeterli düzeyde hakimiyet sağlamasını kapsayan bir aşama olması bakımından oldukça önemsenmesi gereken bir süreçtir. Bu süreçte öğrencinin daha çok psikomotor becerilere yönelik uygulamalar yaparak çalgının başlangıç aşamasında yaşanan zorlukların üstesinden gelmesi gerekir. Bu süreç sağlıklı bir şekilde tamamlanamazsa öğrencinin ilerleyen aşamalarda karşılaşacağı konulara ve uygulamalara uyum sağlaması da güçleşecektir. Bu sebeple temel becerilere yönelik kazanılması gereken tüm becerilerin hiçbir adım atlanmadan detaylı bir şekilde kazanımlara yansıtılması ve uygulamalarla pekiştirilerek kalıcı öğrenmelerin sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

Temel becerilerle ilgili kazanımların açık ve anlaşılır şekilde olup olmadığı konusunda görüşmecilerin tamamı, söz konusu kazanımların açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmediği konusunda hemfikirdir. Özellikle "9.3.1.1." numaralı kazanımda yer alan "iki farklı nota" ve "9.3.2.1." numaralı kazanımda yer alan "dört perde üzerinde çalışmalar" ifadelerinin anlaşılmadığı belirtilmiştir. Görüşmeciler, bu tür ifadeler kullanılacaksa bahsedilen iki notanın veya dört perdenin açıkça ifade edilmesi, ya da aralık olarak belirtilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. "9.3.3.1." numaralı kazanımda yer alan "Alt ve üst oktavdaki sol notalarını

gösterir" ifadesinin de problemli olduğu belirtilmiştir. Kanunda dört adet sol perdesi olduğu için kazanımda yer alan "alt ve üst oktav" şeklinde yapılan tarif net olarak anlaşılmamaktadır.

Temel becerilerle ilgili kazanımların çalgı eğitiminin niteliklerine ve basamaklarına uygun olup olmadığı konusunda görüşmecilerin tamamı, söz konusu kazanımları çalgı eğitiminin niteliklerine ve basamaklarına uygun bulmadığını ifade etmiştir. Bu görüşün ortaya çıkmasında en büyük etken, başlangıç aşamasının ilk 15 saatinde hiçbir psikomotor beceriye yer verilmeksizin sadece bilişsel düzeyde bilgilere odaklanılması olarak gösterilmiştir. Böyle bir eğitim yaklaşımının birçok açıdan yanlış olduğu ve bilgi düzeyindeki kazanımların psikomotor becerilerle desteklenmesi gerektiği görüşmeciler tarafından belirtilmektedir. Bu sebeple mevcut öğretim programının çalgı eğitiminin nitelik ve basamaklarına uygun olmadığı görüşü ortaya çıkmıştır. Bu görüşün ortaya çıkmasında etkili olan başka değerlendirmeler de yapılmıştır. Bu değerlendirmelere örnek olarak; kazanımlardan bazılarının açık ve anlaşılır olmaması, temel beceri eğitimi için yeterli sürenin ayrılmaması, kazanımlarda ifade edilen becerilerin geliştirilmesi için ders kitabının yeterli materyale sahip olmaması, yeteri kadar alıştırma ve etüde yer verilmeden eser icrasına geçilmesi gibi konular gösterilebilir.

Temel becerilerle ilgili kazanımların sistematik bir yapıya (basitten karmaşığa, parçadan bütüne) sahip olup olmadığı konusunda görüşmecilerin tamamı, söz konusu kazanımların sistematik bir yapıya sahip olmadığı görüşünde birleşmektedir. Görüşmeciler, temel becerilerin ifade edildiği 4 kazanımın ve bu konuya ayrılan ders süresinin yetersiz olduğunu ve bu aşamanın detaylı kazanımlara uygun süre verilerek işlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca bazı kazanımların açık ve anlaşılır olmaması, mevcut programın kazanımlarında ifade edilen becerilerin uygulaması için ders kitabının yeterli materyale sahip olmaması dolayısıyla sistematik bir yapıdan bahsetmenin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Bu bulgular, temel beceriler aşamasının sistematik bir yapıya sahip olmadığını ve ihtiyaç duyulan düzenlemelerin yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Eleştiri ve tavsiyeler doğrultusunda temel beceriler sürecinin daha kapsamlı bir şekilde ele alınması, kazanımların detaylandırılması, materyal ekinin zenginleştirilmesi ve bu kazanımların eğitimi için yeterli sürenin ayrılması gerektiği düşünülmektedir.

Temel beceriler için ayrılan sürenin yeterli olup olmadığı ve bu aşama için kaç saat ayrılması gerektiği konusunda görüşmecilerin çoğunluğu, temel beceriler için ayrılan 8 saatin yetersiz olduğunu ve bu aşamanın 9. sınıf sürecine yayılması gerektiğini belirtmektedir.

Süsleme teknikleriyle ilgili kazanımlar konusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Süsleme tekniklerine yönelik kazanımları yeterli buluyor musunuz?
- Ders kitabında ya da başka kaynaklarda size göre süsleme tekniklerine yönelik yeterli sayıda ve çeşitlilikte çalışma parçası (etüt, alıştırma, vd.) mevcut mudur?

Süsleme teknikleriyle ilgili kazanımların yeterliliği konusunda tüm görüşmeciler, söz konusu kazanımların ve bu tekniklere ayrılan sürecin yetersiz olduğu görüşünde birleşmektedir. Süsleme tekniklerinin Türk müziği tavır ve üslup özelliklerinin yansıtılmasında oldukça önemli olduğu görüşmeciler tarafından vurgulanmıştır. Süsleme tekniklerine yönelik eleştiri alan en önemli nokta, bu tekniklerin sadece söz konusu kazanımlarda ele alındığı ve gerek öğretim programında gerekse ders kitabında ilgili kazanımlar haricinde süsleme teknikleriyle ilgili hiçbir uygulamaya yer verilmemesi olmuştur. Başlangıç aşamasında süsleme tekniklerine basit uygulamalarla yer verilmesi gerektiği, buradaki amacın sadece öğrencinin bu tekniklerin sembollerini tanıması ve basit uygulamalar aracılığıyla temel düzeyde bir anlayış kazanması gerektiği, 9. sınıfta süsleme teknikleriyle ilgili edinilen temel bilgi ve becerilerin ilerleyen aşamalar için bir alt yapı oluşturacağı, süsleme teknikleriyle ilgili uygulamaların GSL eğitimi boyunca devam etmesi gerektiği ve ders kitabında yer alan gerek çalışma parçalarında gerekse eserlerde bu tekniklerin uygulamalarına yer verilmesi gerektiği görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir.

Literatürde karşılaşılan araştırmalarda süsleme tekniklerinin önemine yönelik bulgular tespit edilmiştir. Örneğin; Aslan'ın "Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerindeki Kanun Öğretimi Ders Kitaplarının İncelenmesi, Buna Dair Uzman Görüşleri ve Öneri Etüt Çalışmaları" adlı araştırmasında; ders kitaplarında yer alan süsleme teknikleri ile ilgili bilgi ve uygulamaların yeterli olmadığı, bu konuda gerekli iyileştirmelerin yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Başka bir örnek olarak Savaş'ın "Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik ve Yöntem Bakımından İncelenmesi" adlı çalışmasında; kanun eğitim sürecinde fiske, tremolo, çarpma, oktavlı çalma gibi süsleme tekniklerinin önemini vurgulamış ve bu tekniklerinin öğrencinin enstrümandan nitelikli bir tını elde etmesinde önemli bir rol oynadığı öğretim elemanları tarafından ifade edilmiştir.

Süsleme tekniklerinin incelemesini ve uygulama örneklerinin oluşturulmasını konu alan diğer bir çalışma; Toksoy'un "Kanun Eğitiminde Teknik Çalışma ve Süsleme Elemanlarını İçeren Etütler" adlı sanatta yeterlilik tezidir. Bu araştırmada; geleneksel süsleme teknikleri olan çarpma, tremolo, trill, fiske, fiskeli glisando ve mandal değiştirme teknikleri ayrıca modern teknikler olarak adlandırılan parmak kullanımı, akor-arpej tekniği, sağ el tremolosu, glisando, armonikler, bisbigliando, vibrato, portamento ve efekt niteliğindeki sesler gibi konular da ele alınmış, söz konusu tekniklerin eğitimine yönelik 60 adet "etüt" bestelenmiştir.

Görüşmeciler tarafından eleştiri alan diğer bir konu, süsleme teknikleri ile ilgili kazanımların açık ve anlaşılır olmamasıdır. Bilindiği gibi kanun icrasında farklı birkaç çeşit tremolo ve glisando uygulaması mevcuttur. Kazanım ifadelerinde ya da kazanım açıklamalarında ise hangi glisando ya da tremolo türü olduğu belirtilmeksizin sadece "tremolo" ve "glisando" ifadeleri kullanılmıştır. Görüşmeciler bu süsleme tekniklerinin öğretimi için düzenlenecek kazanımlarda hangi tekniğin kullanılacağının açıkça belirtilmesi gerektiği görüşündedir. Ayrıca kanun icrasında oldukça önemli bir yere sahip olan "çarpma" tekniğinin programda yer almadığı ve bu tekniğin de programa dahil edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bazı görüşmeciler tarafından "fiske" tekniğinin de programa dahil edilmesi gerektiği ifade edilmiştir fakat fiskenin uygulanabilmesi için öncelikle çarpma tekniğinin öğrenilmesi gerekir. Bu sebeple 9. sınıflarda fiske tekniğine yer verilmesine gerek olmadığı ve programın ilerleyen aşamalarında bu tekniğe geçilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Ders kitabında süsleme tekniklerine yönelik yeterli çalışma parçasının (alıştırma, etüt) olup olmadığı konusunda tüm görüşmeciler, süsleme tekniklerine yönelik yeterli çalışma parçasının bulunmadığı görüşünde hemfikirdir. Ders kitabının bu konuda yetersiz olmasından dolayı yayımlanmış bazı metotlarda buluna etütlerden ya da eserlerden faydalanıldığı ve literatürde bulunan uygulamalara benzer etüt ve alıştırmaların ders kitabında da bulunması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda süsleme tekniklerinin uygulaması yeterli materyal ekinin oluşturulması ve bu tekniklerin eğitimi için yeterli sürenin ayrılması gerektiği görüşü ağırlık kazanmaktadır.

Makamlarla ilişkilendirilmiş kazanımlar konusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Çalgı eğitimi dersinde makam öğretimi size göre ne ölçüde yer almalıdır? Makam eğitimi, çalgı dersinin doğrudan mı yoksa dolaylı konusu mudur?

- Özellikle 9. sınıflar göz önüne alındığında; öğrenciler makam öğretimi için hazırbulunuşluğa sahip midir?
- Eser icrasına geçmek için size göre yeterli düzeyde ön çalışma yapılmış mıdır?
- Çalışma parçalarının (etüt, alıştırma, vd.) melodik ve ritmik yapısı eserlerle uyumlu mudur?
- Öğrencilerin literatürde karşılaşacağı eser notaları göz önüne alındığında; transpoze icra eğitiminde eserlerin notasyonda transpoze edilmesini uygun buluyor musunuz? Neden?

Çalgı eğitimi dersinde makam öğretiminin ne ölçüde yer alması gerektiği konusunda görüşmecilerin çoğunluğu, makam eğitiminin kanun eğitiminde mutlaka yer alması gerektiği görüşünde hemfikirdir. Kanunun bir Türk müziği çalgısı olması sebebiyle Türk müziğinin teorik boyutunun da kanun eğitimine dahil edilmesi gerektiği düşüncesi, bu konuda ortak görüşe sahip görüşmecilerin ifadeleriyle ağırlık kazanmıştır. Bu bağlamda GSL'den mezun olan öğrencilerin lisans eğitiminde de Türk müziği kanun eğitimine devam etmesi göz önüne alındığında, makam eğitiminin gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Mevcut programın ders kitabında yer alan çalışma parçalarının (alıştırma, etüt, vd.) büyük bölümünün makamsal yapı içermediği tespit edilmiştir. Katılımcılar, bu konuya özellikle dikkat çekmiş ve öğrencilerin temel makam bilgilerine hâkim olmadığı için eser icrasına geçmekte güçlük yaşadığını ifade etmiştir. Bu sebeple başlangıç aşamasında temel mızrap vuruşlarının kavratılmasının hemen ardından basit makamlarda yazılmış etütler kullanılarak öğrencinin makam dizilerine ve mandal düzenlerine aşina olmaya başlaması gerektiği görüşmeciler tarafından belirtilmiştir. Başlangıçta öncelikle öğrencilerin batı müziği solfej dersinden aşina olduğu "do majör" ve "la minör" tonlarıyla ilişkilendirilerek "çargâh" ve "buselik" makamlarıyla makam eğitimine başlanması gerektiği, bu şekilde diğer alan dersleriyle de bağlantı kurularak kalıcı öğrenmelerin daha kolay gerçekleştirilebileceği görüşmeciler tarafından vurgulanan konular arasındadır. Bu bağlamda, başlangıç seviyesinde makam eğitiminin öğrencileri zorlamayacak şekilde düzenlenmesi gerektiği, bunun için de makamsal etütler veya eserler kullanılabileceği görüşü ön plana çıkmıştır. Literatürde bu görüşü destekleyen bulgulara ulaşılmıştır.

Örneğin; Savaş'ın kanun eğitiminin içerik ve yöntem bakımından incelenmesini ele aldığı araştırmasında; mandal kullanımı gerektirmediği için başlangıç aşamasında çargâh ve buselik makamlarının tercih edilmesi gerektiği, daha sonraki aşamalarda ise kürdi, rast, uşşak,

bayati, hüseyni, hicaz gibi basit makamlar üzerinde çalışmalar yapılması gerektiği araştırmanın katılımcıları olan lisans düzeyi öğretim elemanları tarafından ifade edilmiştir.

Toksoy'un süsleme tekniklerine yönelik çalışmasında yer alan etütlerde rast, hicaz, acemaşiran, muhayyerkürdi, hüseyni, segâh gibi basit makamlar kullanılmıştır. Başka bir örnek olarak Çelebi'nin kanun eğitimini içerik ve yöntem bakımından incelediği araştırmasında, başlangıç aşamasında tercih edilen makamların genel olarak basit makamlar olduğu tespit edilmiştir.

Görüşmelerde ön plana çıkan "makam eğitimi" ifadesinden detaylı bir makam eğitimi anlaşılmamalıdır. Burada öne çıkan görüş, başlangıç aşamasında makamların teorik ve seyir özelliklerine girilmeden sadece dizilerinin ve mandal düzenlerinin çalışma parçalarıyla söz konusu edilerek (alıştırma, etüt) ileri aşamalara yönelik bir teorik alt yapı oluşturulması olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda başlangıç seviyesinde makam eğitiminin öğrencileri zorlamayacak şekilde basit makam dizilerinin tanıtılması ve bunun için makamsal etütlerin veya uygun eserlerin kullanılabileceği görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir. Böylece ilerleyen aşamalarda eser icrasına geçildiğinde öğrenciler makam dizilerine ve mandal düzenlerine tamamen yabancı kalmadan uyum sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bazı görüşmeciler makam eğitiminin çalgı dersinin dolaylı bir konusu olduğunu ve makam eğitiminin ayrıca bir teorik derste verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca kanun eğitiminin başlangıç aşamasında daha çok teknik konulara odaklanılması gerektiği ve bu süreçte öğrencilerin zihninde karmaşaya sebep olabilecek konulara yer verilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Makamların seyir özelliklerinin ve mandal düzenlerinin kanun eğitiminin teknik yönlerini olumsuz etkileyebileceği ve bu nedenle çalgının teknik eğitimine odaklanılarak bu gibi teorik bilgilere yer verilmeden ilerlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Teorik bilgilerin pratiğe aktarılmaması durumunda, bilişsel düzeyde kazanılan bilgilerin kalıcı olmaması ve tam öğrenmenin gerçekleşmemesi durumu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda teorik olarak verilen makam eğitiminin çalgı aracılığı ile uygulamaya dökülmesi gerektiği de kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Bu görüşü destekleyen görüşmeciler bu konudaki kaygılarını "makam eğitiminin, kanun eğitiminin önüne geçmesi" olarak ifade etmişlerdir.

9. sınıf öğrencilerinin makam öğretimi için hazırbulunuşluğa sahip olup olmadığı konusunda görüşmecilerin çoğunluğu, 9. sınıf öğrencilerinin hazır bulunuşluğa sahip olmadığını belirtmekte fakat basit makamlarda yazılmış alıştırma ve etütlerin temel beceri

eğitimi aşamasında kullanılması gerektiği konusunda hemfikirdirler. Çalışma parçalarıyla makam dizilerine ve mandal düzenlerine aşina olan öğrencilerin bir yandan da makam eğitimi alt yapısını geliştireceği görüşmeciler tarafından vurgulanmıştır. Bu yaklaşımla, ilerleyen aşamalarda derinlemesine makam eğitimine geçildiğinde öğrencilerin zorlanmayacağı düşünülmektedir.

Eser icrasına geçmek için yeterli düzeyde ön çalışmanın yapılıp yapılmadığı konusunda görüşmecilerin çoğunluğu, yeterli düzeyde çalışmaya yer verilmediği görüşünde birleşmektedir. Eser icrasına geçilmesi için daha çok makamsal etütlere yer verilmesi gerektiği, ders kitabında yeterli düzeyde makamsal çalışmanın bulunmadığı, bu sebeple de eser icrasına geçmenin uygun olmadığı görüşmeciler tarafından vurgulanmıştır. Öne çıkan bu görüş doğrultusunda eser icrasına geçmek için gerekli teknik ve teorik bilgi birikiminin öğrenciye kazandırılması, bunun da makamsal etütlere ağırlık verilerek eğitiminin sürdürülmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çalışma parçalarının (etüt, alıştırma, vd.) melodik ve ritmik yapısının eserlerle uyumlu olup olmadığı konusunda görüşmecilerin çoğunluğu, çalışma parçalarının eserlerle uyumlu olmadığı görüşünde birleşmektedir. Çalışma parçalarının çoğunun melodik yapılarının Türk müziğinin makamsal yapısıyla uyumlu olmadığı, eser icrasına uygun çalışmalar yapabilmek için makamsal etütlere ihtiyaç olduğu ve çalışma parçalarında mandal düzenlerine yeterince yer verilmeden öğrencinin eserlerde doğrudan bu konuyla karşılaştığı vurgulanan konular arasındadır. Bu bağlamda Türk müziğinin makamsal yapısına uygun melodik etütlerin üretilerek öğrencilerin gelişimine katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Transpoze icra eğitimi konusunda tüm görüşmeciler, eserlerin notasyonda transpoze edilmesinin orta öğretim düzeyi için uygun olmadığı görüşünde birleşmektedir. Transpoze eğitiminin orta öğretim düzeyinde geleneksel yöntemle yapılmasının daha uygun olduğunu ve en erken 11. sınıfta başlatılması gerektiği belirtilmiştir. Bazı görüşmeciler notasyonda transpoze yapılmasının gerekli bir çalışma olduğunu fakat orta öğretim öğrencileri için uygun olmadığını, bu tür bir transpoze eğitimin lisans ve lisansüstü eğitimde söz konusu edilebileceğini vurgulamıştır. Bu sebeple taslak öğretim programının 9. sınıfı kapsaması sebebiyle transpoze eğitimine yer verilmemesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Usullerle ilişkilendirilmiş kazanımlara yönelik aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Size göre usul öğretimi çalgı eğitiminde yer almalı mıdır? Neden?

- Size göre hangi usuller kanun eğitimine dâhil edilmelidir?
- Usul eğitiminde çalışma parçaları ya da eser kullanılması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Usul eğitiminin çalgı eğitiminde ne ölçüde yer alması gerektiği konusunda görüşmecilerin büyük çoğunluğu, Türk müziği formlarının usul kalıplarına göre bestelenmesinden dolayı usullerin de kanun eğitiminde yer alması gerektiği görüşünde birleşmektedir. Ancak usul eğitiminin kanun dersinde geleneksel yöntemde olduğu gibi dizlere vurularak yapılmasının gereksiz olduğu, detaylı usul eğitiminin ayrıca bir teorik derste verilmesi gerektiği, kanun eğitiminde detaya girilmeden sadece usul kalıplarının öğretilesinin yeterli olacağı görüşü vurgulanmıştır.

Hangi usullerin kanun eğitimine dâhil edilmesi gerektiği konusunda görüşmecilerin çoğunluğu, başlangıç aşamasında öncelikle 2, 3 ve 4 zamanlı usullerin alıştırma ve etütlerle öğretilmesi ve bu usuller kavratıldıktan sonra aksak usullere geçilmesi gerektiği ayrıca saz eserlerinde kullanılan usullerin GSL kanun eğitiminde yer alması gerektiği öne çıkan görüşler arasındadır. Bazı görüşmeciler usul eğitiminde öğrencilerin aşina olduğu şarkı, türkü gibi basit eserlerin kullanılmasının usul öğretimini kolaylaştırdığını, böylece öğrencinin sürece daha iyi adapte olduğunu vurgulamaktadır.

Literatürde ulaşılan sonuçlar, alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri görüşleri ile benzerlik göstermektedir. Örneğin Savaş'ın "Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik ve Yöntem Bakımından İncelenmesi" adlı çalışmasında; başlangıçta nim sofyan, semâi ve sofyan usullerinin, ilerleyen aşamalarda ise Türk aksağı, devri hindi, aksak ve aksak semâi usullerinin kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca usul seçiminde saz semaisi formunun dördüncü hanelerinde kullanılan usullerin dikkate alınması gerektiği araştırmanın bulguları arasındadır.

Usul eğitiminde çalışma parçaları ya da eser kullanılması konusunda görüşmecilerin büyük çoğunluğu hem çalışma parçalarının hem de eserlerin kullanılması gerektiği görüşünde birleşmektedir. Başlangıçta usul eğitiminin basit çalışma parçalarıyla, daha sonra eserlerle sürdürülmesi gerektiği ayrıca öğrencinin bildiği ya da aşina olduğu eserlerle usullerin daha kolay anlaşıldığı ve kalıcı öğrenmelerin elde edilebildiği görüşmeciler tarafından vurgulanmıştır.

Mevcut öğretim programının geneline yönelik aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Size göre üniteler ve kazanımlar birbirinin devamı ve tamamlayıcı (bitişik) niteliklere sahip midir?
- GSL'lerde meslek çalgısı için belirlenen ders saati sizce yeterli mi? Haftada kaç saat olmalı?
- Çalışma parçası (etüt, alıştırma, vd.) seçerken ders kitabından başka hangi kaynaklardan faydalanıyorsunuz?
- "Metronom" kullanımına sadece 11. ve 12. sınıflarda 2 kazanımla yer verilmiştir. Bu konu hakkındaki görüşleriniz nelerdir? (Metronomu hangi aşamalarda kullanıyorsunuz?)
- Size göre örnek eserler hangi formlardan seçilmeli?

Ünite ve kazanımların birbirinin devamı ve tamamlayıcı (bitişik) niteliklere sahip olup olmadığı konusunda görüşmecilerin tamamı, mevcut öğretim programının söz konusu niteliklere sahip olmadığı görüşünde hemfikirdir. Başlangıçta uzun bir süre psikomotor beceriye yer verilmeden ağırlıklı olarak bilişsel konulara yer verilmesinin ve oldukça kısa bir temel beceri eğitiminin ardından eser icrasına geçilmesinin uygun olmadığı vurgulanan konular arasındadır. Ayrıca süsleme tekniklerinin sadece ilgili kazanımlarda ele alındığı ve programın ilerleyen bölümlerinde söz konusu edilmediği belirtilmiştir. Bu sebeple ünite ve kazanımların birbirinin devamı ve tamamlayıcı (bitişik) niteliklere sahip olmadığı görüşü öne çıkmıştır.

Haftalık ders saati konusunda görüşmecilerin tamamı, haftada 1 saat olan çalgı eğitimi dersinin yetersiz olduğu ve bu sürenin haftada 4 saat olması gerektiğini görüşünde birleşmektedir. Literatürde kanun eğitiminde olması gereken haftalık ders saati ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır. Örneğin; Çelebi'nin "Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Kanun Eğitimi Dersinin İçerik ve Yönteminin Öğretim Elemanı Görüşleri Alınarak İncelenmesi" adlı çalışmasında; bireysel çalgı eğitimi kanun dersinin süresi ile ilgili öğretim elemanlarından görüş alınmış haftalık 1 saat olan bireysel çalgı eğitiminin yetersiz olduğu, en az 2 saat olması gerektiği, hatta bu 2 saatin de haftada iki ayrı günde yapılması gerektiği önerilmiştir. Elde edilen buldular doğrultusunda taslak öğretim programı haftalık 4 saat olmak üzere tasarlanmıştır.

Ders kitabı dışında faydalanılan kaynaklar konusunda görüşmeciler; yayımlanmış kanun metotlarından faydalandığını, bunların yanı sıra bazı kanun icracılarına ait henüz

yayımlanmamış etütleri kullandığını, bazı görüşmeciler ise kendi yazmış olduğu etütleri kullandığı belirtmektedir.

Metronomun gerekliliği konusunda tüm görüşmeciler, metronom kullanımının çok önemli olduğu ve başlangıç aşamasından itibaren çalgı eğitiminde yer alması gerektiği görüşünde birleşmektedir.

Başlangıç aşaması kanun eğitiminde hangi formların yer alması gerektiği konusunda görüşmecilerin çoğunluğu saz eserleri formlarının GSL eğitiminde yer alması gerektiği görüşünde birleşmektedir. Saz eserleri formlarının yanı sıra öğrencinin aşina olduğu şarkı, türkü gibi sözlü formların da kullanılması gerektiği, bu şekilde öğrencinin sürece daha iyi motive olabileceği bazı görüşmeciler tarafından vurgulanmıştır.

Ölçme ve değerlendirme aşamasında ne tür araçların kullanıldığı konusunda GSL kanun eğitimcilerinin tamamı performans değerlendirmesi yöntemini kullandıklarını, bazı eğitimcilerin ise performans değerlendirmesinin yanı sıra araştırma ve proje ödevi yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Mevcut öğretim programının "Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı" bölümünde dereceli puanlama anahtarı, derecelendirme ölçekleri şeklinde tasarlanmış gözlem formları, öz değerlendirme formları, akran değerlendirme formları, bireysel ya da grup çalışması şeklinde tasarlanmış proje ve performans çalışmaları gibi ölçme araçlarının kullanılması önerilmiştir. Fakat GSL kanun eğitimcilerinin mevcut programda önerilen ölçme araçlarının büyük bölümünü kullanmadıkları tespit edilmiştir.

5.2. Sonuç

Araştırma kapsamında alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcilerinin katılımıyla geliştirilen taslak öğretim programı önerisi, GSL kanun öğrencileriyle deneysel çalışmaya tabi tutulmuş ve söz konusu problemlerin çözümüne yönelik olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Taslak öğretim programının başlangıç aşamasında bilişsel becerilere kısaca değinilmesinin ardından psikomotor becerilere de yer verilmiştir. Böylece öğrencilerin sürece daha iyi motive olduğu ve bir yandan bilişsel konuları öğrenirken bir yandan da zaman kaybı yaşamadan psikomotor becerilerini geliştirdikleri tespit edilmiştir. Taslak öğretim programı önerisinde temel beceriler konusuna mevcut öğretim programına göre daha uzun bir süre ayrılmıştır. Bu süreçte mızrap kombinasyonlarının uygulanmasında deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha iyi bir gelişim gösterdikleri görülmüştür. Bunların yanı sıra deney grubu öğrencilerinin süsleme tekniklerinin uygulanmasında, mandal kullanımında, parmak kullanımında, makam ve usul eğitiminde kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın deneysel aşamasından elde edilen veriler doğrultusunda etkili ve işlevsel bir kanun eğitiminin gerçekleştirilmesinde taslak öğretim programı önerisinin başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Mevcut GSL kanun öğretim programının ünite, konu ve kazanımlarının birbirini tamamlayıcı nitelikte olmadığı, bu sebeple öğretim programının yeniden gözden geçirilmesi ve bir bütünlük sağlanması gerektiği,

- Kanun eğitimi başlangıç düzeyinde bilişsel becerilere ek olarak psikomotor becerilere de odaklanılması dolayısıyla derslerin ilk aşamalarında temel konulara kısaca değinilmesinin ardından mızrap vuruş çalışmalarına geçilmesi gerektiği,

- Mandal sistemi tanıtımının sadece bilişsel düzeyde kalmaması, öğrencilerin bu bilgileri uygulamalarla pekiştirmeleri ve pratikte mandalların nasıl kullanacağını kavraması gerektiği,

- Temel beceriler aşamasının öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak ortalama 1 yıllık bir sürece yayılması gerektiği,

- Kanun eğitiminin başlangıç düzeyinde kullanılan alıştırma ve etütlerde mızrap sembollerine yer verilmesi gerektiği,

- Başlangıç aşamasında metronom kullanımına önem verilmesi gerektiği,

- Mesleki kanun eğitiminin Türk müziği odaklı olması sebebiyle temel beceriler aşamasında makam eğitimine yer verilmesi gerektiği, temel düzeyde sağlanacak bir makam eğitimi ile öğrencilerin makam dizilerini ve makamlara ait mandal düzenlerini kavramaları gerektiği,

- Başlangıç aşamasında makam eğitiminin, makamsal çalışma parçalarıyla (alıştırma, etüt, vd.) ele alınması gerektiği,

- Eser icrasına geçmek için öğrencinin mızrap kombinasyonlarını ve süsleme tekniklerini temel düzeyde kavraması gerektiği,

- Başlangıç aşaması kanun eğitiminde öncelikle 2, 3 ve 4 zamanlı usullere, ilerleyen aşamalarda ise 10 zamanlı usullere kadar yer verilmesi gerektiği,

- Mesleki kanun eğitimi için haftalık ortalama 4 saatlik bir ders süresinin ayrılması ve bu 4 saatin de iki ayrı günde tamamlanması gerektiği,

- GSL kanun eğitiminde ders kitabının yanı sıra kanun eğitimi için yayımlanmış farklı kaynaklardan da faydalanılması gerektiği,

- Öğrencilerin gelişimini değerlendirmek amacıyla eğitimcilerin çeşitli ölçme araçlarını eğitim sürecine dahil ederek hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı konusunda verilere ulaşması ve öğrencide tespit edilen zayıf yönlerin geliştirilmesi için eğitim sürecini planlaması gerektiği

- Taslak öğretim programının içeriğinde yer alan hedef davranışların (kazanımlar) ve çalışma parçalarının (alıştırma, etüt, vd.), deney grubu öğrencilerinin gelişimlerini olumlu yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

- Eğitimciler, kanun eğitiminin başlangıç düzeyinde öğrencilerin bilişsel ve psikomotor becerilerine odaklanmalıdır. Hem çalgıyla ilgili temel bilgileri hem de psikomotor becerileri öğrencilere aktarırken etkileşimli yöntemler kullanmalı ve öğrencilerin aktif katılımını teşvik etmelidir.

- Mandal sistemi tanıtımı ve kullanımı konusunda eğitimciler, öğrencilere teorik bilgilerin yanı sıra pratik uygulamalar da sunmalıdır. Bu süreçte eğitimciler göstererek yaptırma

yöntemi ile öğrencilere rehberlik ederek mandal uygulamalarının pratiğe dökülmesini sağlamalıdır.

- Eğitimcileri Öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmalı ve temel beceriler aşaması esnek bir şekilde yönetilmelidir. Bu aşamada öğrencilerin gelişim süreçleri takip edilerek öncelikli ihtiyaçlar doğrultusunda hareket edilmelidir.

- Mesleki kanun eğitimi için haftalık ortalama 4 saatlik bir ders süresi ayrılmalı ve bu 4 saatlik sürenin iki ayrı güne dağıtılarak öğrencilere yeterli çalışma ve pratik yapma imkânı sağlanmalıdır.

- Eğitimciler, öğrencilerin temel mızrap vuruşları, mızrap kombinasyonları, mandal kullanımı, süsleme teknikleri ve parmak kullanım becerilerini geliştirmelerini sağlamak için çeşitli alıştırma ve etütler sunmalıdır. Kullanılacak alıştırma ve etütlerin öğrencilerin ilgisini çekici ve motive edici olmasına özen göstermelidir.

- Eğitimcilerin başlangıç aşamasında metronom kullanımına önem verilmesi gerekir. Metronom, öğrencilerin ritmik uyumlarını geliştirmelerine ve zamanlama becerileri kazanmalarına yardımcı olan bir araçtır. Derslerde düzenli olarak metronom kullanılması, öğrencilerin uygulamaları belirli bir tempoya uyarak yapmalarını destekler ve böylece öğrenciler uygulamalarını daha tutarlı ve profesyonel bir zemine oturtabilir.

- Eğitimciler, özellikle temel beceriler aşamasında kullanılan çalışma parçalarında (alıştırma, etüt, vd.) mızrap sembollerinin kullanılmasına özen göstermelidir. Öğrencilerin bir yandan nota okurken bir yandan da mızrap sembollerini takip etmeleri sağlanmalıdır. Bu yaklaşımla öğrenci uygun mızrap kombinasyonlarını daha rahat bir şekilde kavrayabilir.

- Öğrencilerin motivasyonlarını artırmak için başlangıç aşamasında öğrencilerin aşina oldukları saz eseri, şarkı, türkü gibi formlara yer verilebilir. Bu şekilde öğrenciler tanıdık melodilere eşlik ederek daha fazla ilgi ve motivasyon gösterebilir.

- Eğitimciler, makam eğitimi konusunda teorik detaylardan ziyade pratik uygulamalara ağırlık vermeli, makamsal çalışma parçaları (alıştırma, etüt, vd.) ile makam dizilerinin öğrenilmesi ve mandal düzenlerinin pratiğe dökülmesini sağlamalıdır.

- Eğitimciler, öğrencilerin eser icrası için gerekli teknik ve teorik bilgilere sahip olmalarını desteklemek amacıyla 1 yıllık temel beceriler aşamasında eser icrası için gerekli

becerileri içeren çalışma parçalarını çeşitlendirmeli ve öğrencilerin müzikal anlayışlarını geliştirmelerini sağlamalıdır. Ayrıca ilerleyen aşamalarda öğrencilerin icra becerilerini artırmak için performans fırsatları sunmalı ve sahne deneyimi kazanmalarını teşvik etmelidir.

- Eğitimciler kanun eğitimi sürecinde farklı kaynaklardan yararlanarak öğrencilerin daha geniş bir perspektif kazanmalarını sağlamalıdır. Bunun yanı sıra önemli kanun icracıları tanıtılmalı ve bu icracılara ait kayıtlar dinletmelidir.

- Başlangıç aşaması kanun eğitiminde süsleme tekniklerine önem verilmelidir. Çünkü bu teknikler Türk müziği tavır ve üslup özelliklerinin yansıtılmasında önemli bir role sahiptir. Süsleme teknikleri eğitimi sürecinde basit çalışma parçaları (alıştırma, etüt, vb.) kullanılarak bu tekniklerin uygulamasına yönelik temel bir anlayış sağlanmalıdır.

- Başlangıç aşamasından itibaren kullanılan çalışma parçalarının (alıştırma, etüt, vd.) ritmik kalıpları öğrenciye tanıtılmalı ve temel düzeyde usul eğitimi sağlanmalıdır.

- Ölçme ve değerlendirme süreci, öğrencilerin bilgi ve becerilerini değerlendirerek güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmek ve ihtiyaçlar ekseninde eğitim sürecini planlamak için önemli veriler sağlar. Bu bağlamda öğrencilerin gelişimini değerlendirmek amacıyla eğitimcilerin çeşitli ölçme araçlarını eğitim sürecine dahil ederek hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı konusunda verilere ulaşması ve öğrencide tespit edilen zayıf yönlerin geliştirilmesi için eğitim sürecini planlaması gerekir.

- Taslak öğretim programının içeriğinde yer alan çalışma parçaları, kanun eğitimcileri tarafından ders materyali olarak kullanılabilir.

- Türk müziği çalgı eğitiminin en önemli problemlerinden birinin "materyal eksikliği" olması sebebiyle araştırmacılar bu alana yönelebilir ve zengin bir materyal havuzunun oluşmasına katkıda bulunabilir.

- Bu araştırmanın bulgularından faydalanarak GSL kanun öğretim programının 10., 11. ve 12. sınıf düzeyleri için program geliştirme çalışmaları yapılabilir.

- GSL'lerde kullanılan diğer mesleki çalgı eğitim programları bu araştırmada olduğu gibi incelenebilir ve öğretim programlarının sorunları tespit edilerek program geliştirme çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKLAR

Abdullayeva, S. (2002). *Azerbaycan Halk Çalgı Aletleri*. Bakü: Adiloğlu Neşriyatı.

Akgül, A., Çevik, O. (2003). *İstatistiksel Analiz Teknikleri*. Ankara: Emek Ofset.

Akkurt, S., Boratav, O. (2018). *Neden Sanat Eğitimi?*, International Journal of Scholars in Education, 1 (1), 54-60.

Aksungur, A., U. (2010). *Kanun Sazının İcrası Öğretim Teknikleri Karşılaştırmalı Kanun Metodu Analizleri ve Kanun Eğitimi Etütleri.* Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akyol, A. (2013). *Türkiye'de Yaylı Çalgı Yapımı Üzerine Eğitim Veren Kurumlar.* Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Arnold, D. (1965). *Instruments and Instrumental Teaching in the Early Italian Conservatoires.* The Galpin Society Journal, Vol. 18, 72-81.

Aslan, D. (2021). *Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerindeki Kanun Öğretimi Ders Kitaplarının İncelenmesi, Buna Dair Uzman Görüşleri ve Öneri Etüt Çalışmaları*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Astarita, T. (2013). *A Companion to Early Modern Naples*. Koninklijke Brill NV ISBN 978-90-04-23670-7

Avci, D. (2019). *Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liseleri Çalgı Eğitimi Kanun Dersi Öğretim Programının Uygulanışına Yönelik Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri*. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baktagir, G. (2014). *Kanun Sazında Sağ ve Sol El İçin Yazılmış Teknik Geliştirici Etütler ve Saz Eserleri.* İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baran, B. (2019). *Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Alanı 9. Sınıf Piyano Ders Kitabının İçeriğinin İncelenmesi.* Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Behar, C. (2012). *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Behar, C. (2019). *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Beşiroğlu, Ş. (2012). *Anadolu'da Çalgısal Dönüşüm: Arp, Lîr ve Çeng,* İstanbul: Porte Akademik Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi, Yıl, 3, Sayı, 2, 151-161.

Beyhan, A. (2013). *Eğitim Örgütlerinde Eylem Araştırması*. Journal of Computer and Education Research, 1 (2), 65-89.

Blasco, S. (2015). *The Cello in Naples in the Early 18th Century: Teaching Methods and Performance Practice,* Royal Conservatoire The Hague. :https://www.academia.edu/37530385/The_Cello_in_Naples_in_the_Early_18_th_Century_Teaching_Methods_and_Performance_Practice.

Borg, W. R. (1987). *Applying educational research: a practical guide for teachers*. New York: Longman, Inc.

Bozaslan, B. M. & Çokoğullar, E. (2015). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Modern Eğitimin İnşası: Devletin Kurtarılmasından Devletin Kurulmasına*. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17 (3), 309-329.

Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Büyüköztürk, S., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, S., Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi.

Cüceoğlu, G., Berki, T. (2007). *Flüt eğitimine yönelik bir "etüd analiz modeli". Ankara:* GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 27, Sayı 1, 227-235.

Creswell, J. W. (2021). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş.* Ankara: Pegem Akademi.

Cummings, T. G. & Worley, C. G. (1997). Organization development & change. (6.th edition). Cincinnati: South-Western College Publishing.

Çakır, G. (2022). *Bireysel Çalgı Eğitimi Alan Öğrencilerin Bilişüstü Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi.* Mersin: Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Çelebi, M. (2021). *Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Kanun Eğitimi Dersinin İçerik ve Yönteminin Öğretim Elemanı Görüşleri Alınarak İncelenmesi*, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çilden, Ş. (2006). *Müzik Öğretmeni Yetişrtirme Sürecinde Çalgı Eğitiminin Nitelik Sorunlarının İrdelenmesi.* Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi https://www.muzikegitimcileri.net/.

Çilden, Ş. (2016). *Çalgı eğitiminde usta-çırak yöntemi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16 (İpekyolu özel sayısı), 2208-2220.

Demirel, Ö. (2015). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.

Demirel, Ö. (2017). *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.

Doğruöz, M. D. (2017). *Müzik Öğretmenliği Lisans Programlarında Yer Alan Bireysel Çalgı Dersi Kapsamında "Kanun"*. Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi, (11), 63-72. Retrieved from

Elbaş, O. (2011). *Tarihsel Süreç İçinde Türkiye'de Müzik Kültürü ve Müzik Müzesi*. Türkiye'de Müzik Kültürü. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

Ferrance, E. (2000). *Action research: Themes in education*. USA: Northeast and Islands Regional Educational Laboratory at Brown University.

Filiz, S. B. (2011). *Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları*. Ankara: Pegem Akademi.

Gidiş, V. & Özbek, H. (2018). *Kanun ve Bazı Sazlara Ait Metotların Karşılaştırmalı Analizi.* Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı, 8, 216-226.

Haşhaş, S. (2016). *Bağlama Öğretimi/Öğreniminde Geçmişten Günümüze Usta-Çırak İlişkisi*. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi. Cilt, 2 Sayı, 2, 35-41.

Johnson, A. P. (2014). *Eylem Araştırması El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Judetz, E. P. (1998). *Türk Musiki Kültürünün Anlamları*. Pan Yayıncılık.

Kahyaoğlu, Y. (1999). *Kanun Sazanın Dünü Bugünü*. Sanat ve Yorum Dergisi, Sayı, 1, 103-106.

Kahyaoğlu, Y. (2017). *Kanun Sazı Öğretiminde Kullanılan Belli Başlı Çalış Teknikleri*. Malatya: İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, Cilt, 3 Sayı, 2. : 82-96.

Kahyaoğlu, Y. (2017*). Kanun Sazı Eğitiminde Metod İhtiyacı ve Türkiye'deki Kanun Metodları Üzerine Bir İnceleme*. Malatya: İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, Cilt, 3 Sayı, 1. : 97-107.

Kalıver, O. (2018). *Öğretim Elemanları Görüşleri Doğrultusunda Türk Müziği Çalgı Öğretim Yöntemlerinin Belirlenmesi ve Çalgı Öğretiminde Kullanılan Metotların İncelenmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Kalıver, O. & Lehimler, E. (2019). *Öğretim Elemanları Görüşleri Doğrultusunda Türk Müziği Çalgı Öğretim Yöntemlerinin İncelenmesi.* Ankara: Turkish Studies-Educational Sciences, *Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1517-1544.*

Karaelma, B. (2009). *Türk Müziğinde Kanun Eğitimi ve Kanun Metotları Üzerine Bir İnceleme*. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 0 (22), 129-138.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım TİC. LTD. ŞTİ.

Karasar, N. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık TİC. LTD. ŞTİ.

Kartal, M. (2006), *Bilimsel Araştırmalarda Hipotez Testleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kırımlıoğlu, V. (2011). *Başlangıç Seviyesinde "Kanun" İçin Etütler.* İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kurtuldu, M. K. (2007). *Bilgiyi işleme modeline dayalı piyano eğitiminde genel öğrenme stratejilerinin yeri ve görsel imajlar oluşturma yönteminin kullanılabilirlik düzeyi.* Ankara. : Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

MEB, (2008). *Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Türk ve Batı Müziği Çalgıları Dersi (Kanun) Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12.* Sınıflar), Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

MEB, (2018). *Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programı 9, 10, 11, 12.* Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

MEB, (2022). *Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programı 9, 10, 11, 12* Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Mutlu, Ü. (2005). *Kanun Metodu*. İzmir: Ermat Yayınları,

Topalak, Ş. (2013). *Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi/Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi.* Ankara: Sanat Eğitimi Dergisi, Cilt 1, Sayı 2.

Mahmut, K. (2006). *Bilimsel Araştırmalarda Hipotez Testleri.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özmenteş, G. (2005). *Dalcroze eurhythmics öğretiminin müziksel beceriler, müzik dersine ilişkin tutumlar ve müzik yeteneğine ilişkin özgüven üzerindeki etkileri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özmenteş, S. (2008), *Çalgı Eğitiminde Öndüzenlemeli Öğrenme Taktikleri*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (16), 157-175.

Özgür, Z. (2006). *Kanun Çalgısının Üretim Aşamaları ve Yapımında Kullanılan Ahşap Malzemenin Seçimi.* Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Remzi, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri.* Sakarya: Sakarya Kitabevi.

Sağer, T., Zahal, O., Gürpınar, E. (2020). *Cumhuriyetin Kuruluşundan İtibaren Türkiye'deki Müzik Kurumlarına Genel Bir Bakış*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi. Cilt, VI, Özel Sayı.

Say, A. (2005). *Müzik Sözlüğü*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Savaş, K. (2016). *Mesleki Müzik Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarındaki Kanun Eğitiminin İçerik ve Yöntem Bakımından İncelenmesi*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, M., Duman, R. (2008). *Cumhuriyetin Yapılanma Sürecinde Müzik Eğitimi.* Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi. Cilt: VII, Sayı: 16-17, Yıl: 2008/Bahar-Güz, 259-272.

Toksoy, A. (2006). *Kanun Eğitiminde Teknik Çalışma ve Süsleme Elemanlarını İçeren Etütler*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tuncay, G. (2019). *Neşriyât-ı Mûsiki: Osmanlı Müziğini Okumak.* İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.

Uçan, A. (1997). *İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi.* Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları Kurtuluş Matbaası.

Varış, F. (1976). *Yeni Üniversitelerin Ve Fakültelerin Kurulmasında Uygulanabilecek Ölçütler*. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 9 (1), 73-93.

Yalçınkaya, B. (2012). *Çalgı Eğitiminde Etüt Yazma Modeli.* e-Journal of New World Sciences Academy, Volume: 7, Number: 1, Article Number: D0082

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

Yılmaz, G. (2008). *Kanun Sazı Mızrap Tekniğinde Sağ ve Sol El Ayrımı İle İlgili Araştırmalar, Egzersiz ve Melodik Etütler.* İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dijital Kaynakça

https://tmdk.itu.edu.tr/hakkimizda/tarihce

http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/65.pdf

http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ogretim-Programi&tur=gsl&sinif=9

https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsed/issue/2556/32946

https://dergipark.org.tr/tr/pub/konservatuvardergisi/issue/36995/517072

https://www.muzikegitimcileri.net/

https://dergipark.org.tr/tr/pub/ueader/issue/41849/482705

Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Gaziuiibfd/İssue/28305/300791

https://www.academia.edu/37530385/

(https://www.furatmusic.com/qanoon-english).

EKLER

EK-1 Taslak Öğretim Programı Önerisi

TASLAK ÖĞRETİM PROGRAMI ÖNERİSİ

Taslak Öğretim Programı Önerisinin Genel Amaçları

Taslak öğretim Programı önerisi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları esas alınarak hazırlanmıştır. Taslak öğretim Programı önerisinin genel amaçları aşağıdaki gibidir.

- Kanun eğitimi ile öğrencileri; Türk Milletinin milli, ahlâkî, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek
- Kanun eğitimi ile öğrencileri; beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek
- Kanun eğitimi ile öğrencilerin; İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazanmaları suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak
- Öğrencilere, Türk musikisinin temel çalgılarından olan kanunun Türk müzik kültüründeki yerini ve önemini kavratmak
- Öğrencileri, kanun icrası için gerekli olan bilgi ve becerilerle donatmak
- Kanun eğitimi aracılığıyla öğrencilerin klasik Türk müziği ve halk müziği repertuarını genişletilmesi amaçlanmaktadır.

Taslak Öğretim Programı Önerisinin Temel Becerileri

- Sağ ve sol el koordinasyon becerisi
- Mızrap kombinasyonlarına yönelik beceriler
- Mandal kullanımına yönelik beceriler
- Parmak kullanımına yönelik beceriler
- Süsleme tekniklerine yönelik beceriler
- Deşifre
- Teorik bilgilere yönelik beceriler (makam ve usul)
- Eser çözümleme
- Yorumlama (icra)
- Sahne ve performans becerileri
- Müziksel işitme
- Analitik düşünme
- İş birliği
- İletişim
- Problem çözme
- Araştırma
- Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma

Taslak Öğretim Programı Önerisinin Değerleri

- Öğrenci merkezlilik
- Bilgi ve beceri gelişimi
- Toplumsal ve etik değerler
- Sürdürülebilirlik
- Öğrenci katılımı ve özerklik
- Çeşitlilik ve kültürel farkındalık
- Sürekli iyileştirme

Taslak Öğretim Programı Önerisinin Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Ölçme ve değerlendirme, eğitim sisteminin temel unsurlarından biridir ve öğrenme sürecinin etkin bir şekilde yönetilmesinde büyük bir öneme sahiptir. Ölçme ve değerlendirme süreci, öğrencilerin bilgi ve becerilerini değerlendirerek güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmek ve gerektiğinde müdahale etmek için önemli veriler sağlar. Bu süreç eğitimcilere, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını anlamaları ve uygun öğretim stratejileri geliştirmeleri konusunda yol gösterir. Bu bağlamda eğitimcilerin, çeşitli ölçme araçlarını eğitim sürecine dahil ederek hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı konusunda verilere ulaşması ve öğrencide tespit edilen zayıf yönlerin geliştirilmesi için eğitim sürecini planlamalıdır. Eğitim sürecinde kullanılacak ölçme aracı ve değerlendirme yaklaşımı, ölçülmek istenen becerilere ve değerlendirme sonuçlarının hangi amaçla kullanılacağına bağlı olarak belirlenmelidir. Kazanımların değerlendirilmesinde, dereceli puanlama anahtarı ya da derecelendirme ölçekleri şeklinde tasarlanmış gözlem formlarının yanı sıra ders takip formu, öz ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Ayrıca ders dışı faaliyetlerin değerlendirilmesinde bireysel ya da grup çalışması şeklinde tasarlanmış proje ve performans çalışmaları kullanılabilir.

Taslak Öğretim Programı Önerisinin Ünite, Kazanım ve Süre Tablosu

9. Sınıf				
Ünite		**Kazanım Sayısı**	**Ders Saati**	**Oran %**
1. Ünite	Kanun Eğitimine Giriş	5	2	6
2. Ünite	Temel Beceriler	5	13	36
3. Ünite	Süsleme Teknikleri	5	5	14
4. Ünite	Çeşniler	10	16	44
TOPLAM		**25**	**36**	**%100**

Taslak Öğretim Programı Önerisinin Ünite, Konu ve Kazanımları

1. ÜNİTE

KANUN EĞİTİMİNE GİRİŞ

9.1. Kanun Eğitimine Giriş Bilgi ve Becerileri.

9.1.1. Kanunun yapısal özelliklerini tanır.

a) Kanunun tarihçesine kısaca değinilir.

b) Kanunu oluşturan ahşap, tel, burgu, mandal, deri gibi malzemeler tanıtılır.

c) Akort anahtarının kullanım şekli uygulamalı olarak gösterilir.

9.1.2. Uygun oturuş ve tutuş biçimini uygular.

Uygun oturuş pozisyonu için tabure ve ayaklık kullanımının önemine değinerek öğrencinin fiziksel özelliklerine uygun olarak el, kol ve bileklerin duruşu, bacakların ve ayakların konumlandırılması, nihayetinde tüm beden olarak uygun duruş biçimi kavratılmalıdır.

9.1.3. Ellerini uygun biçimde konumlandırır.

a) Eller konumlandırılırken dik oturtulmasına, kolların yeterli derecede açık konuma getirilmesine ve bileklerin kolların açısı ile uyumlu olmasına özen gösterilmelidir. Mızrap vuruş çalışmalarına başlandığında el, kol ve bilek konumları sık sık kontrol edilerek gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

b) Mızrap ve yüzüklerin parmaklara konumlandırılması uygulamalı olarak gösterilir.

9.1.4. Mandal sistemini tanır.

İlk olarak boşluksuz mandallar olan "fa" ve "do" perdeleri tanıtılır ve boşluksuz perdelerden yola çıkılarak diğer perdeler öğretilir.

9.1.5. Mızrap vuruş çalışmaları yapar.

a) Önce tek tel üzerinde daha sonra farklı tellere geçiş yapılarak mızrap vuruş çalışmaları yapılır.

b) Ekte yer alan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

2. ÜNİTE

TEMEL BECERİLER

9.2. Mızrap Kombinasyonları

9.2.1. Eşit mızrap kombinasyonunu uygular.

a) Duate tekniği olarak da adlandırılan eşit mızrap kombinasyonu sağ ve sol mızrabın ardışık olarak kullanılmasıdır. Eşit mızrap kombinasyonunu geliştirmek için başlangıçta arıza değişikliği içermeyen basit melodik çalışma parçaları kullanılmalıdır.

b) Öğrenci solak ise alıştırma veya etütlere sol mızrap ile başlatılmalıdır.

c) Metronom kullanımının önemine değinilmeli ve düzenli bir şekilde metronom kullanılmasına özen gösterilmelidir.

d) çalışma parçalarında kullanılan nüans sembolleri (piyano, forte, vd.) tanıtılmalıdır.

e) Ekte yer alan 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 18 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.2.2. Sağ/sol ağırlıklı mızrap kombinasyonunu uygular.

a) Sağ ve sol mızrabın üst üste birden fazla vuruş yaptığı uygulamalar yapılır. Bu tip uygulamalar öncelikle tek tel üzerinde başlatılmalı, daha sonra melodik yapılar içeren uygulamalarla devam edilmelidir.

b) çalışma parçalarında kullanılan nüansların uygulaması (piyano, forte, vd.) öğretilmeli ve parça tamamlandıktan sonra nüanslara uyulmasına odaklanılmalıdır.

c) Ekte yer alan 19, 20, 21 ve 22 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.2.3. Mandal değişikliklerini uygular.

a) Başlangıç seviyesine uygun basit mandal (arıza) değişimleri içeren çalışma parçaları, saz eserleri, şarkı, türkü gibi formlar kullanılır.

b) Ekte yer alan 23, 24, 25, 26 ve 27 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.2.4. Karışık mızrap kombinasyonlarında uygulamalar yapar.

a) Eşit mızrap kombinasyonu, sağ/sol ağırlıklı mızrap kombinasyonu ve mandal değişikliklerini içeren uygulamalar yapılır.

b) Ekte yer alan 28, 29, 30, 31 ve 32 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.2.5. Parmak numaralarını tanır.

a) Mızrap parmakları dışındaki parmakların işlevi ve hangi numaralarla isimlendirildiği öğretilir.

b) Ekte yer alan 33, 34, 35, 36 ve 37 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

3. ÜNİTE

SÜSLEME TEKNİKLERİ

9.3. Süsleme Teknikleri

9.3.1. Oktavlı çalım tekniğini uygular.

a) Basit melodik yapılar içinde oktavlı çalım tekniği içeren uygulamalar yapılır.

b) Ekte yer alan 38 ve 39 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.3.2. Çarpma tekniğini uygular.

a) Basit melodik yapılar içinde çarpma tekniği içeren uygulamalar yapılır.

b) Ekte yer alan 40 ve 41 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.3.3. Tremolo tekniğini uygular.

a) Sağ ve sol mızrapla tek tel üzerinde ardışık olarak tarama şeklimde uygulanan tremolo tekniği öğretilir.

b) Oktavlı tremolo tekniği öğretilir.

c) Sağ mızrapla tek tel üzerinde alt-üst tarama şeklinde uygulanan tremolo tekniği öğretilir. Bu tremolo türü başlangıç seviyesindeki bir öğrenci için zor bir tekniktir. Bu sebeple sadece öğrenciye fikir vermesi ve ilerleyen aşamalara temel oluşturması bakımından yüzeysel bir şekilde ele alınmalıdır.

d) Ekte yer alan 42 ve 43 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.3.4. Glisando tekniğini uygular.

a) Kanun icrasında üç farklı türde glisando tekniğinden söz edilebilir. Bu glisando türlerinin birincisi "diyatonik glisando", ikincisi "tırnak glisandosu", üçüncüsü ise "mandal glisandosu" olarak adlandırılabilir.

Diyatonik glisando: *birbirine uzak iki nota arasında mızrapla sürüme/süpürme şeklinde üretilen glisandodur.*

Tırnak glisandosu (portomento): *mızrap vuruşunun hemen ardından tırnağın tel üzerinde soldan sağa doğru kaydırılarak sesin tizleştirilmesi ile üretilen glisandodur.*

Mandal glisandosu: *mızrap vuruşunun hemen ardından mandalın açılmasıyla sesin pestleştirildiği glisandodur.*

Söz konusu glisando teknikleri başlangıç seviyesine uygun olacak şekilde olabildiğince basit uygulamalarla ele alınmalıdır. Buradaki amaç, öğrencinin bu teknikler hakkında fikir sahibi olması ve ileri düzey uygulamalara altyapı oluşturmasıdır. Glisando tekniği uygulamaları için ekte yer alan çalışma parçalarının dışında kanunda süsleme tekniklerine yönelik yayımlanmış çalışmalardan (metotlar, etüt kitapları, vd.) ve başlangıç seviyesine uygun eserlerden faydalanılabilir.

b) Ekte yer alan 44, 45 ve 46 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.3.5. Karışık kombinasyonlarda uygulamalar yapar.

a) Eşit mızrap kombinasyonu, sağ/sol ağırlıklı mızrap kombinasyonu, mandal değişiklikleri süsleme teknikleri ve parmak kullanımı içeren uygulamalar yapılır.

b) Ekte yer alan 47, 48 ve 49 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

4. ÜNİTE

ÇEŞNİLER

9.4. Çeşniler (4'lüler ve 5'liler)

9.4.1. Çargâh çeşnisinde uygulamalar yapar.

a) Makamları oluşturan çeşniler (modlar, 4'lü ve 5'liler) ekte yer alan çalışma parçaları ile tanıtılır.

b) Çargâh çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.

c) Bu ünitede aksak semai usulünde bestelenmiş "etüt saz semaileri" yer almaktadır. Etüt saz semailerine geçilmeden önce ekte yer alan Aksak Semai Usulü Öğretimi uygulaması kullanılarak aksak semai usulünün ritmik kalıbı öğretilmeli ve bu uygulamadan sonra etüt saz semailerine geçilmelidir.

b) Ekte yer alan 50 ve 51 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.4.2. Buselik çeşnisinde uygulamalar yapar.

a) Buselik çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.

b) Ekte yer alan 52, 53 ve 54 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.4.3. Kürdi çeşnisinde uygulamalar yapar.

a) Kürdi çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.

b) Ekte yer alan 55 numaralı çalışma parçası kullanılabilir.

9.4.4. Rast çeşnisinde uygulamalar yapar.

a) Rast çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.

b) Ekte yer alan 56 ve 57 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.4.5. Uşşak çeşnisinde uygulamalar yapar.

a) Uşşak çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.

b) Ekte yer alan 58 ve 59 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.4.6. Hicaz çeşnisinde uygulamalar yapar.

a) Hicaz çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.

b) Ekte yer alan 60, 61 ve 62 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.4.7. Nikriz çeşnisinde uygulamalar yapar.

a) Nikriz çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.

b) Ekte yer alan 63 numaralı çalışma parçası kullanılabilir.

9.4.8. Sabâ çeşnisinde uygulamalar yapar.

a) Sabâ çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.

b) Ekte yer alan 64, 65 ve 66 numaralı çalışma parçaları kullanılabilir.

9.4.9. Segâh çeşnisinde uygulamalar yapar.

a) Segâh çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.

b) Ekte yer alan 67 numaralı çalışma parçası kullanılabilir.

9.4.10. Hüzzam çeşnisinde uygulamalar yapar.

a) Hüzzam çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.

b) Ekte yer alan 68 numaralı çalışma parçası kullanılabilir.

EK-2 Mızrap Çalışmaları 1-2-3-4-5-6-7-8

MIZRAP ÇALIŞMALARI
1-2-3-4-5-6-7-8

Λ: Sağ Mızrap
O: Sol Mızrap

Özgür YAKINLAR

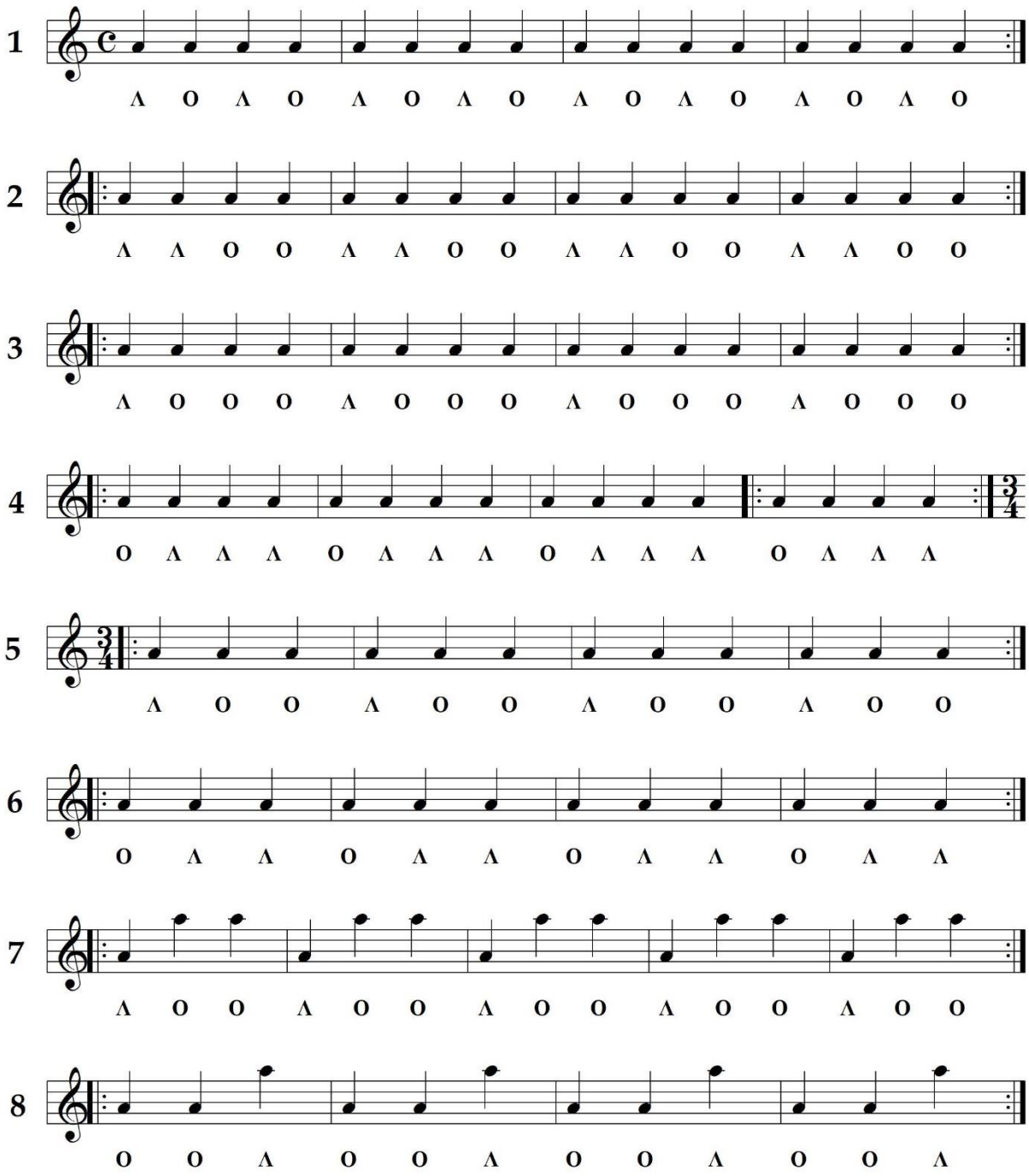

Not: Yukarıdaki alıştırmalar, metronom eşliğinde yavaştan hızlıya doğru notadan bağımsız olarak tekrar edilmeli, her alıştırma için en az 5 dakika süre ayrılmalıdır.

EK-3 Mızrap Çalışması 9

MIZRAP ÇALIŞMASI
9

Λ: Sağ Mızrap
O: Sol Mızrap

Özgür YAKINLAR
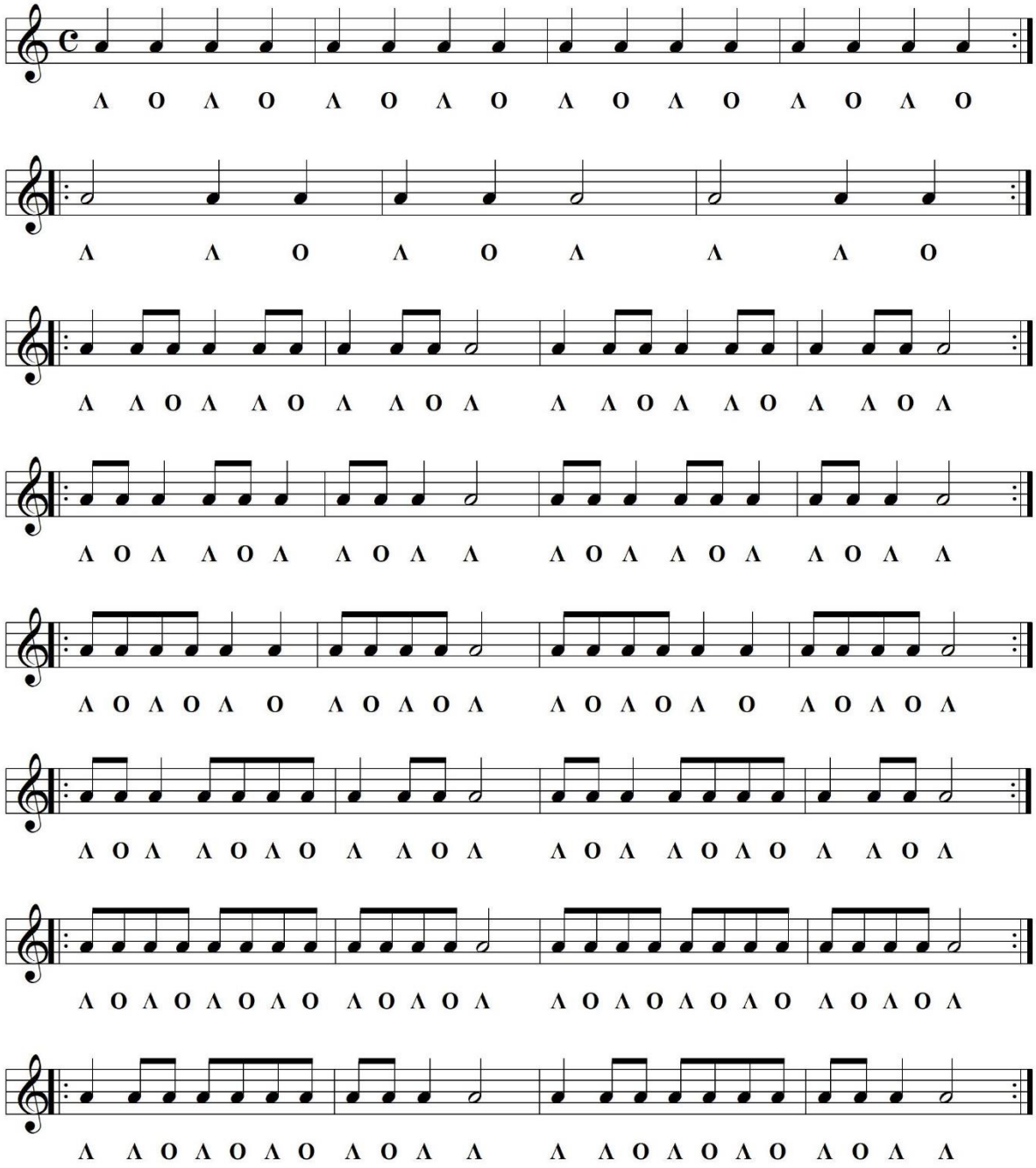
Not: Tartım kalıplarına göre mızrap kombinasyonlarının pekiştirilmesi için yukarıdaki alıştırmanın her satırı notadan bağımsız olarak metronom eşliğinde yavaştan hızlıya doğru tekrar edilmelidir.

EK-4 Eşit Mızrap Kombinasyonu 10

EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
10

Özgür YAKINLAR

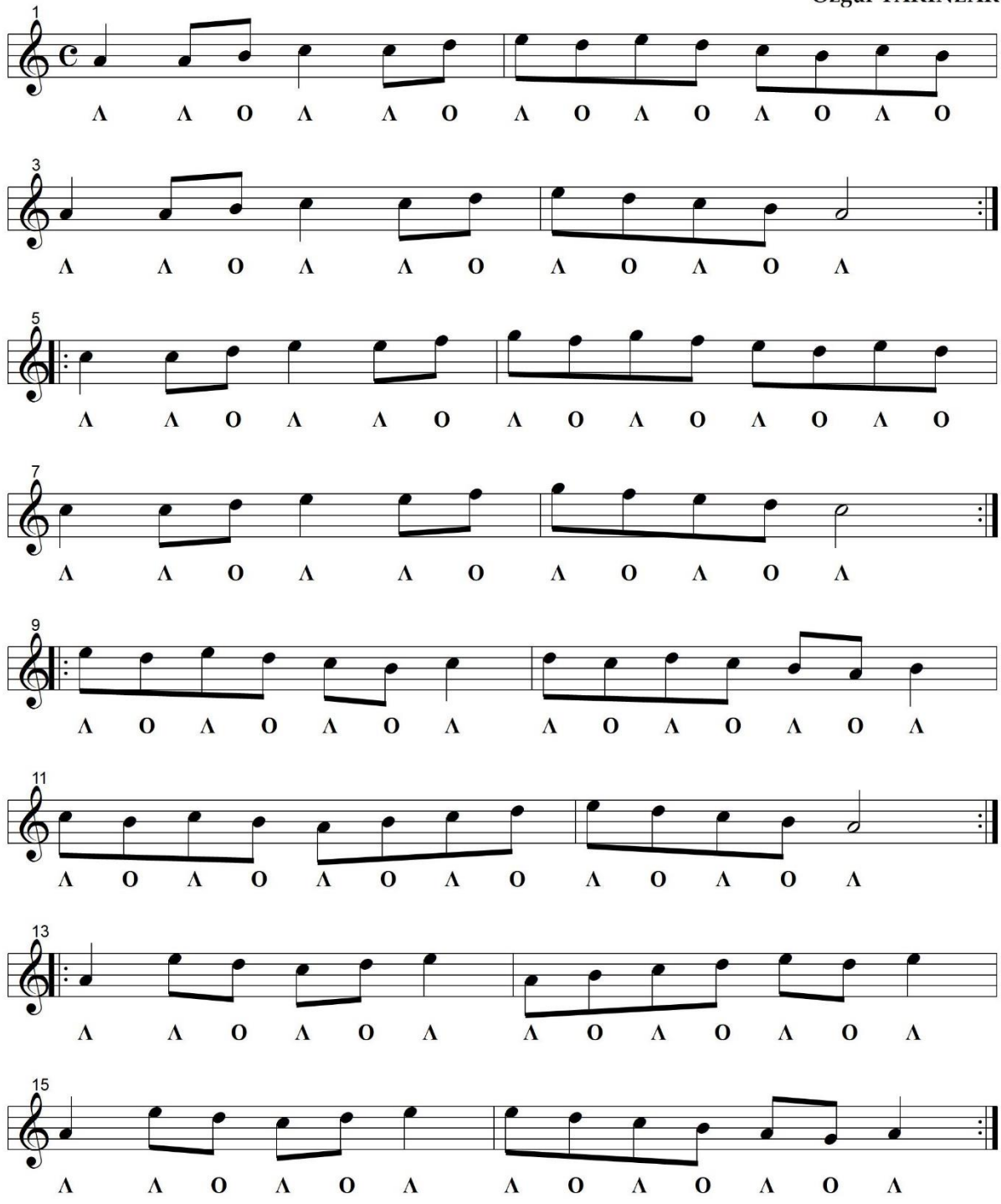

EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
10
2. Sayfa

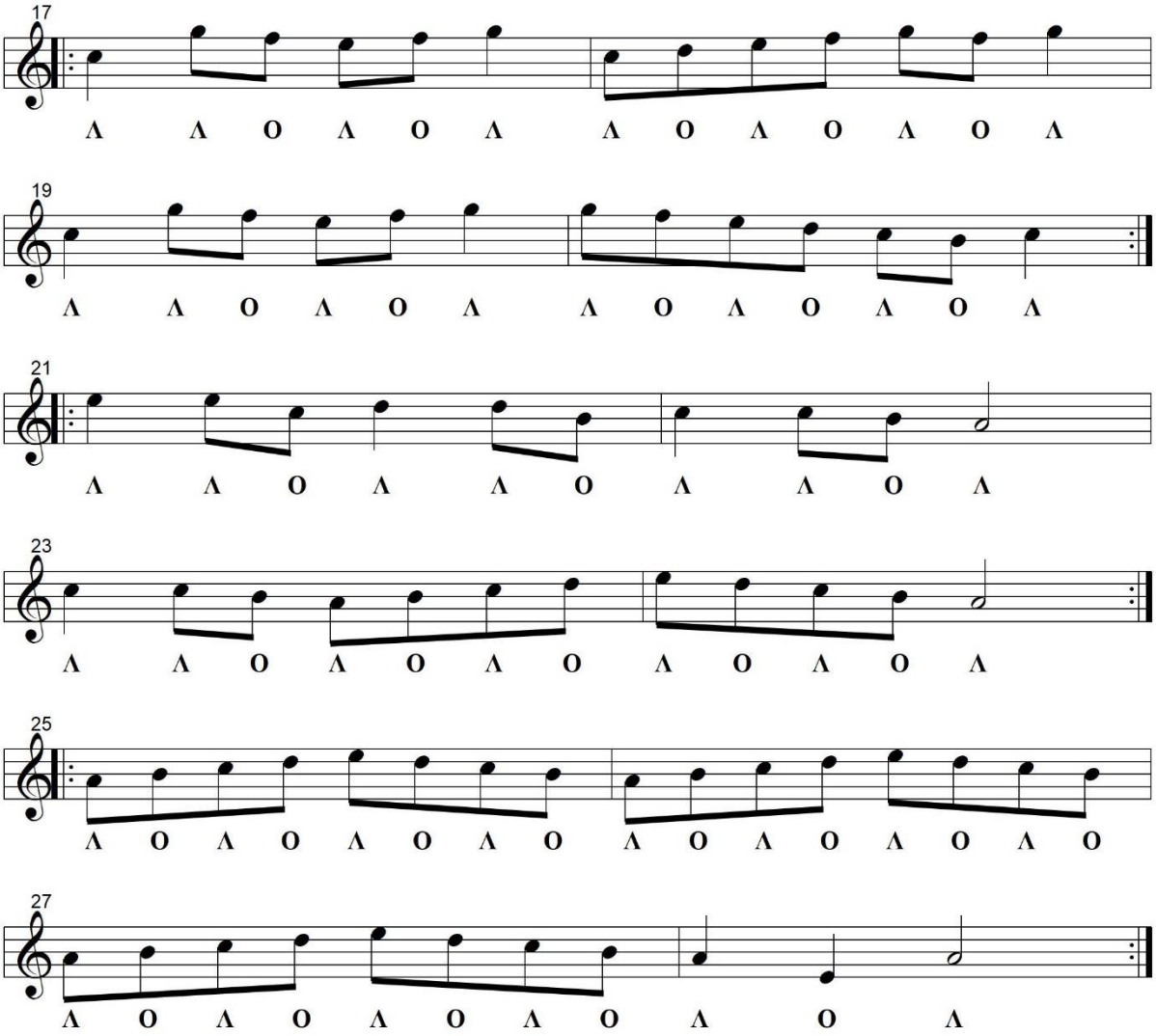

EK-5 Eşit Mızrap Kombinasyonu 11

EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
11

Özgür YAKINLAR
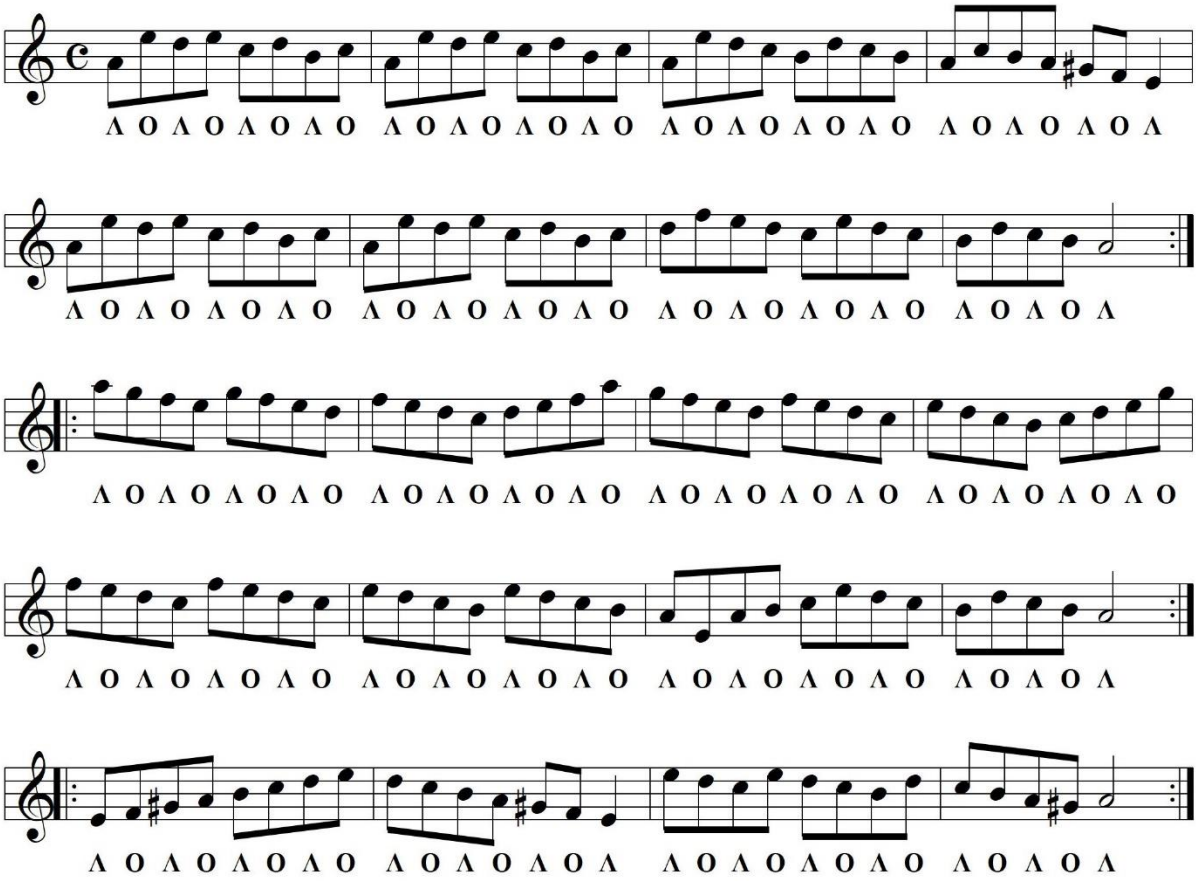
EK-6 Eşit Mızrap Kombinasyonu 12

EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
12

Özgür YAKINLAR

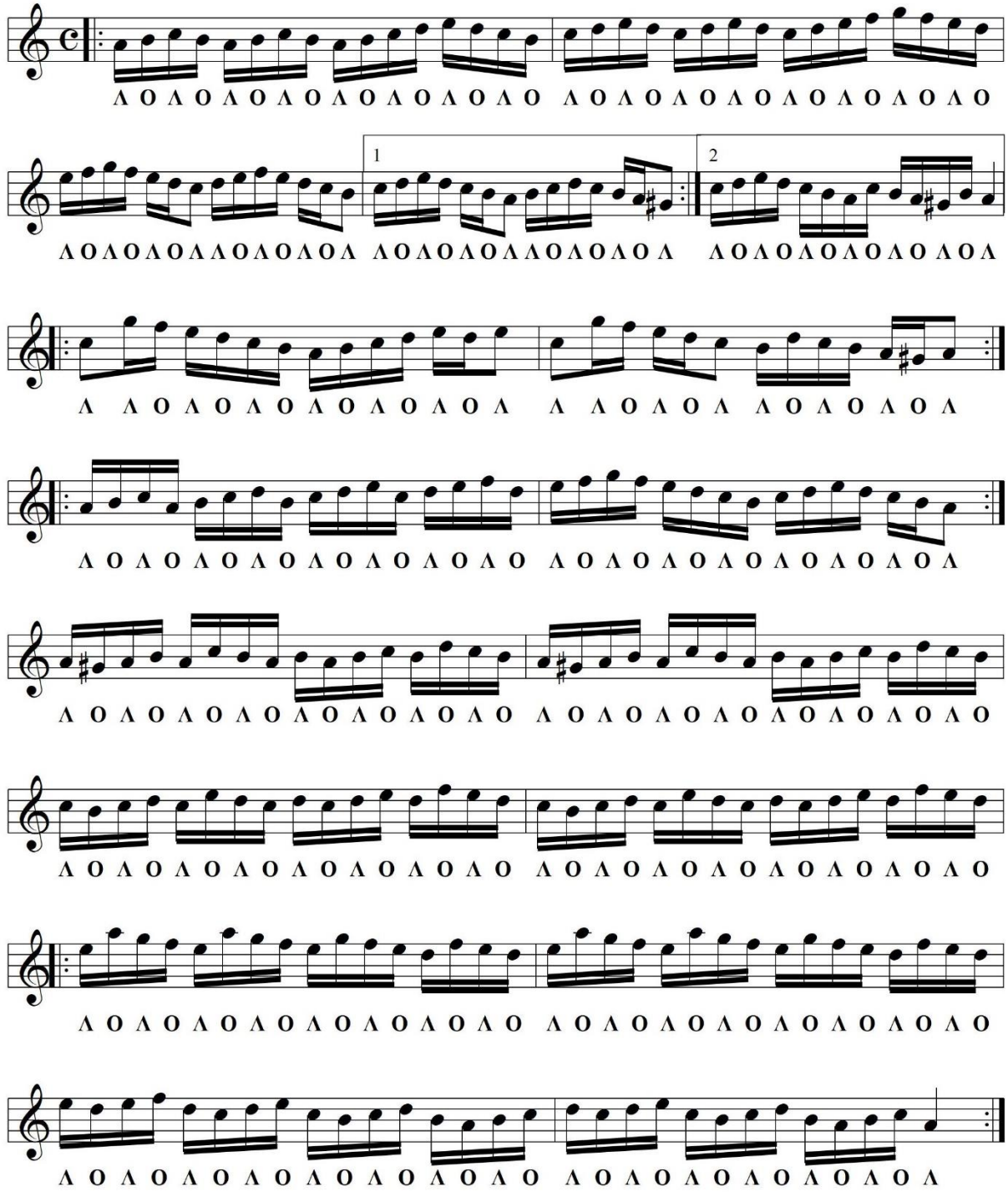

EK-7 Eşit Mızrap Kombinasyonu 13

EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
13
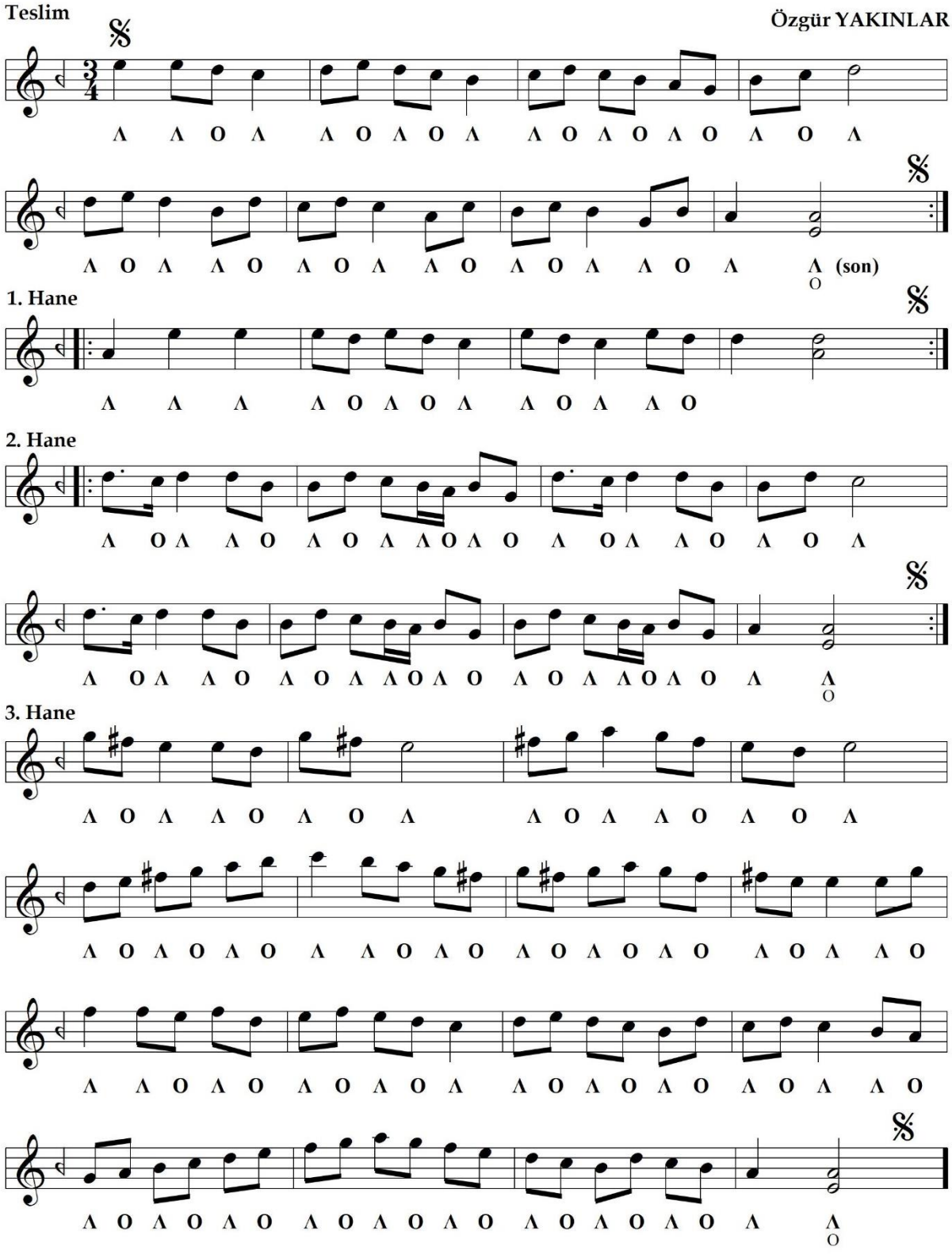
EK-8 Eşit Mızrap Kombinasyonu 14

EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
14

Özgür YAKINLAR
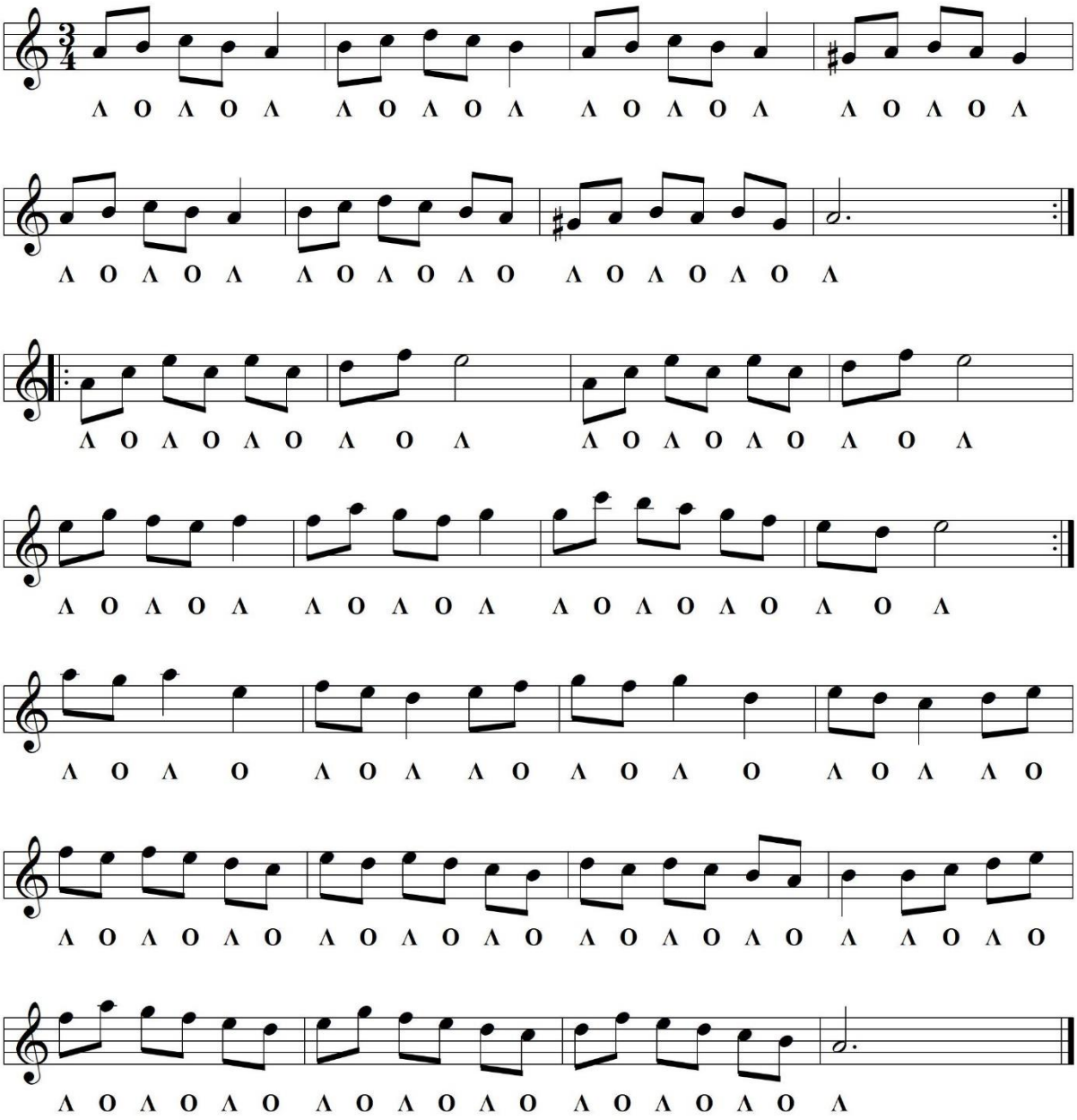
EK-9 Eşit Mızrap Kombinasyonu 15

EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
15

Özgür YAKINLAR
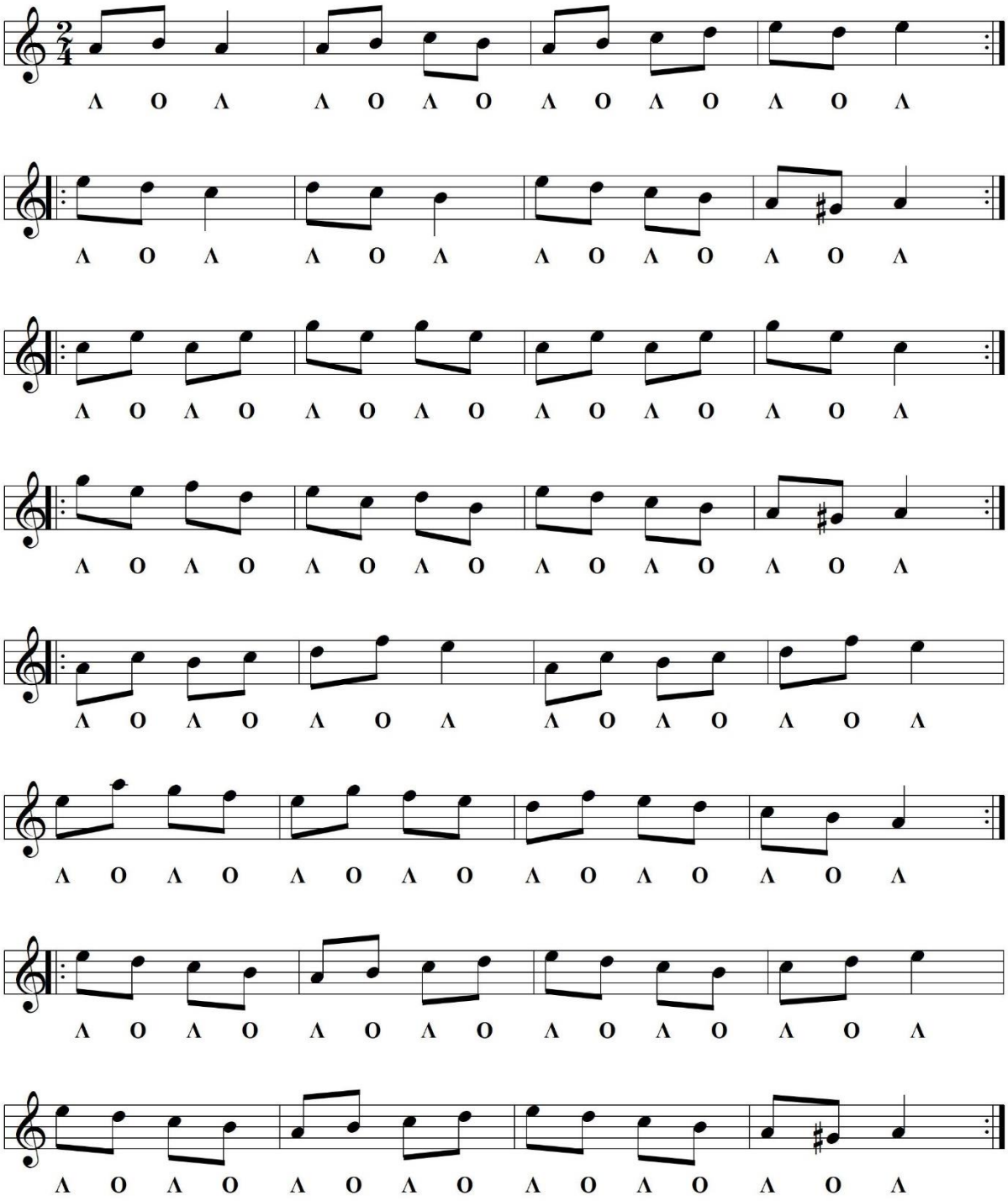
EK-10 Eşit Mızrap Kombinasyonu 16

EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
16

Özgür YAKINLAR
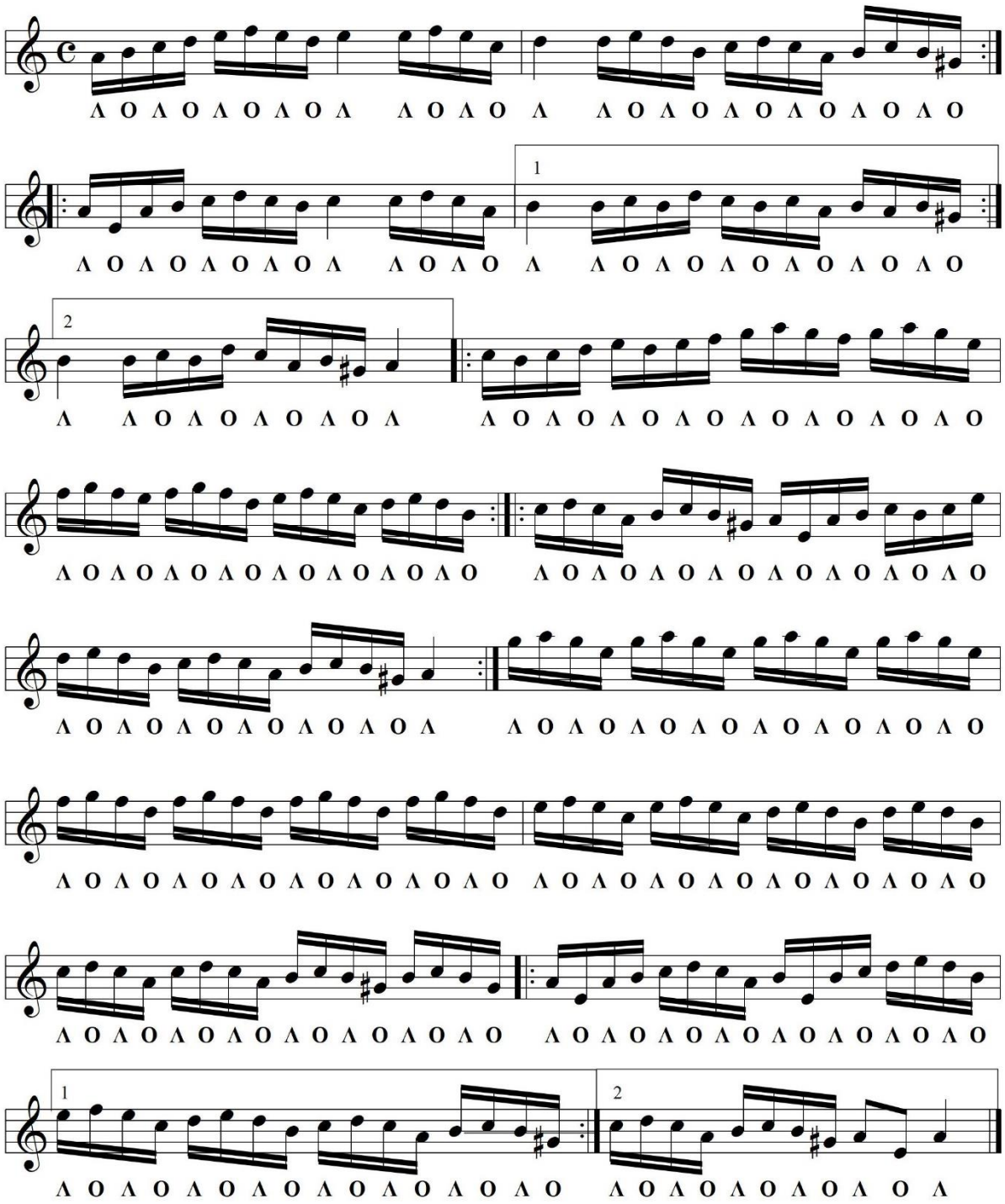
EK-11 Eşit Mızrap Kombinasyonu 17

EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
17

Özgür YAKINLAR
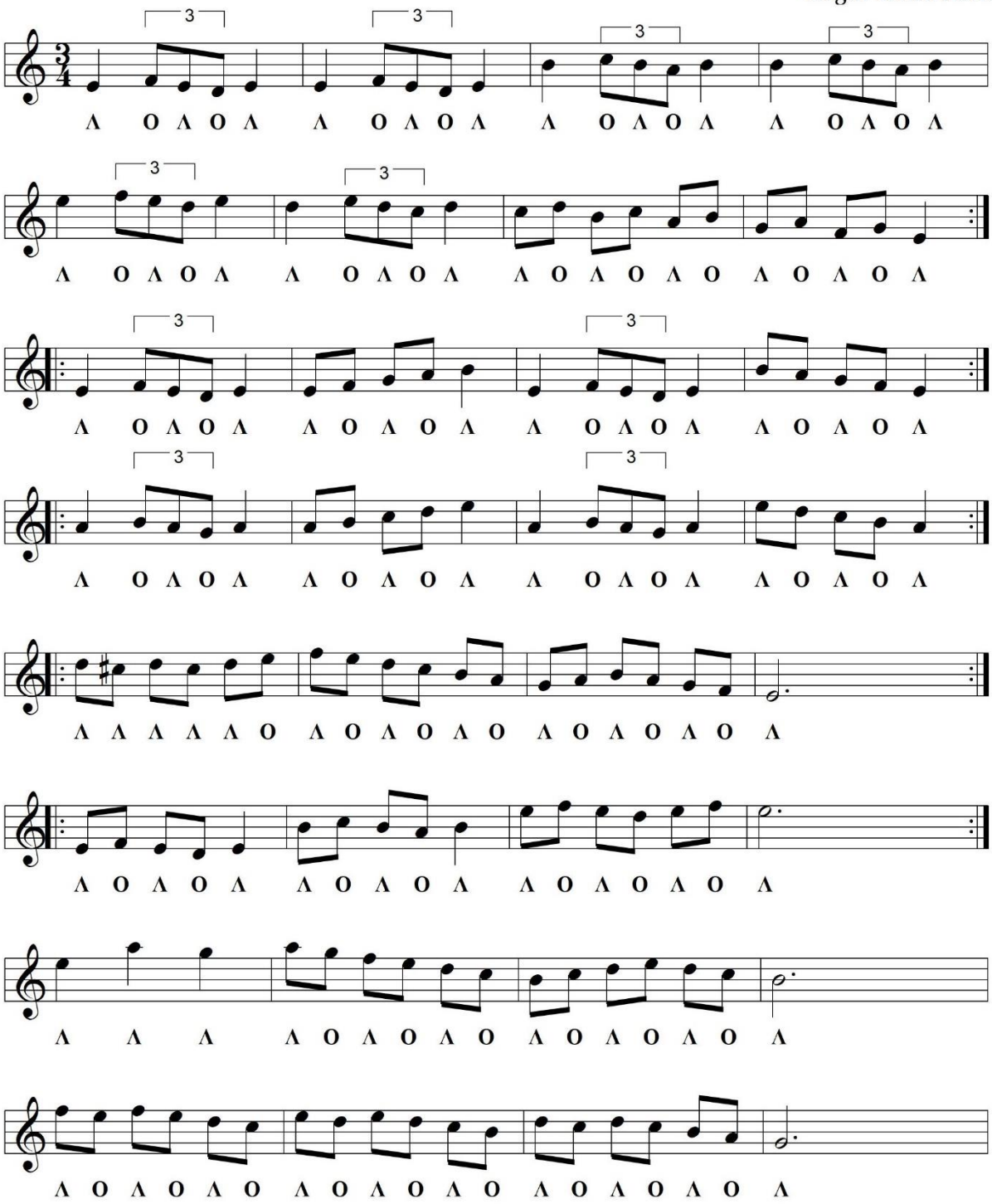
EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
17
2. Sayfa

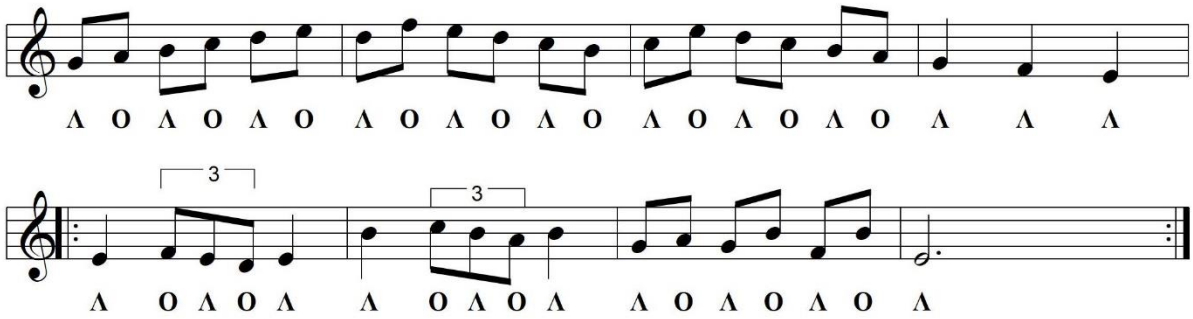

EK-12 İstanbul Türküsü

İSTANBUL TÜRKÜSÜ

Kâtibim

18
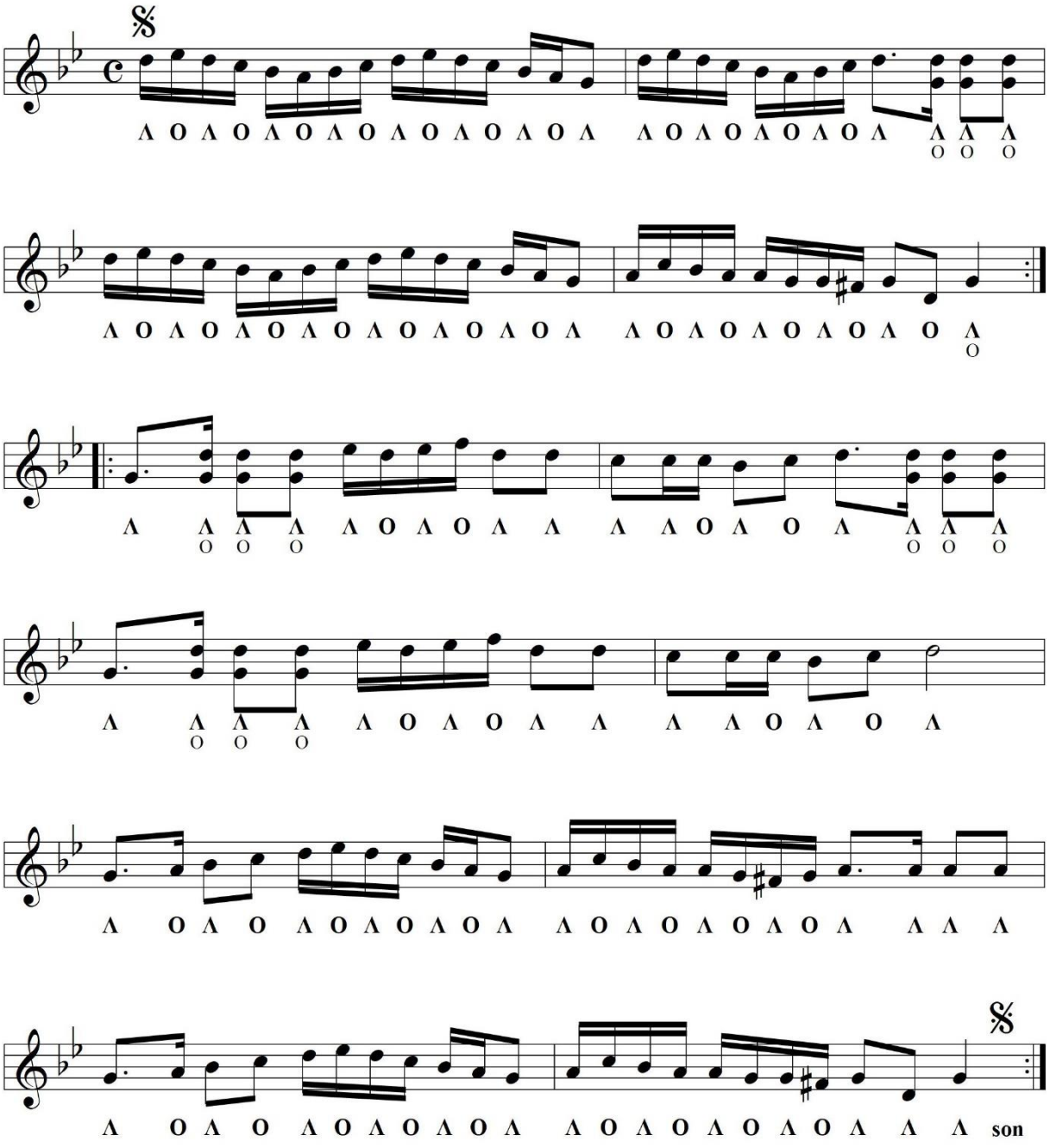
EK-13 Sağ/Sol Ağırlıklı Mızrap Kombinasyonu 19

SAĞ/SOL MIZRAP AĞIRLIKLI KOMBİNASYON 19

Özgür YAKINLAR

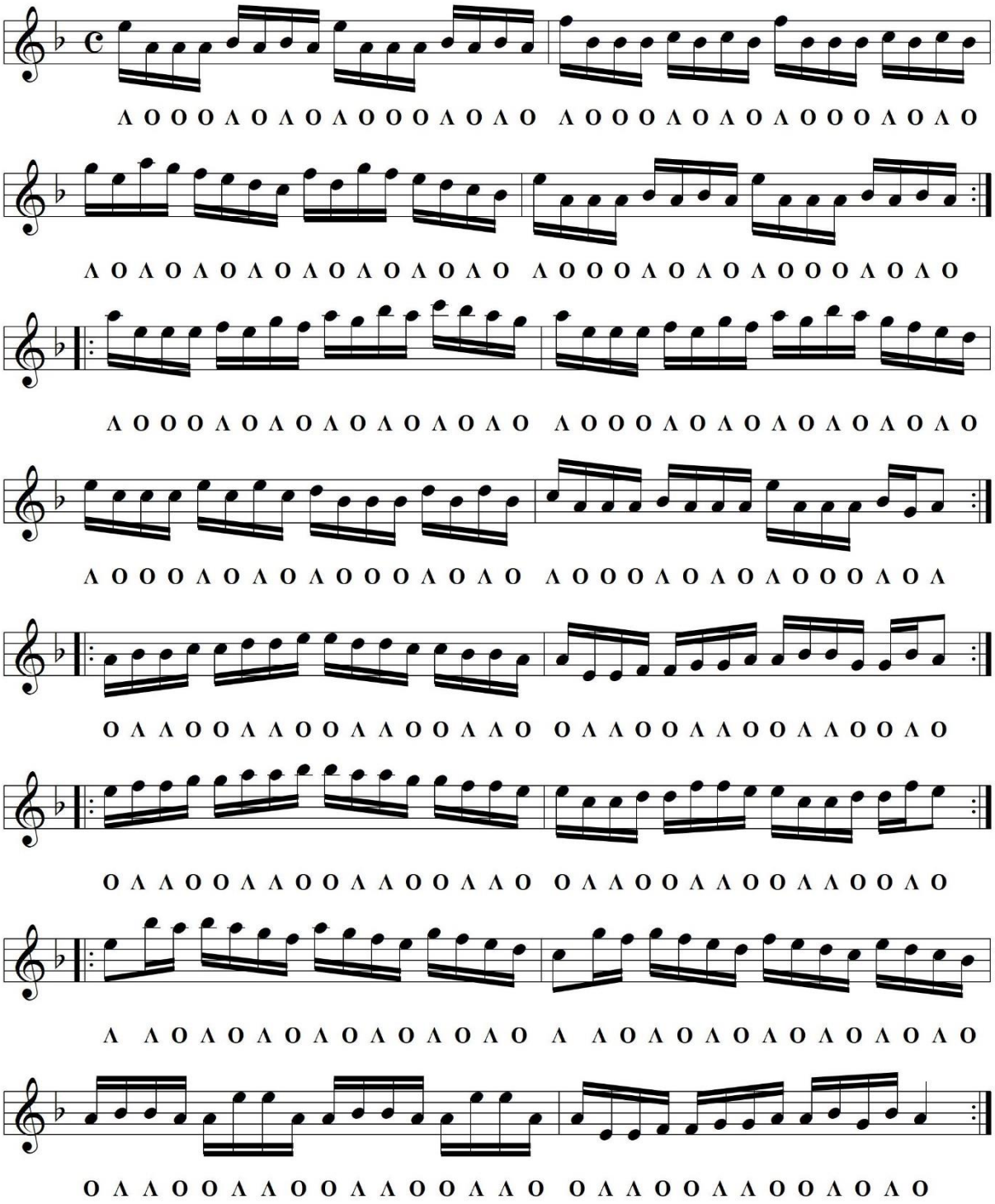

EK-14 Sağ/Sol Ağırlıklı Mızrap Kombinasyonu 20

SAĞ/SOL MIZRAP AĞIRLIKLI KOMBİNASYON 20

Özgür YAKINLAR

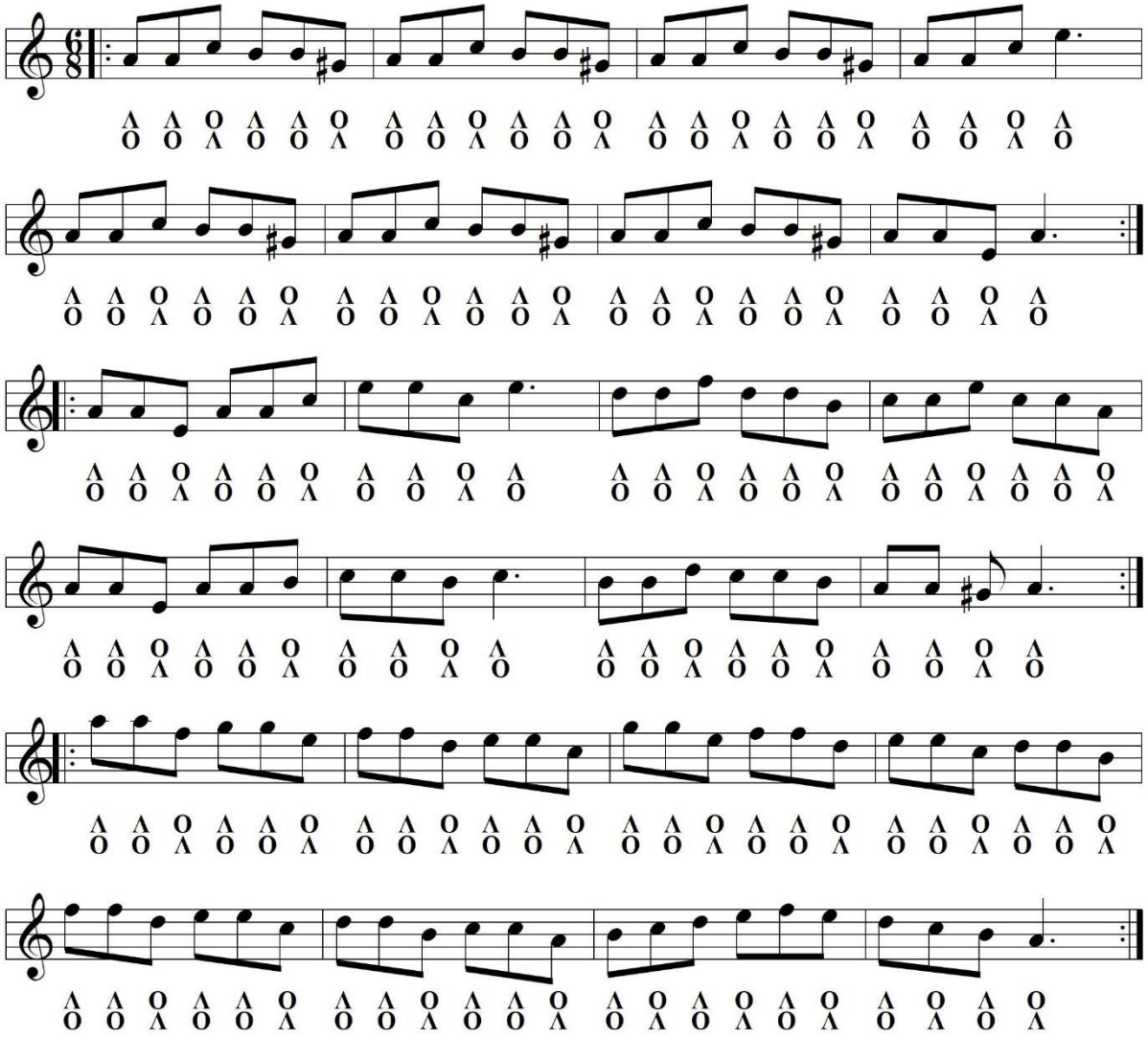

Not: Sol mızrap gelişimi için 2. satırdaki mizrap sembolleri dikkate alınarak çalışılmalıdır.

EK-15 Sağ/Sol Ağırlıklı Mızrap Kombinasyonu 21

SAĞ/SOL MIZRAP AĞIRLIKLI KOMBİNASYON 21

Özgür YAKINLAR
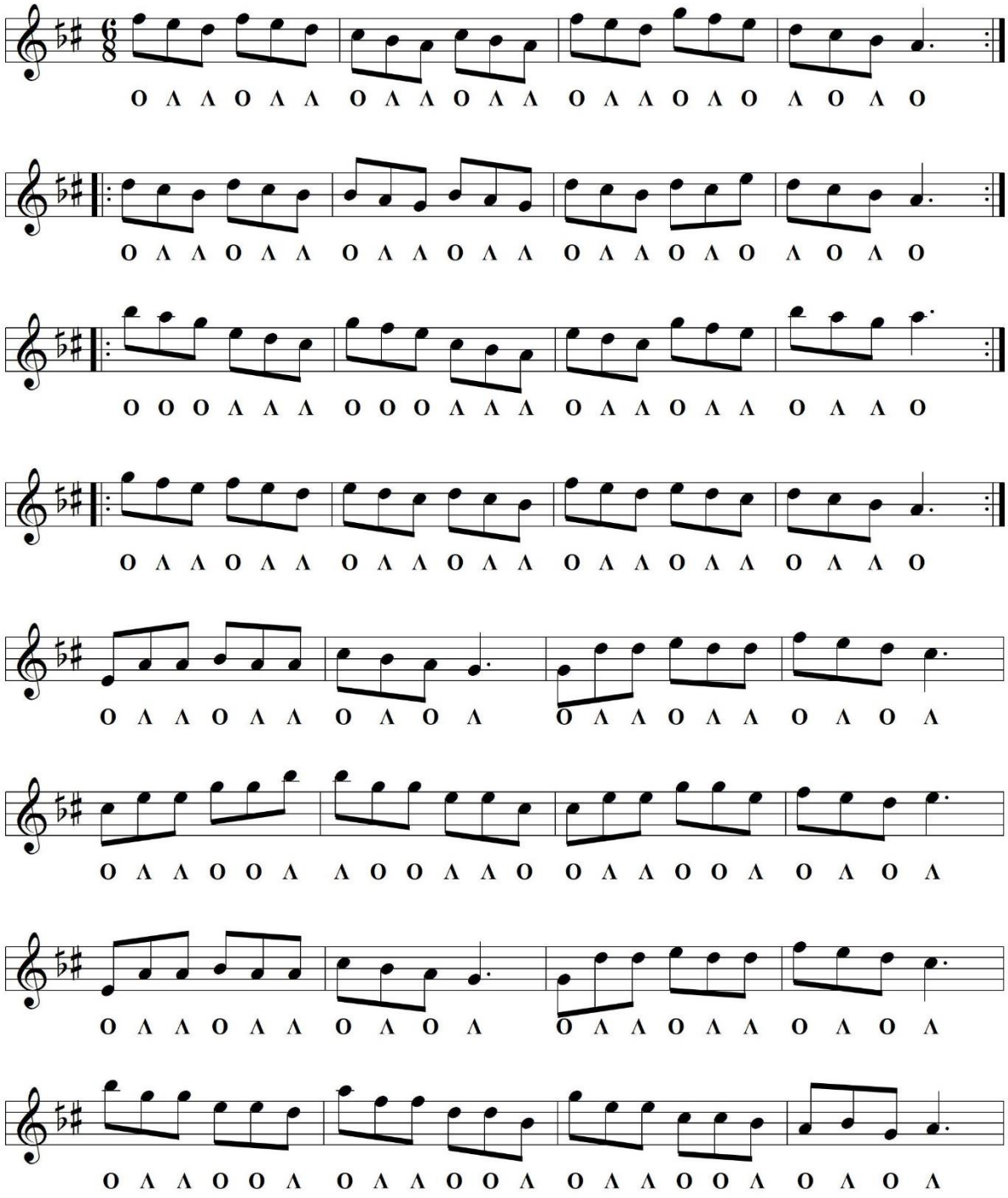
SAĞ/SOL MIZRAP AĞIRLIKLI KOMBİNASYON
21
2. Sayfa
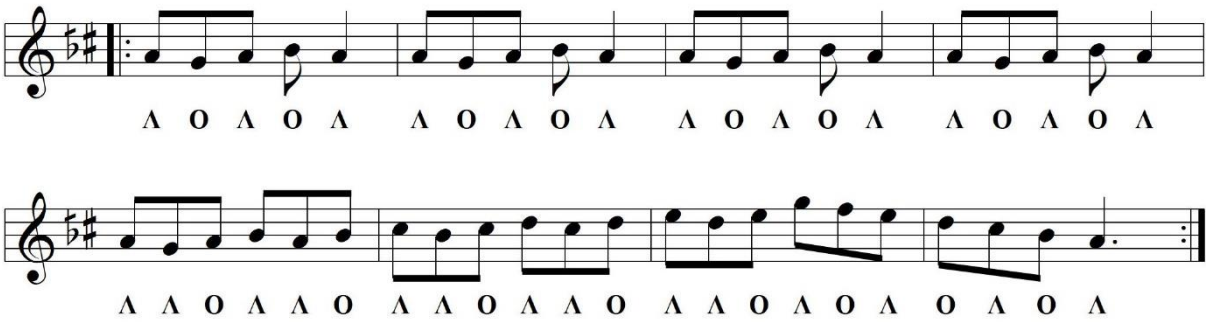
EK-16 Sağ/Sol Ağırlıklı Mızrap Kombinasyonu 22

SAĞ/SOL MIZRAP AĞIRLIKLI KOMBİNASYON 22

Özgür YAKINLAR
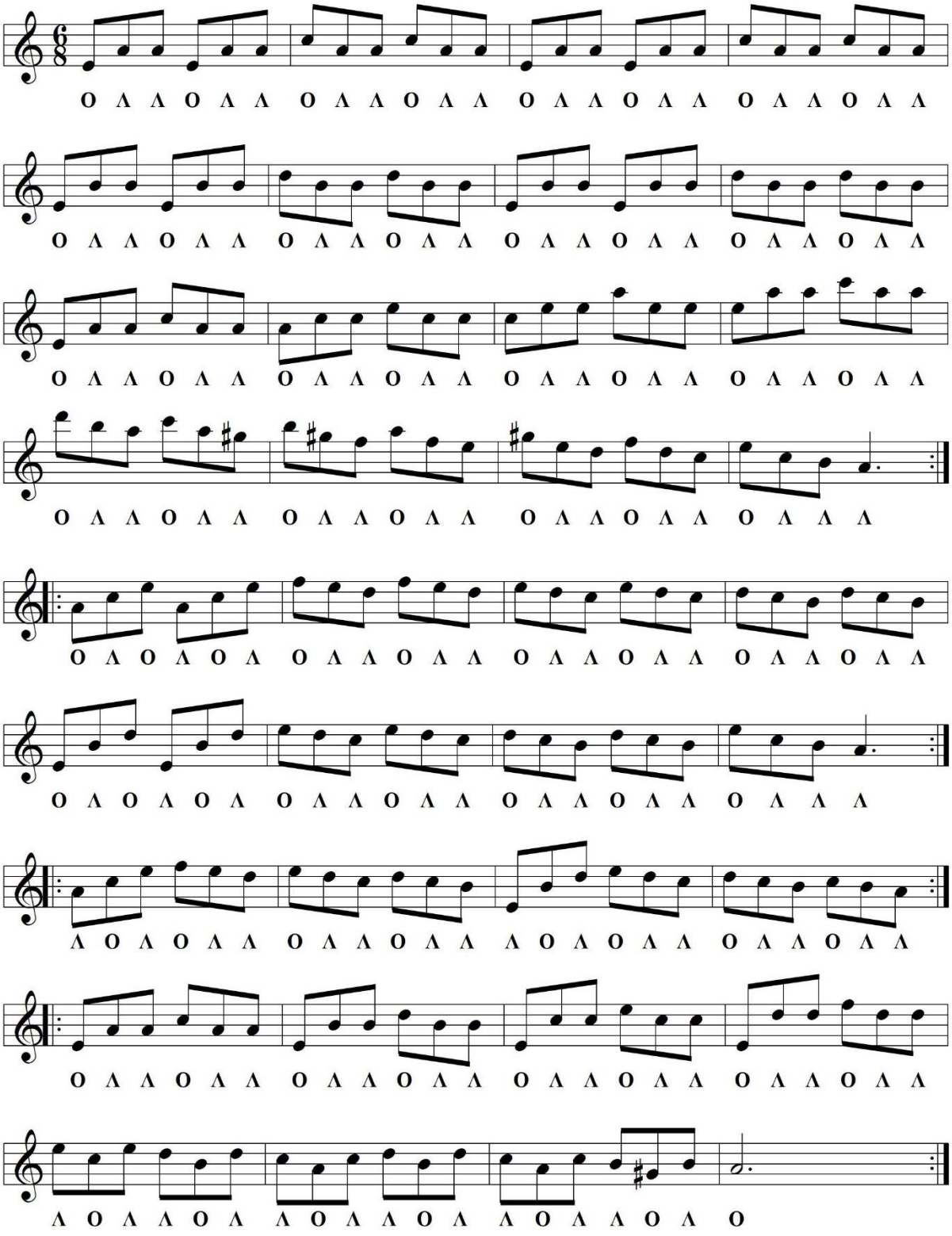
EK-17 Mandal Uygulaması 23

MANDAL UYGULAMASI
23

Özgür YAKINLAR
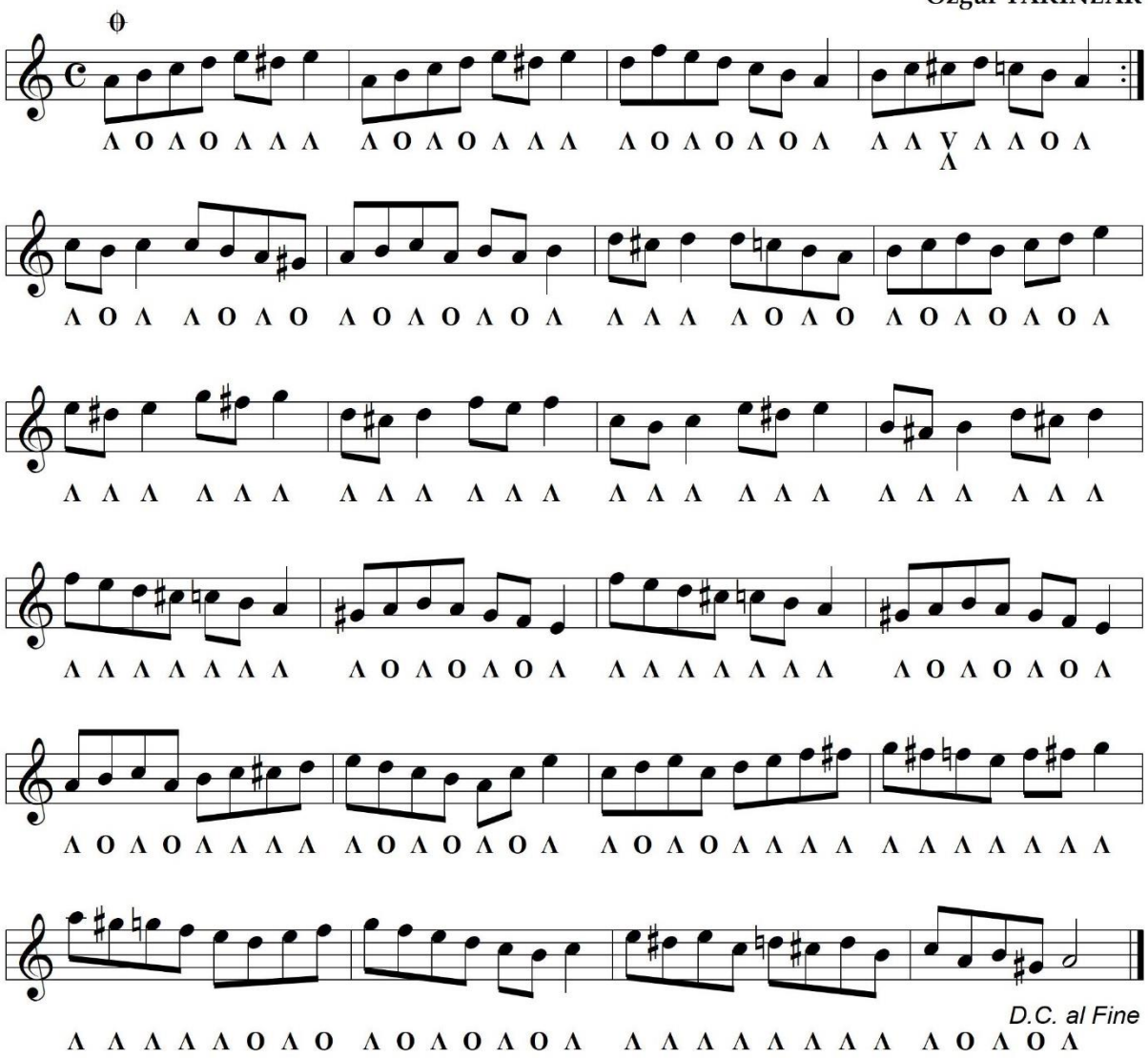
EK-18 Mandal Uygulaması 24

MANDAL UYGULAMASI
24

Özgür YAKINLAR
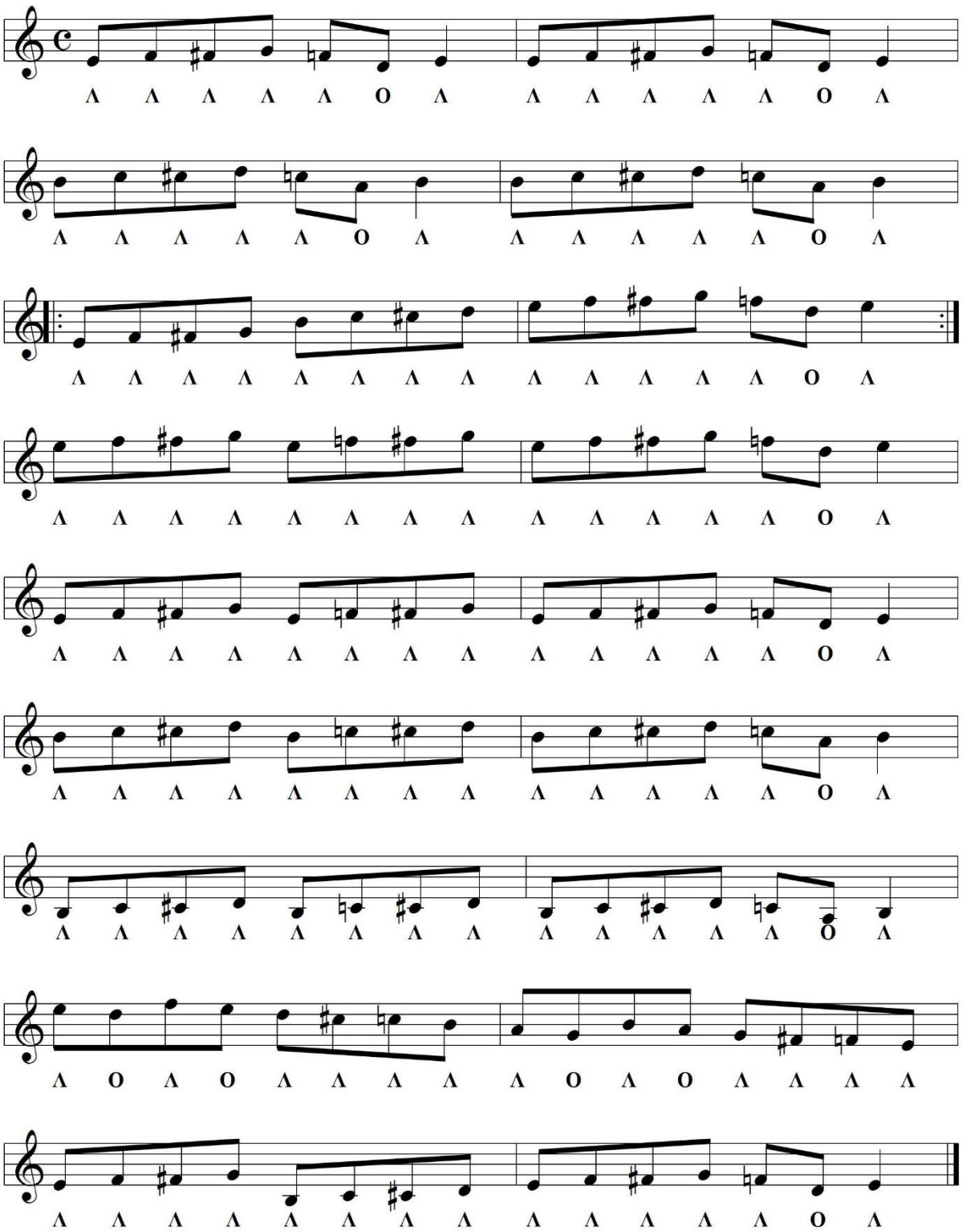
EK-19 Mandal Uygulaması 25

MANDAL UYGULAMASI
25

Özgür YAKINLAR
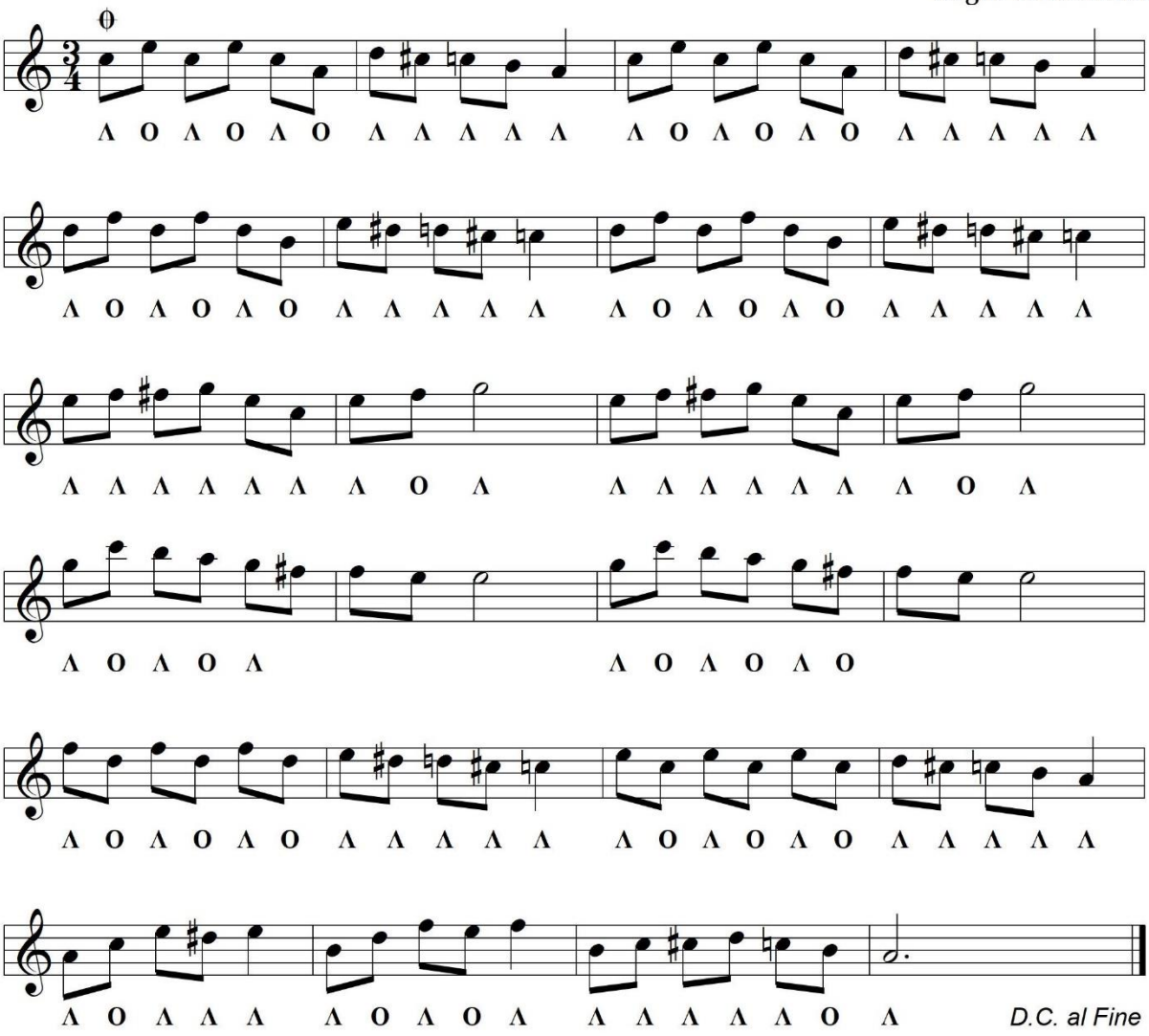
EK-20 Mandal Uygulaması 26

MANDAL UYGULAMASI
26

Özgür YAKINLAR
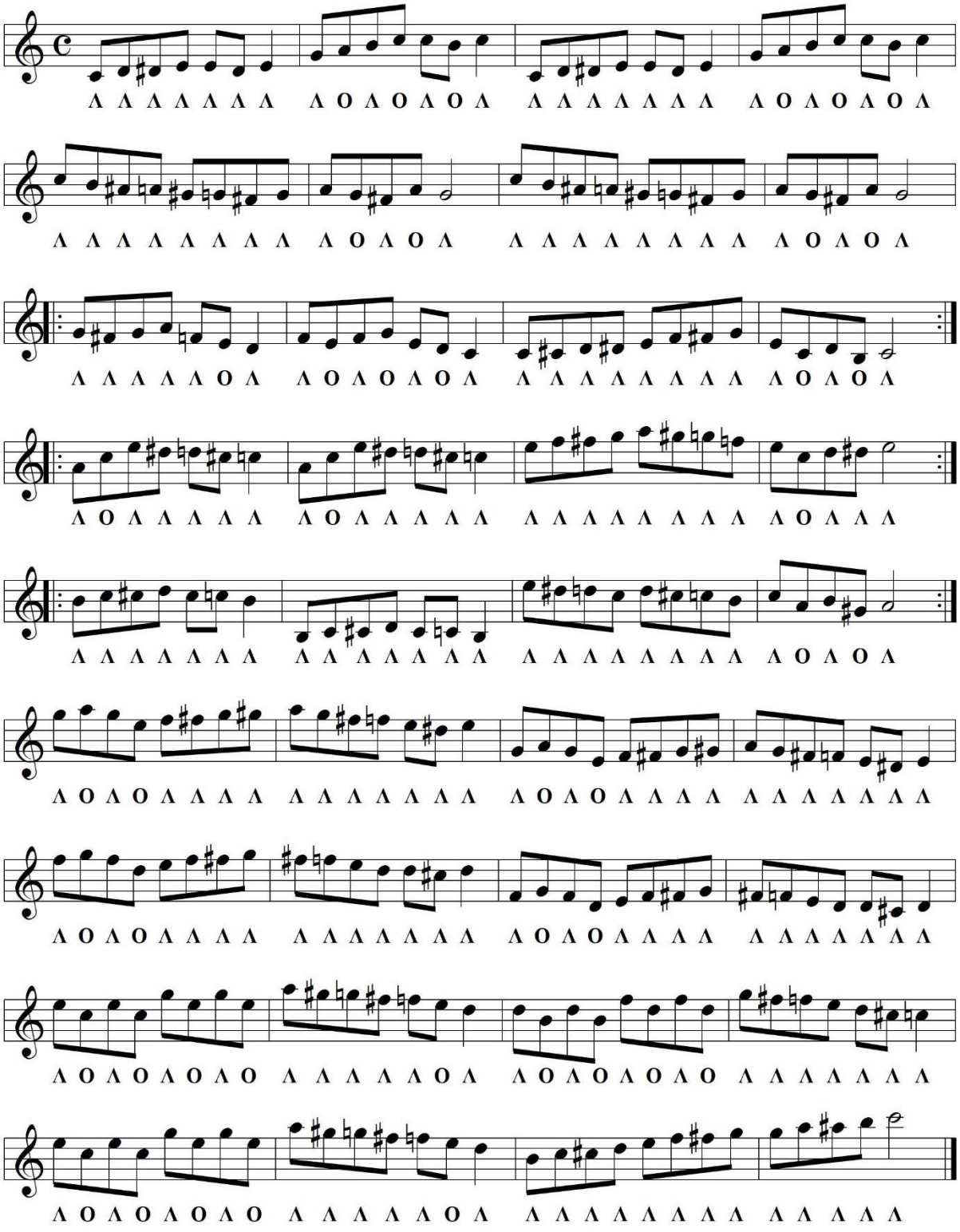
EK-21 Mandal Uygulaması 27

MANDAL UYGULAMASI
27

Özgür YAKINLAR
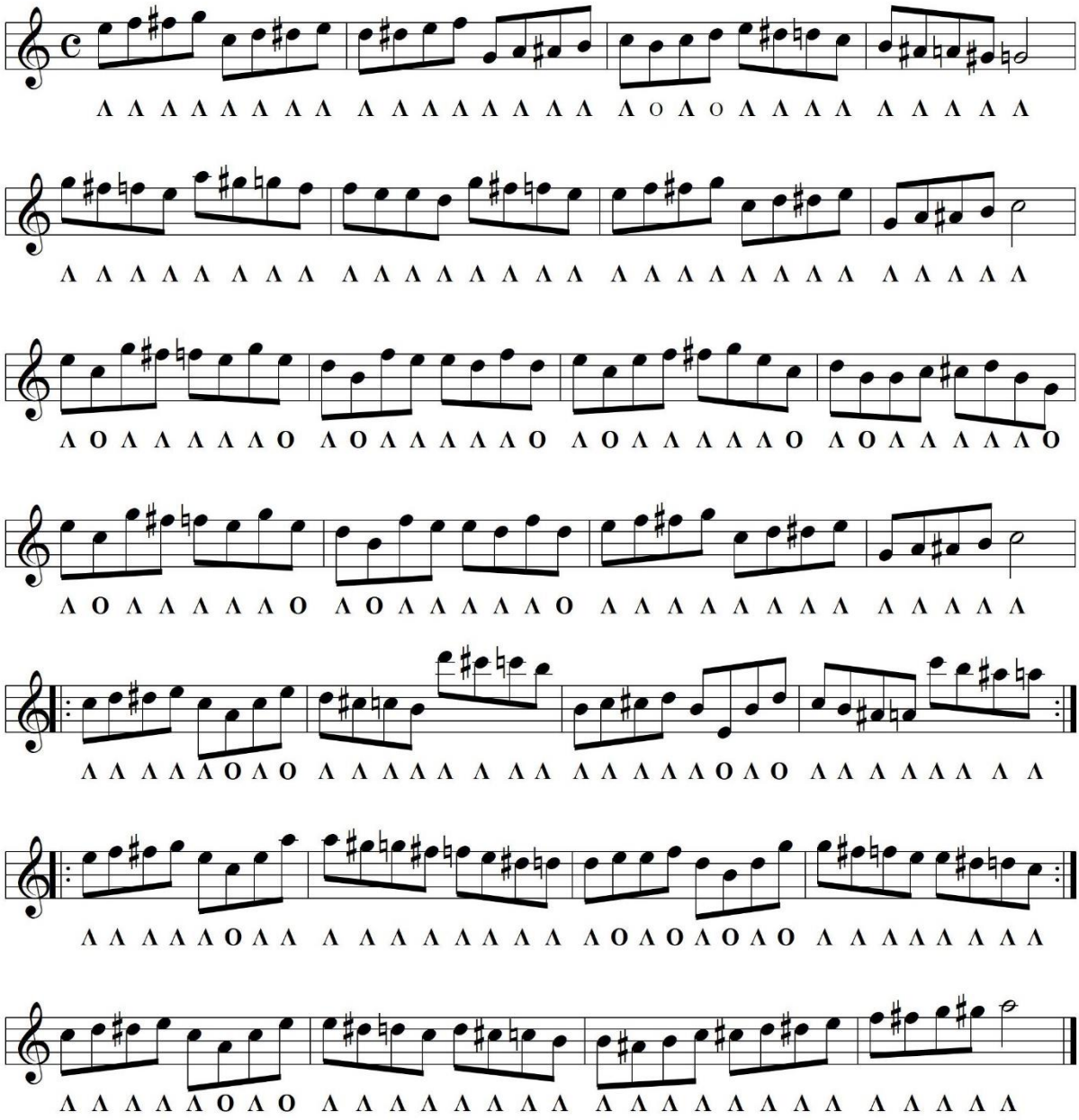
EK-22 Karışık Mızrap Kombinasyonu 28

KARIŞIK MIZRAP KOMBİNASYONU
28

Özgür YAKINLAR

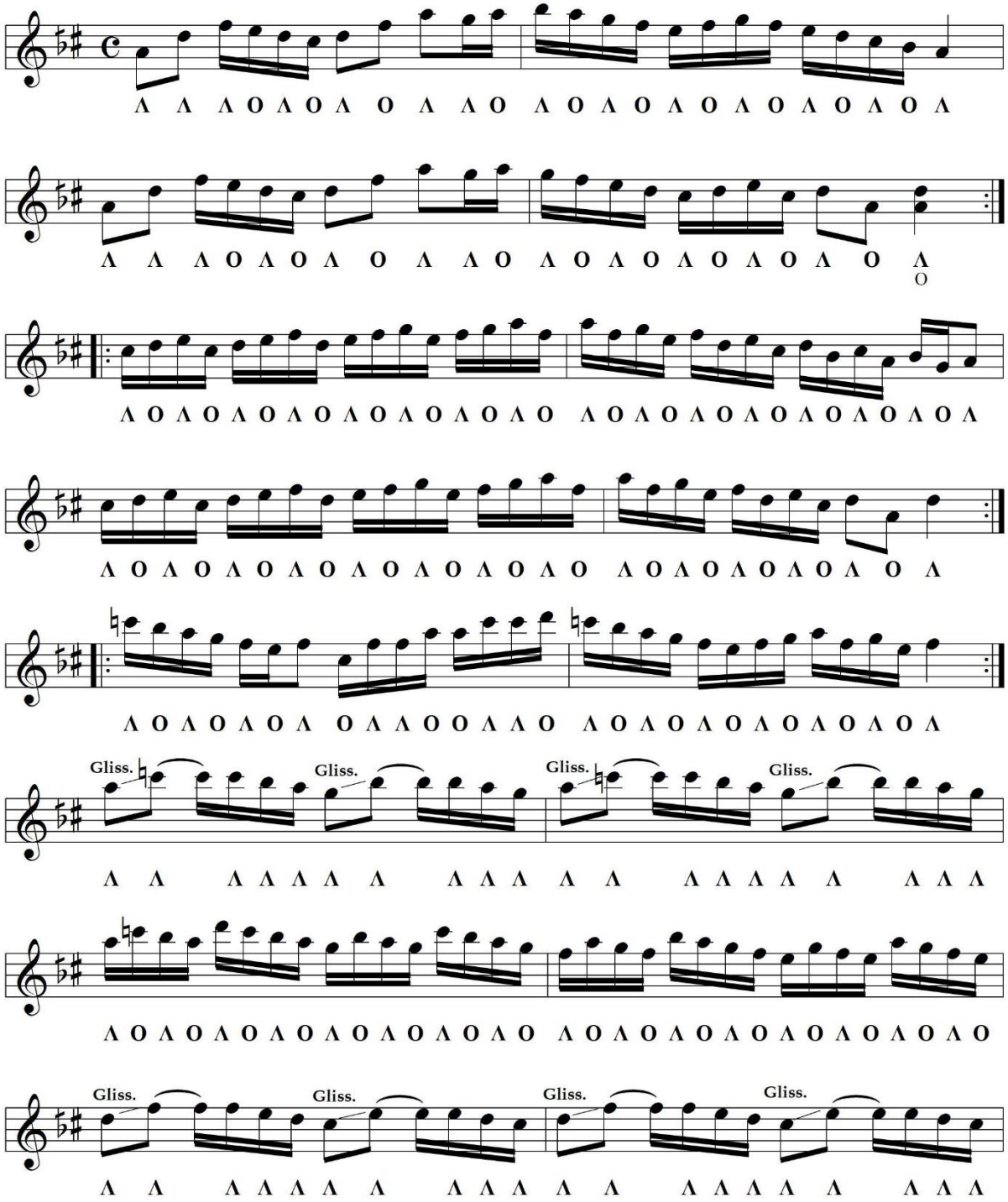

KARIŞIK MIZRAP KOMBİNASYONU
28
2. Sayfa
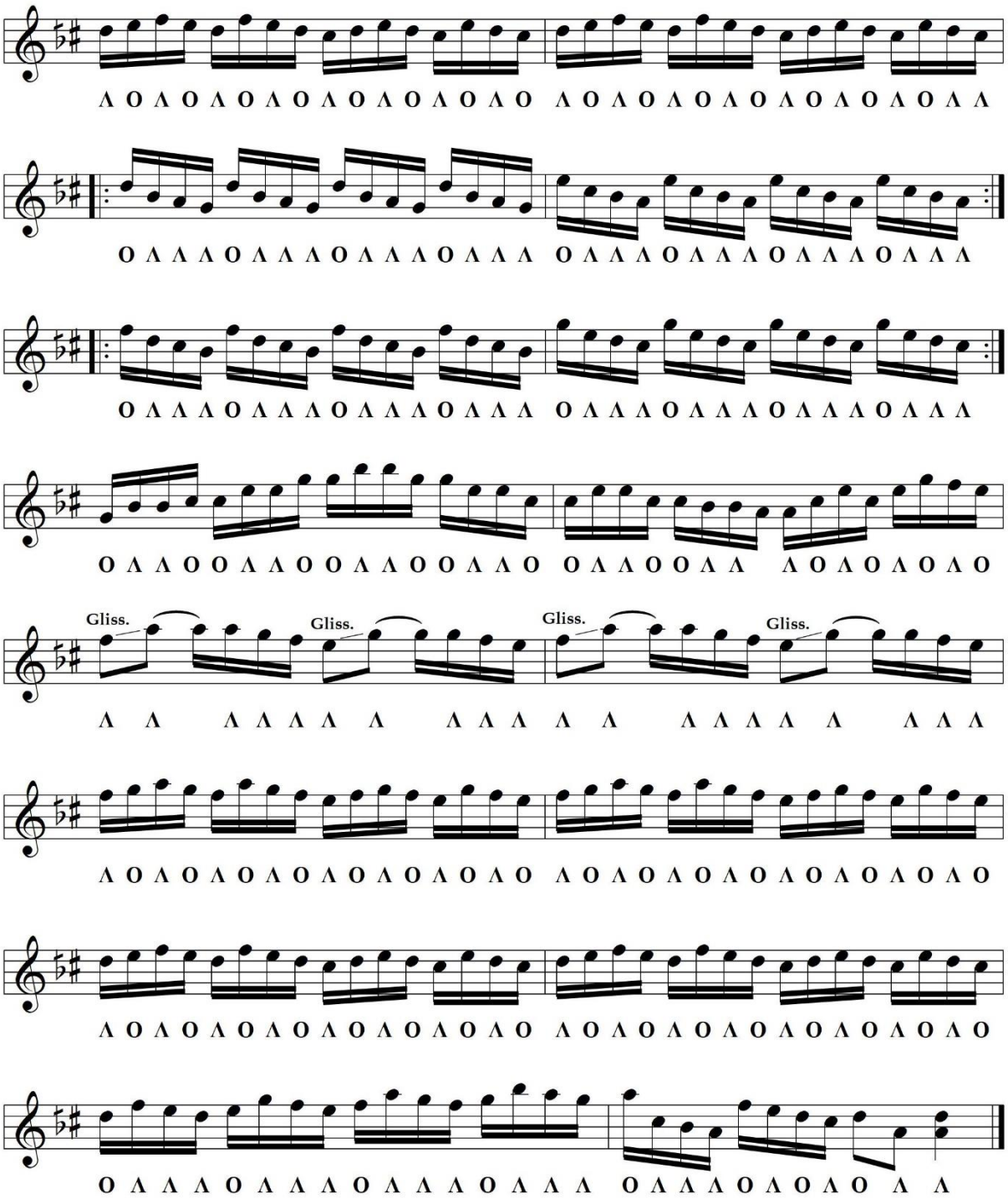
EK-23 Karışık Mızrap Kombinasyonu 29

KARIŞIK MIZRAP KOMBİNASYONU
29

Özgür YAKINLAR
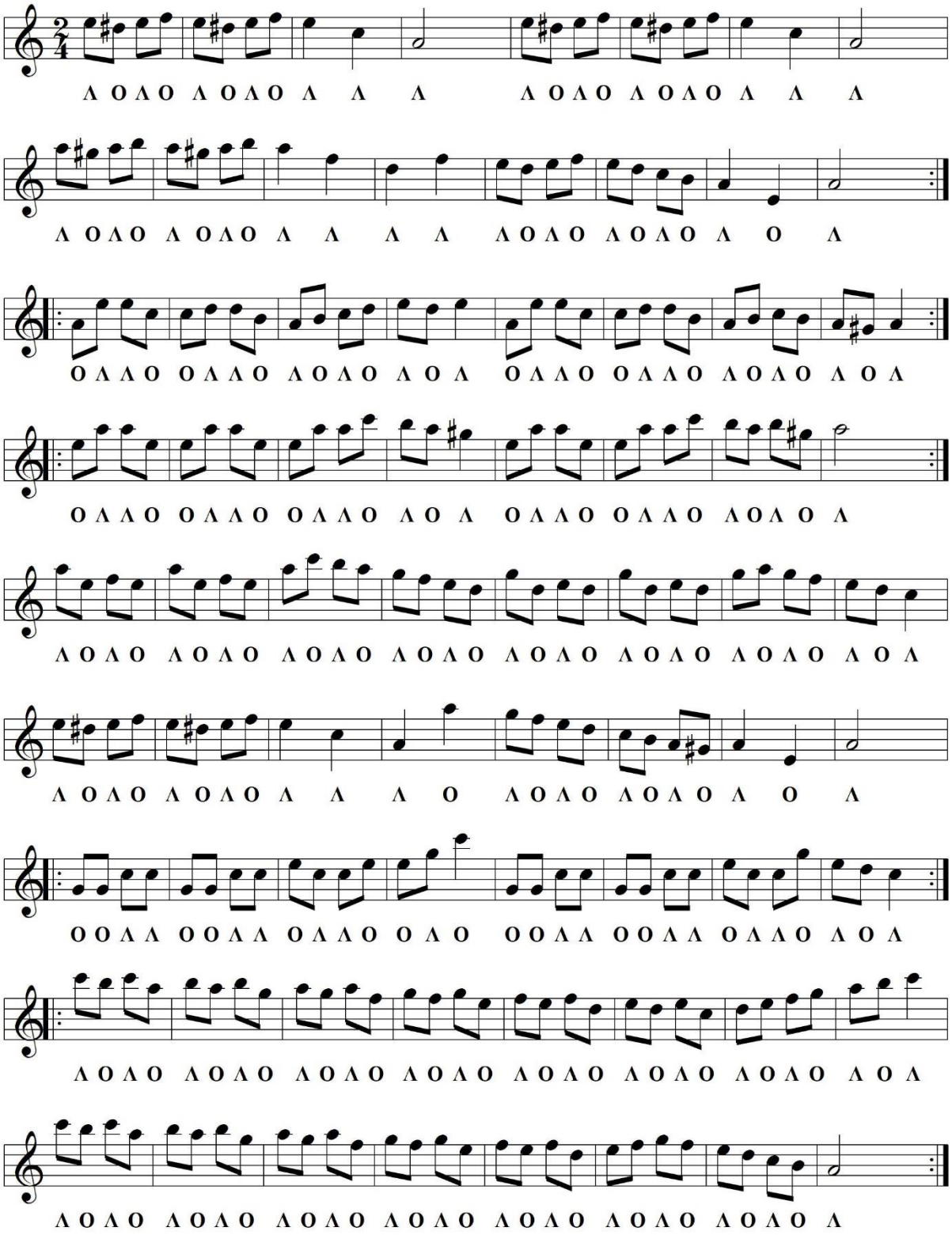
EK-24 Karışık Mızrap Kombinasyonu 30

KARIŞIK MIZRAP KOMBİNASYONU
30

Özgür YAKINLAR
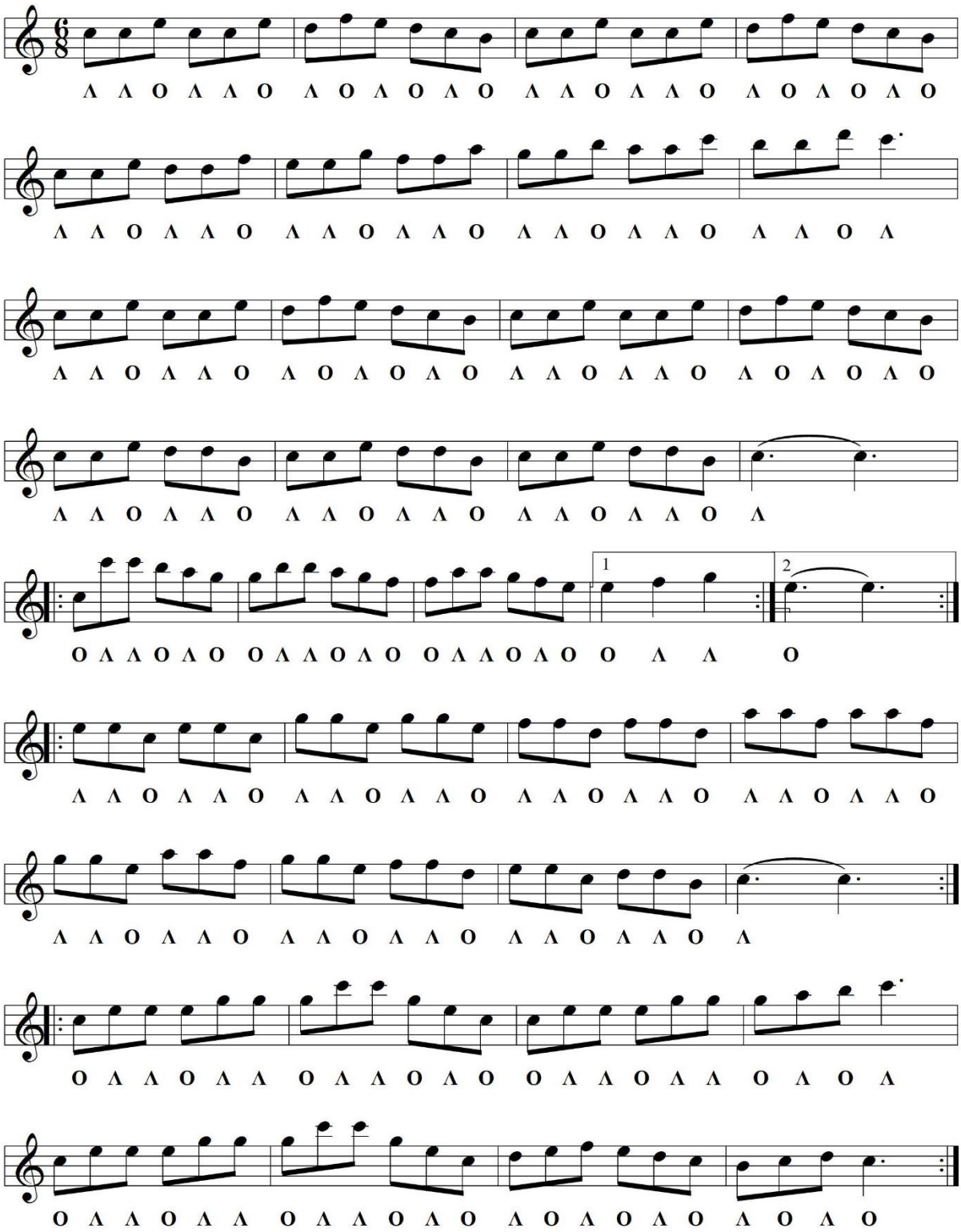
KARIŞIK MIZRAP KOMBİNASYONU
30
2. Sayfa
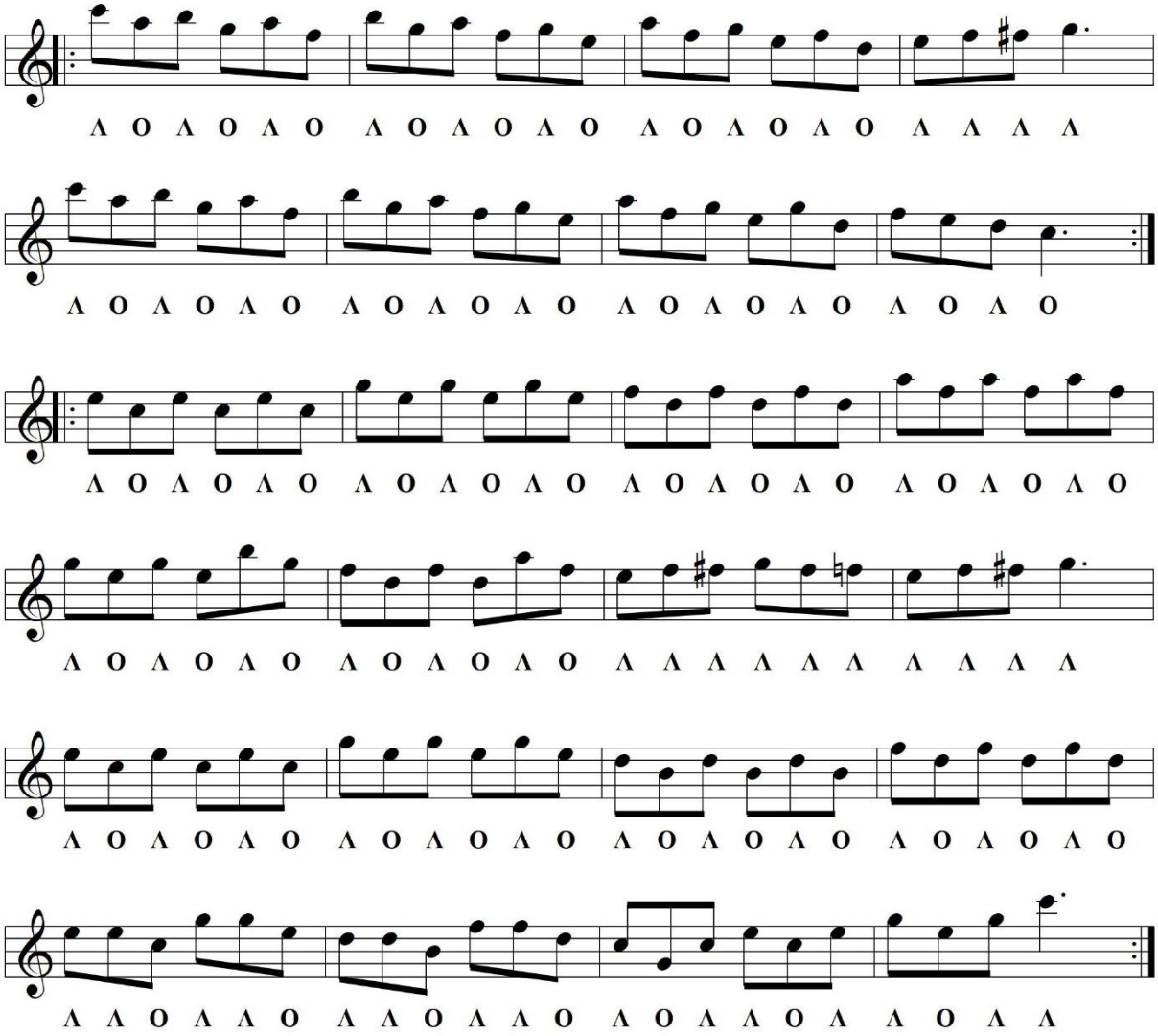
EK-25 Karışık Mızrap Kombinasyonu 31

KARIŞIK MIZRAP KOMBİNASYONU
31

Özgür YAKINLAR

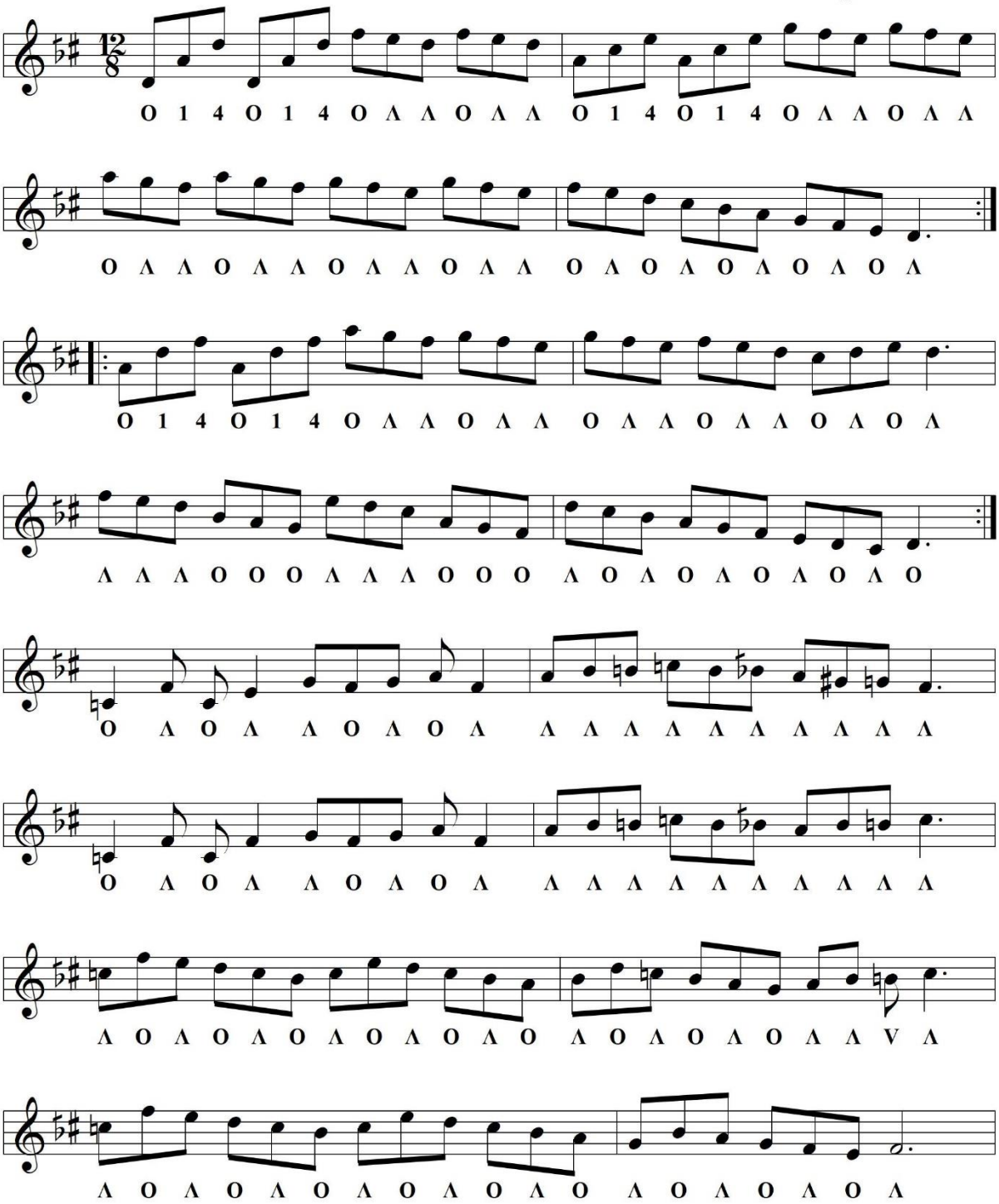

KARIŞIK MIZRAP KOMBİNASYONU
31
2. Sayfa
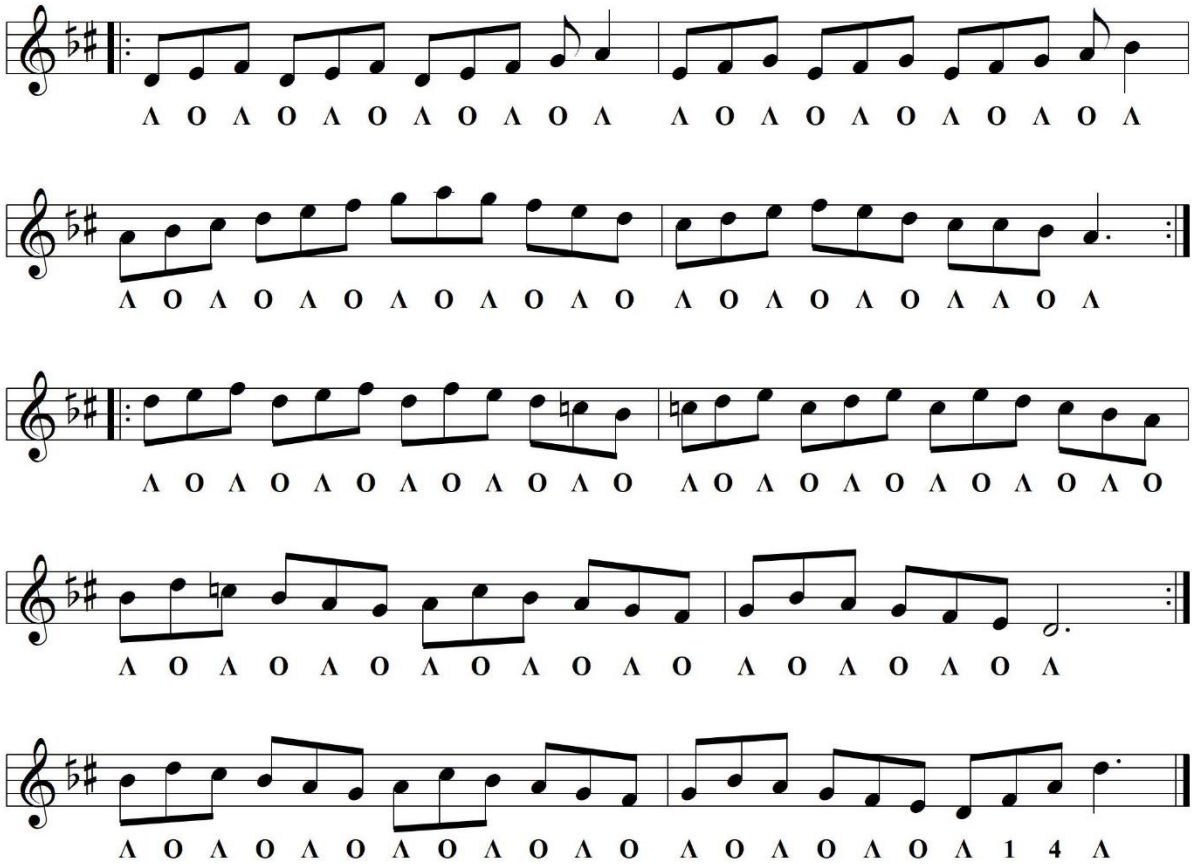
EK-26 Nihâvend Longa 32

NİHÂVEND LONGA
32
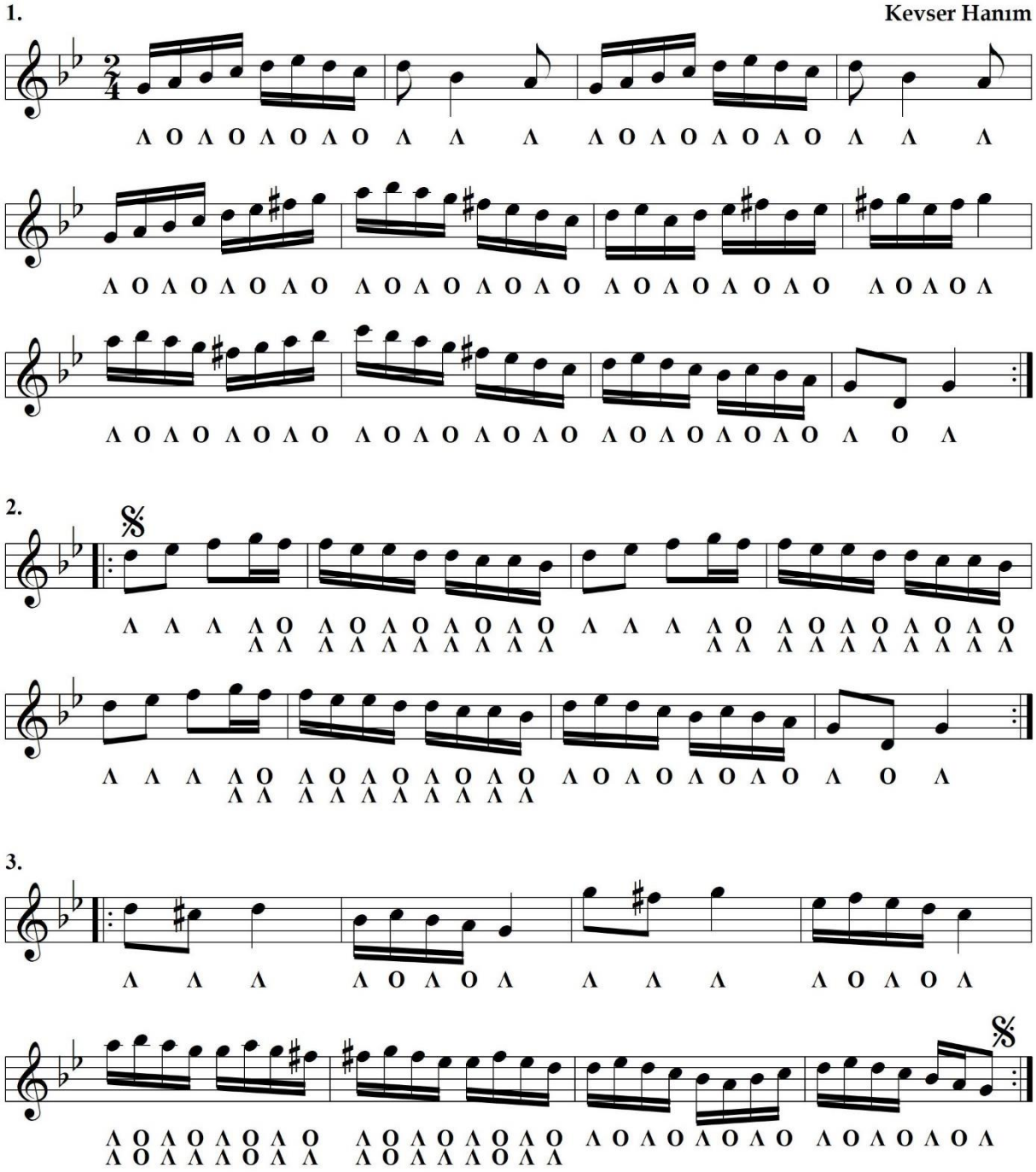
Not: İkinci satırda yer alan mızrap sembolleri alternatif mızrap kombinasyonlarını içerir. Birinci satırdaki mızrap kombinasyonu uygulandıktan sonra ikinci satırdaki kombinasyon uygulanabilir.

EK-27 Parmak Uygulaması 33

PARMAK UYGULAMASI
Çevrimler
33

La Minör-Buselik **Özgür YAKINLAR**

Tonik

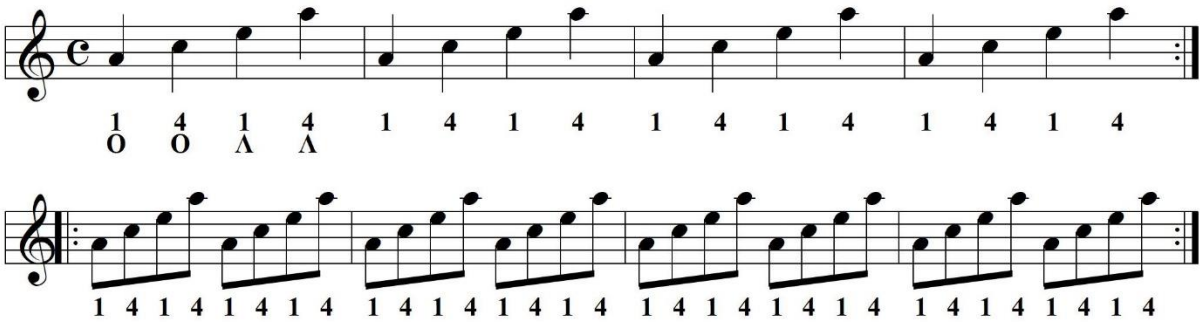

1. Çevrim

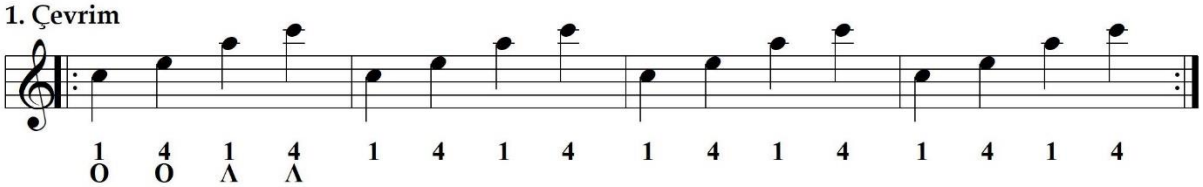

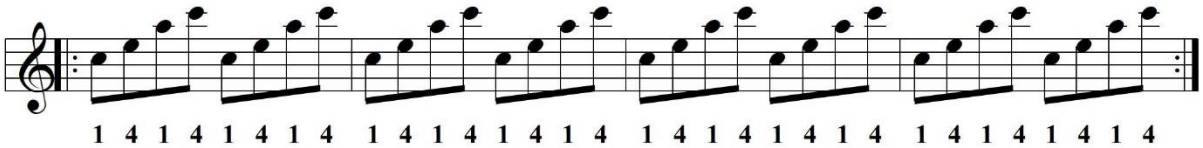

2. Çevrim

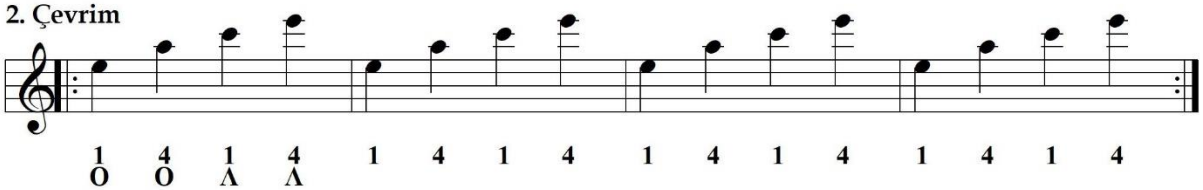

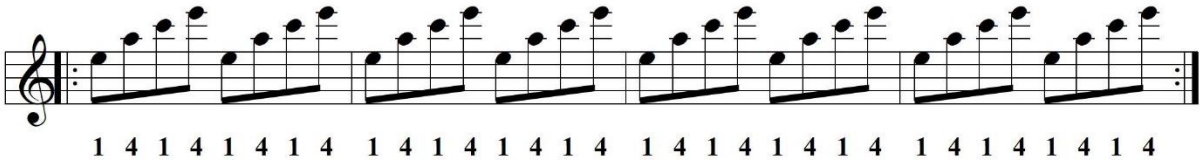

Tonik

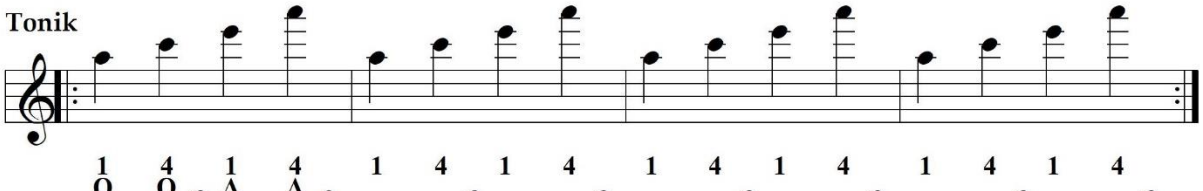

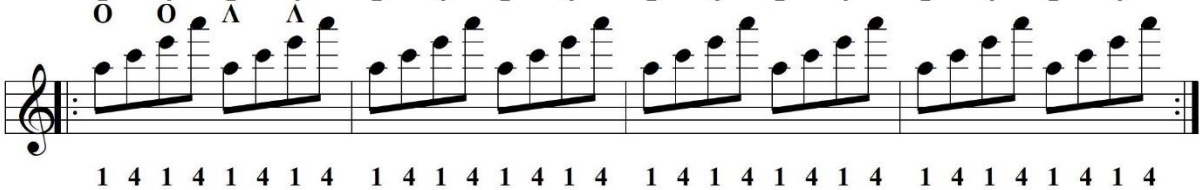

EK-28 Parmak Uygulaması 34

PARMAK UYGULAMASI
Çevrimler
34

Do majör-Çargah

Özgür YAKINLAR

Tonik

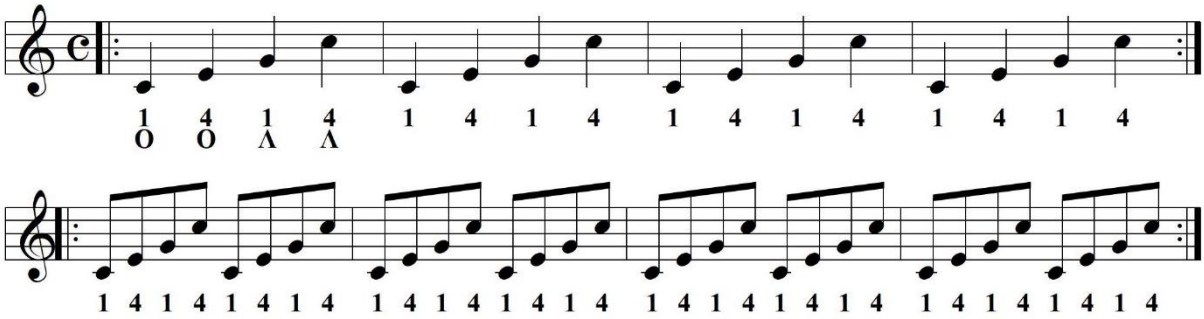

1. Çevrim

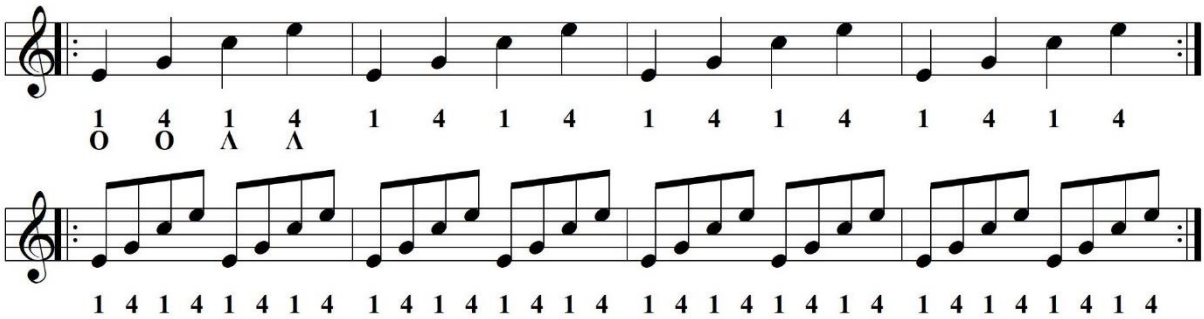

2. Çevrim

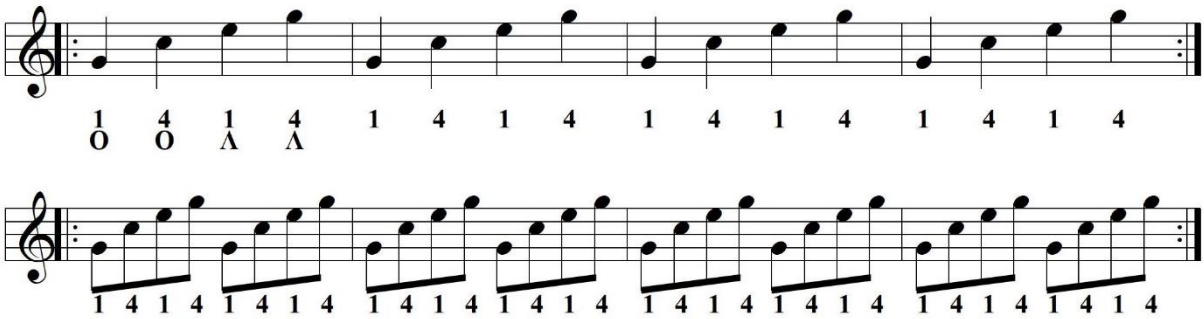

Tonik

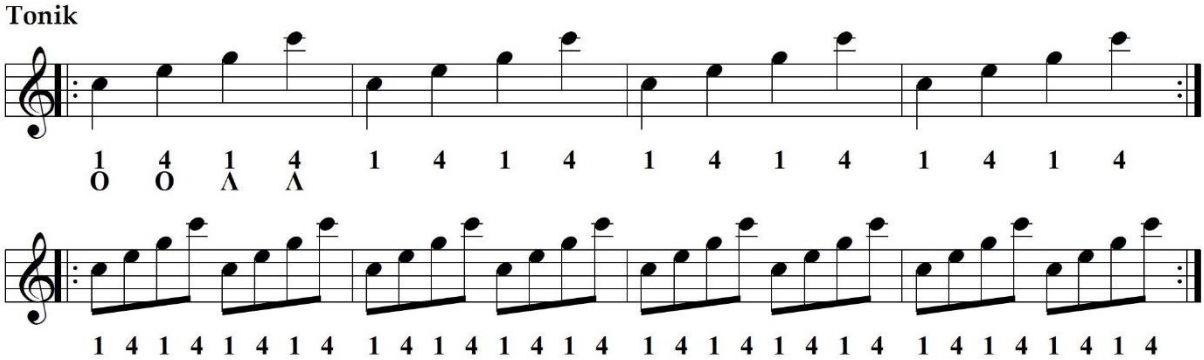

EK-29 Parmak Uygulaması 35

PARMAK UYGULAMASI
Çevrimler
35

Özgür YAKINLAR

La Minör-Buselik

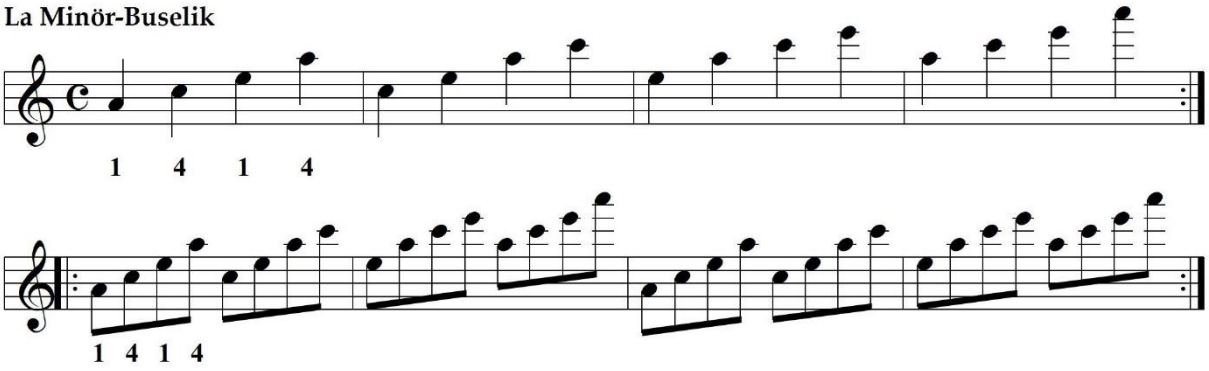

Do Majör- Çargah

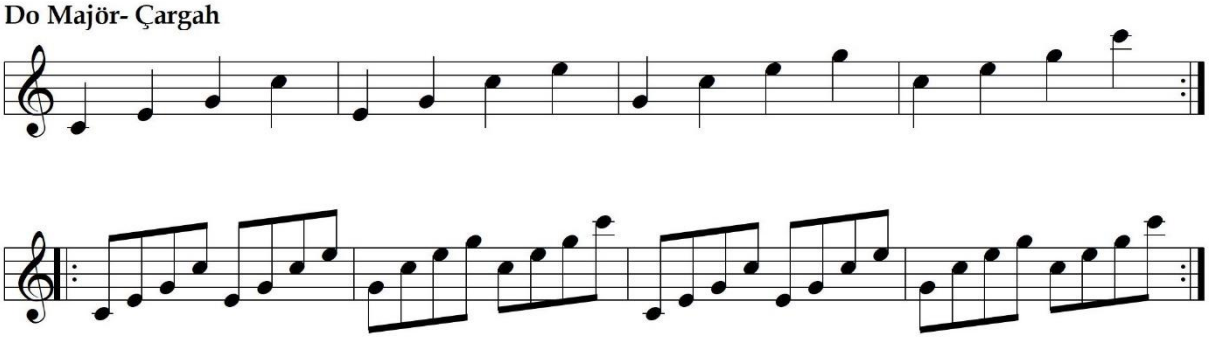

Not: Çevrimler, notadan bağımsız olarak yavaştan hızlı tempoya doğru metronom eşliğinde çalışılmalı.

EK-30 Parmak Uygulaması 36

PARMAK UYGULAMASI
36

Özgür YAKINLAR

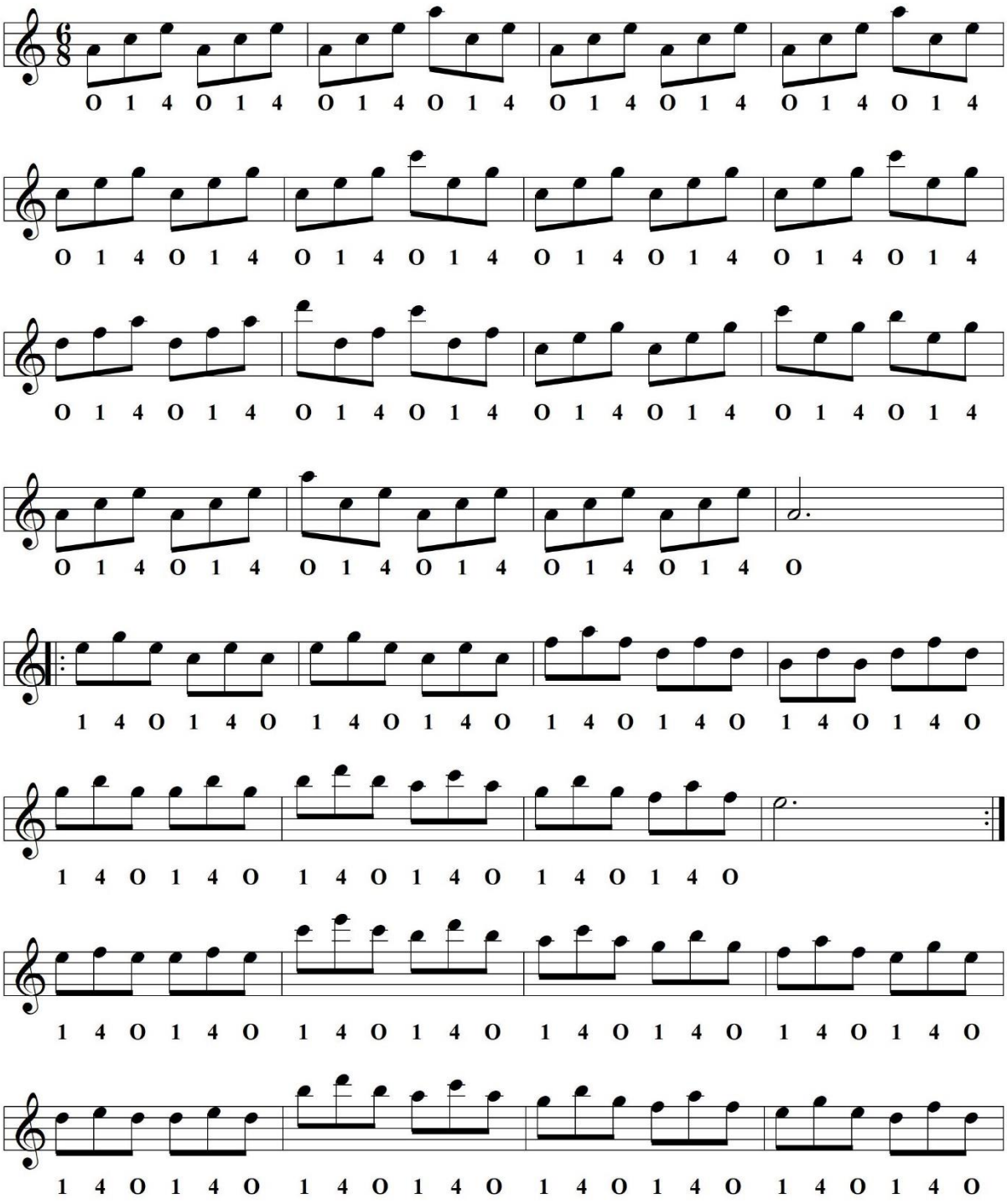

PARMAK UYGULAMASI
36
2. Sayfa

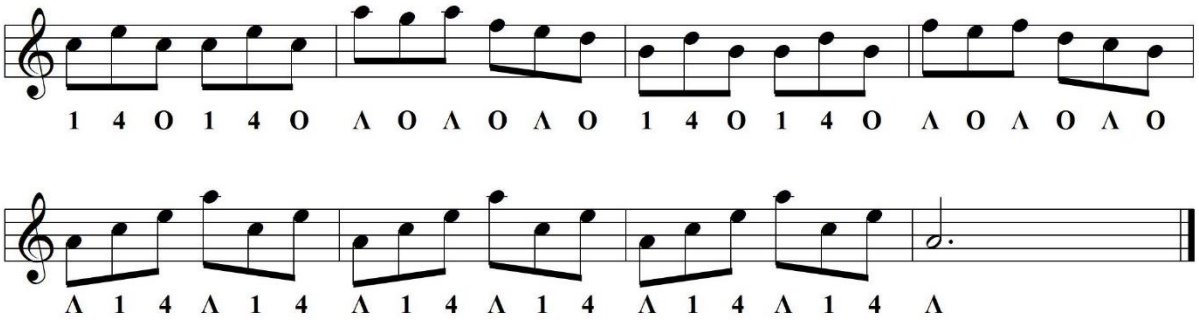

EK-31 Parmak Uygulaması 37

PARMAK UYGULAMASI
37

Özgür YAKINLAR
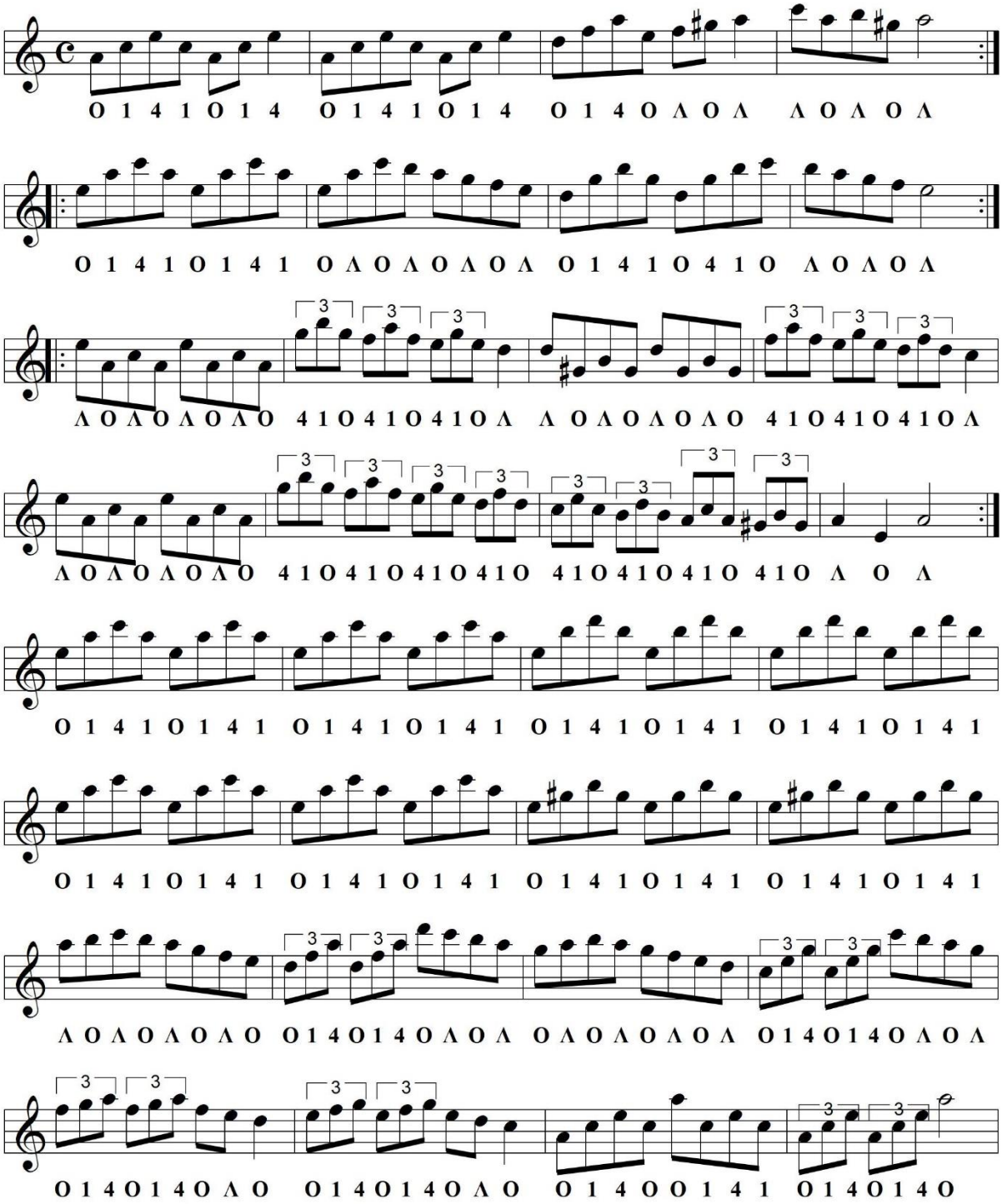
EK-32 Oktavlı Çalım Uygulaması 38

OKTAVLI ÇALIM UYGULAMASI
38

Özgür YAKINLAR
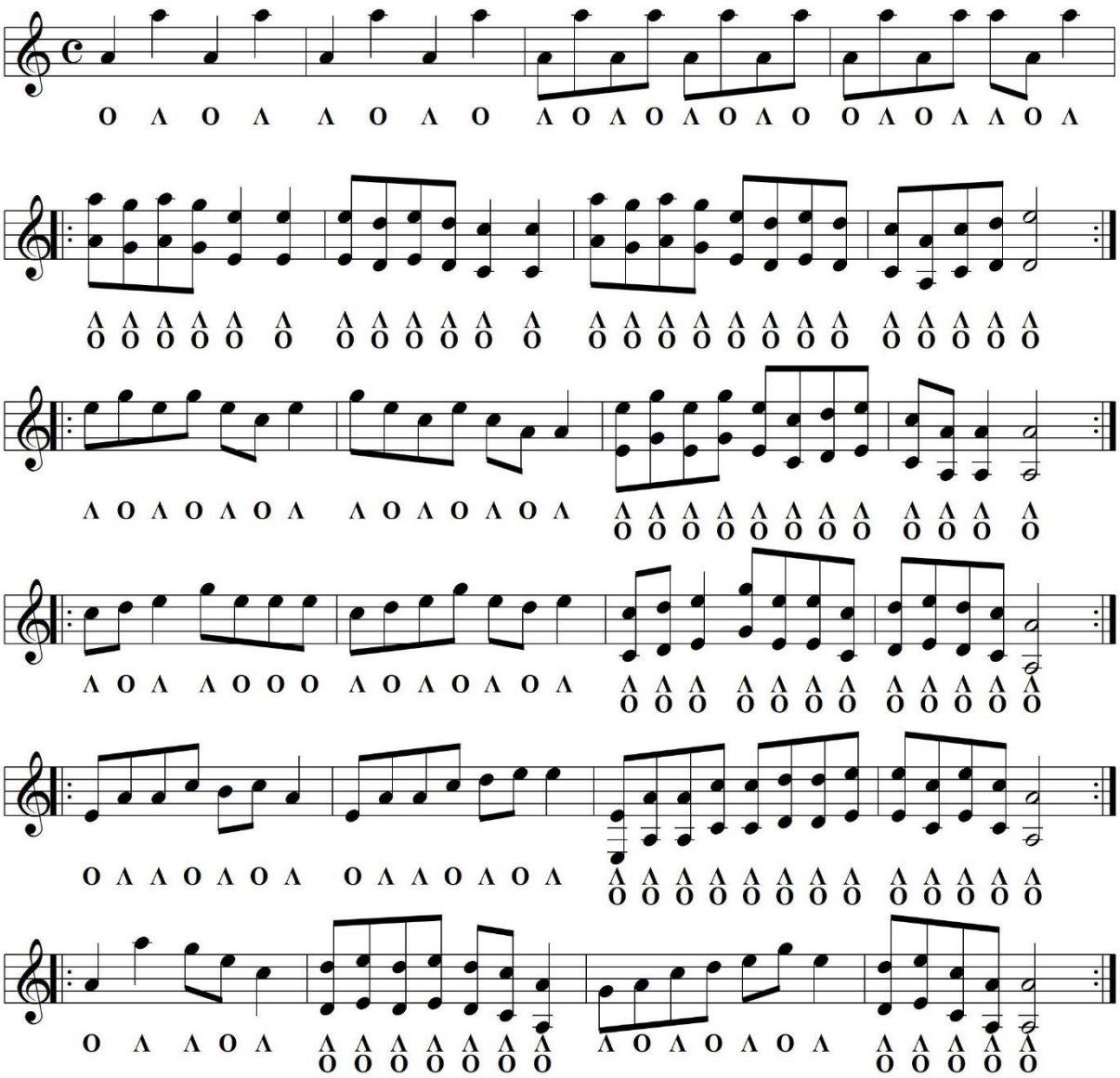
EK-33 Oktavlı Çalım Uygulaması 39

OKTAVLI ÇALIM UYGULAMASI
39

Özgür YAKINLAR
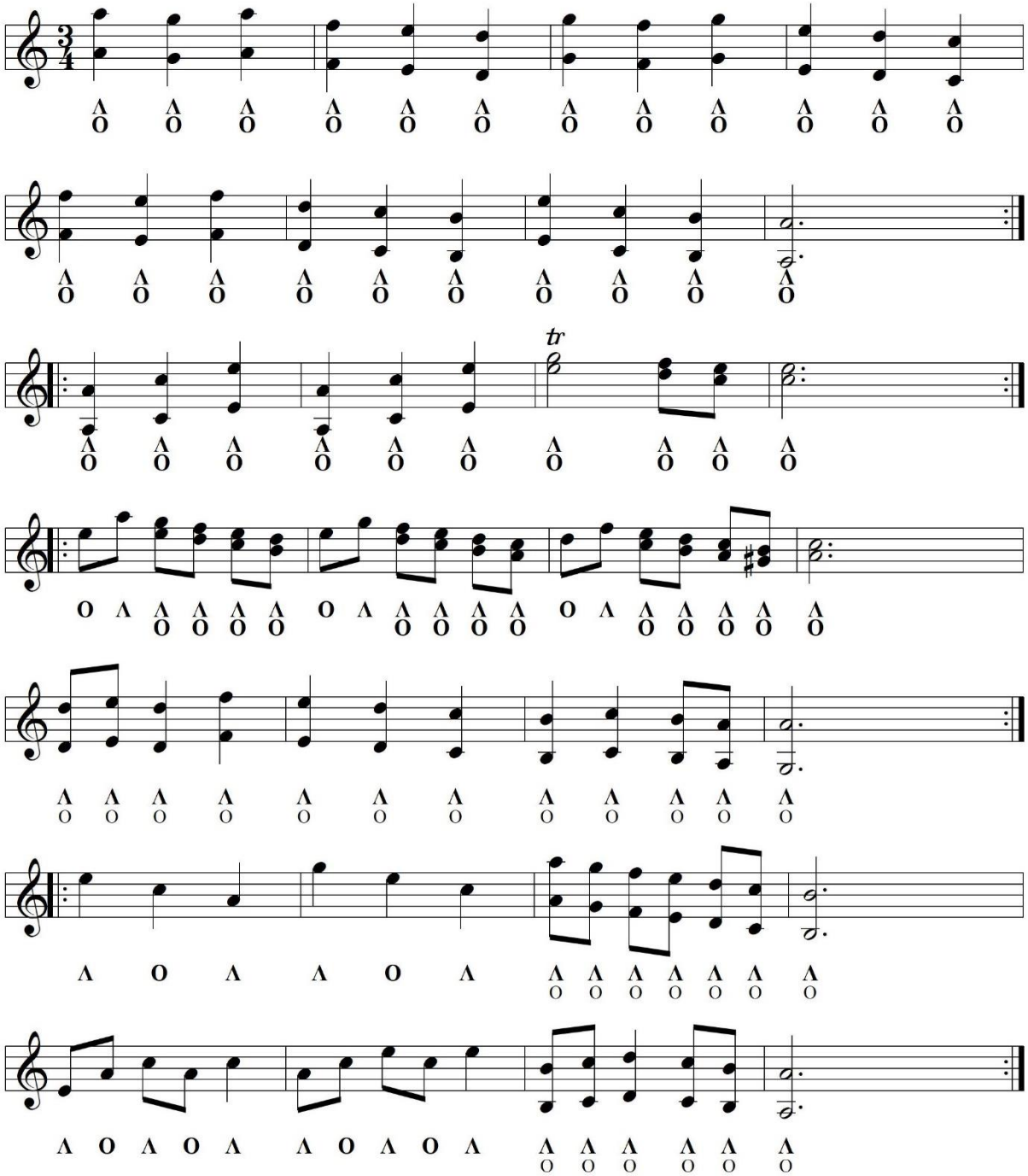
EK-34 Çarpma Uygulaması 40

ÇARPMA UYGULAMASI
40

Özgür YAKINLAR
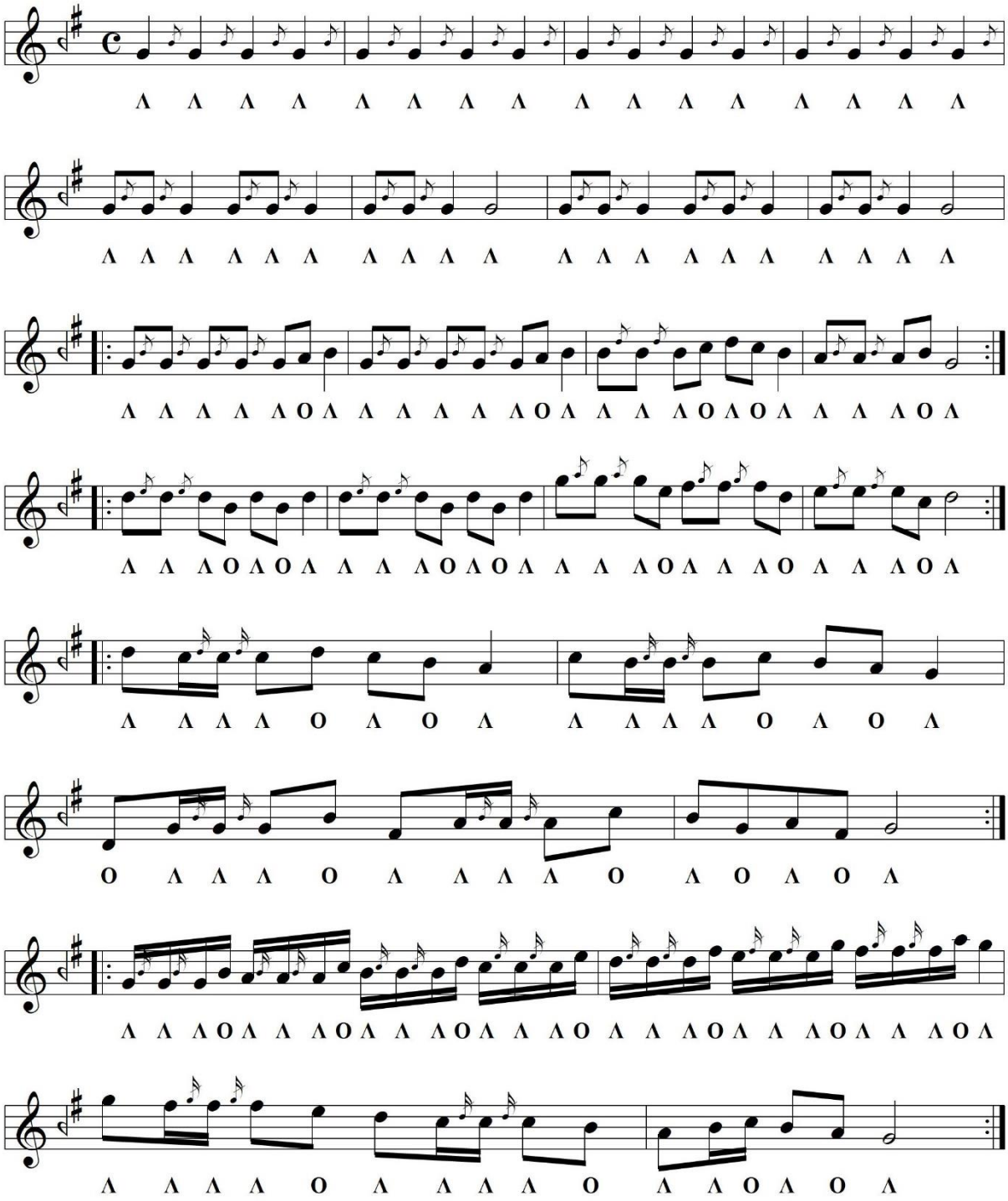
EK-35 Çarpma Uygulaması 41

ÇARPMA UYGULAMASI
41

Özgür YAKINLAR
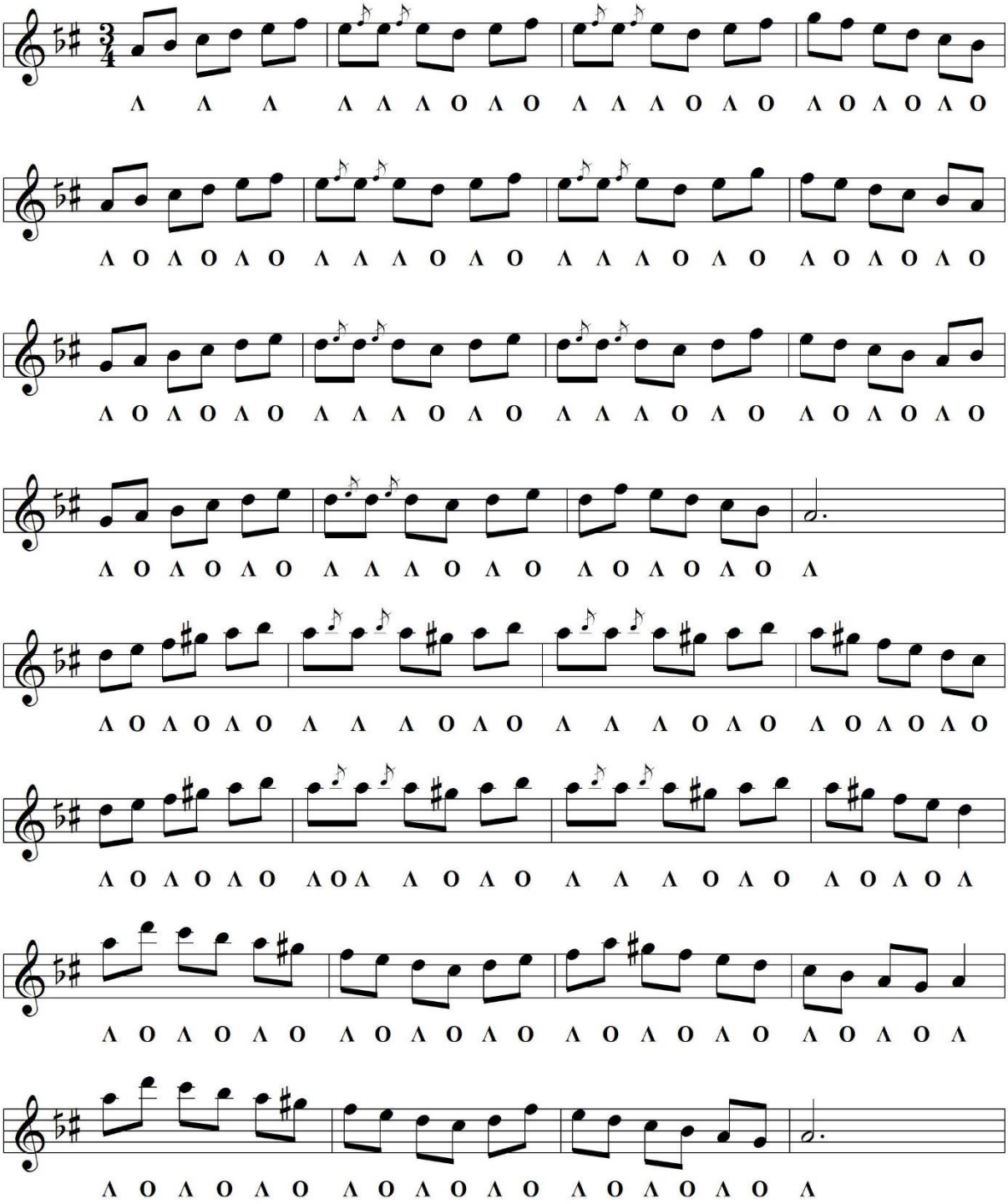
ÇARPMA UYGULAMASI
41
2. Sayfa
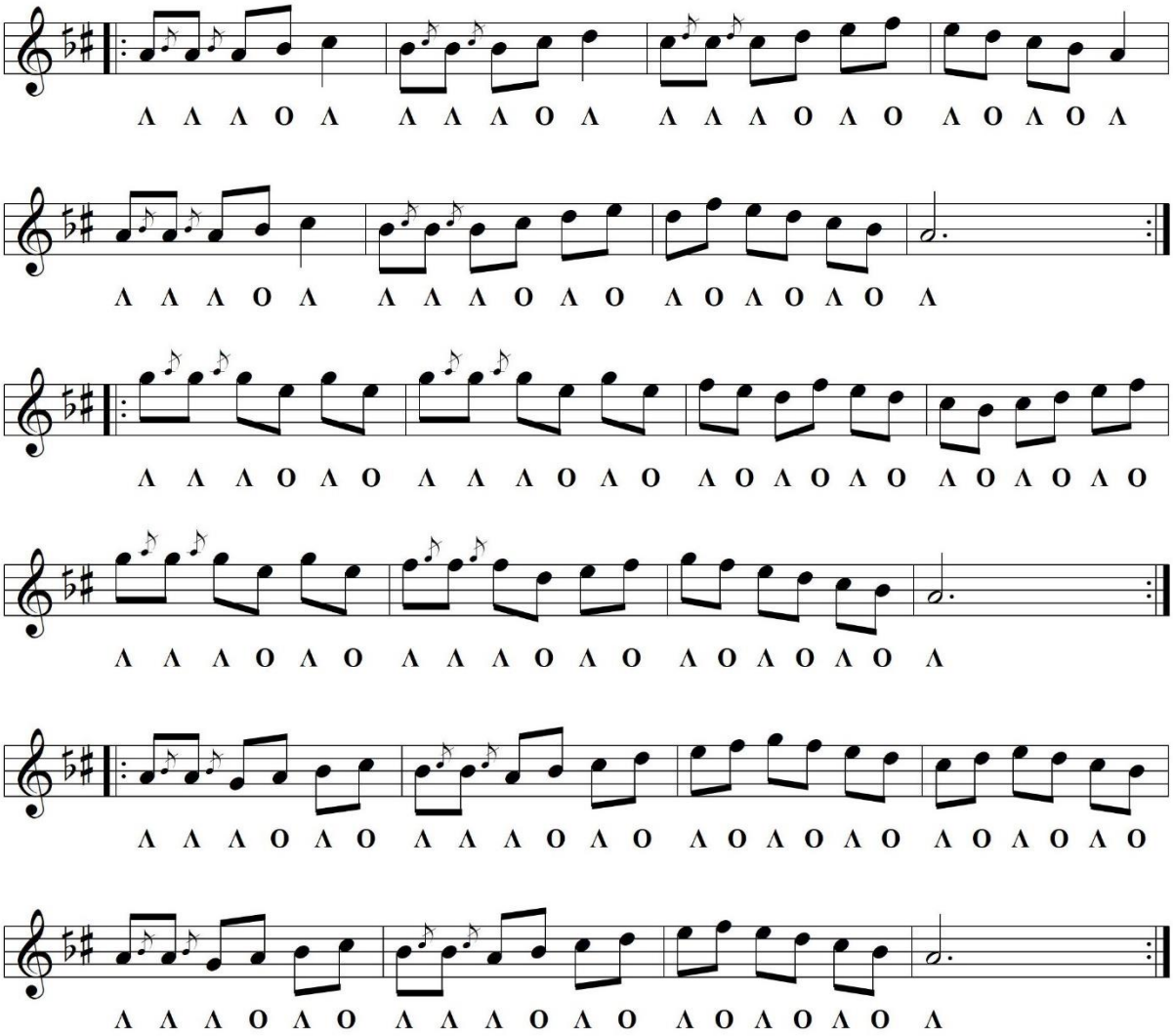
EK-36 Tremolo Uygulaması 42

TREMOLO UYGULAMASI
42

Özgür YAKINLAR
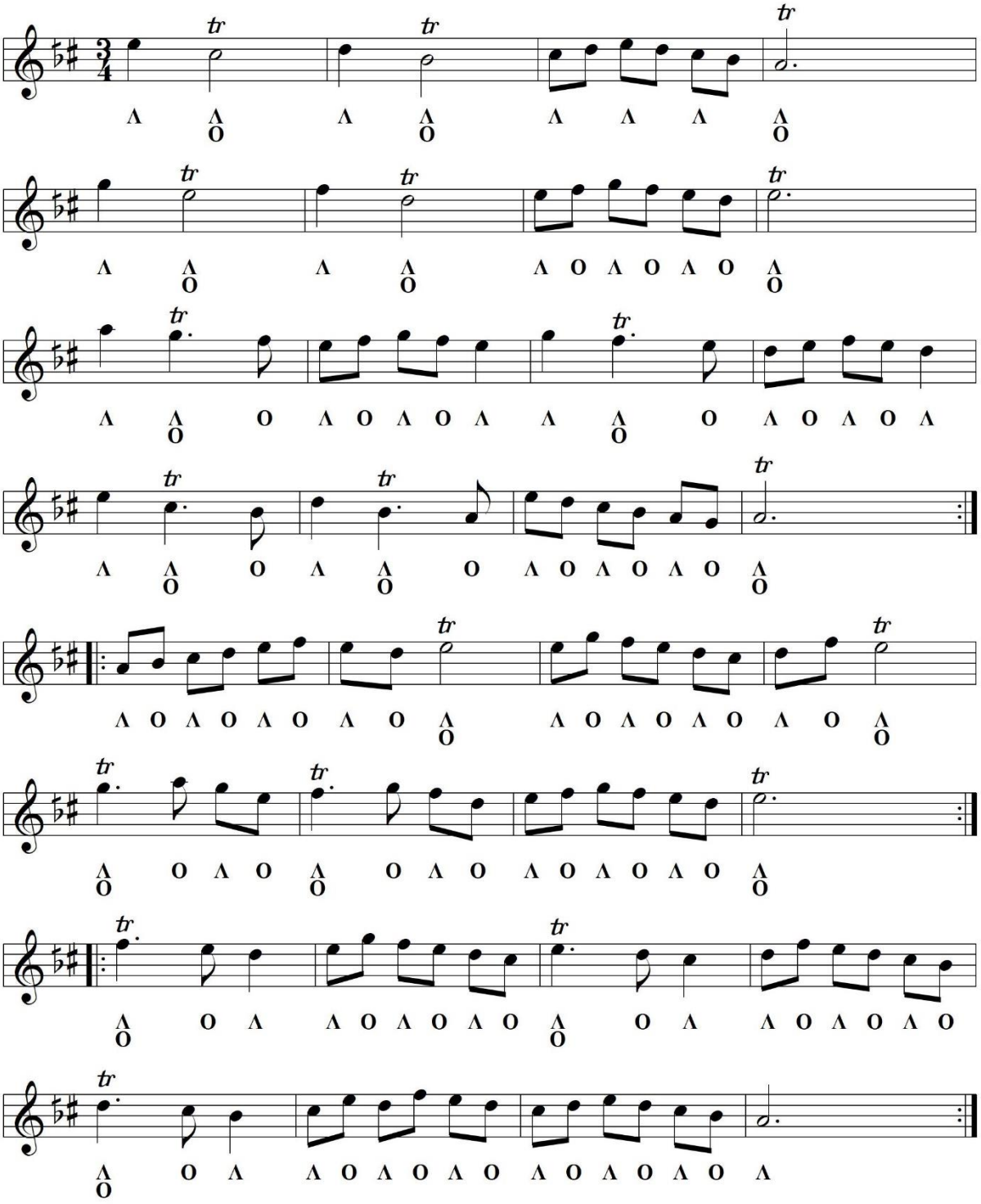
EK-37 Tremolo Uygulaması 43

TREMOLO UYGULAMASI
43

Özgür YAKINLAR
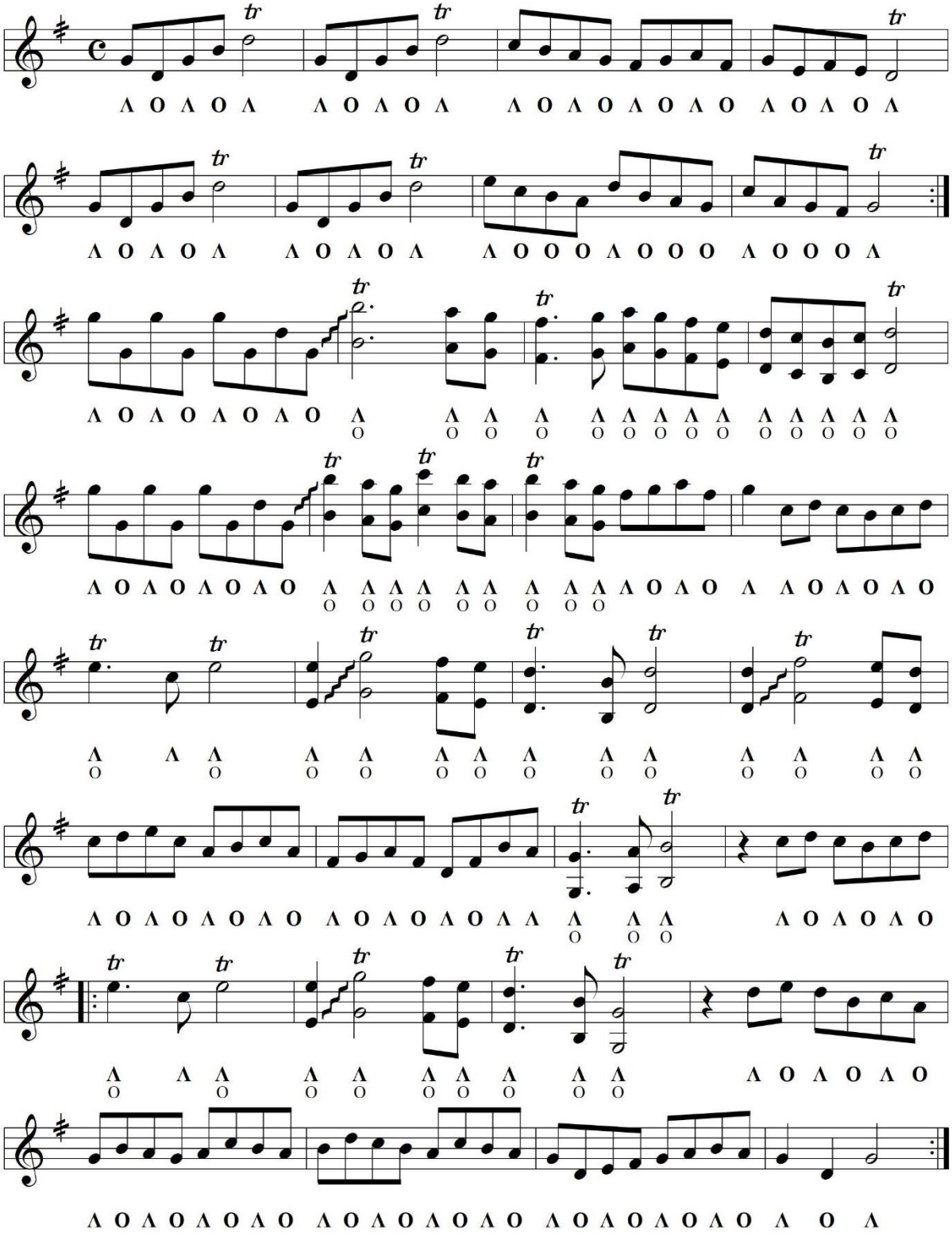
EK-38 Diyatonik Glisando Uygulaması 44

DİYATONİK GLİSANDO UYGULAMASI
44
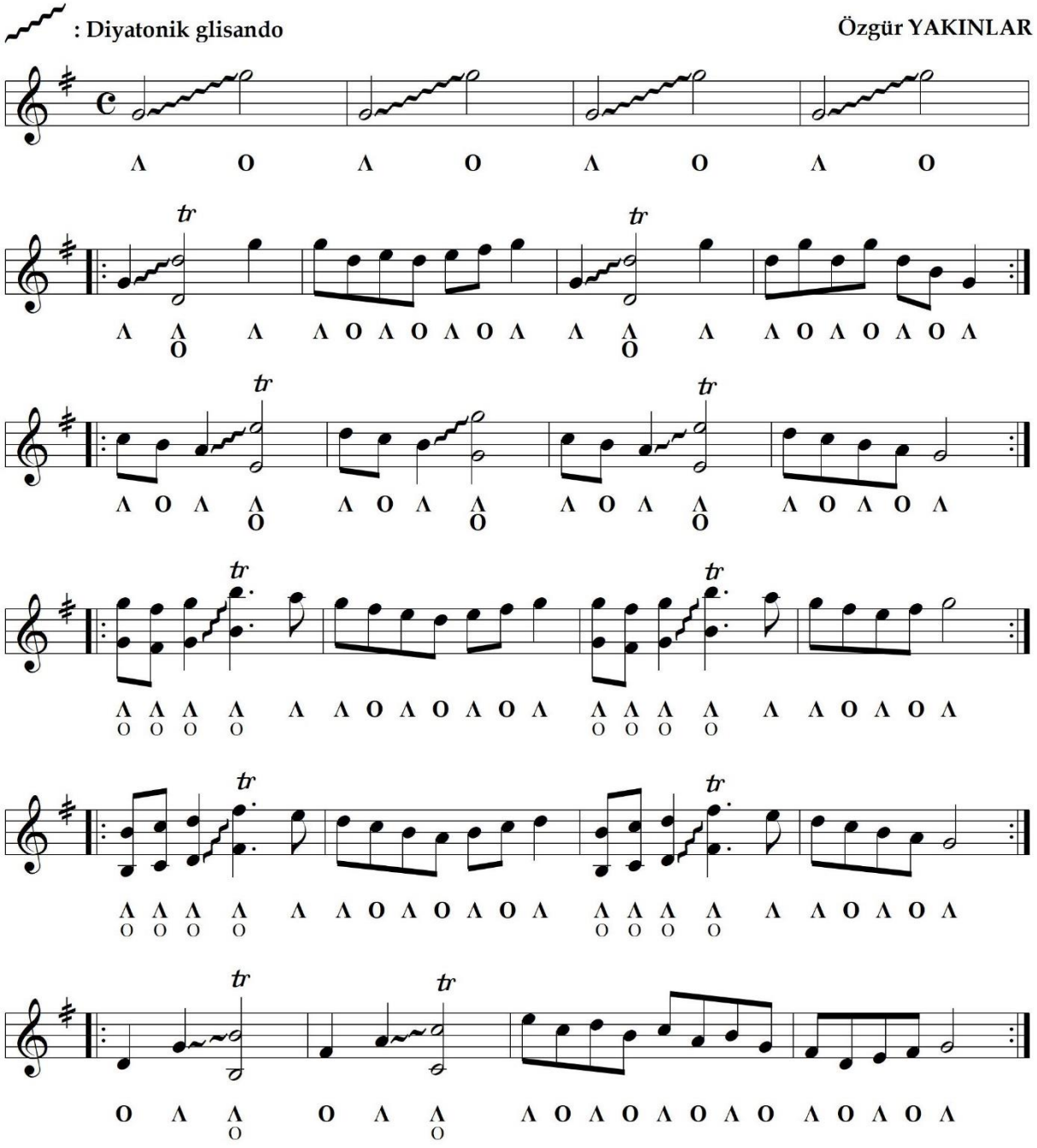
EK-39 Tırnak Glisandosu (Portomento) Uygulaması 45

TIRNAK GLİSANDOSU (PORTOMENTO) UYGULAMASI 45

: Tırnak glisandosu (portomento)

Özgür YAKINLAR
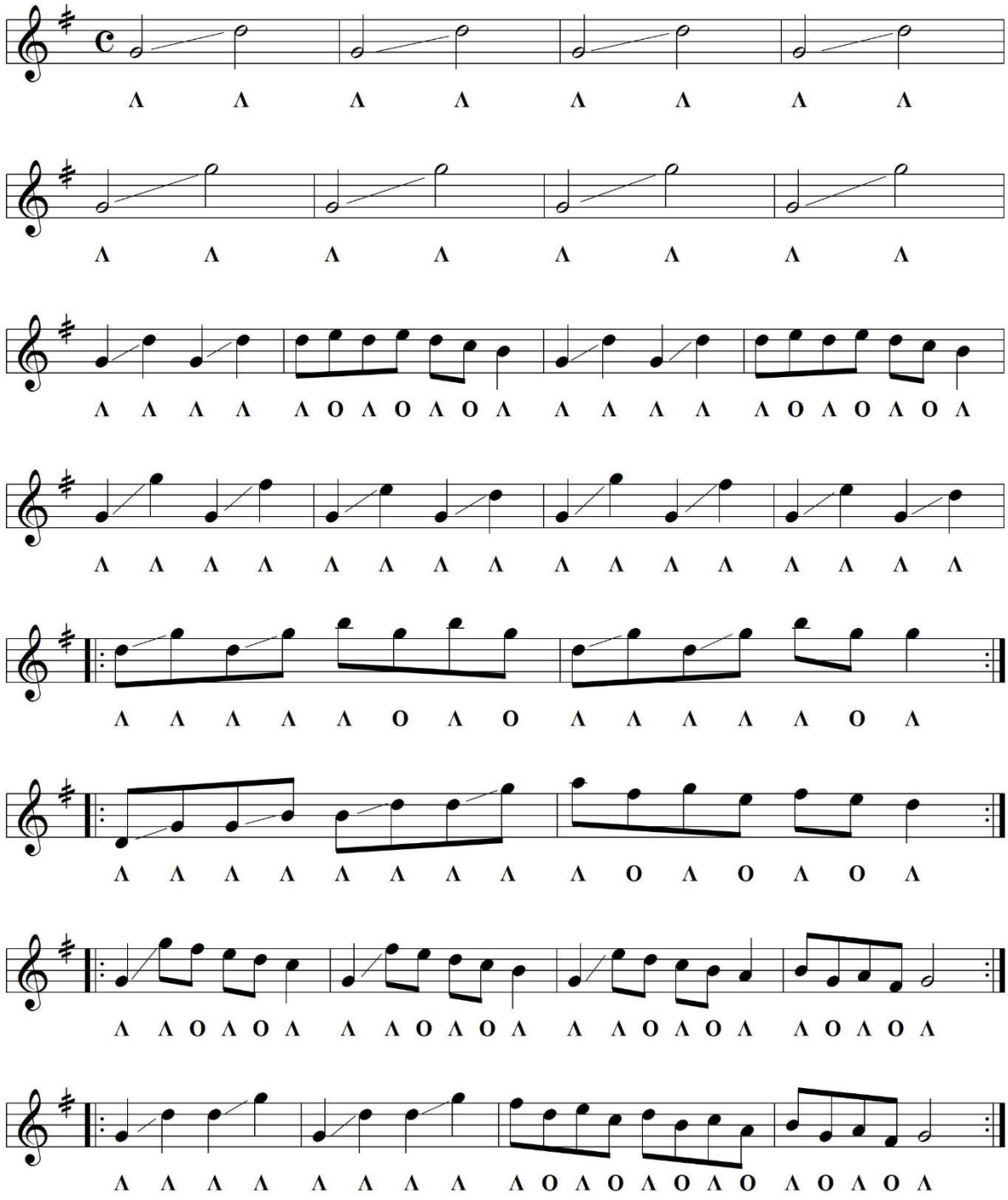
EK-40 Mandal Glisandosu Uygulaması 46

MANDAL GLİSANDOSU UYGULAMASI
46

Özgür YAKINLAR
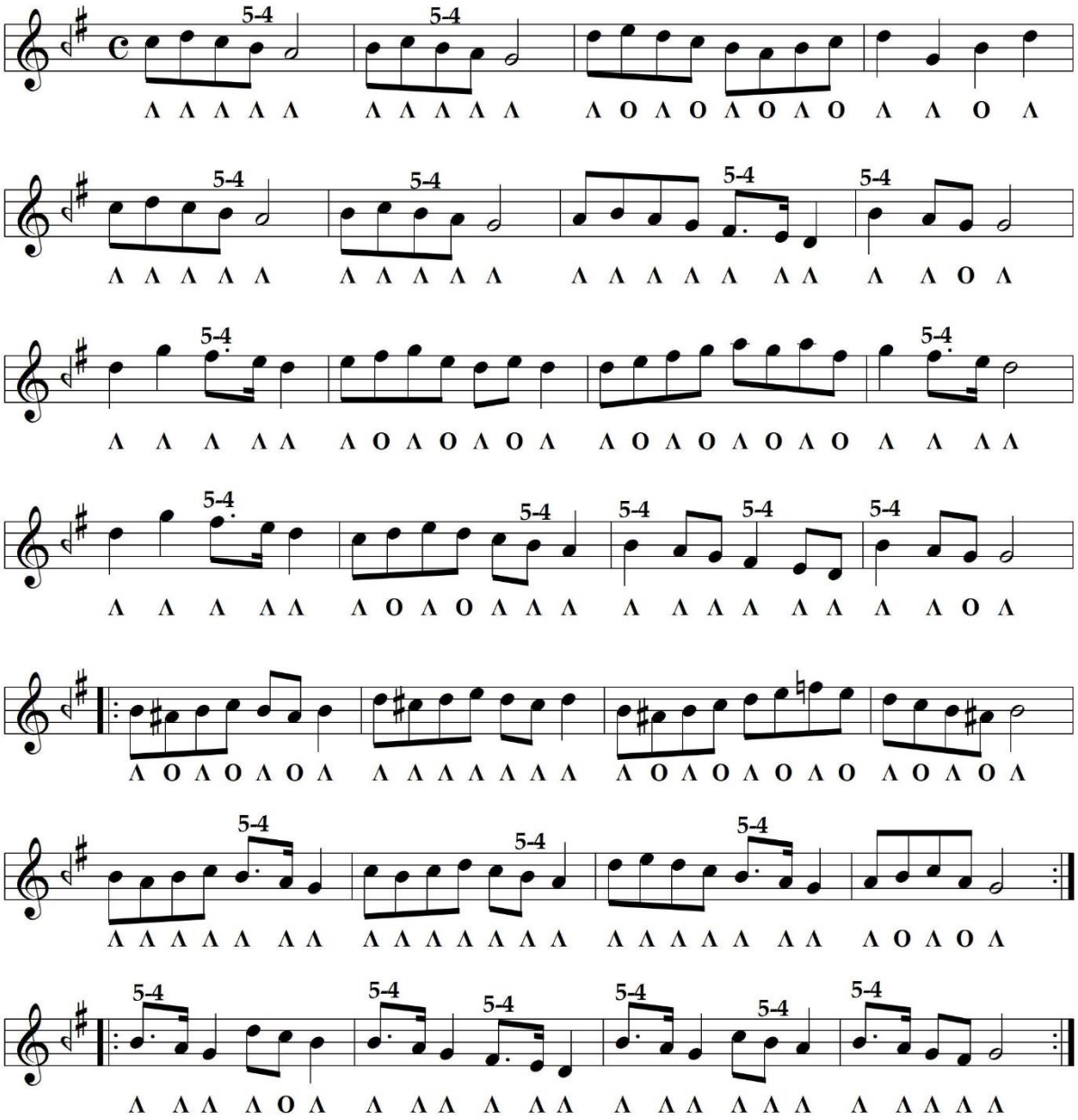
Not: Notaların üzerinde yer alan rakamlar mandal sayılarını ifade etmektedir. "5-4" şeklindeki tarif, beşinci mandaldan dördüncü mandala glisando yapılması gerektiğini belirtmektedir.

EK-41 Karışık Kombinasyon Uygulaması 47

KARIŞIK KOMBİNASYON UYGULAMASI
47

Özgür YAKINLAR
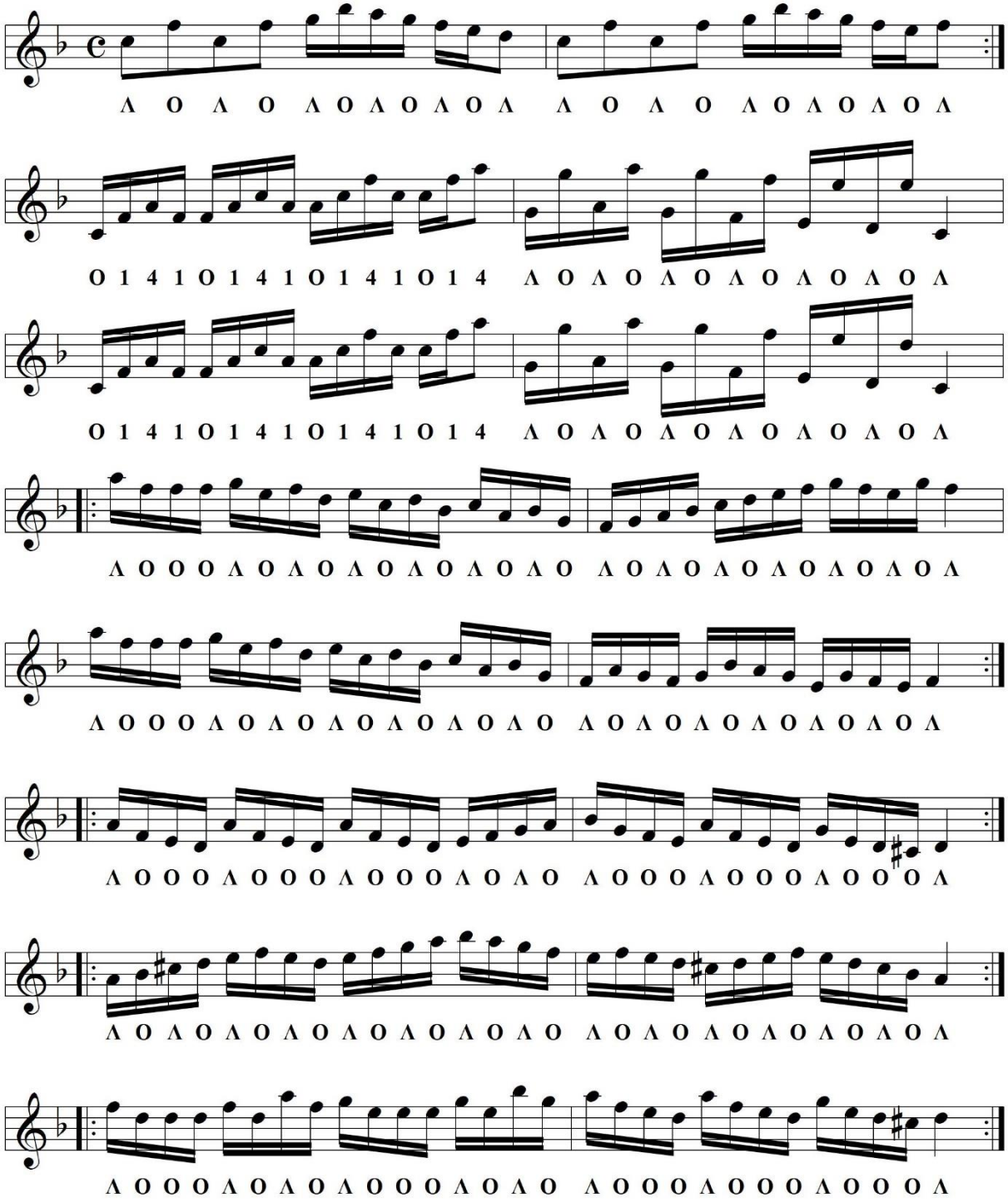
KARIŞIK KOMBİNASYON UYGULAMASI

47

2. Sayfa
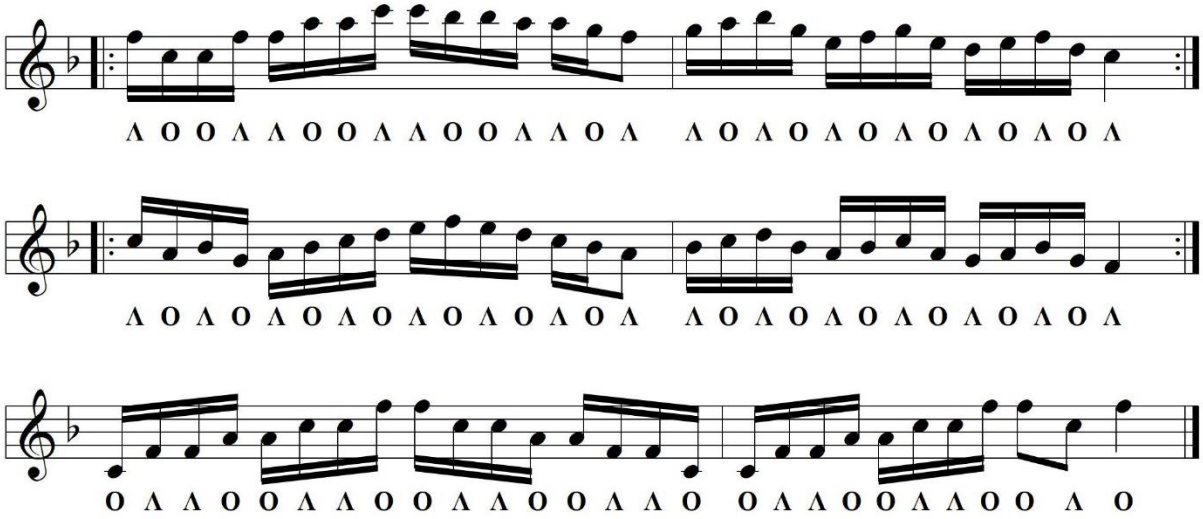
EK-42 Türk Aksağı Usûlü 48

TÜRK AKSAĞI USÛLÜ
48

2+3 = 5
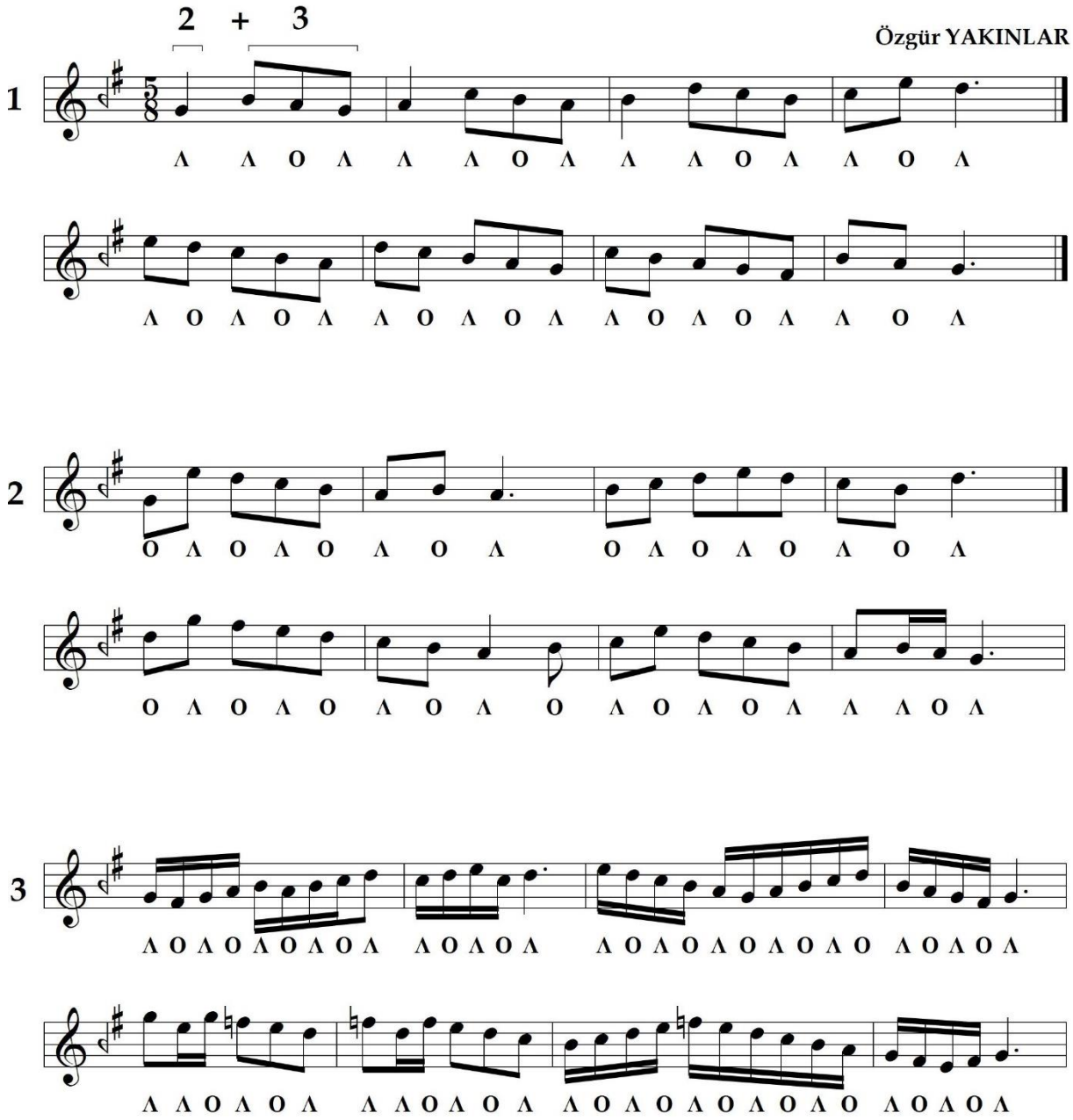
EK-43 Karışık Kombinasyon Uygulaması 49

KARIŞIK KOMBİNASYON
49

Usûl: Türk Aksağı (2+3)

Özgür YAKINLAR
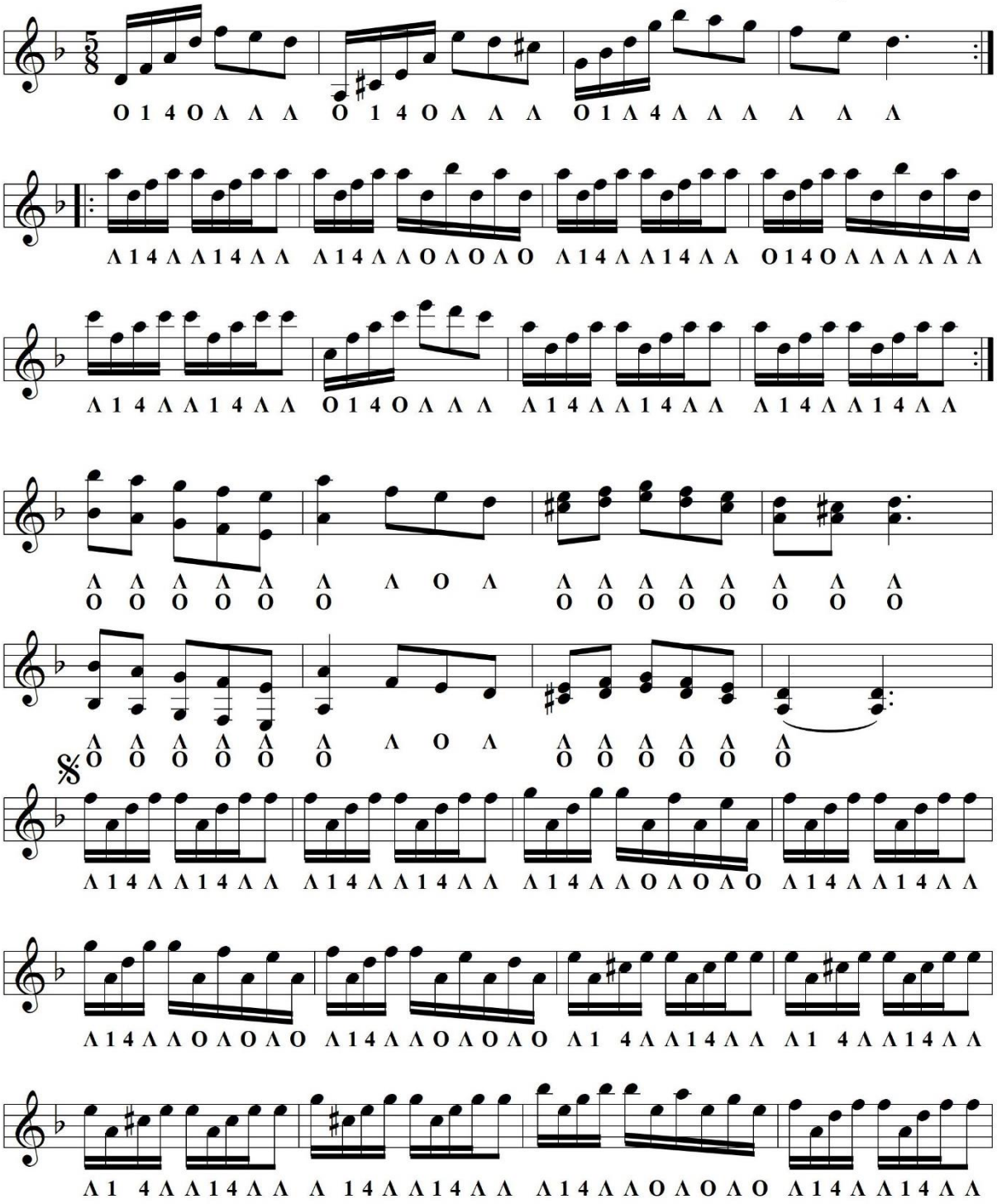
KARIŞIK KOMBİNASYON
49
2. Sayfa
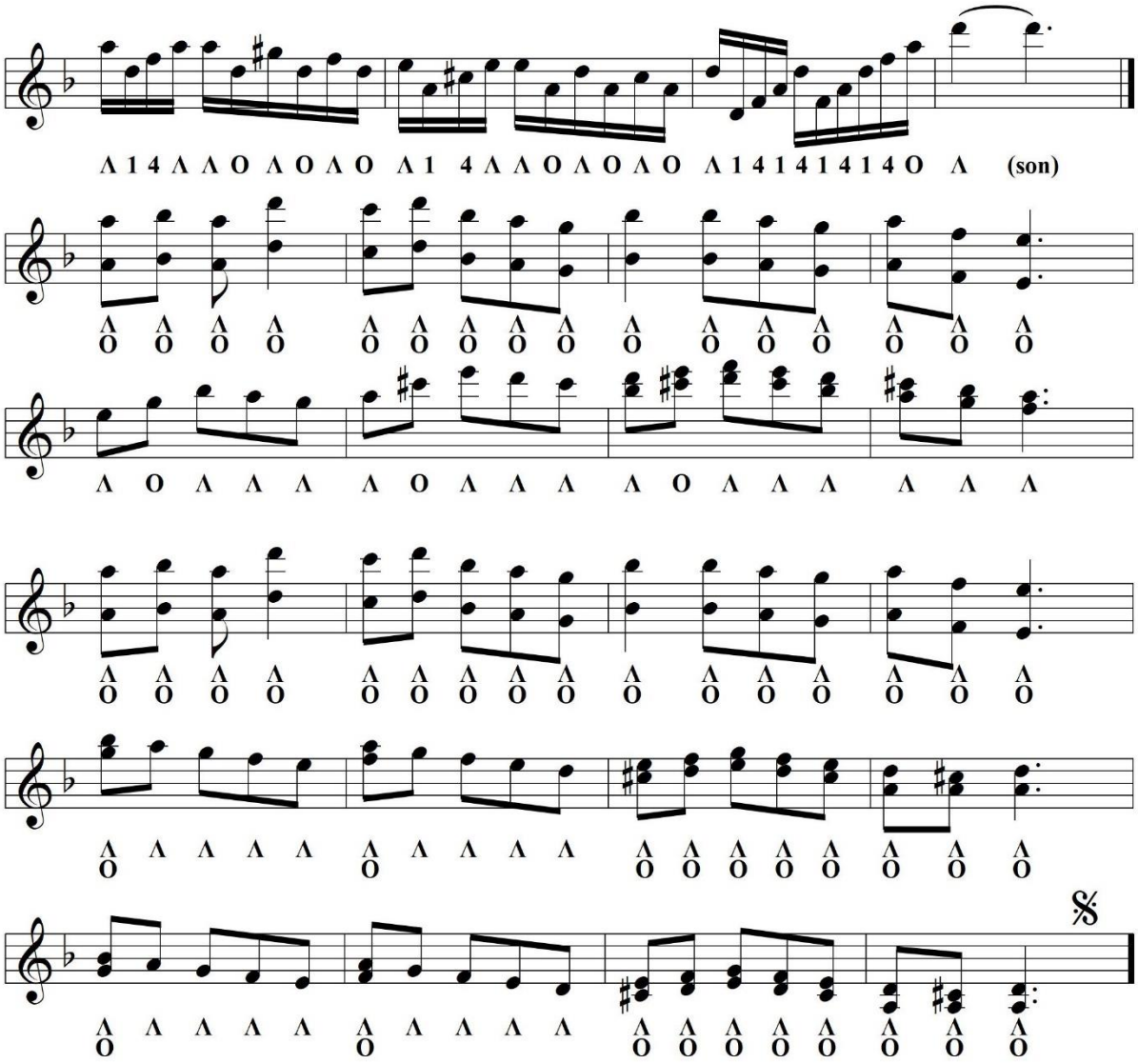
EK-44 Aksak Semai Usûlü 50

AKSAK SEMAİ USÛLÜ
50

3+2+2+3 = 10
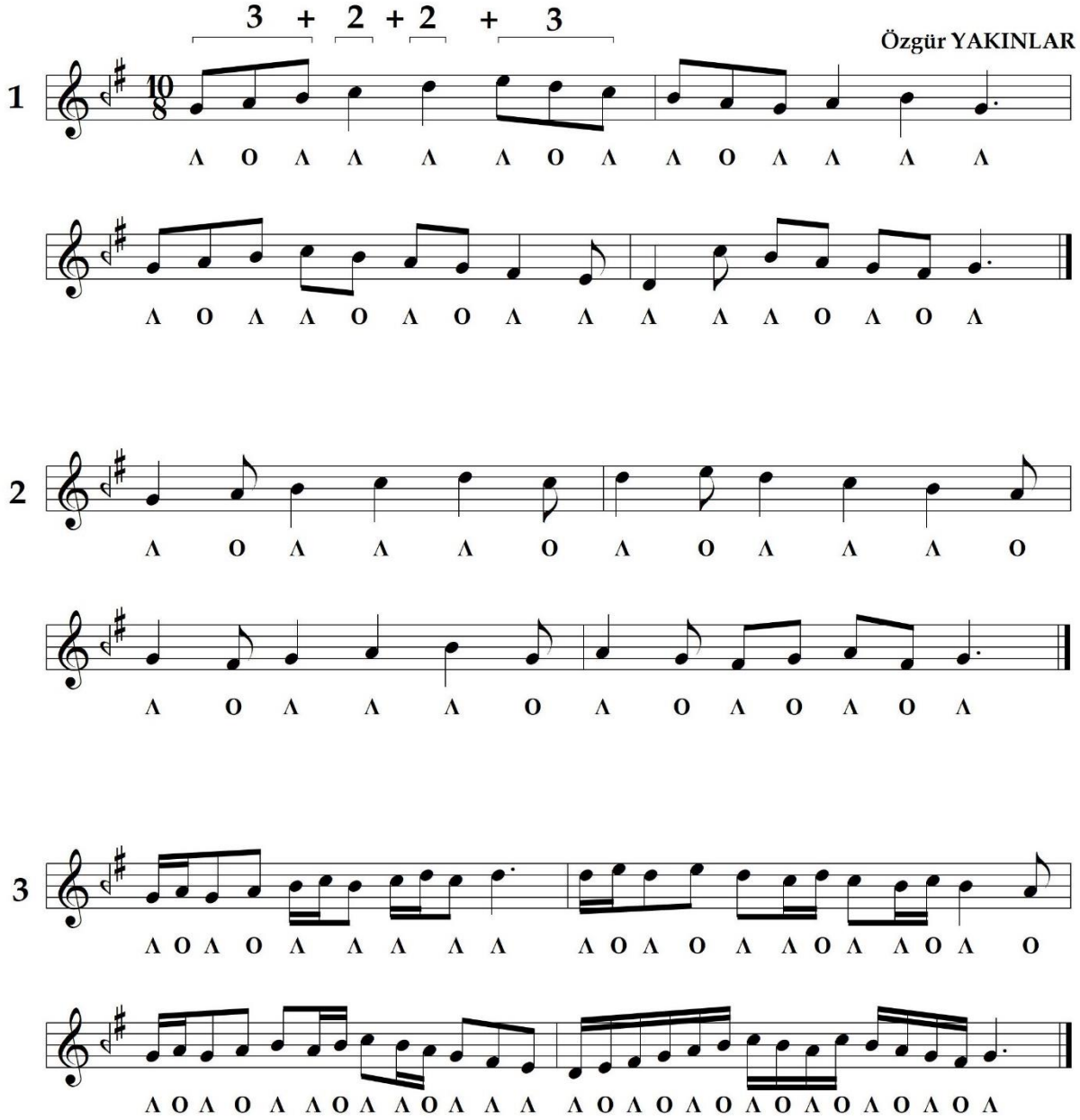
EK-45 Çargah Etüt Saz Semaisi 51

ÇARGAH
Etüt Saz Semaisi
51
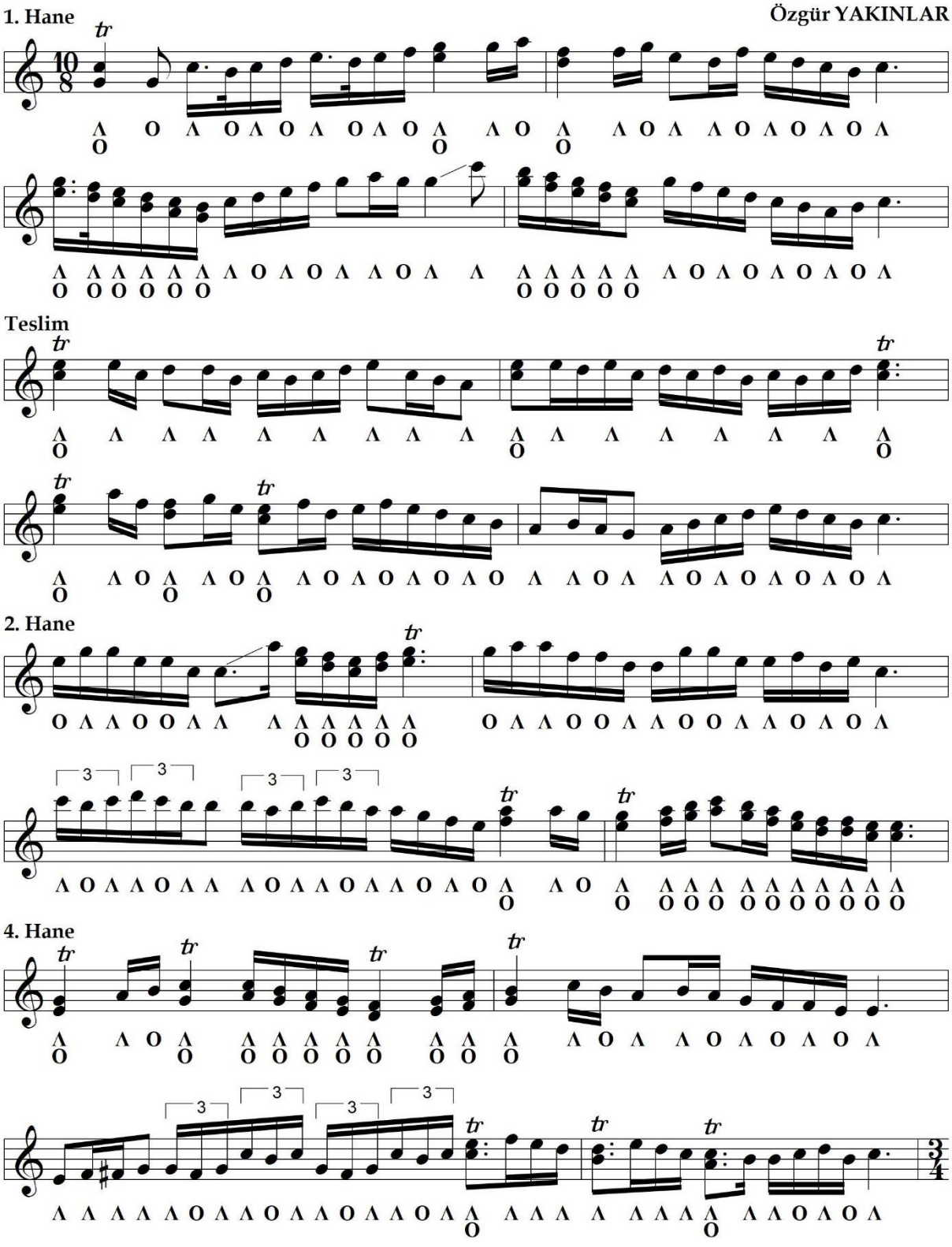
ÇARGAH
Etüt Saz Semaisi
51
2. Sayfa

4. Hane
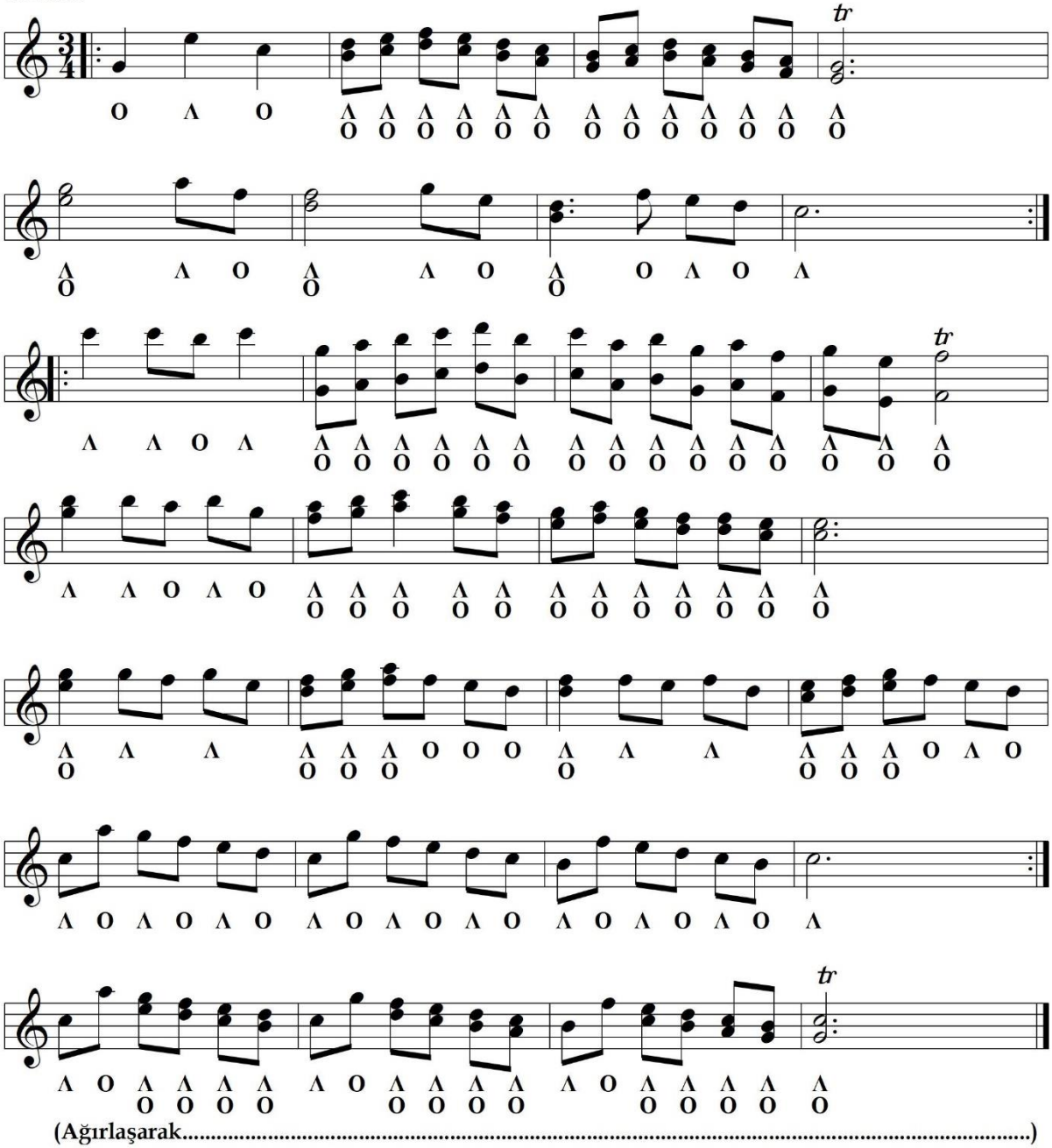
(Ağırlaşarak.....)

EK-46 Bûselik Etüt Saz Semaisi 52

BÛSELİK
Etüt Saz Semaisi
52
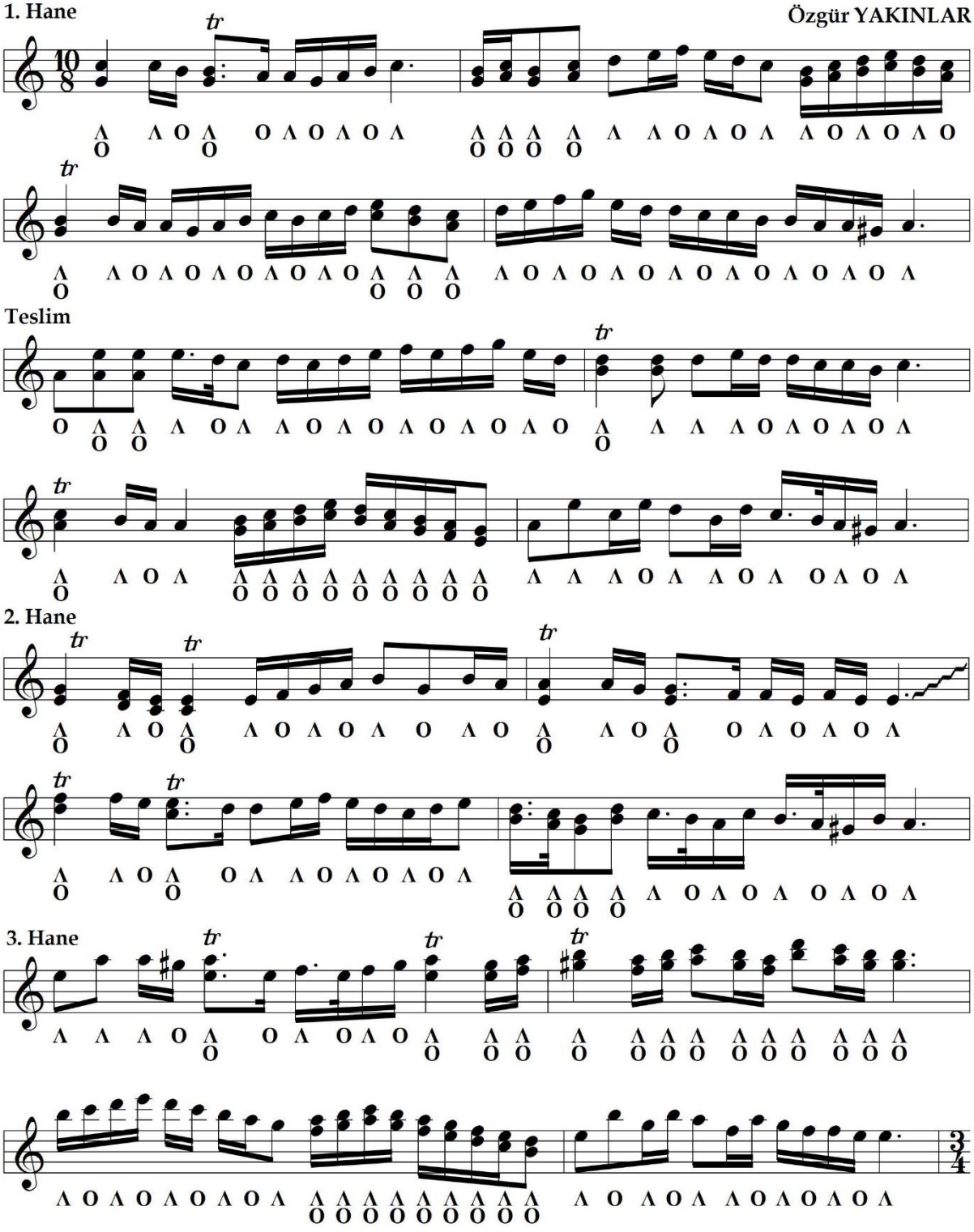
BUSELİK
Etüt Saz Semaisi
52
Sayfa 2

4. Hane
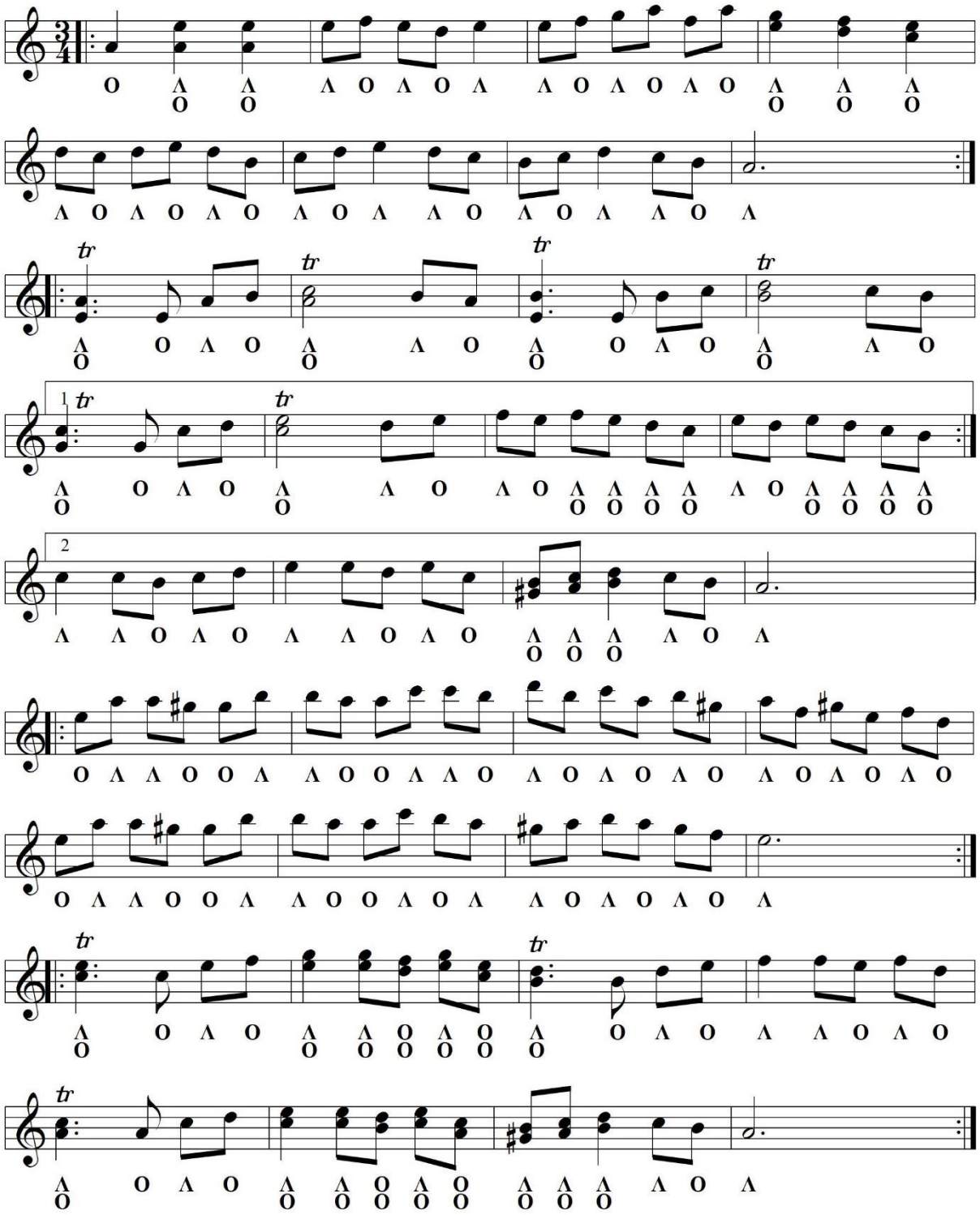
EK-47 Aksak Usûlü 53

AKSAK USÛLÜ
53

2+2+2+3 = 9
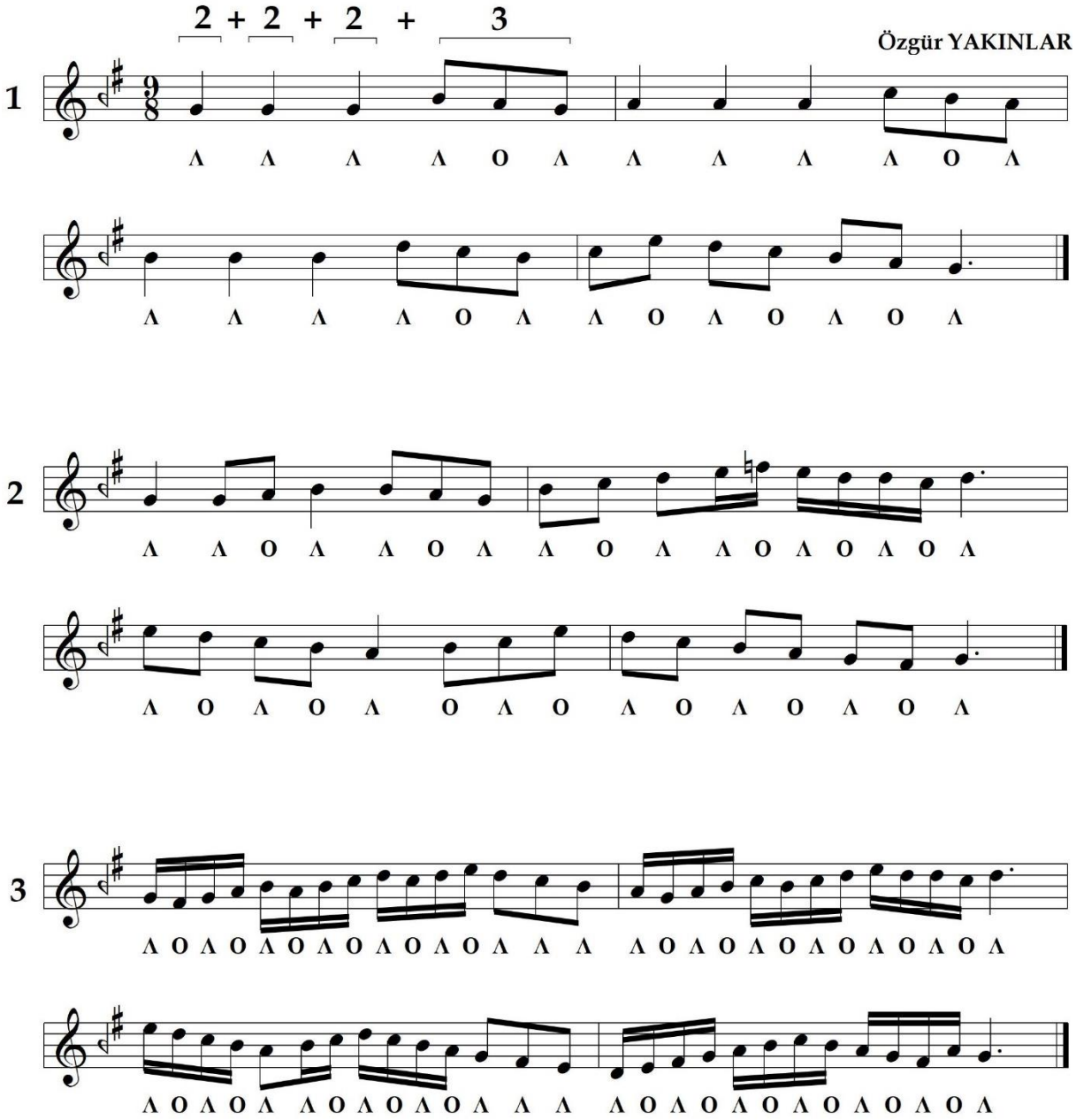
EK-48 Bûselik Etüt 54

BÛSELİK
Etüt
54

Usul: Aksak (2+2+2+3) **Özgür YAKINLAR**

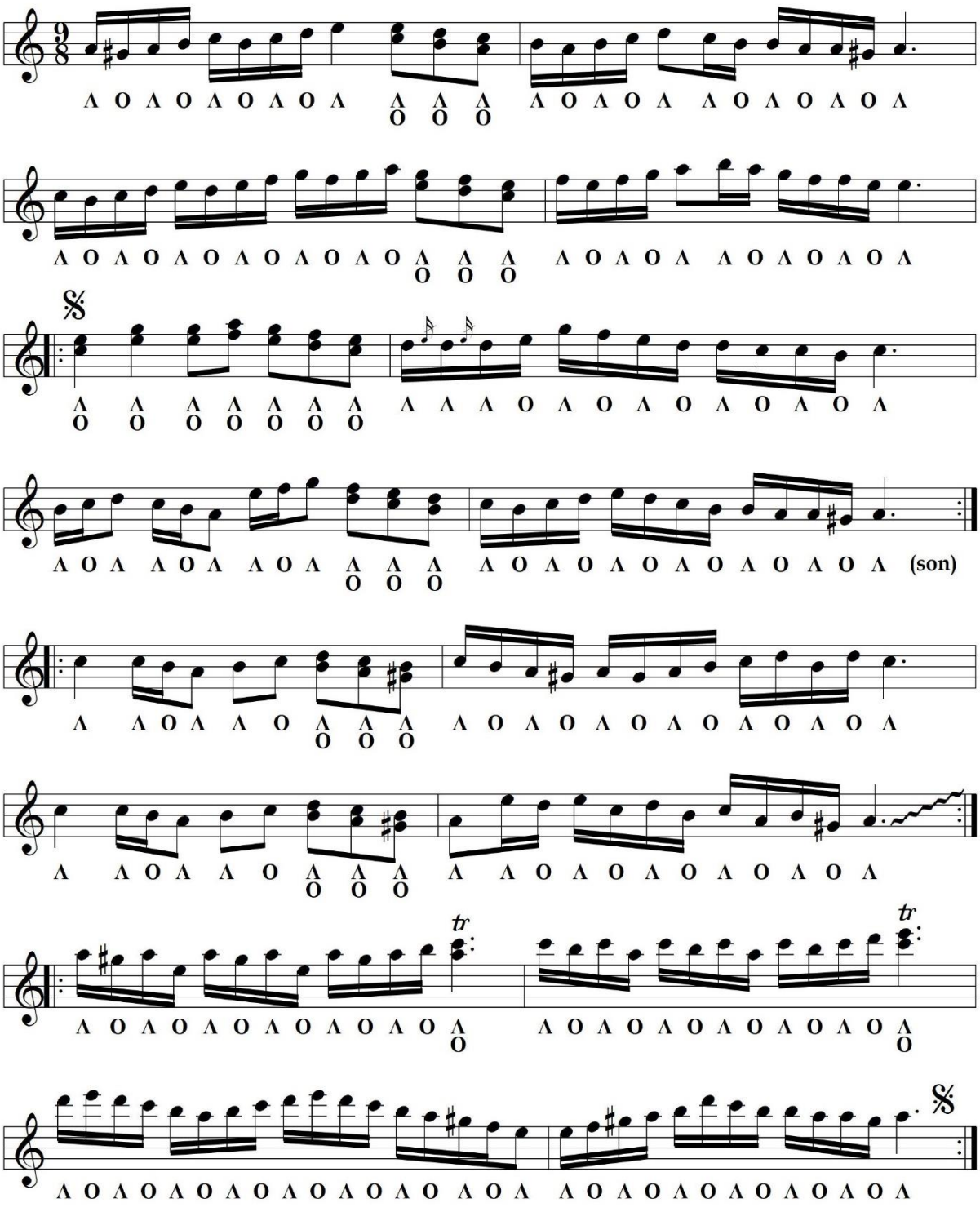

EK-49 Kürdi Etüt Saz Semaisi 55
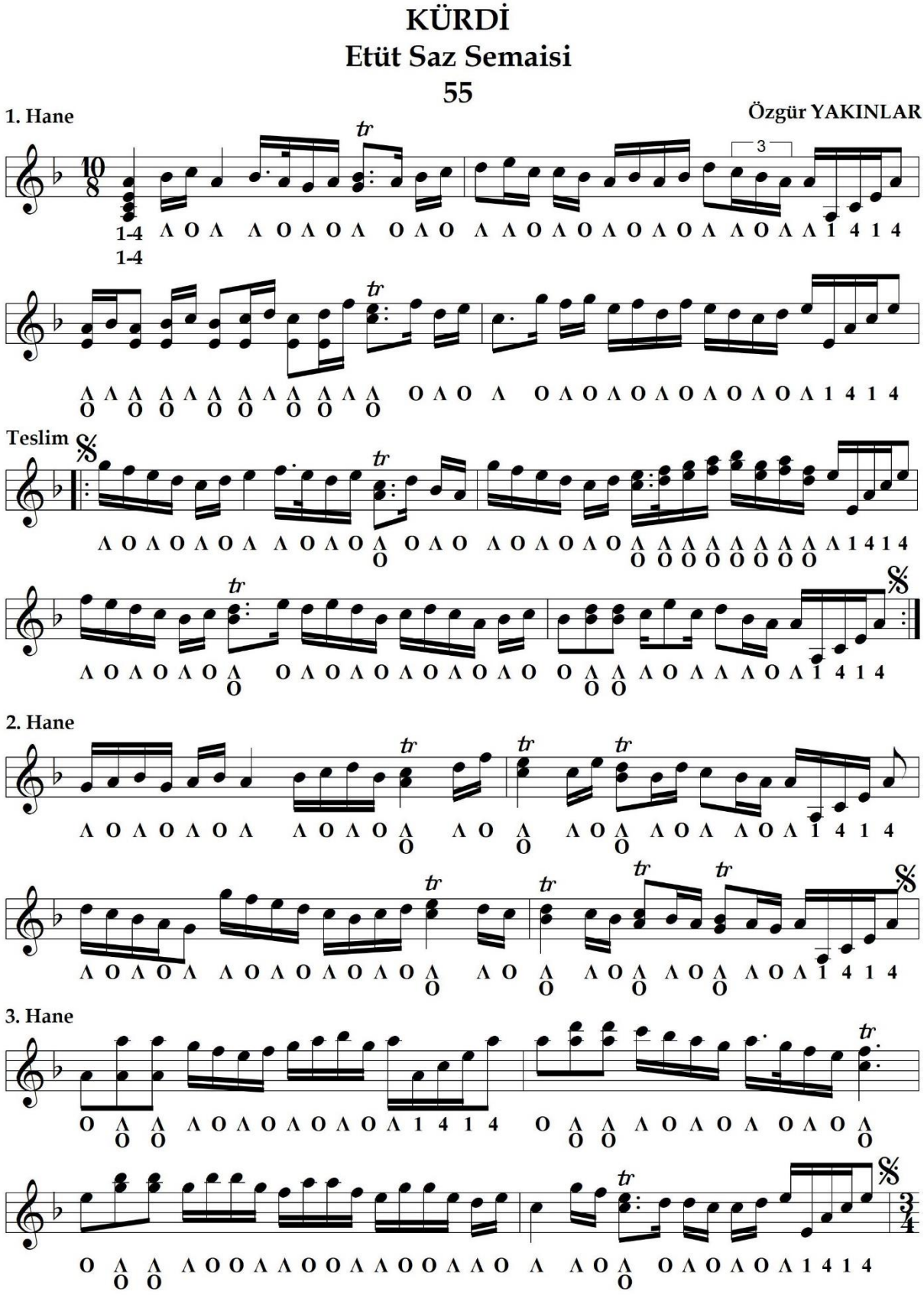
KÜRDİ
Etüt Saz Semaisi
55
2. Sayfa

4. Hane
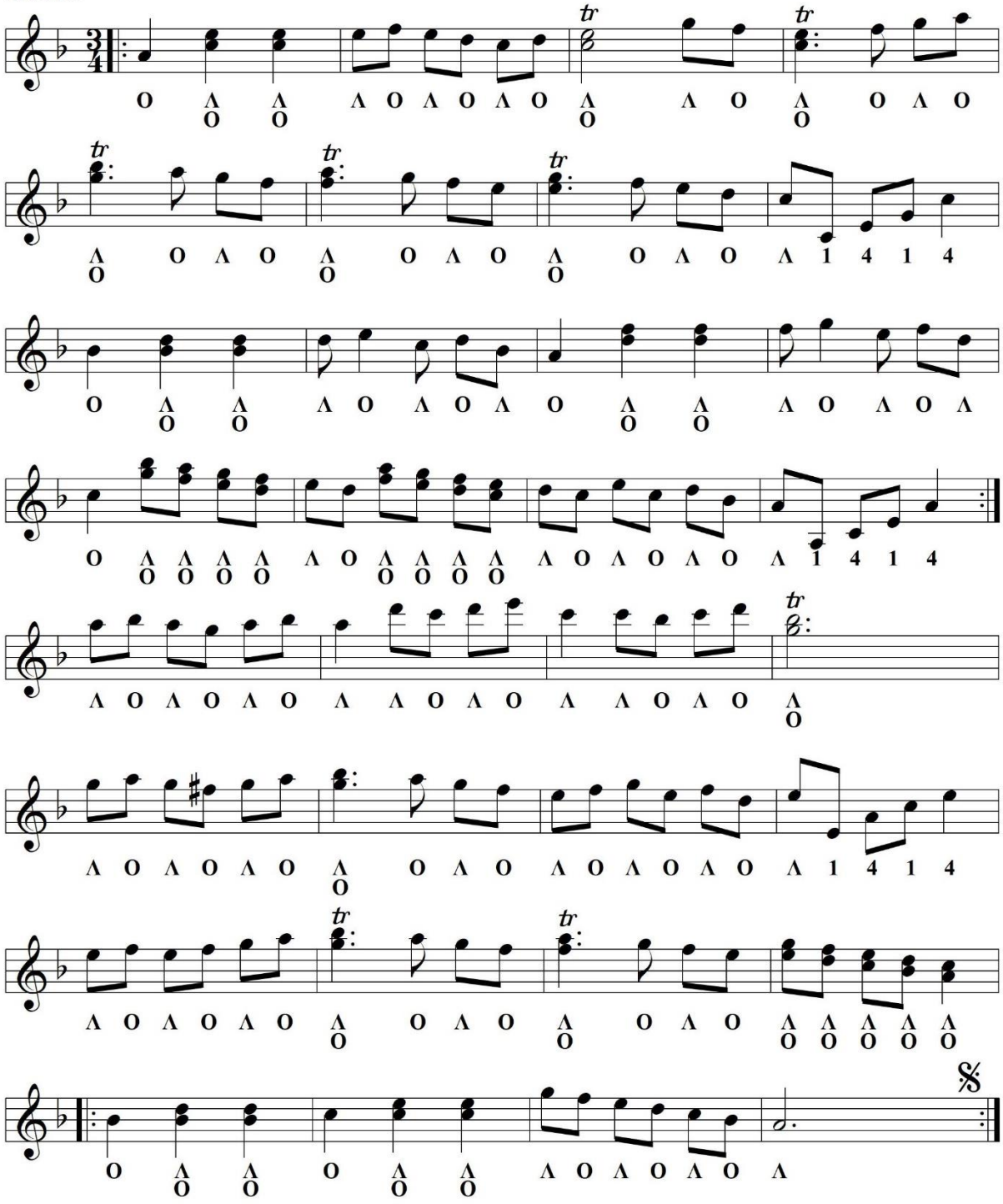
(Ağırlaşarak.....)

RAST
Etüt Saz Semaisi
56

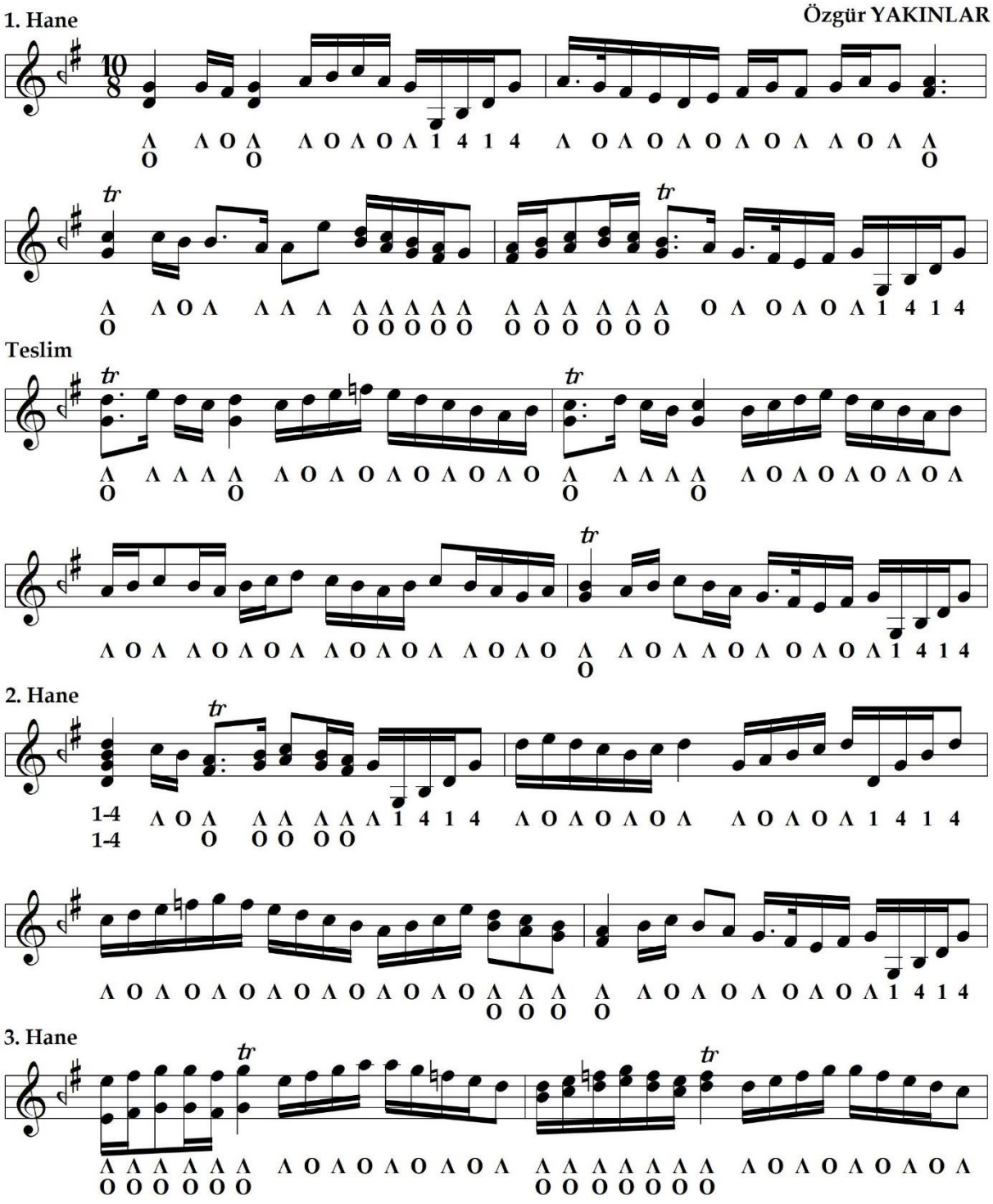

RAST
Etüt Saz Semaisi
56
2. Sayfa

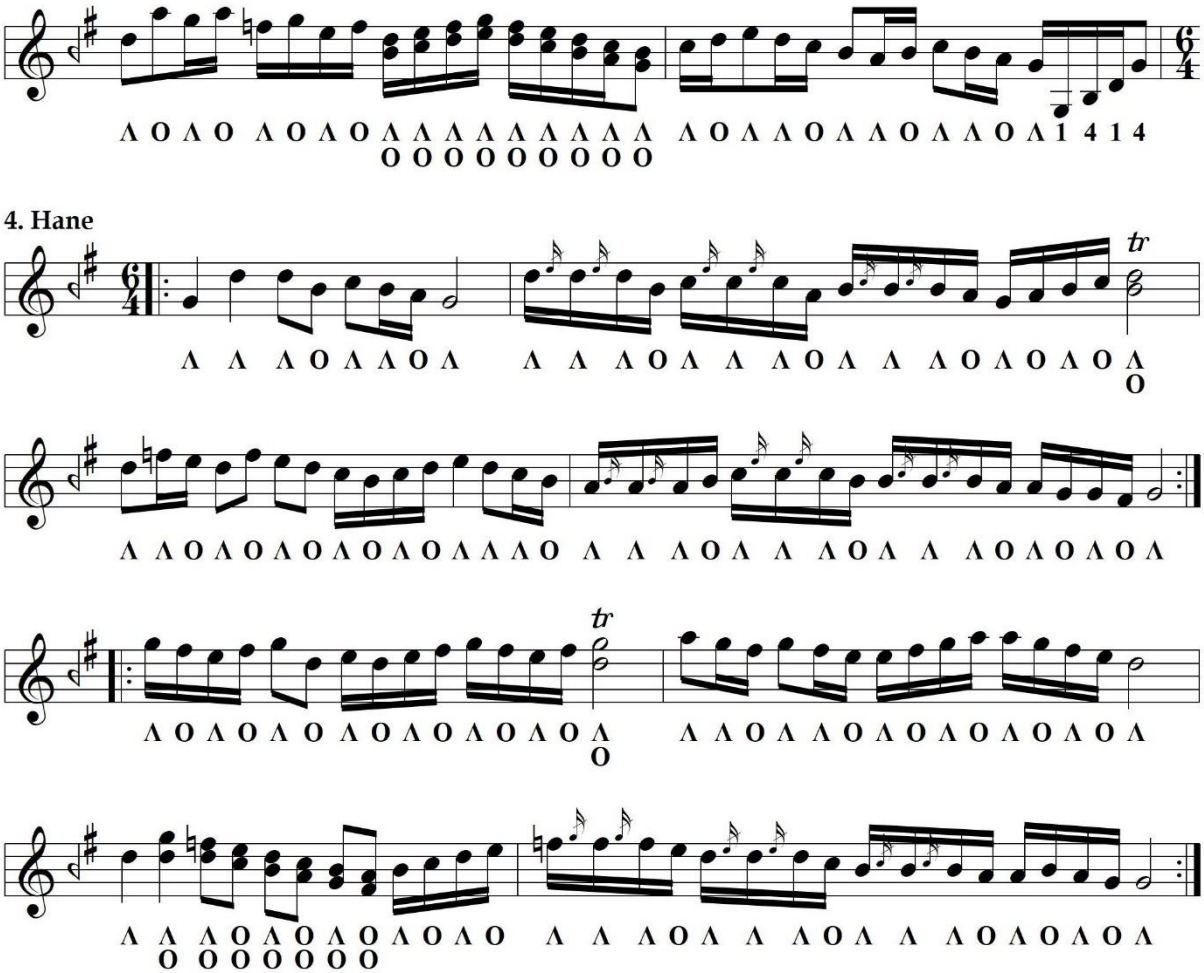

EK-51 Rast Etüt 57

RAST
Etüt
57

Özgür YAKINLAR

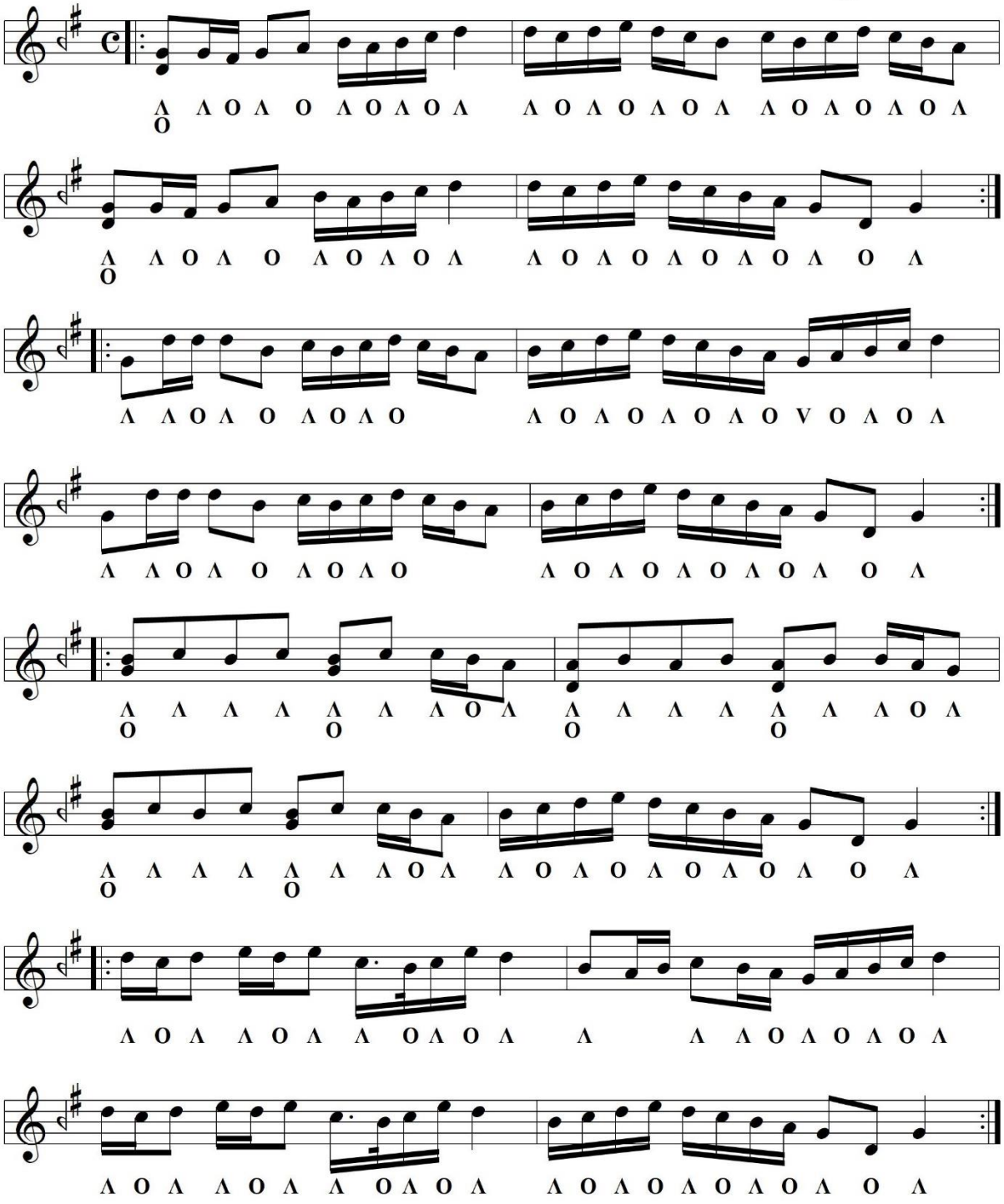

RAST
Etüt
57
2. Sayfa
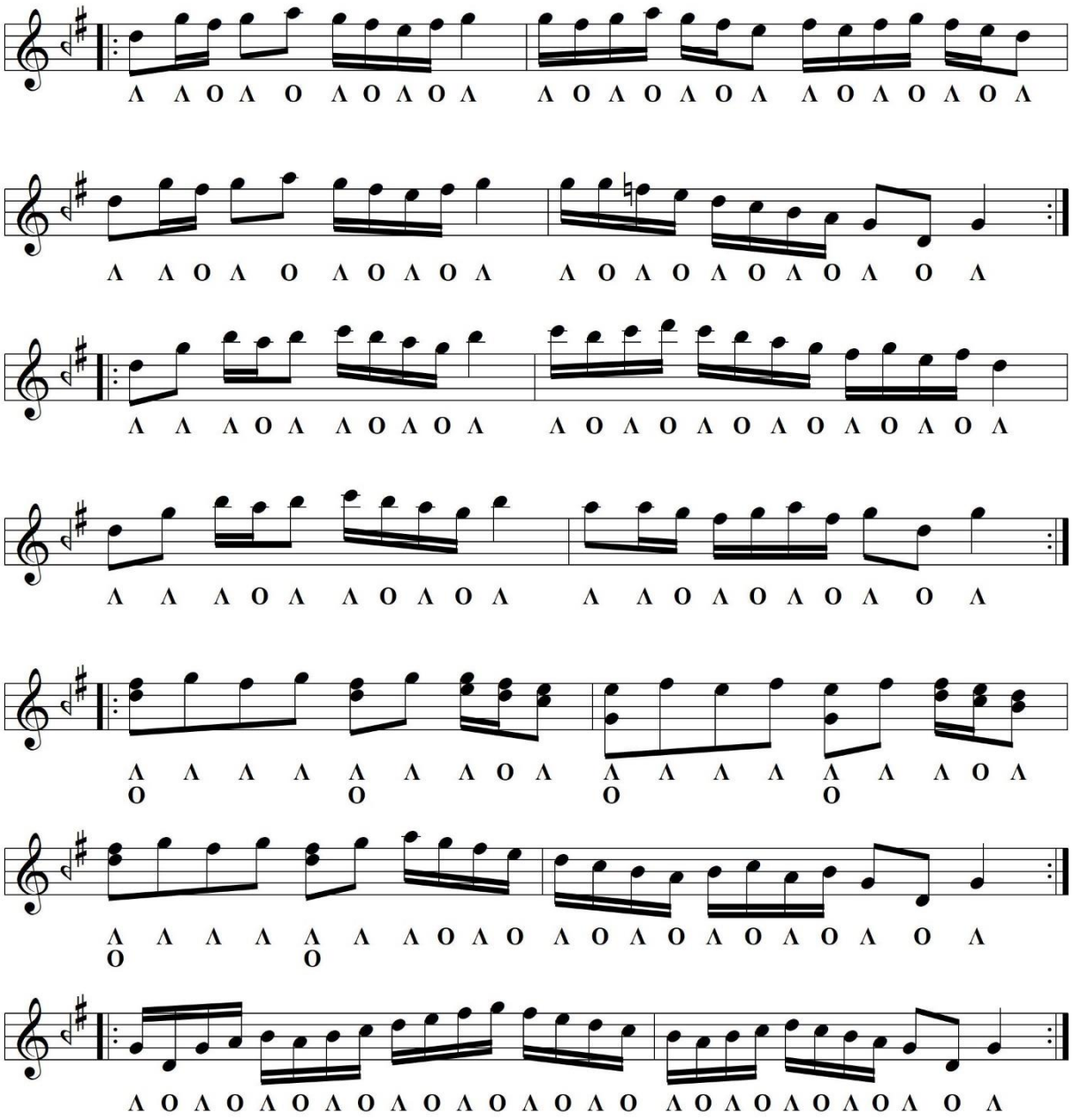
EK-52 Uşşak Etüt Saz Semaisi 58

UŞŞAK
Etüt Saz Semaisi
58

1. Hane

Özgür YAKINLAR

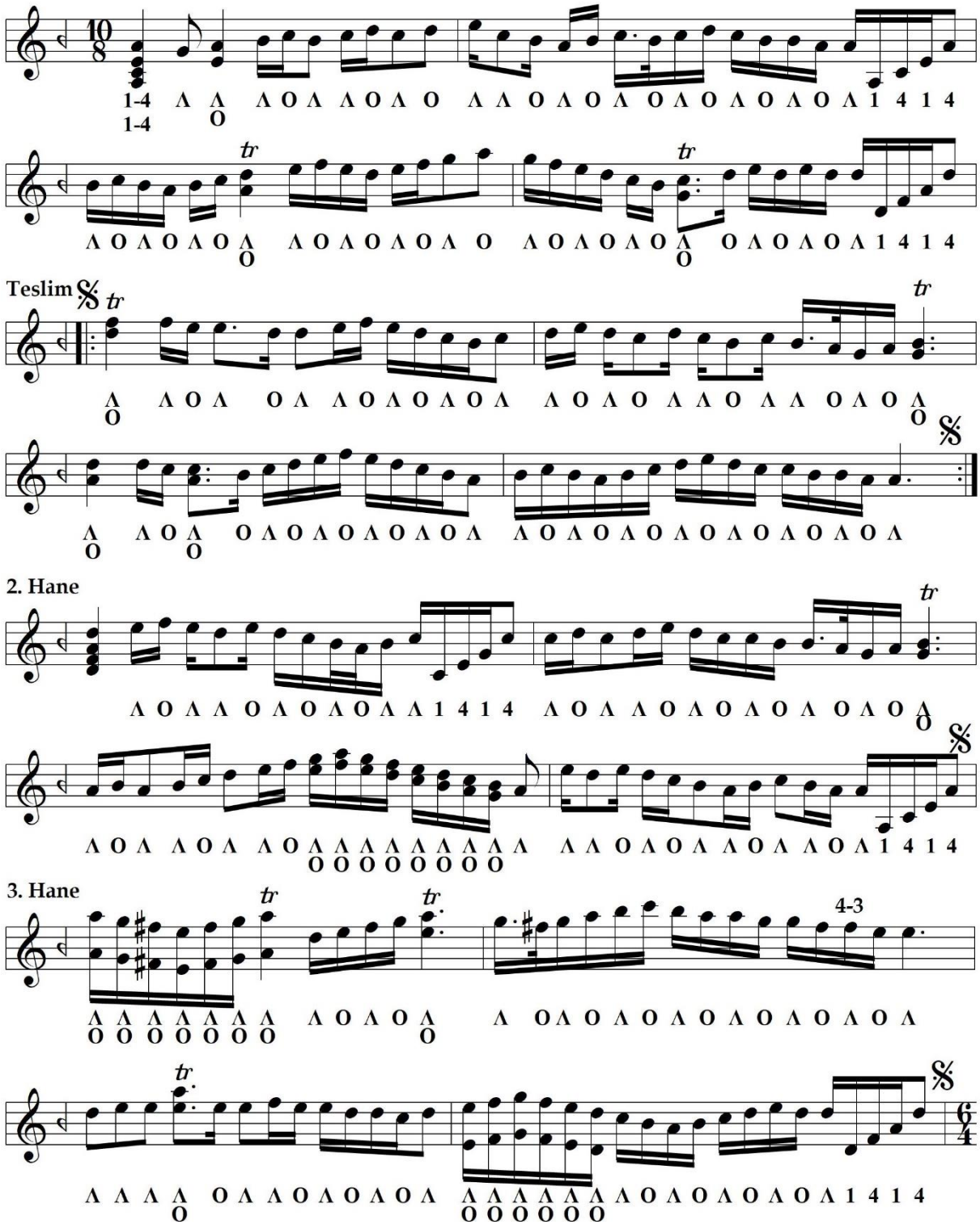

UŞŞAK
Etüt Saz Semaisi
58
2. Sayfa

4. Hane
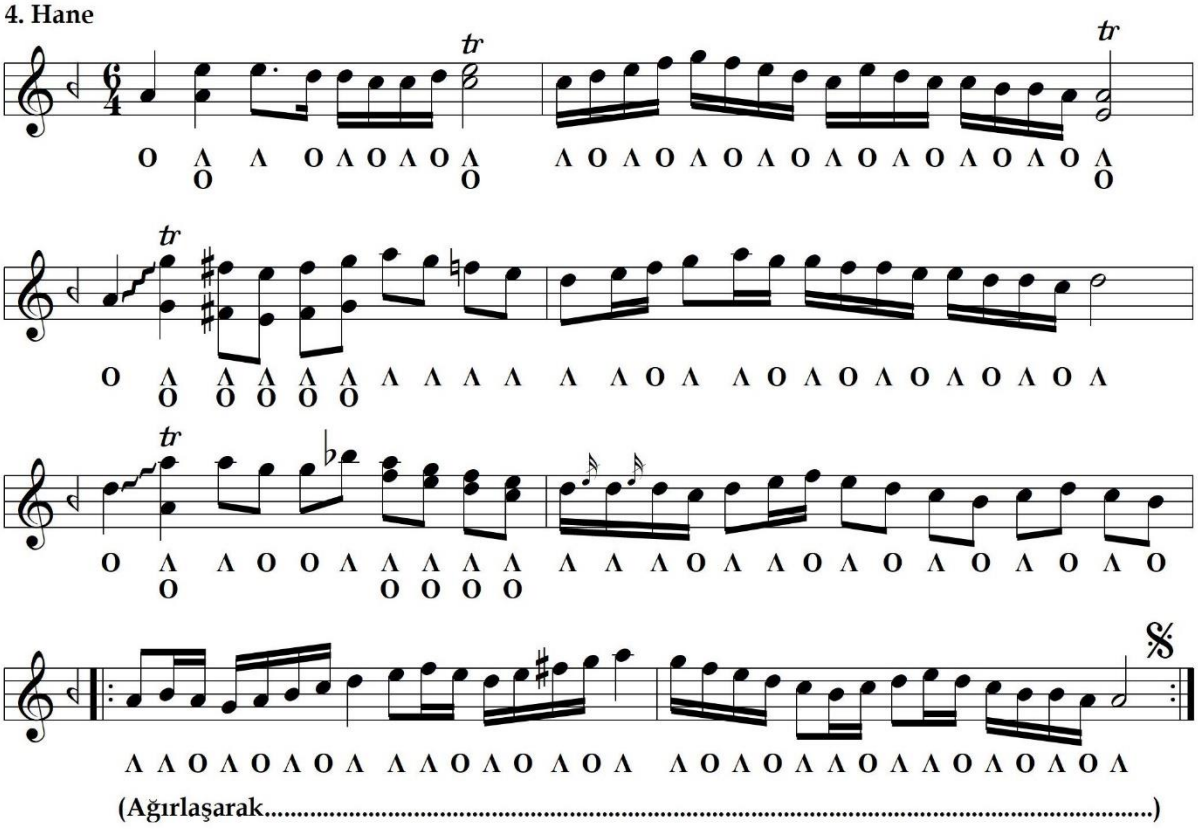
(Ağırlaşarak.....)

EK-53 Uşşak Etüt 59

UŞŞAK
ETÜT
59

2+2+2+3

Özgür YAKINLAR
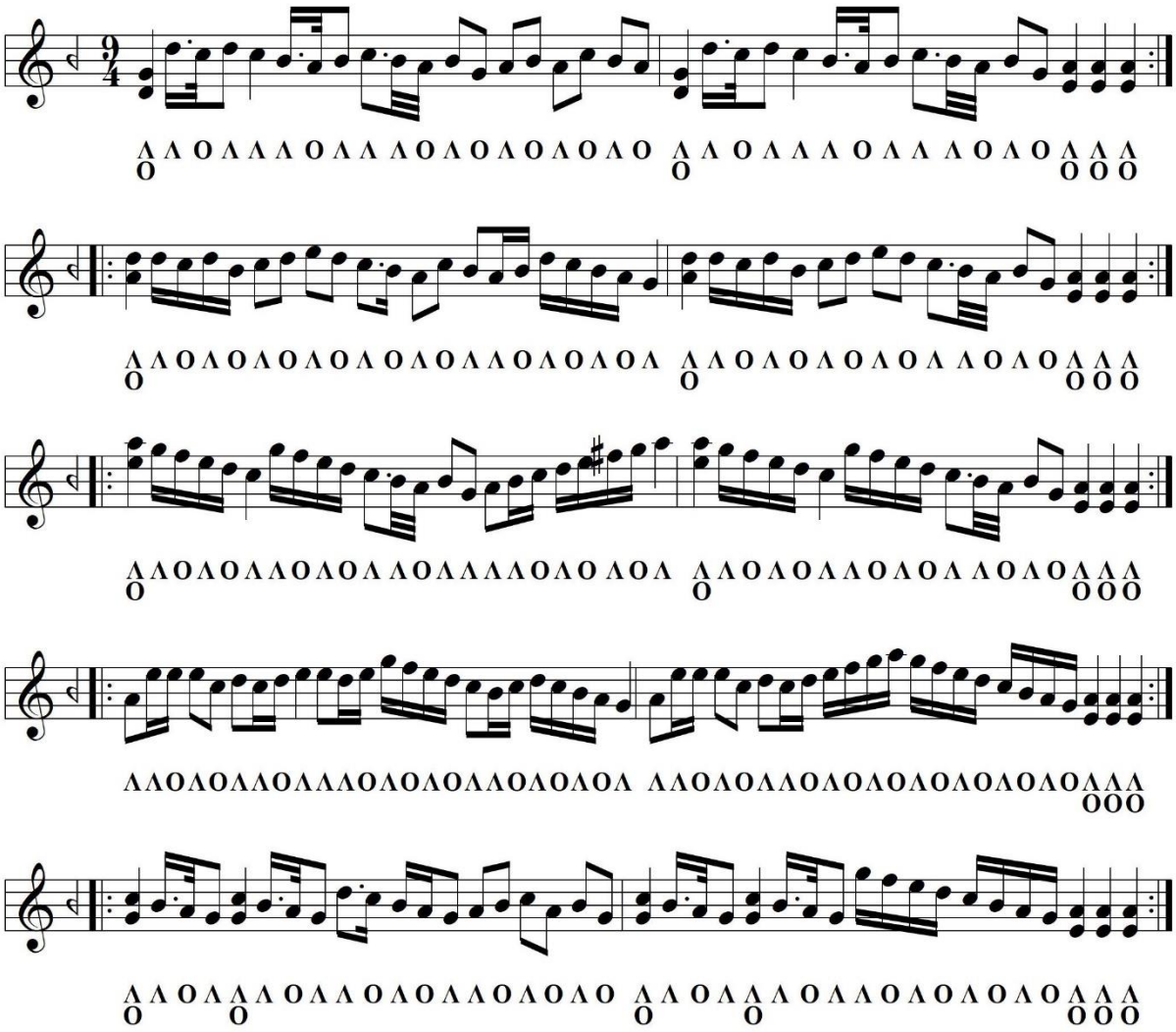
EK-54 Hicaz Etüt Saz Semaisi 60

HİCAZ
Etüt Saz Semaisi
60

Özgür YAKINLAR
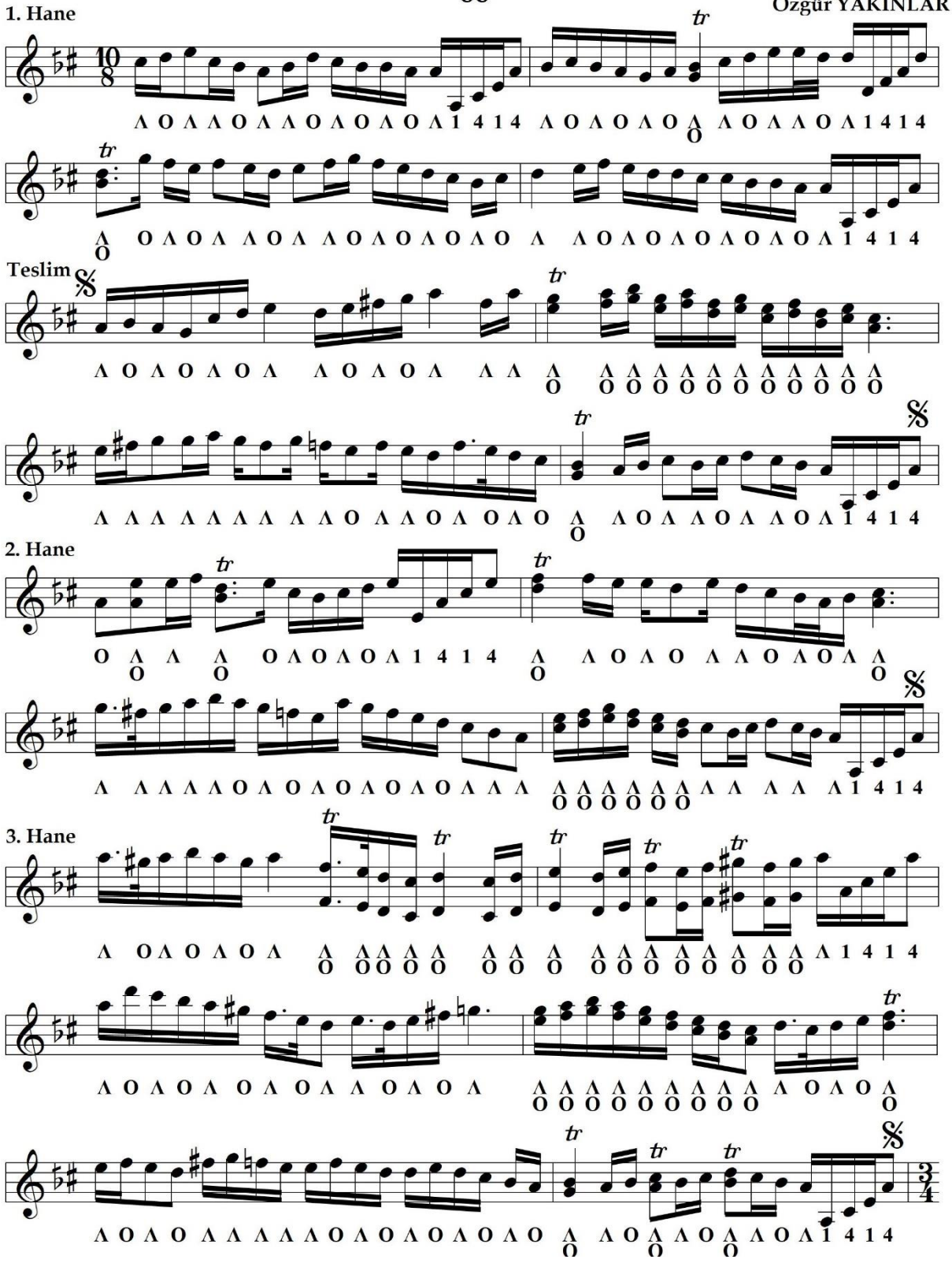
HİCAZ
Etüt Saz Semaisi
60
2. Sayfa

4. Hane
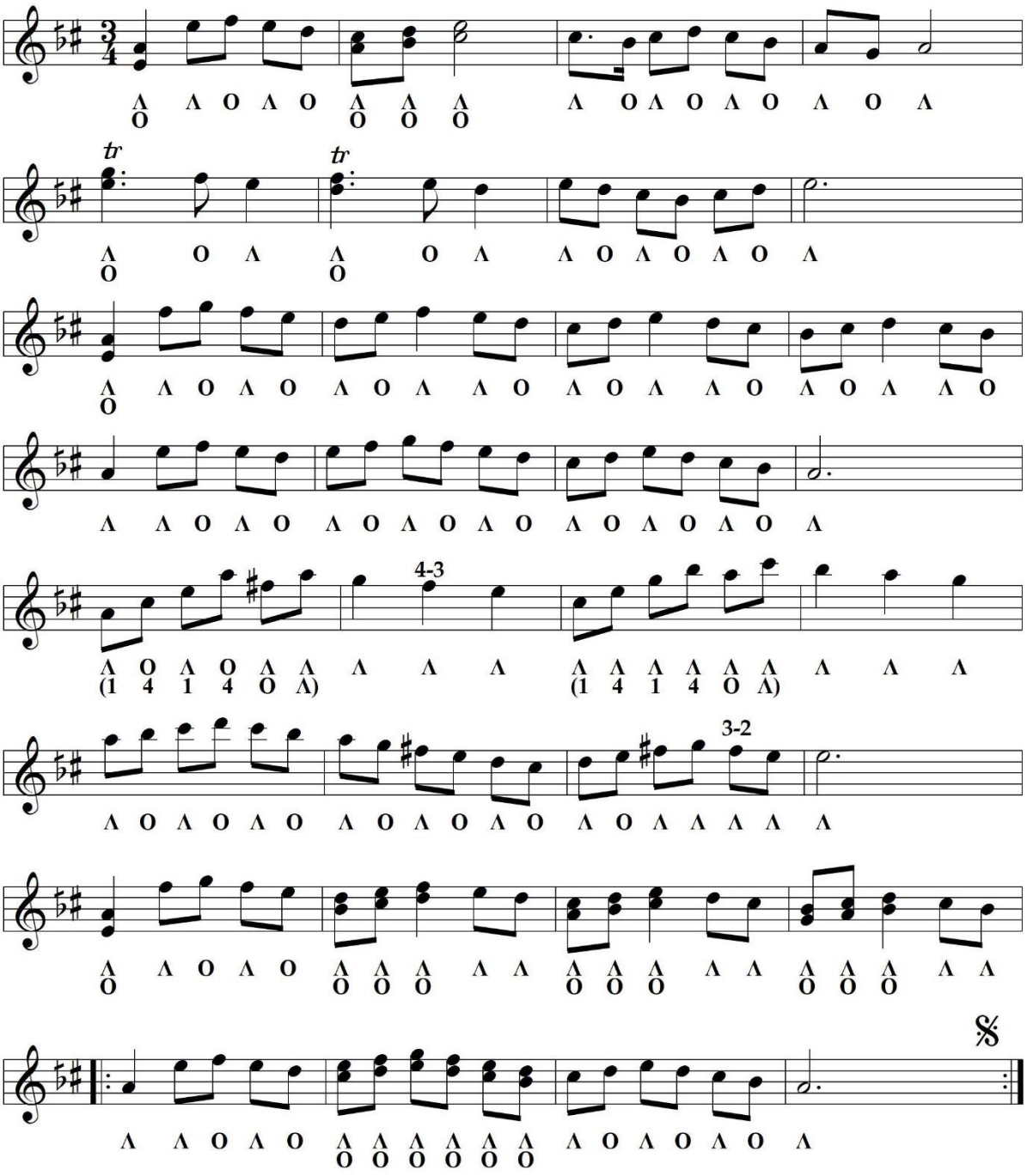
EK-55 Raks Aksağı Usûlü 61

RAKS AKSAĞI USÛLÜ
61

3+2+2+2 = 9

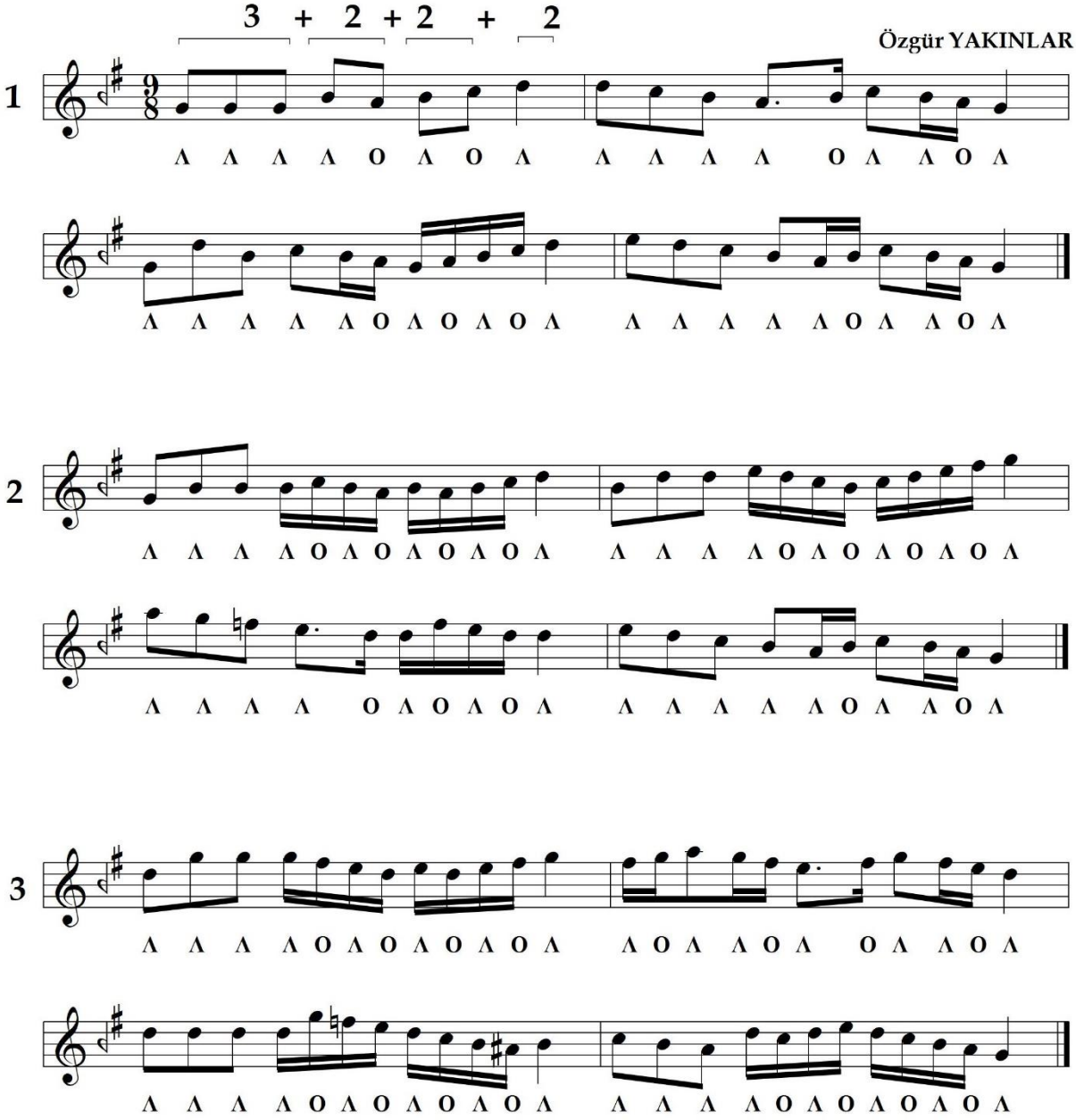

EK-56 Hicaz Etüt 62

HİCAZ
Etüt
62

Usul: Raks Aksağı (3+2+2+2) **Özgür YAKINLAR**
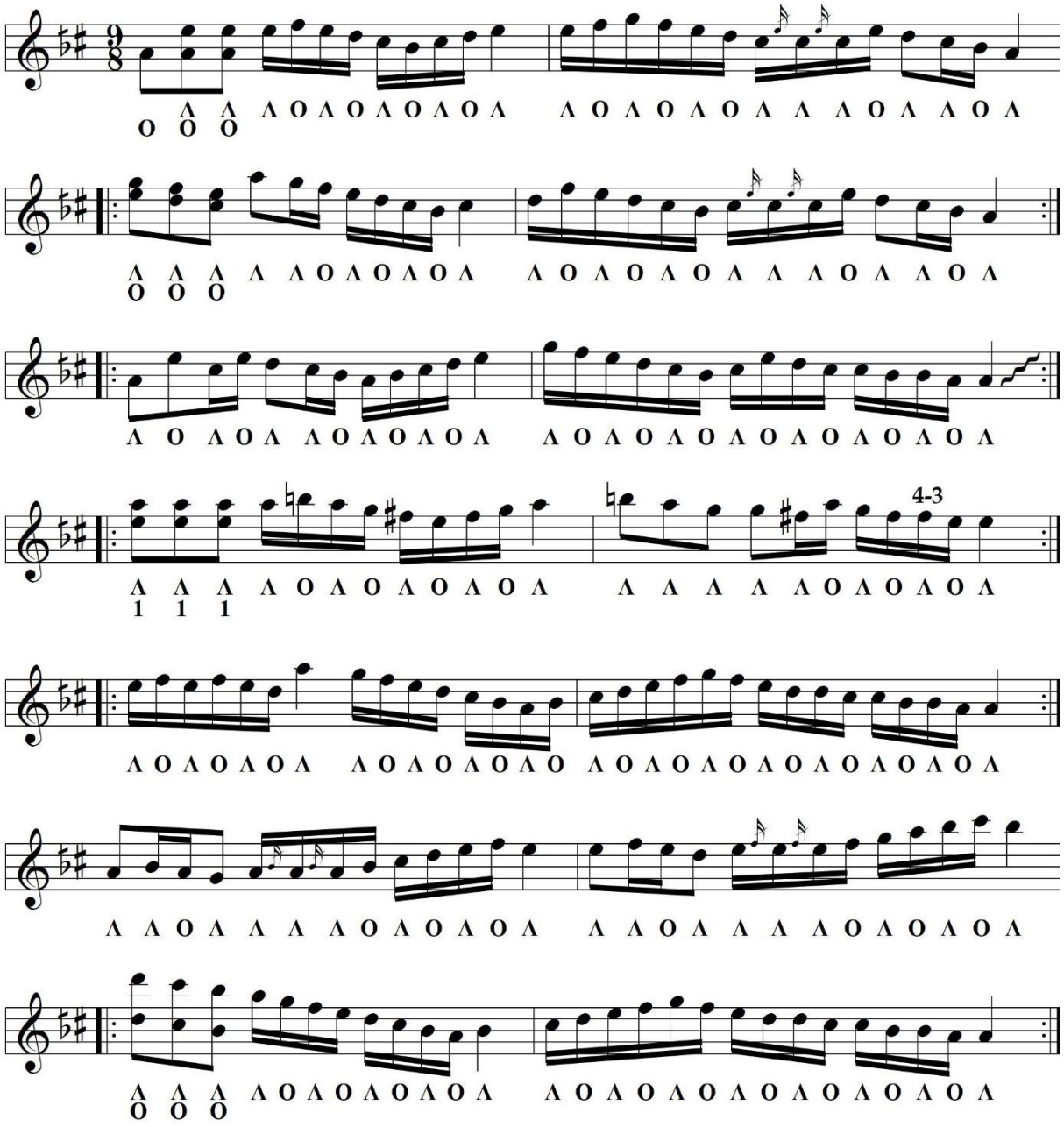
EK-57 Nikriz Etüt Saz Semaisi 63

NİKRİZ
Etüt Saz Semaisi
63

1. Hane

Özgür YAKINLAR

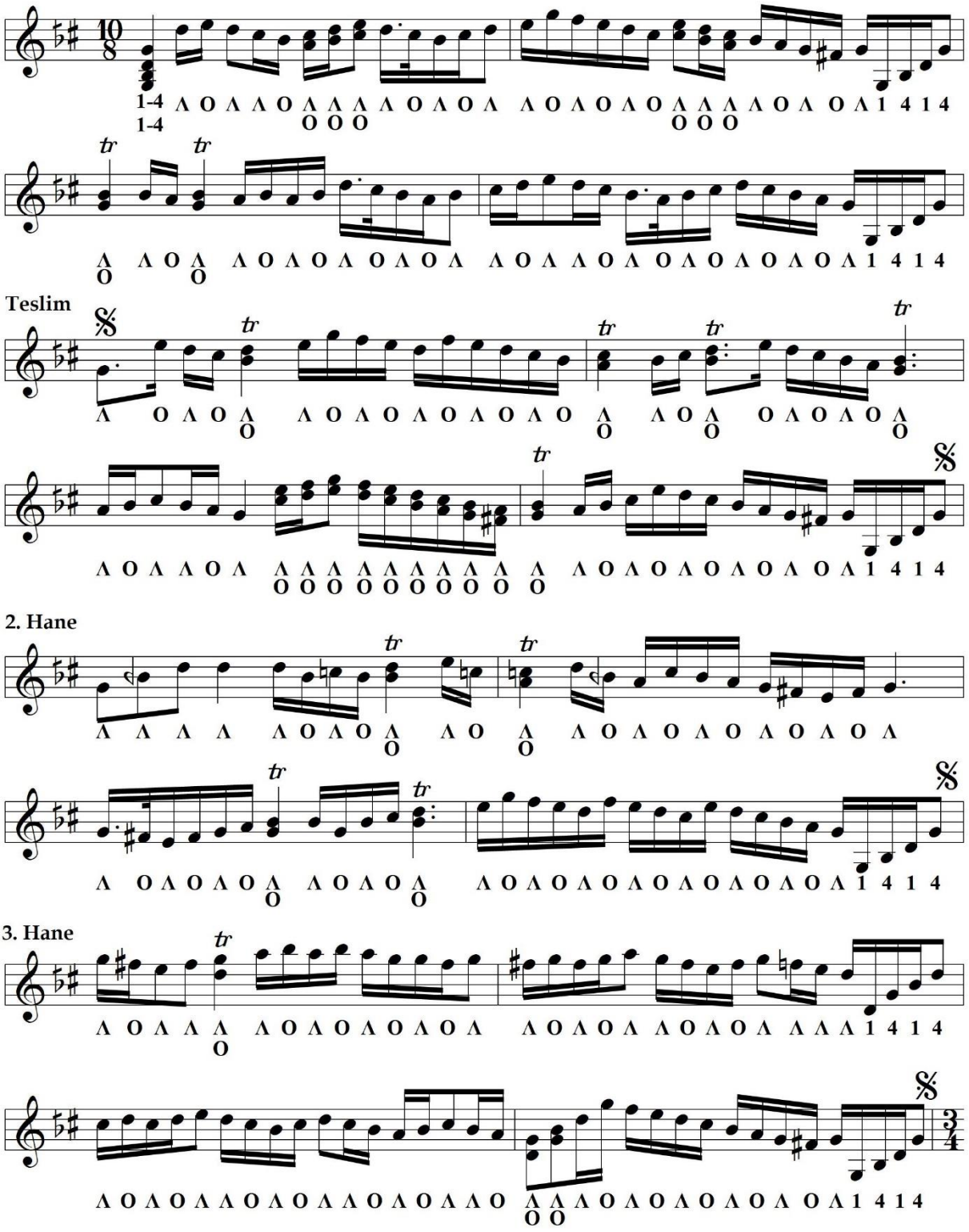

NİKRİZ
Etüt Saz Semaisi
63
2.Sayfa

4. Hane
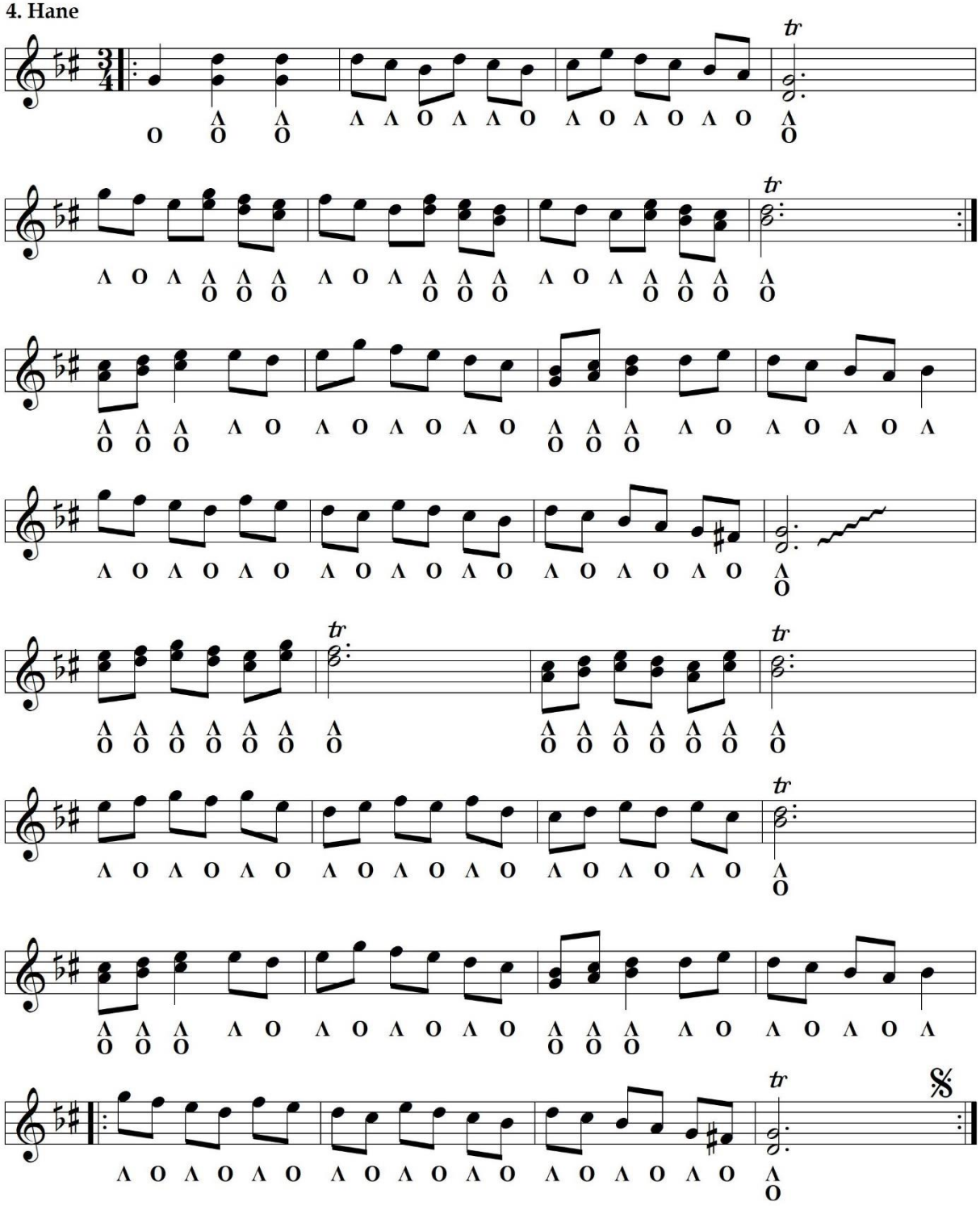
EK-58 Sabâ Etüt Saz Semaisi 64

SABÂ
Etüt Saz Semaisi
64

1. Hane

Özgür YAKINLAR
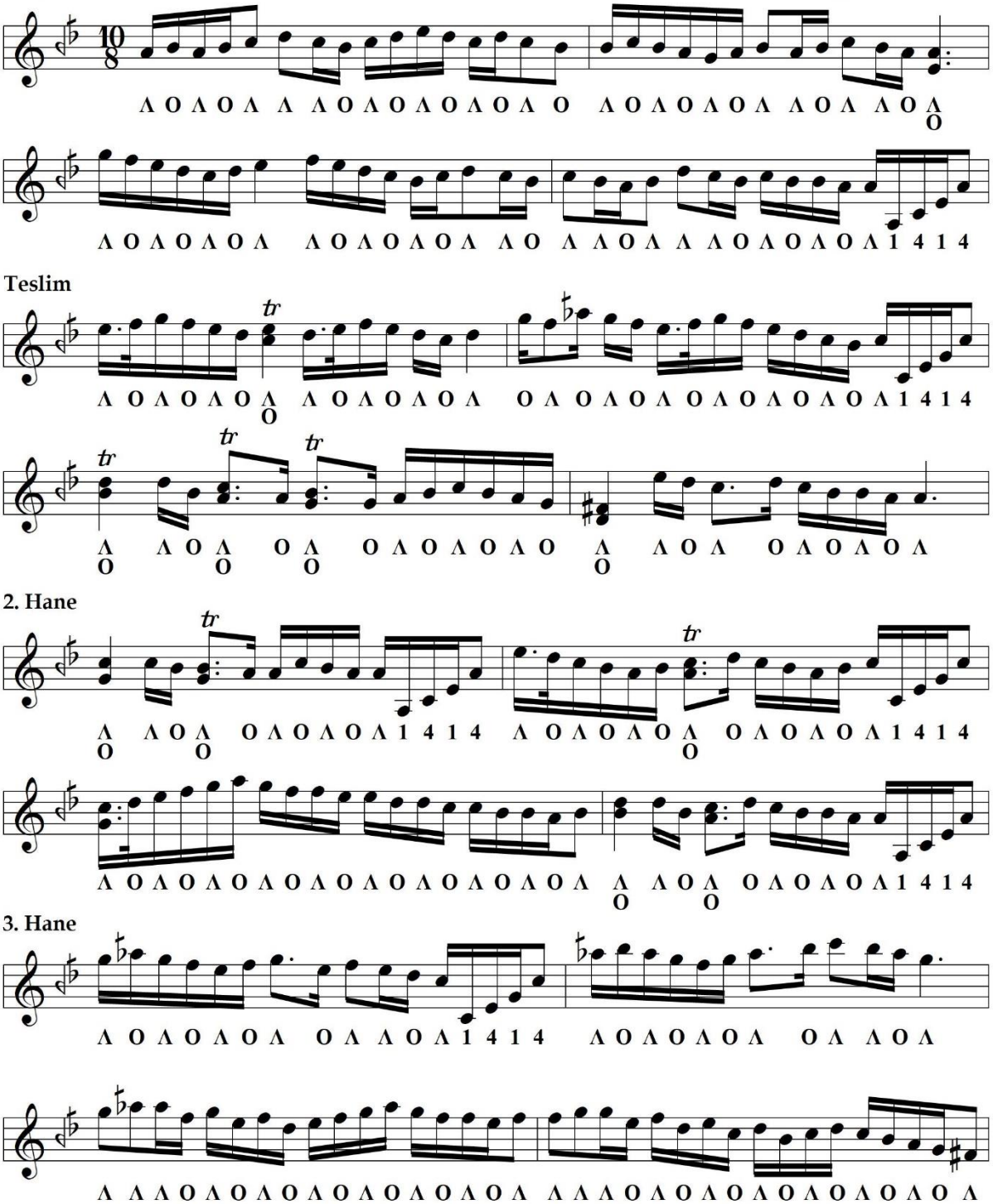
SABÂ
Etüt Saz Semaisi
64
2. Sayfa

4. Hane
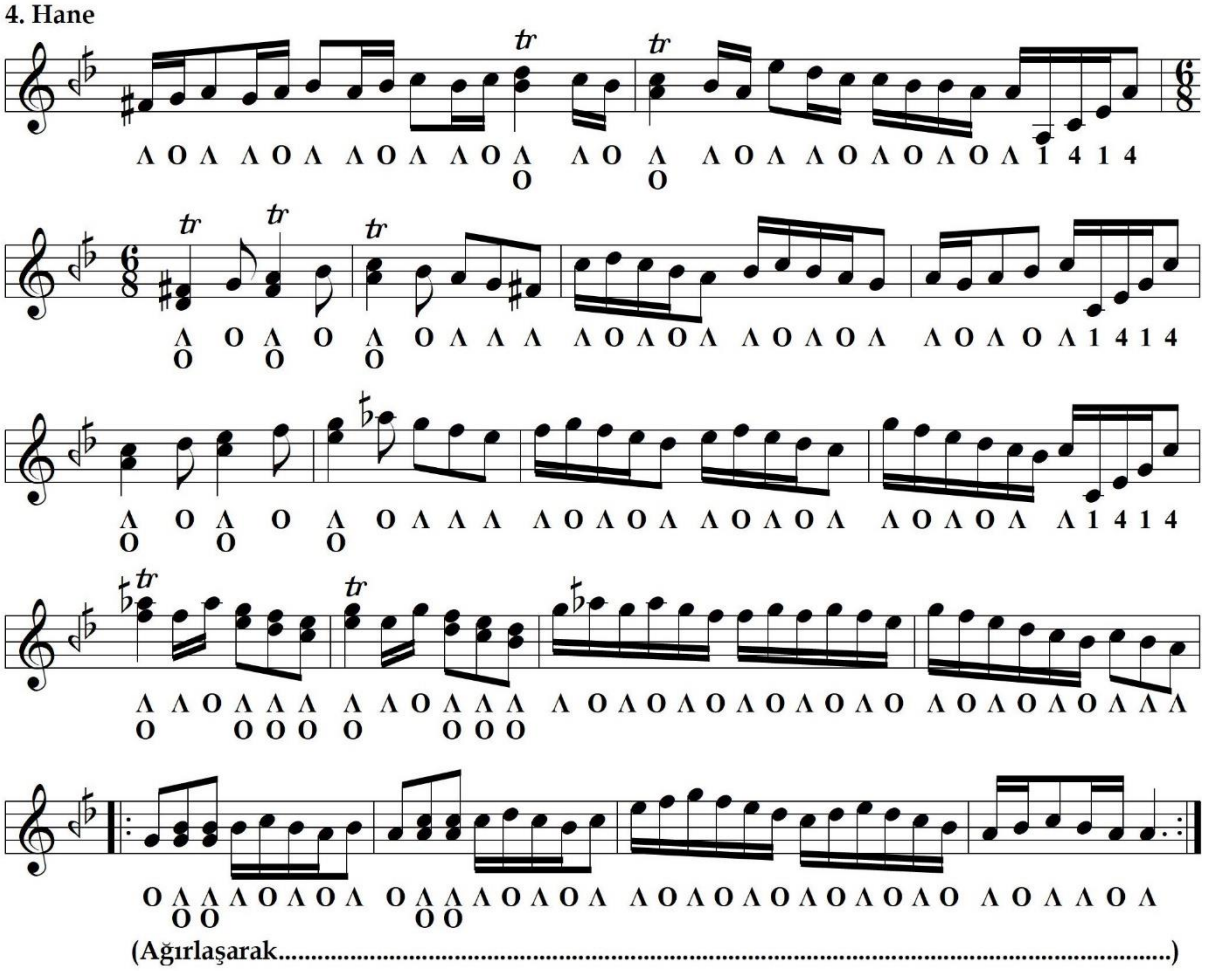
EK-59 Devri Hindi Usûlü 65

DEVRİ HİNDİ USÛLÜ
65

3+2+2 = 7
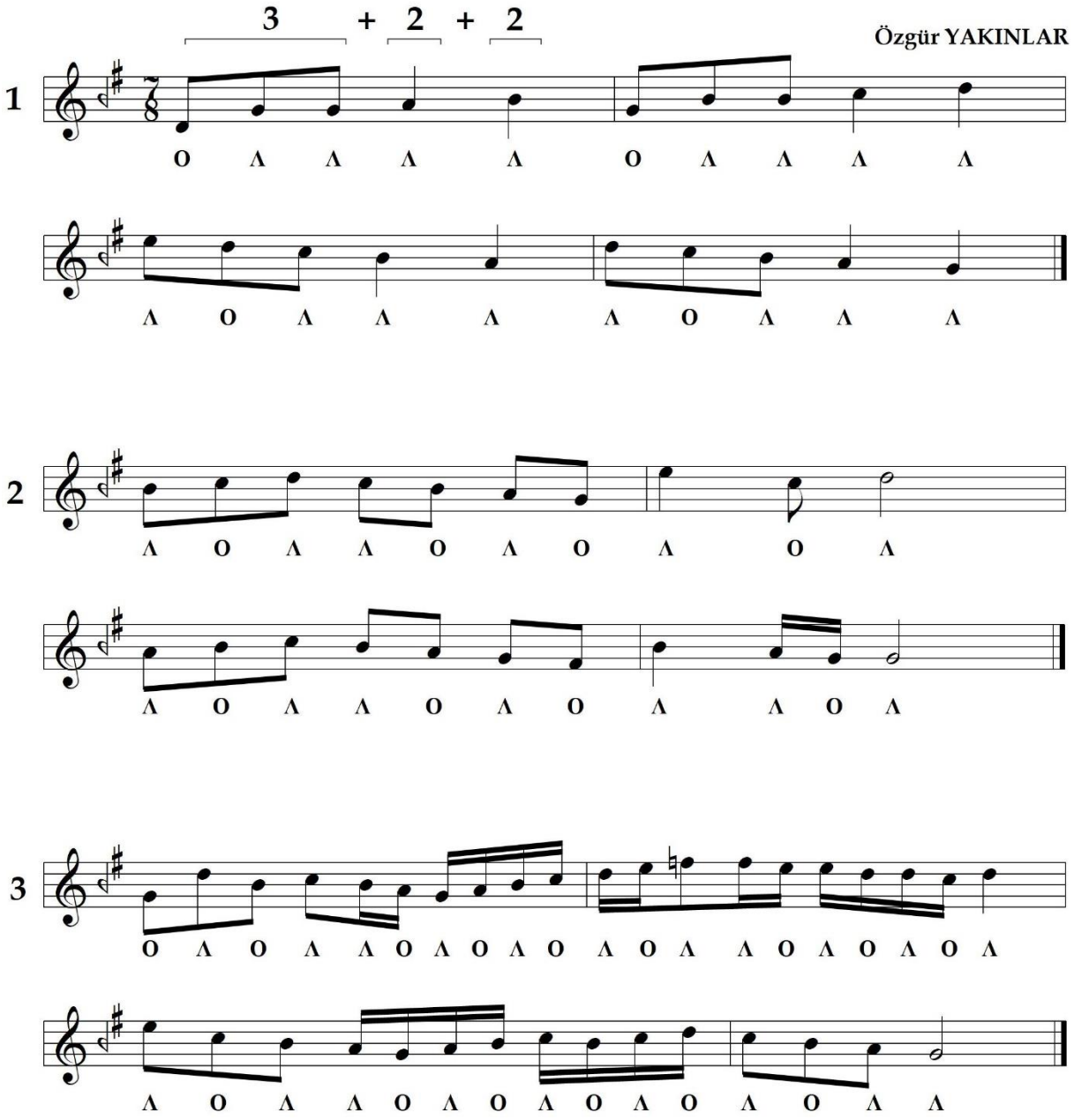
EK-60 Sabâ Etüt 66

SABÂ
Etüt
66

Usul: Devr-i Hidî (3+2+2) **Özgür YAKINLAR**
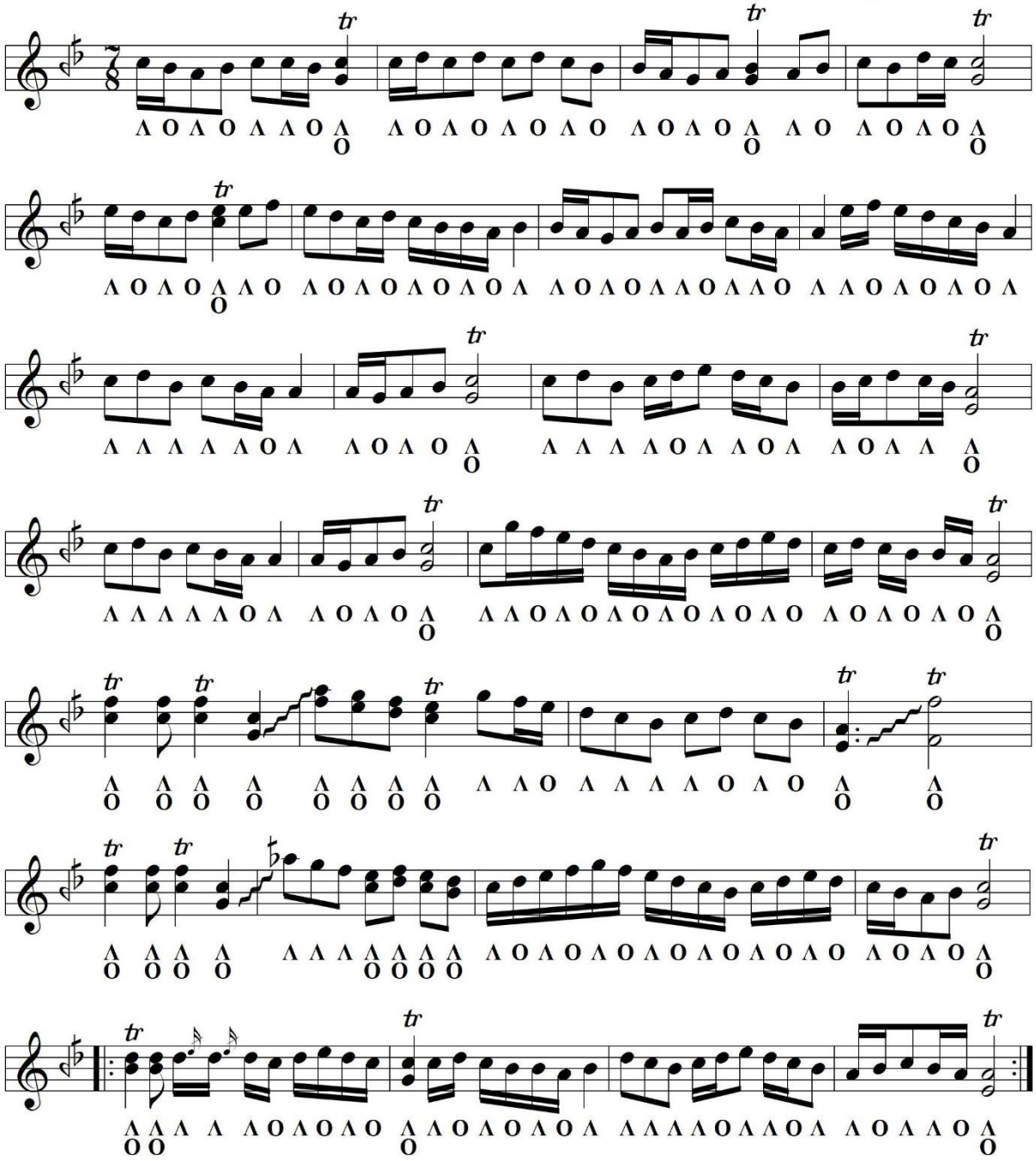
SEGÂH
Etüt Saz Semaisi
67
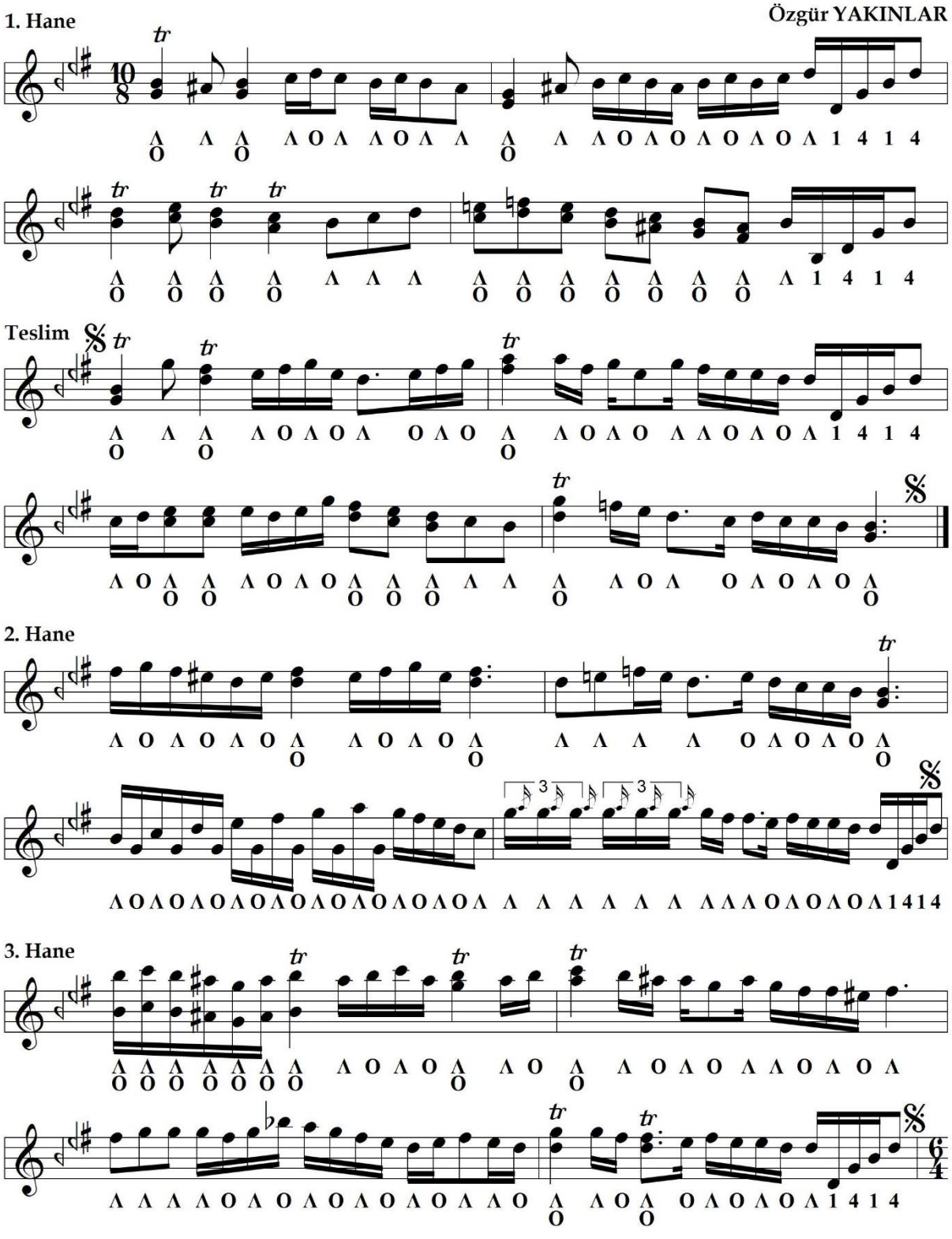
SEGÂH
Etüt Saz Semaisi
67
2. Sayfa
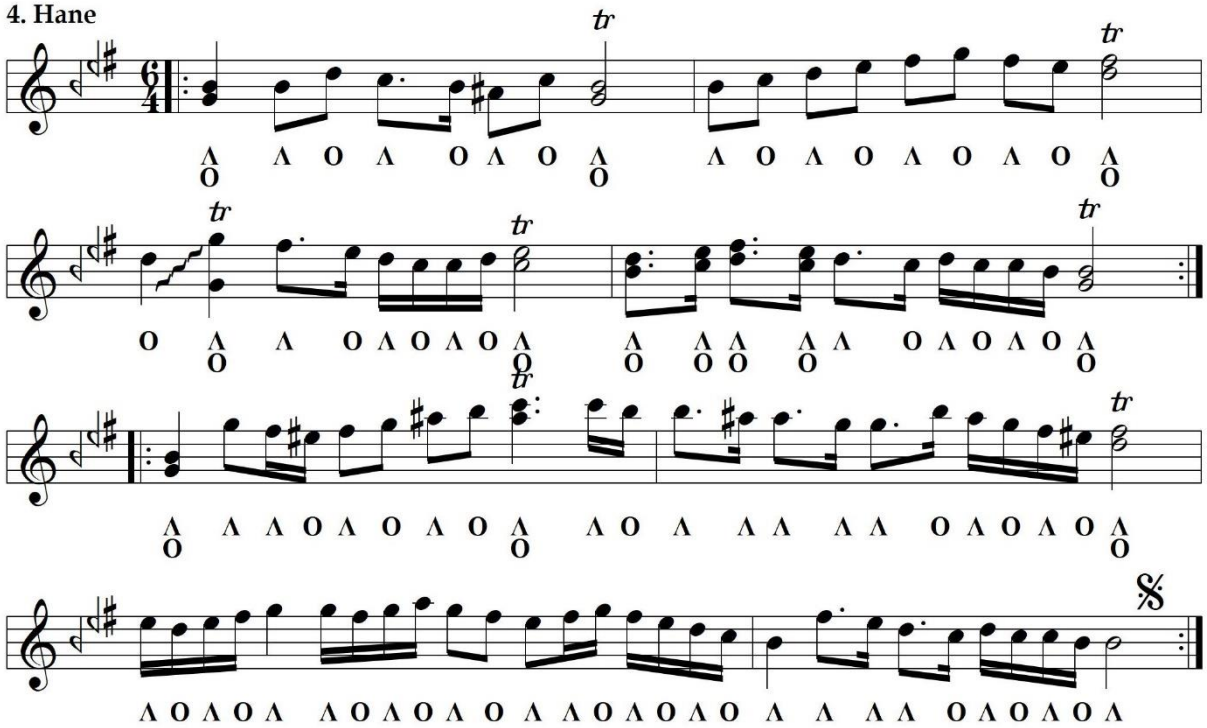
EK-62 Hüzzam Etüt Saz Semaisi 68

HÜZZAM
Etüt Saz Semaisi
68

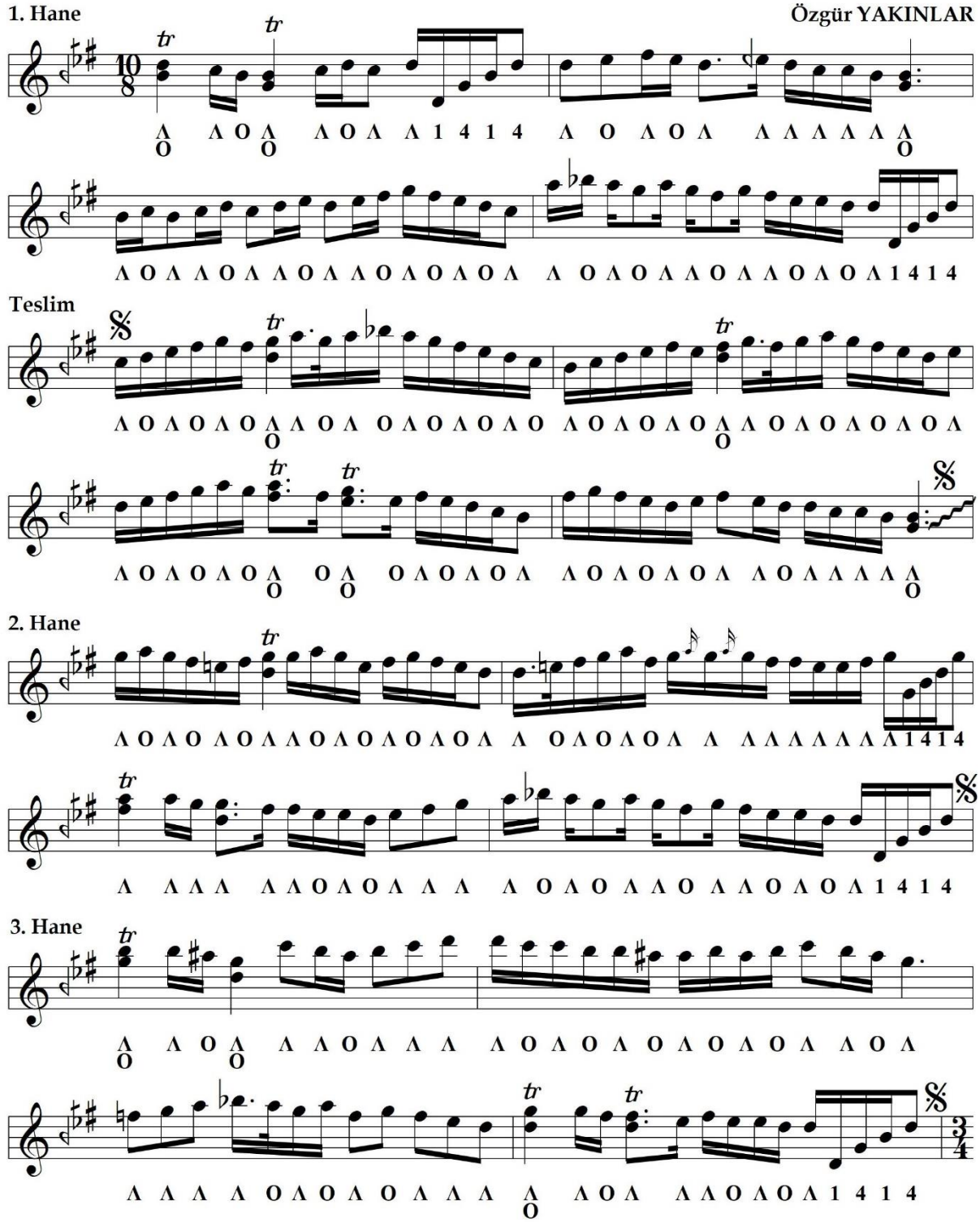

HÜZZAM
Etüt Saz Semaisi
68
2. Sayfa

4. Hane
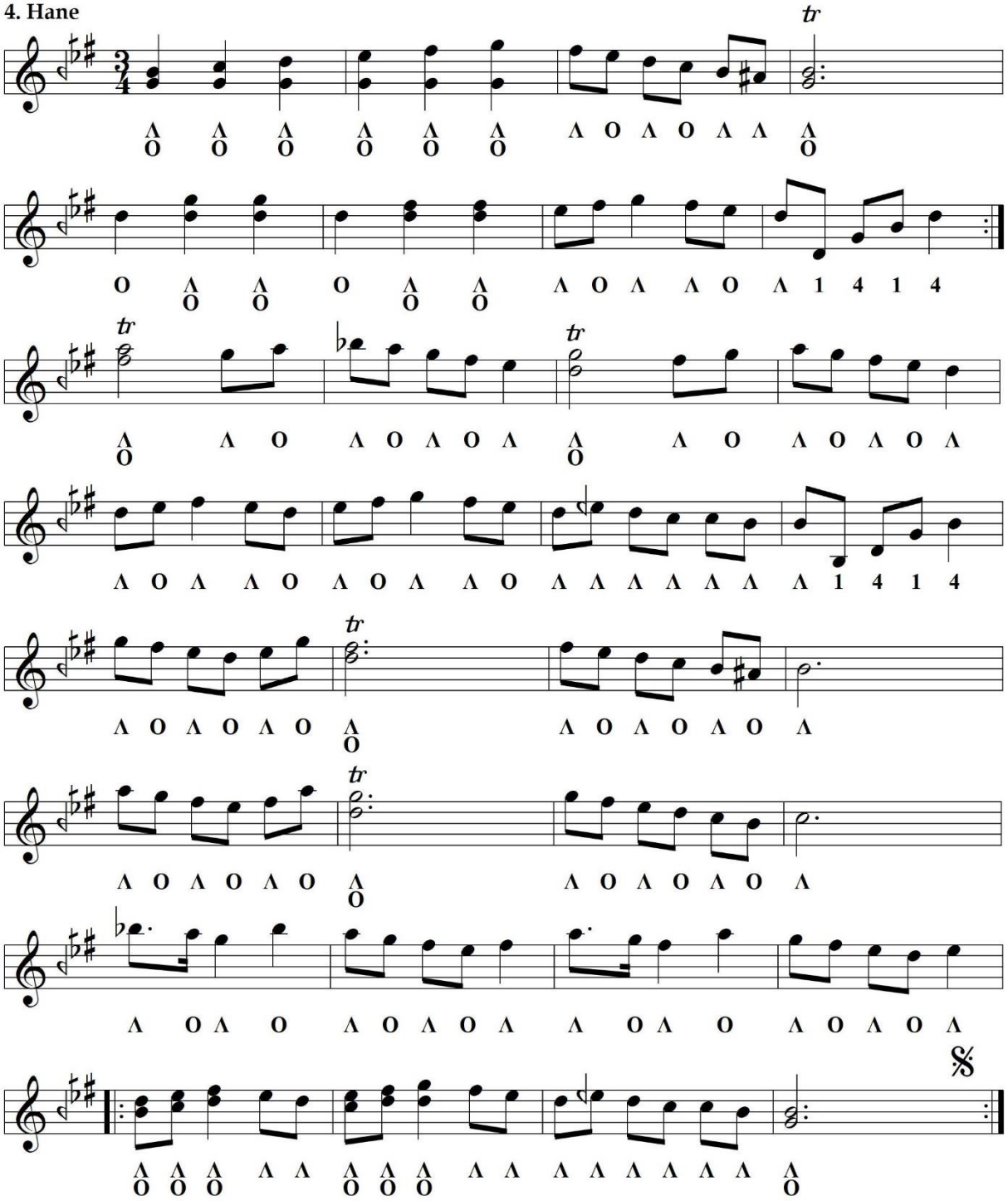
(Ağırlaşarak.....)

EK-63 Eşit Mızrap Kombinasyonu (Ön Test-Son Test)

EŞİT MIZRAP KOMBİNASYONU
(Ön Test-Son Test)

Özgür YAKINLAR

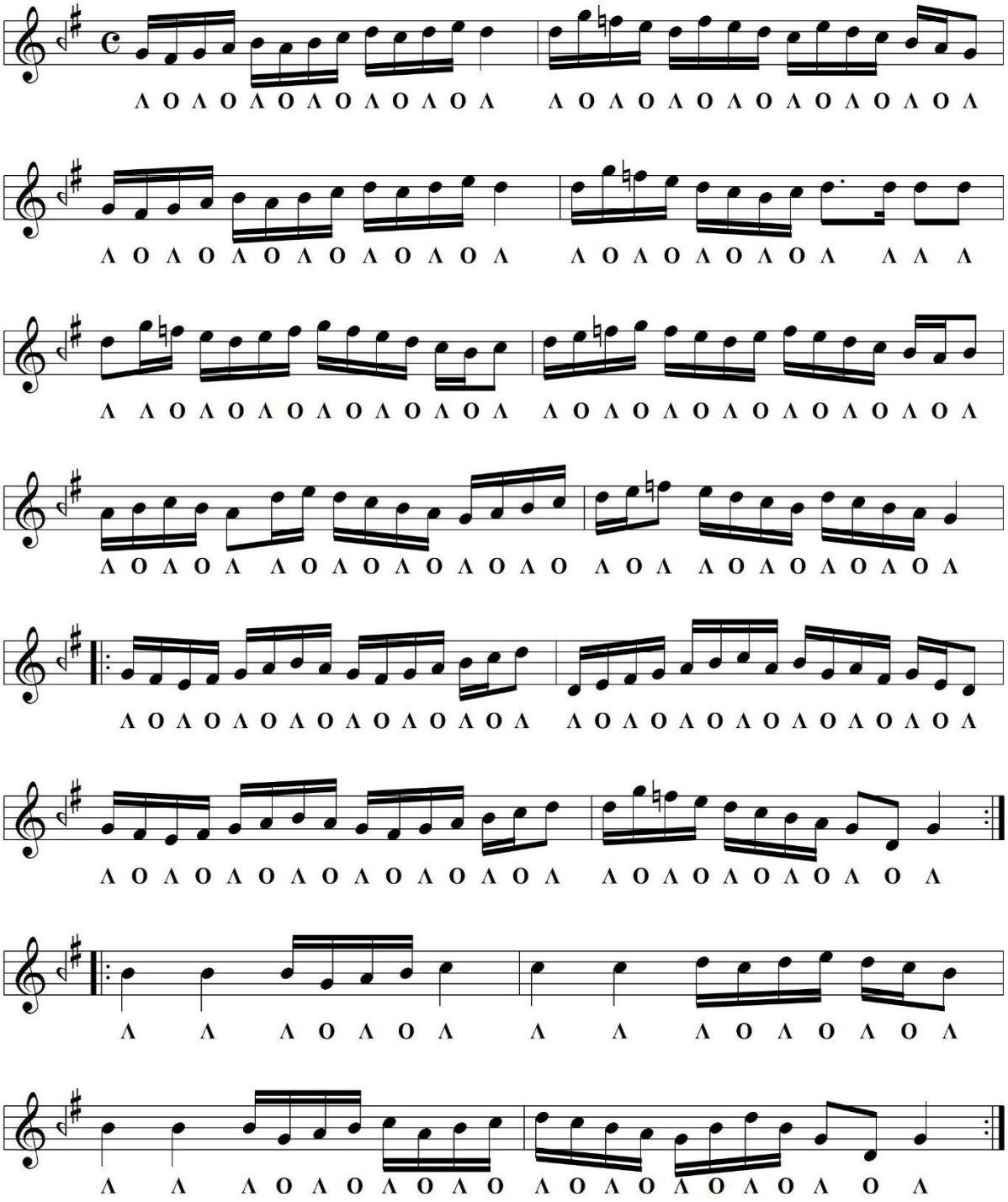

EK-64 Karışık Mızrap Kombinasyonu (Ön Test-Son Test)

KARIŞIK MIZRAP KOMBİNASYONU
(Ön Test-SonTest)

Özgür YAKINLAR
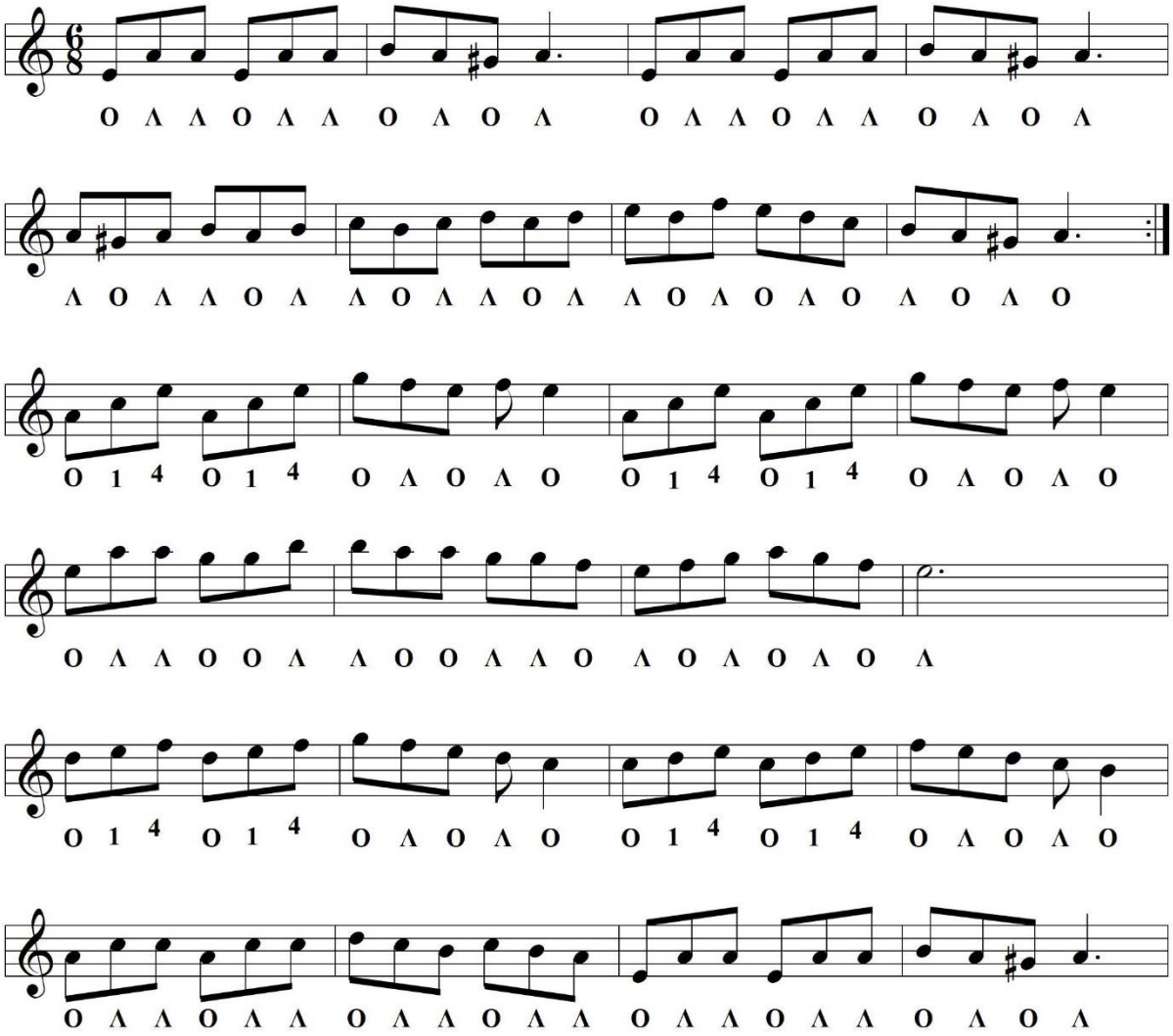
EK-65 Mandal Uygulaması (Ön Test-Son Test)

MANDAL UYGULAMASI
(Ön Test-SonTest)

Özgür YAKINLAR
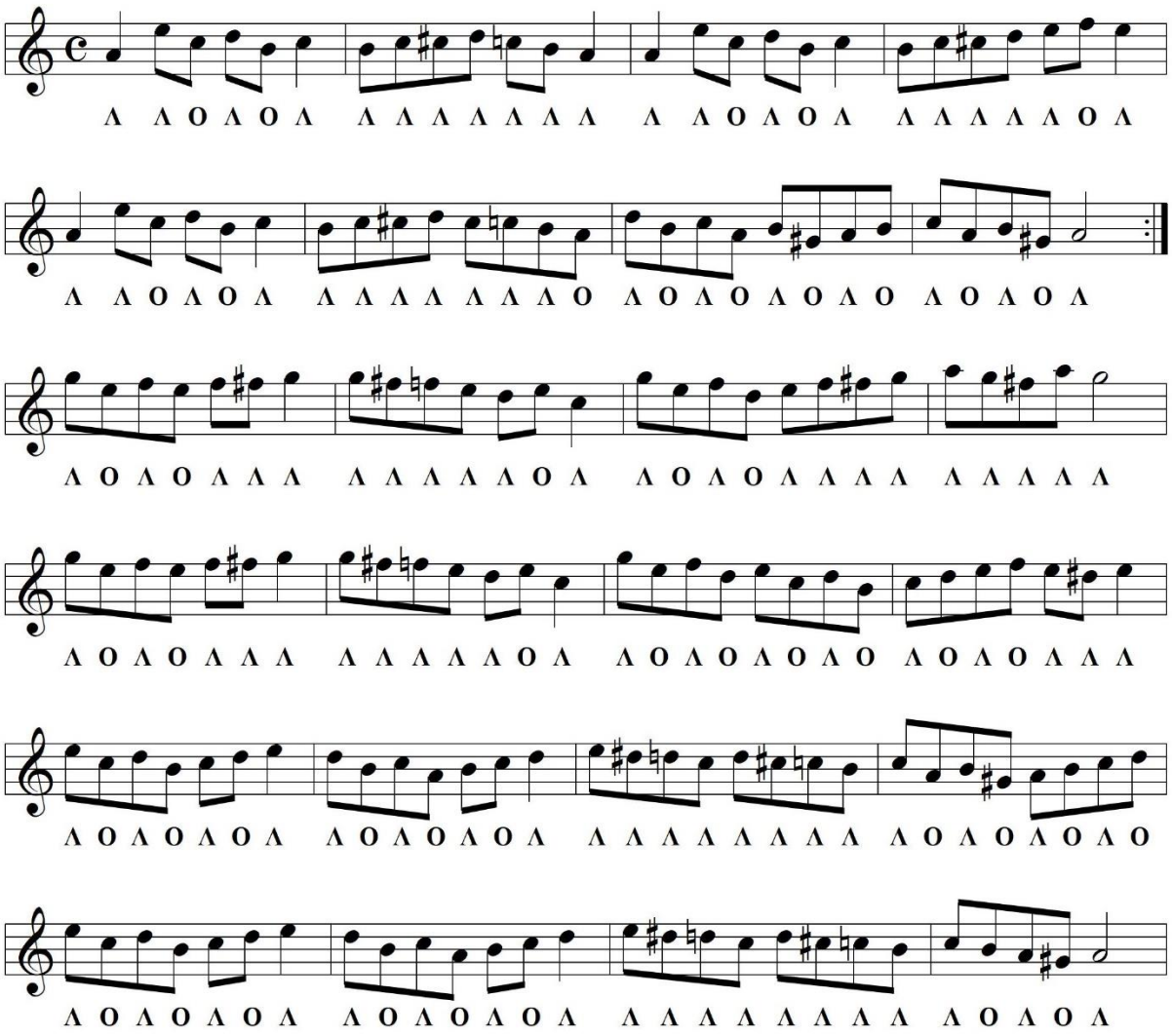
EK-66 Parmak Uygulaması (Ön Test-Son Test)

PARMAK UYGULAMALARI
(Ön Test-SonTest)

Özgür YAKINLAR
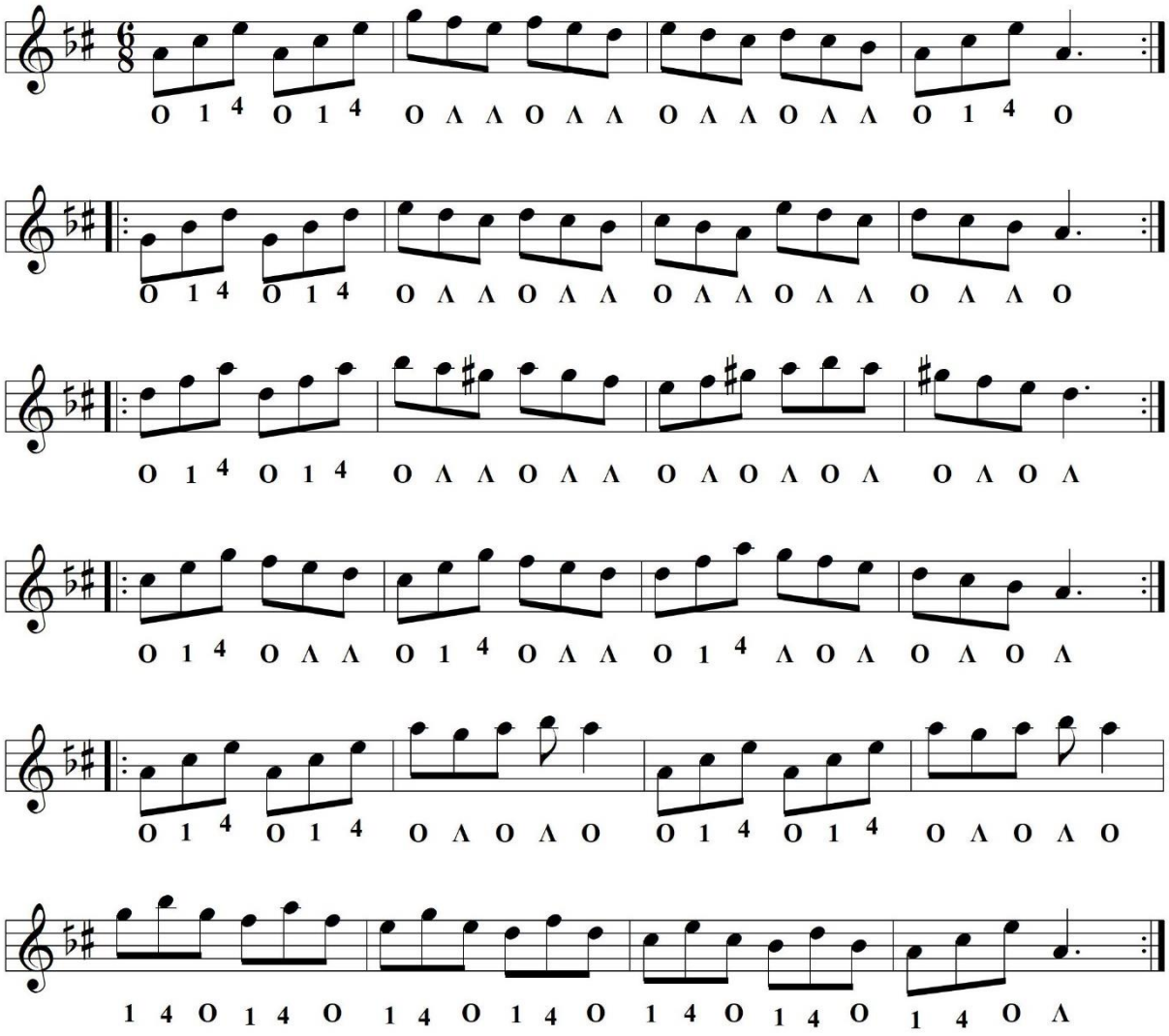
EK-67 Sağ/Sol Ağırlıklı Mızrap Kombinasyonu (Ön Test-Son Test)

SAĞ/SOL AĞIRLIKLI MIZRAP KOMBİNASYONU
(Ön Test-Son Test)

Özgür YAKINLAR
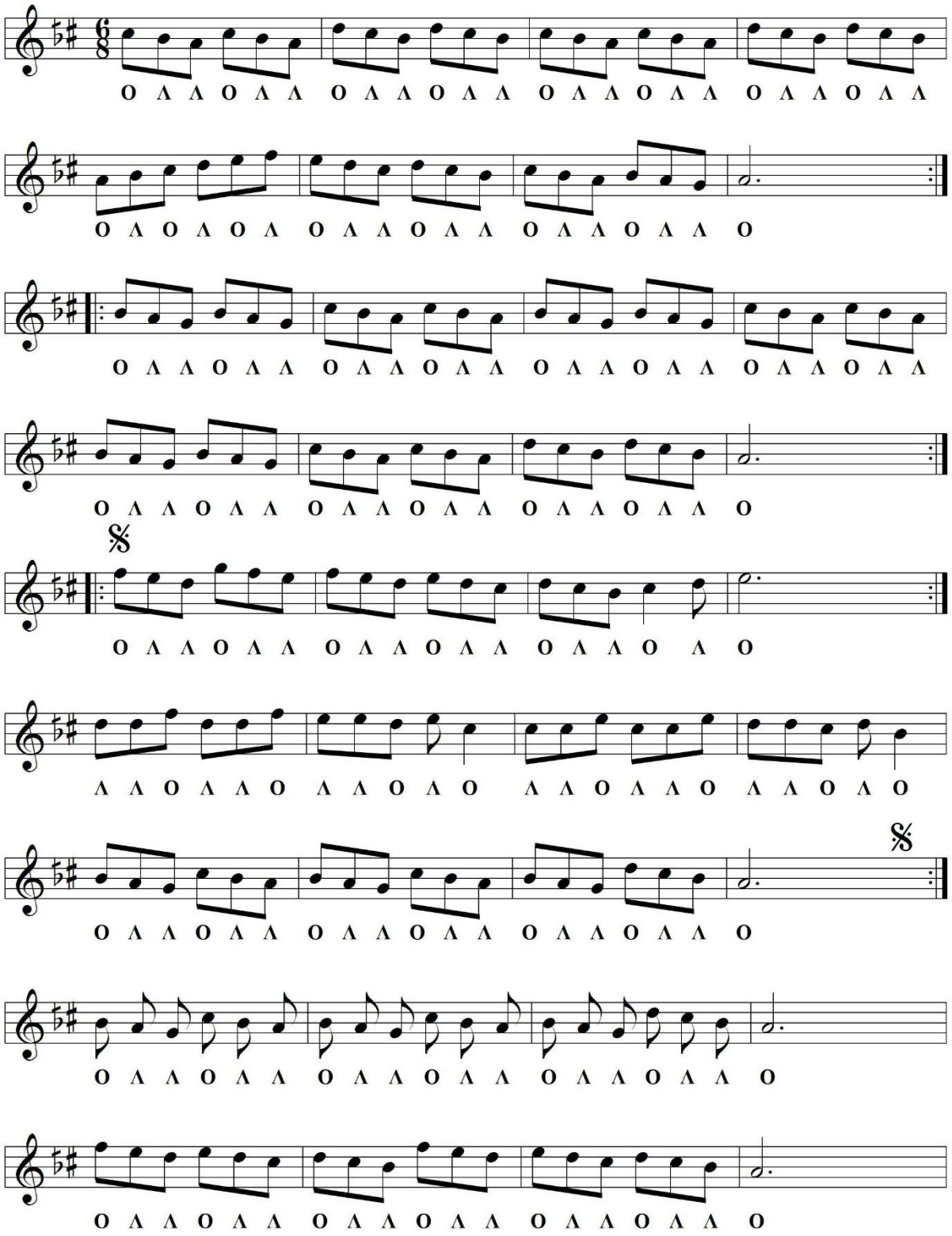
EK-68 Süsleme Teknikleri (Ön Test-Son Test)

SÜSLEME TEKNİKLERİ
(Ön Test-SonTest)

Özgür YAKINLAR
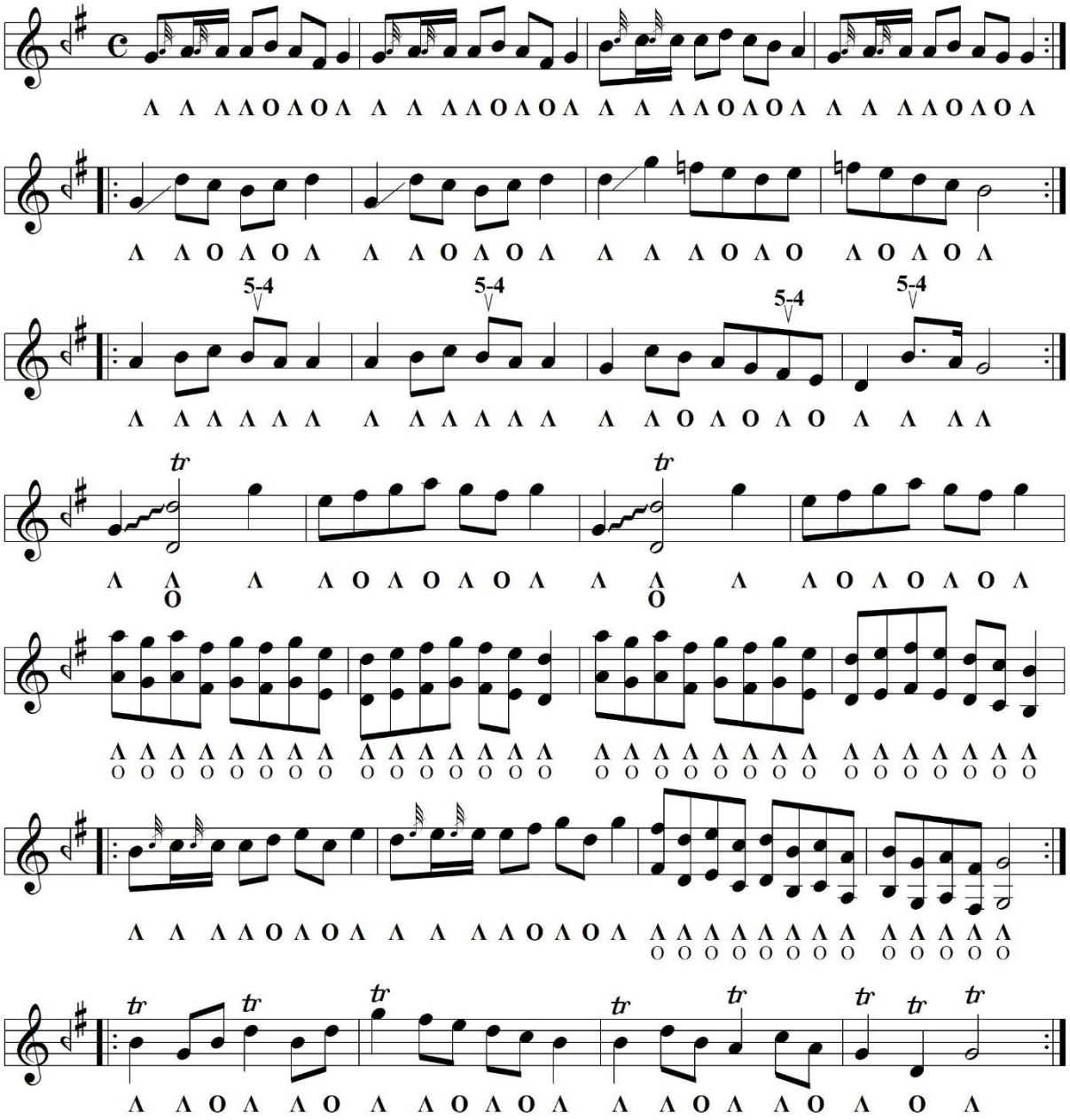
EK-69 Ders Takip Formu

DERS TAKİP FORMU			
DERS BİLGİLERİ			
Dersin Adı	Meslek Çalgısı Kanun	**Öğrenci Bilgisi**	D.Ö. 1
Tarih		**Oturum No**	
Sınıf	9. Sınıf	**Süre**	40 Dakika
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri		• Dikkat Çekme • Güdüleme • Gözden Geçirme • Derse Geçiş	
Öğretme-Öğrenme Yöntem ve Teknikleri		• Soru-cevap • Gösterip Yaptırma • Deşifre	

Hedef Davranışlar (Kazanımlar)

9.1.3. Ellerini uygun biçimde konumlandırır.

a) Eller konumlandırılırken dik oturtulmasına, kolların yeterli derecede açık konuma getirilmesine ve bileklerin kolların açısı ile uyumlu olmasına özen gösterilmelidir. Mızrap vuruş çalışmalarına başlandığında el, kol ve bilek konumları sık sık kontrol edilerek gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

b) Mızrap ve yüzüklerin parmaklara konumlandırılması uygulamalı olarak gösterilir.

9.1.4. Mızrap vuruş çalışmaları yapar.

a) Önce tek tel üzerinde daha sonra farklı tellere geçiş yapılarak mızrap vuruş çalışmaları yapılır.

DEĞERLENDİRME

Ön Hazırlık	**Puanlama (1-10 Puan Arası)**
Uygun duruş-tutuş pozisyonu alır.	
Fiziki yapısına uygun şekilde kol açılarını ayarlar.	
Mızrap ve yüzükleri parmaklarına uygun şekilde konumlandırır.	
Teknik Boyut	
Uygun mızrap vuruş şeklini uygular.	
İlgili kazanımda hedeflenen beceriyi (mızrap kombinasyonları, mandal uygulamaları, süsleme teknikleri, parmak uygulamaları) Uygular.	
Deşifre yapar.	
Müzikal Boyut	
Kanundan temiz ve etkili bir renkte ses üretir.	
Çalışma parçalarını metronoma uyarak çalar.	
Çalışma parçalarını belli bir bütünlük içinde çalar.	
Çalgı ile bedensel uyumu temel düzeyde kavrar.	
Nüans terimlerini uygular.	

EK-70 Uzman Değerlendirme Formu (Ders Takip Formu)

UZMAN DEĞERLENDİRME FORMU (Ders Takip Formu)		
Uzman Bilgisi	Uzman 1	
Tarih		
		UZMAN DEĞERLENDİRMESİ
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	• Dikkat Çekme • Güdüleme • Gözden Geçirme • Derse Geçiş	Uygun
Öğretme-Öğrenme Yöntem ve Teknikleri	• Soru-cevap • Gösterip Yaptırma • Deşifre	Uygun
Hedef Davranışlar (Kazanımlar) 9.2.3. Mandal değişikliklerini uygular. *a) Başlangıç seviyesine uygun basit mandal (arıza) değişimleri içeren çalışma parçaları, saz eserleri, şarkı, türkü gibi formlar kullanılır.* *b) çalışma parçalarında kullanılan nüanslar uygulanır.* *c) Ekte yer alan ….. çalışma parçaları kullanılabilir.*		Uygun
DEĞERLENDİRME		
Ön Hazırlık	**Puanlama (1-10 Puan Arası)**	
Uygun duruş-tutuş pozisyonu alır.	8	Uygun
Fiziki yapısına uygun şekilde kol açılarını ayarlar.	8	Uygun
Mızrap ve yüzükleri parmaklarına uygun şekilde konumlandırır.	9	Uygun
Teknik Boyut		
Uygun mızrap vuruş şeklini uygular.	7	Uygun
İlgili kazanımda hedeflenen beceriyi (mızrap kombinasyonları, mandal uygulamaları, süsleme teknikleri, parmak uygulamaları) Uygular.	7	Uygun
Deşifre yapar.	6	Uygun
Müzikal Boyut		
Kanundan temiz ve etkili bir renkte ses üretir.	6	Uygun
Çalışma parçalarını metronoma uyarak çalar.	8	Uygun
Çalışma parçalarını belli bir bütünlük içinde çalar.	7	Uygun
Çalgı ile bedensel uyumu temel düzeyde kavrar.	6	Uygun
Nüans terimlerini uygular.	5	Uygun (

EK-71 Uzman Değerlendirme Formu (Ön Test-Son Test)

UZMAN DEĞERLENDİRME FORMU

(Ön Test-Son Test)		
Uzman Bilgisi	Uzman 1	
Tarih		**UZMAN DEĞERLENDİRMESİ**
Hedef Davranışlar	• Uygun oturuş ve tutuş biçimini uygular. • Ellerini uygun biçimde konumlandırır. • Mandal sistemini tanır. • Uygun şekilde mızrap vuruşu yapar. • Mızrap kombinasyonlarını uygular. • Deşifre yapar. • Mandal değişikliklerini uygular. • Süsleme tekniklerini uygular. • Çeşnilerin mandal düzenini tanır/uygular. • Eser icra etme çalışması yapar.	Uygun (

DEĞERLENDİRME		
Ön Hazırlık	**Puanlama (1-10 Puan Arası)**	
Uygun duruş-tutuş pozisyonu alır.	8	Uygun
Fiziki yapısına uygun şekilde kol açılarını ayarlar.	8	Uygun (
Mızrap ve yüzükleri parmaklarına uygun şekilde konumlandırır.	10	Uygun
Teknik Boyut		
Uygun mızrap vuruş şeklini uygular.	7	Uygun (
Eşit mızrap kombinasyonunu uygular.	8	Uygun
Mandal değişikliklerini uygular.	8	Uygun (
Sağ/sol mızrap ağırlıklı kombinasyonu uygular.	7	Uygun
Karışık mızrap kombinasyonunu uygular.	7	Uygun (
Süsleme Tekniklerini uygular.	6	Uygun (
Parmaklarını kullanır.	6	Uygun
Deşifre yapar.	9	Uygun (
Eser icrası çalışması yapar.	7	Uygun (
Müzikal Boyut		
Kanundan temiz ve etkili bir renkte ses üretir.	6	Uygun
Sınav parçalarını metronoma uyarak çalar.	9	Uygun
Sınav parçalarını belli bir bütünlük içinde çalar.	7	Uygun
Çalgı ile bedensel uyumu temel düzeyde kavrar.	7	Uygun
Nüans terimlerini uygular.	6	Uygun (

EK-72 Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

Güzel Sanatlar Liseleri "Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programının" Değerlendirilmesi ve Taslak Öğretim Programı Önerisi

Görüşmeci:

Eğitim durumu:

Görev yeri:

Görev yılı (GSL):

Yaş aralığı: 25-30 ☐ 30-35 ☐ 35-40 ☐ 40-45 ☐ 45-50 ☐ 50-55 ☐ 55-60 ☐

Tarih ve saat: …../…../2021

Merhaba, ismim Özgür YAKINLAR. Necmettin Erbakan Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalında doktora öğrencisiyim. "Güzel Sanatlar Liseleri Kanun Dersi Öğretim Programı" üzerine bir araştırma yapıyorum ve sizinle bu program ile ilgili bir görüşme yapmak istiyorum. Bu görüşme ile amacım; mevcut kanun dersi öğretim programını alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri ile değerlendirerek eksik ya da hatalı bölümleri tespit etmek ve elde edilen veriler doğrultusunda taslak öğretim programı önerisi hazırlamaktır. Alan uzmanları ve GSL kanun eğitimcileri yapılacak görüşmelerle elde edilecek verilerin, program önerisi hazırlama aşamasının temelini oluşturacağını düşünüyorum. Çalışmama vermiş olduğunuz katkı için teşekkür ederim.

- Görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken, görüşmecilerin isimleri rapora yansıtılmayacaktır.
- Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?
- Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizin için bir sakıncası var mı?
- Bu görüşmenin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Görüşme Soruları

- **Kanunun yapısal özellikleri, duruş-tutuş ve çevre materyallerle ilgili kazanımlar.**

Öğretim programının ilk 7 kazanımında; **kanunun geometrik özellikleri, yüzük-mızrap, akort anahtarı, nota sehpası, ayaklık, tellerin hangi malzemeden yapıldığı ve burguların konik yapısı** ile ilgili kazanımlar yer almış, bu kazanımlar için çalışma süresi 7 ders saati olarak belirlenmiştir.

1. Yukarıda ifade edilen konular size göre kaç kazanımla ifade edilebilir? Bu konular için size göre kaç ders saati ayrılmalıdır?

(Bu bölüm için eklemek istediğiniz bir şey var mı?)

- **Mandalların tanıtımı ile ilgili kazanımlar**

Öğretim programında 10 kazanım, **mandalların işlevinin anlatımı** ve **mandalların nota isimleriyle ilişkilendirilmesi** konularına ayrılmıştır. Bu kazanımlar için çalışma süresi 8 ders saati olarak belirlenmiştir.

2. Yukarıda ifade edilen konular size göre kaç kazanımla ifade edilebilir? Bu konular için size göre kaç ders saati ayrılmalıdır?

(Bu bölüm için eklemek istediğiniz bir şey var mı?)

- **Temel becerilerle ilgili kazanımlar**

Öğretim programının 3. ünitesi **"temel beceriler"** bölümüne ayrılmıştır. Bu ünitede temel beceriler 4 kazanımla ifade edilmiş ve çalışma süresi 8 ders saati olarak belirlenmiştir.

3. Size göre temel beceriler eğitimi nasıl olmalı?

4. Temel becerilerle ilgili kazanımlar açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmiş midir?

5. Temel becerilerle ilgili kazanımlar çalgı eğitiminin niteliklerine ve basamaklarına uygun mudur?

6. Temel becerilerle ilgili kazanımlar sistematik bir yapıya (basitten karmaşığa, parçadan bütüne) sahip midir?

7. Temel beceriler için ayrılan süre (8 saat) yeterli midir? Size göre bu bölüm için ne kadar süre ayrılmalı?

(Bu bölüm için eklemek istediğiniz bir şey var mı?)

- **Makamlarla ilişkilendirilmiş kazanımlar**

Öğretim programının yaklaşık %70'lik bölümü (37 kazanım), makam isimlerine göre düzenlenmiş ünitelerden oluşmaktadır. Toplamda 19 üniteden oluşan programın 13 ünitesi makamlarla isimlendirilmiştir. Bu ünitelerde; belirlenen makam sıralamasına göre **28 kazanımda eser icrasına, 6 kazanımda çalışma parçalarına (etüt, alıştırma, vd.), 8 kazanımda makamların seyir özelliklerinin öğretimine ve 10 kazanımda da transpoze icra eğitimine** yer verilmiştir.

8. Çalgı eğitimi dersinde makam öğretimi size göre ne ölçüde yer almalıdır? Makam eğitimi, çalgı dersinin doğrudan mı yoksa dolaylı konusu mudur?

9. Özellikle 9. sınıflar göz önüne alındığında; öğrenciler makam öğretimi için hazırbulunuşluğa sahip midir?

10. Eser icrasına geçmek için size göre yeterli düzeyde ön çalışma yapılmış mıdır?

11. Çalışma parçalarının (etüt, alıştırma, vd.) melodik yapısı ve ritmik yapısı eserlerle uyumlu mudur?

12. Öğrencilerin literatürde karşılaşacağı eser notaları göz önüne alındığında; transpoze icra eğitiminde eserlerin notasyonda transpoze edilmesini uygun buluyor musunuz? Neden? (Ders kitabında eserler notasyonda transpoze yazılmıştır)

(Bu bölüm için eklemek istediğiniz bir şey var mı?)

- **Teknik uygulamalara (seslendirme teknikleri) yönelik kazanımlar**

Programın bazı ünitelerinde **glisando, tremolo, oktavlı çalma** gibi teknik çalışma tabir edilebilecek konulara (4 kazanım), ayrıca temel becerileri kazanmış bir öğrenciye kondisyon

kazandırmayı amaçlayan uygulamalarla **(hız çalışmaları)** ilgili kazanımlara (2 kazanım) yer verilmiştir.

13. Süsleme tekniklerine yönelik kazanımları yeterli buluyor musunuz?

14. Ders kitabında ya da başka kaynaklarda size göre süsleme tekniklerine yönelik yeterli sayıda ve çeşitlilikte çalışma parçası (etüt, alıştırma, vd.) mevcut mudur?

- **Usullerle ilişkilendirilmiş kazanımlar**

Öğretim programının 9. sınıf ünitelerinde usul öğretimine (4 kazanım) yer verilmiştir. Bu ünitelerde bazı usullerin geleneksel vuruş tekniğiyle uygulanması ve usullerle ilişkilendirilmiş çalışma parçalarının (etüt, alıştırma, vd.) icrası konularına yer verilmiştir.

15. Size göre usul öğretimi çalgı eğitiminde yer almalı mıdır? Neden?

16. Size göre hangi usuller kanun eğitimine dâhil edilmelidir?

17. Usul eğitiminde çalışma parçaları ya da eser kullanılması konusunda ne düşünüyorsunuz?

- **Genel Sorular**

18. Size göre üniteler ve kanımlar birbirinin devamı ve tamamlayıcı (bitişik) niteliklere sahip midir?

19. GSL'lerde meslek çalgısı için belirlenen ders saati sizce yeterli mi? Haftada kaç saat olmalı?

20. Çalışma parçası (etüt, alıştırma, vd.) seçerken ders kitabından başka hangi kaynaklardan faydalanıyorsunuz?

21. Metronom kullanımına sadece 11. ve 12. sınıflarda 2 kazanımla yer verilmiştir. Bu konu hakkındaki görüşleriniz nelerdir? (Metronomu hangi aşamalarda kullanıyorsunuz?)

22. Size göre örnek eserler hangi formlardan seçilmeli?

23. Hangi ölçme araçlarını kullanıyorsunuz?

(Eklemek istediğiniz başka bir konu var mı?

EK-73 Uzman Değerlendirme Formu (Taslak Öğretim Programı Ünite, Konu ve Kazanımları

UZMAN DEĞERLENDİRME FORMU	
GSL KANUN EĞİTİMİ 9. SINIF TASLAK ÖĞRETİM PROGRAMI ÖNERİSİ	
1. ÜNİTE **KANUN EĞİTİMİNE GİRİŞ** 9.1. Kanun Eğitimine Giriş Bilgi ve Becerileri.	**Uzman Değerlendirmesi**
9.1.1. Kanunun yapısal özelliklerini tanır. *a) Kanunun tarihçesine kısaca değinilir.* *b) Kanunu oluşturan ahşap, tel, burgu, mandal, deri gibi malzemeler tanıtılır.* *c) Akort anahtarının kullanım şekli uygulamalı olarak gösterilir.*	Uygun
9.1.2. Uygun oturuş ve tutuş biçimini uygular. *Uygun oturuş pozisyonu için tabure ve ayaklık kullanımının önemine değinerek öğrencinin fiziksel özelliklerine uygun olarak el, kol ve bileklerin duruşu, bacakların ve ayakların konumlandırılması, nihayetinde tüm beden olarak uygun duruş biçimi kavratılmalıdır.*	Uygun
9.1.3. Ellerini doğru biçimde konumlandırır. *a) Eller konumlandırılırken dik oturtulmasına, kolların yeterli derecede açık konuma getirilmesine ve bileklerin kolların açısı ile uyumlu olmasına özen gösterilmelidir. Mızrap vuruş çalışmalarına başlandığında el, kol ve bilek konumları sık sık kontrol edilerek gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.* *b) Mızrap ve yüzüklerin parmaklara konumlandırılması uygulamalı olarak gösterilir*	Uygun
9.1.4. Mandal sistemini tanır. *İlk olarak boşluksuz mandallar olan "fa" ve "do" perdeleri tanıtılır ve boşluksuz perdelerden yola çıkılarak diğer perdeler öğretilir.*	Uygun

9.1.5. Mızrap vuruş çalışmaları yapar. *a) Önce tek tel üzerinde daha sonra farklı tellere geçiş yapılarak mızrap vuruş çalışmaları yapılır.* *b) Ekte yer alan ….. çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
2. ÜNİTE	
TEMEL BECERİLER	
9.2. Mızrap Kombinasyonları	
9.2.1. Eşit mızrap kombinasyonunu uygular. *a) Duate tekniği olarak da adlandırılan eşit mızrap kombinasyonu sağ ve sol mızrabın ardışık olarak kullanılmasıdır. Eşit mızrap kombinasyonunu geliştirmek için arıza değişikliği içermeyen basit melodik çalışma parçalarının yanı sıra, duate tekniğine uygun saz eserleri ya da şarkı, türkü gibi formlarda eserlerden faydalanılabilir.* *b) Öğrenci solak ise alıştırma veya etütlere sol mızrap ile başlatılmalıdır.* *c) Metronom kullanımının önemine değinilmeli ve düzenli bir şekilde metronom kullanılmasına özen gösterilmelidir.* *d) çalışma parçalarında kullanılan nüans sembolleri (piyano, forte, vd.) tanıtılmalıdır.* *e) Ekte yer alan ….. çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.2.2. Sağ/sol ağırlıklı mızrap kombinasyonunu uygular. *a) Sağ ve sol mızrabın üst üste birden fazla vuruş yaptığı uygulamalar yapılır. Bu tip uygulamalar öncelikle tek tel üzerinde başlatılmalı, daha sonra melodik yapılar içeren uygulamalarla devam edilmelidir.* *b) çalışma parçalarında kullanılan nüansların uygulaması (piyano, forte, vd.) öğretilmeli ve parça tamamlandıktan sonra nüanslara uymaya odaklanılmalıdır.* *c) Ekte yer alan ….. çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun

9.2.3. Mandal değişikliklerini uygular. *a) Başlangıç seviyesine uygun basit mandal (arıza) değişimleri içeren çalışma parçaları, saz eserleri, şarkı, türkü gibi formlar kullanılır.* *b) çalışma parçalarında kullanılan nüanslar uygulanır.* *c) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.2.6. Karışık mızrap kombinasyonlarında uygulamalar yapar. *a) Eşit mızrap kombinasyonu, sağ/sol ağırlıklı mızrap kombinasyonu ve mandal değişikliklerini içeren uygulamalar yapılır.* *b) çalışma parçalarında kullanılan nüanslar uygulanır.* *c) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.2.4. Parmak numaralarını tanır. *a) Mızrap parmakları dışındaki parmakların işlevi ve hangi numaralarla isimlendirildiği öğretilir.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
3. **ÜNİTE**	
SÜSLEME TEKNİKLERİ	
9.3. Süsleme Teknikleri	
9.3.1. Oktavlı çalım tekniğini uygular. *a) Basit melodik yapılar içinde oktavlı çalım tekniği içeren uygulamalar yapılır.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.3.2. Çarpma tekniğini uygular. *a) Basit melodik yapılar içinde çarpma tekniği içeren uygulamalar yapılır.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun

9.3.3. Tremolo tekniğini uygular. *a) Sağ ve sol mızrapla tek tel üzerinde ardışık olarak tarama şeklimde uygulanan tremolo tekniği öğretilir.* *b) Oktavlı tremolo tekniği öğretilir.* *c) Sağ mızrapla tek tel üzerinde alt-üst tarama şeklinde uygulanan tremolo tekniği öğretilir. Bu tremolo türü başlangıç seviyesindeki bir öğrenci için zor bir tekniktir. Bu sebeple sadece öğrenciye fikir vermesi ve ilerleyen aşamalara temel oluşturması bakımından yüzeysel bir şekilde ele alınmalıdır.* *d) Ekte yer alan ….. çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.3.4. Glisando tekniğini uygular. *a) Kanun icrasında üç farklı türde glisando tekniğinden söz edilebilir. Bu glisando türlerinin birincisi "diyatonik glisando", ikincisi "tırnak glisandosu", üçüncüsü ise "mandal glisandosu" olarak adlandırılabilir.* ***Diyatonik glisando:** birbirine uzak iki nota arasında mızrapla sürüme/süpürme şeklinde üretilen glisandodur.* ***Tırnak glisandosu:** mızrap vuruşunun hemen ardından tırnağın tel üzerinde soldan sağa doğru kaydırılarak sesin tizleştirilmesi ile üretilen glisandodur.* ***Mandal glisandosu:** mızrap vuruşunun hemen ardından mandalın açılmasıyla sesin pestleştirildiği glisandodur.* *Söz konusu glisando teknikleri başlangıç seviyesine uygun olacak şekilde olabildiğince basit uygulamalarla ele alınmalıdır. Buradaki amaç, öğrencinin bu teknikler hakkında fikir sahibi olması ve ileri düzey uygulamalara altyapı oluşturmasıdır. Glisando tekniği uygulamaları için ekte yer alan çalışma parçalarının dışında kanunda süsleme tekniklerine yönelik yayımlanmış çalışmalardan (metotlar, etüt kitapları, vd) ve başlangıç seviyesine uygun eserlerden faydalanılabilir.*	Uygun

b) Diyatonik glisando için ekte yer alan ..... çalışma parçaları, tırnak glisandosu için ekte yer alan ..... çalışma parçaları ve mandal glisandosu için ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.	
9.3.5. Karışık kombinasyonlarda uygulamalar yapar. *a) Eşit mızrap kombinasyonu, sağ/sol ağırlıklı mızrap kombinasyonu, mandal değişiklikleri süsleme teknikleri ve parmak kullanımı içeren uygulamalar yapılır.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
4. ÜNİTE	
ÇEŞNİLER	
9.4. Çeşniler (4'lüler ve 5'liler)	
9.4.1. Çargâh çeşnisinde uygulamalar yapar. *a) Makamları oluşturan çeşniler (modlar, 4'lü ve 5'liler) ekte yer alan çalışma parçaları ile tanıtılır.* *b) Çargâh çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.* *c) Bu ünitede aksak semai usulünde bestelenmiş "etüt saz semaileri" yer almaktadır. Etüt saz semailerine geçilmeden önce ekte yer alan .... numaralı (Aksak Semai Usulü Öğretimi) uygulama kullanılarak aksak semai usulünün ritmik kalıbı öğretilmeli ve bu uygulamadan sonra etüt saz semailerine geçilmelidir.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.4.2. Buselik çeşnisinde uygulamalar yapar. *a) Buselik çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.4.3. Kürdi çeşnisinde uygulamalar yapar. *a) Kürdi çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.*	Uygun

b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.	
9.4.4. Rast çeşnisinde uygulamalar yapar. *a) Rast çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.4.5. Uşşak çeşnisinde uygulamalar yapar. *a) Uşşak çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.4.6. Hicaz çeşnisinde uygulamalar yapar. *a) Hicaz çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.4.7. Nikriz çeşnisinde uygulamalar yapar. *a) Nikriz çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.4.8. Sabâ çeşnisinde uygulamalar yapar. *a) Sabâ çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.4.9. Segâh çeşnisinde uygulamalar yapar. *a) Segâh çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun
9.4.10. Hüzzam çeşnisinde uygulamalar yapar. *a) Hüzzam çeşnisinin mandal düzeni öğretilir.* *b) Ekte yer alan ..... çalışma parçaları kullanılabilir.*	Uygun

EK-74 MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı Araştırma İzin Yazısı

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-32269256
Konu : Araştırma Uygulama İzni
(Özgür YAKINLAR)

17.09.2021

SELÇUKLU İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının 16.09.2021 tarihli ve E-49614598-605.01-32170388 sayılı yazısı.

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Özgür YAKINLAR'ın "Güzel Sanatlar Liseleri Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programının Değerlendirilmesi ve Taslak Öğretim Programı" konulu araştırmasının uygulanmasının uygun görüldüğüne dair Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının ilgi yazısı ekte gönderilmiştir.

Rica ederim.

Seyit Ali BÜYÜK
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek:
1-Yazı (1 Sayfa)
2-Veri Toplama Araçları (7 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
Adres : Akçeşme Mahallesi Garaj Caddesi No 4 Karatay/Konya
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için : Ali Naci IŞIK -1210
Telefon No : 0 (332) 353 30 50
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
E-Posta : istatistik42@meb.gov.tr
İnternet Adresi : http://konya.meb.gov.tr
Faks: 3323515940
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 9ee9-3c61-3db3-bd04-8422 kodu ile teyit edilebilir.

CamScanner ile tarandı

T.C.
SELÇUKLU KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-53797799-44-32281251
Konu : Araştırma Uygulama İzni
(Özgür YAKINLAR)

17.09.2021

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının 16.09.2021 tarihli ve E-49614598-605.01-32170388 sayılı yazısı.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Özgür YAKINLAR'ın **"Güzel Sanatlar Liseleri Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programının Değerlendirilmesi ve Taslak Öğretim Programı"** konulu araştırmasının uygulanmasının uygun görüldüğüne dair Bakanlığın ilgi yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

İsak GÜDÜCÜ
Müdür a.
Şube Müdürü

Eki:
-Bakanlık Yazısı
-Konya İl MEM Yazısı
-Veri Toplama Araçları

Dağıtım:
-Tüm Resmi Okul ve Kurum Müdürlüklerine
-Tüm Özel Okul Müdürlüklerine

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
Adres : Yenişehir mah Şahın ağa sok Seçuklu Kaymakamlık binası Hükümet Konağı Kat 4 Selçuklu /Konya
Telefon No : 0332 2384092
E-Posta : selcuklu42@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01 kep tr
Belge Doğrulama Adresi : https://www turkiye gov tr/meb-ebys
Bilgi için : Dilek AKYİĞİT
Unvan : Şef
İnternet Adresi Faks 238402

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 15ba-0439-3232-8531-0ffd kodu ile teyit edilebilir

CamScanner ile tarandı

EK-75 Gönüllü Katılım Formu (Eğitimci)

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
GÖNÜLLÜ KATILIMCI ONAY FORMU

Sizi Özgür YAKINLAR tarafından yürütülen "Güzel Sanatlar Liseleri (GSL) Çalgı Eğitimi Kanun ğretim Programının İncelenmesi ve Taslak Öğretim Programı Önerisi" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu aştırma ile; mevcut öğretim programının GSL kanun öğretmenleri ve alan uzmanları ile incelenmesi, elde lilen veriler ve alan uzmanı görüşleri doğrultusunda taslak öğretim programı oluşturulması ve oluşturulan taslak ğretim programının test edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu çalışmaya katılmak tamamen GÖNÜLLÜLÜK esasına dayanmaktadır.

Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün sorulara, kimsenin baskısı veya telkini altında madan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle vermenizdir. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya tılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir da çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz.

Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup KİŞİSEL LGİLERİNİZ GİZLİ TUTULACAKTIR; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir.
Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında, şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç yarsanız, araştırmacıya şimdi sorabilir veya aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Araştırmacı/Sorumlu Araştırmacı Tarafından Doldurulacak	
atılımcının kişisel bilgilerinin gizli tutulacağını, katılımcının çalışma kapsamında sağlayacağı tüm verilerin ik kurallara göre işleneceğini ve bu etik kuralların ihlali durumunda, ortaya çıkacak tüm sorumluluğu kabul tiğimi beyan ederim.	
Unvanı/Adı-Soyadı:	Özgür YAKINLAR
E-posta:	
Telefon:	
Tarih:	
İmza:	

Yetişkin Katılımcının Kendisi tarafından doldurulacak

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım.
Çalışma hakkında yazılı/sözlü açıklama araştırmacı tarafından yapıldı ve kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.
Bu koşullarda, araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

aştırma tamamlandığında genel/özel sonuçlar aylaşılmasını	■ İstiyorum □ İstemiyorum

Ek-76 Etik Kurul Kararı

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULLAR

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	**Tarih :21/05/2021** **Toplantı Sayısı:05** **Karar No :2021/312**
Araştırmanın Başlığı	Güzel Sanatlar Liseleri Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programının İncelenmesi Ve Taslak Öğretim Programı Önerisi
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Aynur Elhan NAYİR
Yardımcı Araştırmacılar	Doktora Öğrencisi Özgür YAKINLAR
Etik Kurul Kararı	Başvurunuz değerlendirilmiş olup araştırmanız Etik Kurul tarafından uygun görülmüştür.
Uygun Değil ise gerekçeleri	

ASLI GİBİDİR
28/05/2021